

סמינריון למדע יהודי ע"י המחלקה
הפילוסופית של המכללה בטרטו.

נדב

№ *iii* / 460

נֵם לְגוֹיִם

או

טאנקרעד

מאת

בנימין דיזראעלי המכונה לורד ביקאנספיעלד

נעתק עברית

מאת

יהליל

חלק שני

הוכא לביה"ד ע"י אברהם צוקערמאן סודר ספרים בווארש

ווארשא

שנת תרמ"ד לפ"ק

נֶם לְגוֹיִם

או

טאנקרעד

מאת

בנימין דיזראעלי המכונה לורד ביקאנספיעלד

נעתק עברית

מאת

יהל'ל

חלק שני

ווארשא

דרוק פאן אלעקסאנדער גינז , נאייע זיעלנא № 37

שנת תרמ"ד לפ"ק

ТАНКРЕДЪ

РОМАНЪ ЛОРДА БИКОНСФИЛДА

перев.

Л. ЛЕВИНА.

Часть II.

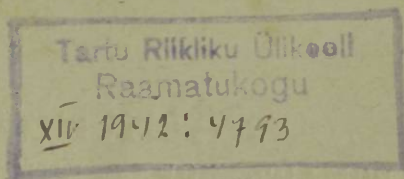
ВАРШАВА.

ВЪ ТИПОГРАФИИ АЛЕКСАНДРА ГИНСА.

Новозельная № 37

—
1884.

Дозволено Цензурою.
Кіевъ, 11 Іюня 1883 года.

Ч — XIV А
21212

לַחֲתָם תָּזוּן •

א

הנני נותן לפניך, קורא יקר, את החלק השני והשלישי והיו לאחרים בירך עם הראשון, ספר שלם בכל חלקיו. ועתה למשפטך איחל בכל לב. הנה שלשת החלקים בירך וידעת את המעשה ואת הענין מראש ועד סוף וידעת לשפוט מישרים. ואנכי אך אחת שאלתי ואותה אבקש גם הפעם: אמת ומשפט שלום, וישבת לכסא כשופט צדק. מאזני משפט — מאזני צדק יהיו לך, לא יהיה לך אבן ואבן, אבן בחן ואבן אפל וצלמות. עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשמם ואל תעשם עטרה להתגדל בם ואל תעשם קרדום להיות עורר בו. — אן או תקרא. ואנכי אענך, תזכירני ונשפטה יחד, תבינני אשר שגיתי ונזכחה בדברי סופרים בנחת נשמעים. אך אם כאחד הנבלים תדבר, ושמת משפט לקו-תהו ואבן-בחן לאבני בהו — הנה דבר אין לי עמך ולצת לדרך תשא — ולא יצא לנצח משפט!

והיה כי תסיתך תאותך להגלות בקהל עם והתברכת בלבבך לאמר: שלום יהיה לי כי בשרירות לב כל הלצים והרוגנים אלך; כי תזנה לתור אחרי עיניך הוואות את מעשה הלוחמים מלחמת סופרים בימינו, הכורכים את הסייף עם הספר וחמושים יצאו באלה וברמח להכות את איש חרמם

והם ישתכחו כי יגבירו ללשונם ונשמע קולם — והשבות אל לבבך להעריך את התהלה, אשר אולי תנחל לך מהמון חומרי לצון, אשר בדי מהתלות יאמרו: האח! לעמת התהלה אשר ישימו בך שרירים יחידים השקולים כרבבות, שרירים יחידים, ברי לב, שומרי משמרת הספרות ובפתחי שעריה אמריהם יאמרו: שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש. קדושה היא הספרות ומקדישיה בערכה תקדש. ואתה כי חרבך הנפת עליה — ותחללנה!

הנני רואה שחוק על שפתיך. ואמנם כן, תצדק בלעגך, כי בימינו אלה ירדה הספרות פלאים ויצא ממנה הדרה בבוא בה פריצים וחללוה. בימינו אלה, ימי מבוכה ומהומה, צעקה בחוצות וזועה בבית, מהומה ומבוכה בחיים ומהומה ומבוכה בספרות — ובעת כזאת ירבו פורצי כל גדר. מהומה בחיים ואיש איש יגזור על ימין ושמאל, ומהומה בספרות ואיש איש לוקח לשונו וינאם נאום. הפקר הם בני ישראל לכל מעול וחומס, לכל צר ואויב והפקר היא הספרות לכל בוטה ומפטיר בשפה ואלה אשר בהפקירא ניהא להם ממהרים לזכות בהספרות מן ההפקר ועושים בה כאדם העושה בתוך שלו וכל מה שאדם עושה בחיים ישוב ויעשה בספרות. זה למד אל דרכי הסוחרים ולבו סתרחר כל היום והעונה ילאה לעשות סחורה בכל הבא בידו, ואם כל דבריו יגעים, הולך ונפנה לצדדים ומתכנס בהספרות וקובע בה חנותו ומפרנס היום לזה ומקשט מחר לאחר ומצויו מלאים — מון אל זן; זה מדליק בית לקבל כסף האחריות ועולם ומטפס אל הספרות לשרוף בהבל פיו גדולים ומובים לקבל משפּרתו; זה מורה שקר עושה מלאכתו רמיה לסכסך מורים במורים אבות ובנים חדו הולך ונוקב חד בהספרות להוריד רירו וארסו לסכסך סופרים בסופרים, כל חייו ומעשיו — רק להונות ולרמות

ולהנות מאחרים, וכל מאמריו לקוחים מאחרים שהוא עובר אותם, עד כי, מסבה שאינה תלויה בו נהיה לסופר שרבים טועים בו להחזיקו לבר דעת'. — אלה וכאלה בני ההפקר חִבְרו יחד והנה הספרות מלאה מטה, וכלי חמס מכרותיה וכל הרואה ישם וישרוק והביט אל מעוריה ואחריה ראש יניע: הספרות הקדושה! ? הלא היא הקדשה אשר בעינים — לכל עובר!

אבל, קורא יקר, אף אם יועם זהב ידע אנוש ערכו וכבודה בת מלך פנימה אף אם העבירו מעליה מחלצות ואור פניה יפילון. — ספחת היא אשר דבקה בהספרות ואף כי כהה הנגע אך לא פשה בעור ולא נגע עד הנפש ומהורה היא. והאספסוף אשר בקרבה אך חצרותיה ירמסו והיה כאשר יחנו כן יסעו וכבוד הספרות חדש עמה.

לכן חלילה לך להסתף משטף מים זרונים אשר גרשו רפש וטיט בדבור הספרות. עוד תוציא רוח מאוצרותיה וינתשו מים זרים. לשוא יתהוללו הוללים, לשוא יתפרצו פריצי בני עמנו — את כלם ישא רוח. יבש חציר, נבל ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם'. — האַמנם, לעמוד בפרץ הרחב הזה, לראות איך רבים בוקעים בו ולהתאפק לבלי התחרות אתם, דרוש כח לב ואמץ רוח, הכרה אמיתית להבדיל בין טוב ובין רע, תכלית שנאה אל הסלף והמגונה, ועל כן הנני מדבר אליך בזה, בחשבי אותך לאחר מאנשי לבב, אשר שָׁאָר רוח למו, לבלי יהיו אחרי רבים לרעות לנשות מארח מישור לשגות מאמרי יושר. ואם לא שגיתי בכך, נעים יהיה לי דברך ומשפטך ובכל לבי אשחרנו, ואם אינך מאלה המתאווים רק להשמיע ולא לשמוע, אשמיעך גם דברי להשיב מלון לך — ושלום.

הלא תראה כי שמרתי פי ולשוני מהשיב חרפי דבר

בצאתו להתכבד בקלוני ותחלת דברי פיהו רשע כסל ואחריתו הוללות ומהתלות, בראותי כזאת ברכתי ברכת שפטרני מלומר מה נשתנה כי בעצמו גלה פני לבושו וערום הוא לכל גלוי עין במטרתו ובחפצו. הלץ הזה יוצא דו' פן סתרבת הספרות לא ידע אותי ודבר לא היה לי עמו מעורי *) ורק באשר רגיל הוא להיות שליח לדבר עברה,

*) בהוספה להמניד נומר 41 מחלה הבדחן הזה את פני להודיע, כי לא באתי עמו בדברים מעורי. בשמחת לבי הניי מודיע כזאת והניי מודה לה' חסדו אשר שמרני מלכד, כי אנכי על פי כבעי האמנתי כי ידבר איש ולא אתה פשטתי יד לאוהב ומחרוע ועלה בידי נחש בריח. — אין בעל הנס מכיר נכבו. מהולל שם ה'! ומה נפלא לראות, איך הבדחן הזה מעמיד פניו בתמימות ורועה להוכיח, כי אין לו כל שנאה פרטית נגדי. אמנם אין לו, למצער, כל סבה לזה מזדי, אבל שליח לדבר עברה אינו דורש כי תהיה לו שנאה להאיש שבו ישלח יד. ואם באמת אין לו כל שנאה פרטית נגדי וכל זאת יכיר כל קורא את השנאה הכוללת מכל שורה ושורה הנה מזה נראה כי מלא היסוד את מלאכתו, לפחות, ראה למלאות היסוד, אבל בהיותו בדחן כטבע עשה גם מלאכתו זו רמיה ויגלה את כל שנאת בעליו ולא הערים לכסותה במשאון — וכל מלאכתו נשחקה. — ומה נעימים וגמלאים דבריו בקראו בחוס לב בהוספה שם: „מה עלובה הספרות!“ ראיתי דבריו ומזכרתי מעשה שהיה בעירי בקיץ העבר: איש אחד, פילימאנאו, היושב בבית האסורים על כי שטים פעמים שלח ידו בנגבה וחמם ובלע מעשקות, האשים אשה אחת שנגבה מלבושו במשמר, וליגנה למשפט, והוא, לבוש בגדי כל אלו, דבר גדולות בקול חוצב להכות על דבר השערוריות והתועבות, כי לב בני האדם מלא רע למעול בקנין אחרים וירעש ויפריח על חלול קדושת קנין עצמי.

עשה מצות שולחו ויתהלל כמשפט הברחנים, על כל החתונות וכו' לכל ברחן דו פרצופין גם לו, רנע ישחק ורנע יריר בבכי ויתאונן, יטיף מוסר בשפל קול ופתאם יריע אף יצריח במהתלות ויתקפל וישלח הזמורה אל אף המסבים — וכל אלה הם הפקרות והוללות להצהיל פנים ולברח ולקבל שכר. — האם יכלתי איפוא לשים לב לרברי מופקר שההפקרות מבצבצת מכל שורה ושורה? האין זו הפקרות כי בהיותו מוכרח לפסול ההעתקה מתאמץ לבטל במאמר פיו כל המאמרים וכל השירים ומבקש את הקוראים שיאמינו לו על דברתו? האין זה הפקרות כי בראשית כל ינסה להטיל ספק ביריעת המעתיק את שפת אשכנז ובעצמו אומר

דבריו הנמרצים הביאו לידי גיחוך את השומעים היודעים פי מי הוא המדבר ויהי הדבר גם לשיחה ב"ע "זאניה". וכן הרנין גם הדבדבן את לב הקוראים בהריעו "מה עלובה הספרות!" — דבדבן נפלא! אך גם הדבדבן אדם ולא אל ולא לארך ימים ישמור עוז לבו, רגע יתקפהו חפץ ויגלה פני לבושו, פניו ילכו וכמר נפשו יביע נגע לבבו. וכן קרה לדבדבנו זה, כי פתאם נשמע מפיו דברים כאלה: "לב מלא אהבה לבני אדם הנני אומר כו' כי זה "לבי הקר" (כלומר: החס והבוער) החשיך את עולמי וילחך את לשד חיי ומבחרי ימי נעורי היו לו לשלל כו' ועל נפשי באה שואה ומכאוב לנלח . . .". (הנקודות הרבות לן הנה), כל יודעי דרכו ומעשהו יודעים, כי אמת הדבר כי "חומו" הרע את מעשיו ויקפח פרנסתו ועד היום לא בא על שכרו בהעלותו "חומו", וכי אמת הוא כי "לבו החס" "לב מלא אהבה" לחך לשד חיי ועל נפשו באה שואה ומכאוב לנלח . . . — אין אומלל מדבדבן בשעה שהוא מיסר מעליו כלי הסרד שהוא משרת כס ומחיצב בלציונו האמתי!

כי לא קרא את ההעתקה האשכנזית ובכל דבריו מתאמץ הוא להוכיח לא כי נשחת הרעיון מחסר הבנת השפה שממנה נעתק, כי אם להפך, שישנם מבטאים שהוא רואה בם גרמניזם — והאין זו הפקרות? האין זו הפקרות כי תולה הוא על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הוללות ולצנות שחוק ולעג ובטול היש? ובשלמה כל הרעש הזה? הנה הוא חושב ופורט איזה מבטאים מבלי הער מאומה מה עול מצא בם, מביא מלות רבות וחושב לשניאה מה שבאמת אינה, למשל: צחוקו' ולא ידע כי בן ראוי להיות, ארץ הבחירה היתה לעדה', והלא נאמר: ואעידה בם את השמים ואת הארץ (דברים ל"א, כ"ח) ואם כן תוכל הארץ להיות לעדה. היותו מזרע היהודים נחשבה' ובאמת היות' הוא שם, כמו היות, וכן מבארים את הפסוק: לא טוב היות האדם האדם לבדו, כמו, לא טובה היות האדם כשהוא לבדו. חשב וידמה' ולא ידע פסוק (הושע י"ב, א') וביר הנביאים אדמה. המרכבה המצעירה" פסוק הוא (דניאל ה', ט'), עומדים באיתון' מתלוצץ: מה זה איתון? הפייטן אומר' וכו', אבל יחזקאל (ט', ט"ז) הן לא היה פייטן ומותר לי לדבר בלשונו. האם כבר בא עד הלום? שוגה הוא לחשוב כי הלום' הוא רק לגבול המקום ולא ידע כי הוא גם לגבול הערך והמעלה, כמו: כי הביאותני עד הלום (ש"ב ח', י"ח), וייעד את רכבו' וזה הוא כדין וכמשפט. כלומר' — מזדעזע הוא ממלה זו ובאמת היא עברית, והיא כמו: כלאמר, ונמצאה בלא א': ולעמשא תמרו (שם י"ט, י"ד) ורק נפש הפוריסטים תבחל במלה זו המאוסה להם כאשר שגורה היא בפירש' על התלמוד אשר ניבו נבזה בעיניהם. — וכאלה רבות שפורט ולועג ובמקום שאין בררה מכזב, כי עשוי הוא לבלי חת, כמו בלעגו בקול

על, ירש מאביו וקנו נסיון' וזה שקר, כי כתוב, קבל מאביו וקנו' וכן ישקר בזרון באמרו: ,וכל קורא נבון הלא יבין מה ראה דוירעאלי על ככה לברוא לנו את חוה שהיא יוצאת חלצי אב עברי ואם מחמדנית'. את מה יבין קורא נבון לא אדע וגם המתלוצץ איננו יודע, אבל שקר גמור הוא מעקרו, כי אמה של חוה איננה מחמדנית, כי אם בת אחר מבני הרכבים, עברי גמור, כאשר תראה, קורא, במשך הספור ובפרט בפרק י"א ח"ב *). הוא מוסיף לברח את קוראיו על אמרי: ,ואל נקמות הופיע והוא רוכב על סוס אדום' ובאמת פסוק הוא בזכריה (א', ח') 'שראה במראות הנבואה והנה איש רוכב על סוס אדום, והיא מליצה יקרה למחזה הנקם והחמה, וכמו שאמרו (סנהדרין צ"ג): והנה איש רוכב, אין איש אלא הקב"ה כו' על סוס אדום, בקש הקב"ה להפוך את כל העולם כלו לדם, כו', וכן חותר הוא חתירות לקעקע את כל מליצת החזיון אשר חזיתי לי בפרק האחרון ממאמר, משאת בנימין', כמו, באמרי, בדרך המליצה והחזיון, כי אחרי שבעת ימי אבלו של ביקאנספיעלד החל הנגף, והוא מתלוצץ ומתברח: ,האם קנוניא היתה בין מלאך המות ובין הפוגרומים?' האין זה הללות וברחנות? וכן אמרתי, שלא נספר כהלכה' ובארתי, כי לא אלפו ארחותיו ולא הגו דעותיו, והברחן עושה את עצמו לתם ושואל: האם מעטו להספיד את ביקאנספיעלד? וכן בקצף על פיו מרתית והולך למחות כל הנאמר במליצה ובחזיון, אשר באמת זו לעגו גם על הרבה הרבה פסוקים שבתנ"ך, ומשתמש בכל האמצעים האפשריים לו רק לבטל ולהבזות. מתנפל הוא מלוא קומתו

(*) וע"ד בני הרכבים עיין ספרי בהעלותך ומנחםא ויקהל.

על אמרי, שבט הפֿעאָראַלים' בעור שלא עלה על לבי כי יבינו מלת, שבט' פה במובן שבט ומשפחה (שטאמם), כי אם במובן שבט אלוה (גייסעל), וכן יעמיד פנים של ברחן מצטמק ורע לו על אמרי, בעורקיו נוול דם טהור ונקי מכל תערובות, דם שבטי הבערואינים אשר גדול שמם וזכרם בדברי ימי העולם' וכל קורא יבין, כי הבערואינים האלה הם בני אברהם יצחק ויעקב שהיו נוסעים בערר וביקאנספֿיעלר בספרו קורא לא אחת את יעקב ובניו בשם בערואינים, והברחן מילל: ,אוי לאותו שם ואוי לאותו זכר אשר נחלו להם שבטי הבערואינים בדברי הימים!' מה מקום לצעקה זו — לא ארע, אין זאת כי אם הפקרות וברחנות.

החצופים המובהקים אומרים: שלח פֿיך ברעה ולשונך תצמיד מרמה, כוזב וכל רבה רעה כאשר תוכל שאת, הן יפֿאַר מעט מהרבה וחפצך יצלח. וכן נוהגין בעלי הלשון בעולם המעשה ובעלי האגרופין אשר בספרות וכן נהג גם הברחן אשר כל רו לא אנס לו מעולם ההפקר ויכביר מהתלותיו ככל מה שפיו יוכל לדבר, הן לא רבים יבקשו חשבונות ואם ירבק אף מאוס אף שמץ בלב קוראיו גם אז טוב לו. ובהשתמשו בכל האמצעים הדרושים לתכליתו הרץ לשונו גם על ביקאנספֿיעלר לנאץ שמו למען הרעימני ואקל גם אני. אך על זאת לא אשיבנו, כי לא כבוד ביקאנספֿיעלר יִהְיֶה אם קפץ עליו פרעוש להשפילהו. והנה על דבר החרדה הגדולה אשר רצה הברחן להחריר את מחנה ישראל כחרד לדעת קדושים ואמונת העברים ואומר בעוז מצחו, כי כל עקרו של ביקאנספֿיעלר הוא, מיססיאן' וכי ספר מאנקרעד נקרא בשם, מסע צלב החדש', ודורש בריש גלי בדבר הקדושה החדשה' וכדומה, ומוסיף לאמר, כי כללו הוא: הנוצרית היא יהדות בעד ההמון ולפי הכלל הזה הוציא

משפט, כי היהדות היא טובה ונכוחה מאד ואך באשר צר המקום ולא תוכל לשאת את כל דורשיה יחדו, לכן הרחיבה יריעותיה ותלבש את צורת הנוצרית להיות לאור מאיר לכל הארץ והנוצרית הוואת היא היא היהדות, ועוד דברי בלע כאלה, הנה בזה אדבר עמך, קורא יקר, בפרק הבא וידעת ובחנת את דעת ביקאנספיעלד, ומה הוא שואל מעמנו. ועתה בטרם אשלים את הפרק הזה, עלי להשיב עוד מלין בדבר, אשר אולי גם לבך, קורא יקר, מהסס בו, והוא, על הפריזו בכבוד ביקאנספיעלד לתת לו, כבוד אלהים ואמרתי: אלו ידעתיו הייתי וכדומה. האמנם, המבטא הזה יכול הוא לפתוח פה לשטן ולהיות לחרב פיות ביד מחפש עלילות, אבל אם לבך תשית לדברי וראית והתבוננת, כי אין במבטא זה כלום לאון מלין תבחן. אם אלהי האלהים נעלה מכל רעיון ושכל ולית מחשבא תפיסא ביה כלל ולא תשיגנו כל דעת של כל בני האדם בכל הדורות מראש עד סוף, ולכן נאמר עליו, אלו ידעתיו הייתי בדרך ההחלטה הגמורה, הנה כן אפשר לנו להשתמש במבטא זה בדרך ההשאלה וההעברה, לבן אדם אשר חבריו לא יוכלו לרדת עד עמק דעתו ולהשיג חקר מחשבותיו להגיע אל מרום קץ מעלות רוחו ושיא רעיוניו והוא יחיד בדורו. וכעין זה אמרו (מדרש בר פ' ע"ט): אתה אלוה בעליונים ואני אלוה בתחתונים*) וכמו שקצרה דעת כל יצורי מטה בכל הדורות והזמנים לדעת דעת עליון ואך

(*) ועיין רש"י (בראשית ג', כ"ב) על פסוק הן האדם הם כאחד ממנו, וז"ל: כמו שאני יחיד בעליונים אף הוא יחיד בתחתונים, עכ"ל.

שמץ מנהו נתבונן על ידי מעשיו שמגיד בם כחו וגבורתו ,
 כן , בדרך ההעברה , תקצר דעתנו , דעת דורנו , לעמוד על
 דעת האיש הנעלה ומרום מאתנו בחכמה ודעת ונכירחו ונדעוהו
 רק ממעשיו . ואם תתבונן , קורא , תראה , כי אין במבטא
 הזה לא שם ולא כנוי , כי אם בטוי שפתים להביע גדר
 העצם שהוא מופלא ומכוסה מבינתנו על פי תכונתו הפרטית
 אשר לו לבדו . ולא עוד אלא כמו שאומר הנך , אלו ידעתיו
 הייתי' על אחר מצוין בחכמה ובדעת ובכשרון ולגדולתו אין
 חקר מצדנו , כן נוכל לאמר כזאת גם על הנבדל לרעה , על
 המצוין בהשחתה נפלאה שאין דוגמה ביתר בני האדם . אם
 נראה , למשל , בן בליעל אשר תלא בינתנו להבין עד מה
 נשחתה נפשו , הנה נראה ונשפוט רק את מעשיו הנפלאים
 לרעה , אבל לדעת את נפשו ולהבין את רוחו כמו , יבצר
 מאתנו , כי אלו ידעתיו הייתי' וכמו , למשל , הנער מאריץ
 שארף , אשר עמלו ויגעו חכמי הנפש ונלאו להגיד החירה
 בדבר מהותו ותכונת נפשו הרעה והמוזרה . ואם מעורב הנך ,
 קורא , בין הבריות וידעת את תנואתם והיותם הנה ראות
 רבות תראה כאלה .

הנה שם פלוני הבהור , ורות נתבונן בו , נראה מעשיו
 ונתמה ונשתומם ונאמר , כי , הוא הכל והכל בו , הוא
 המשחית והוא ההשחתה ואי אפשר לעמוד על עמק קלקולו
 כי אם נדמהו ונכנהו על פי מעשיו הגלויים . תמציתו-הפקרות
 וכנויו-מופקר . הנקל לו לעבור על כל עברות שבין אדם
 לחברו בהרף עין אחת , להשבע שבועי שבועות על שקר
 ותרמית , להונות , לכחש ולרמות ולתעב עלילה ואפסה כל
 מזמה לתפשו בדבר שקר , כי מסבות יתהפך ויאתו ויחוק
 ויעבת שקר בשקר , כזב בכזב ושבועה בשבועי שבועות ,
 יחליק בעיניו וילקק בלשונו ירכה ישח ויתרפס וכרגע ישלח

אצבע ויחרץ לשון בלעגי מעוג. וכמראהו בחיים נראהו כן גם בהספרות, שהוא עושה בה מעשה מופקר והוא זילא לו, שכיחא לו, פריצא לו והוא מתעולל בה בכל אבריו: מתהולל ומתלוצץ ופיו ידבר תהפוכות וכרגע והנה הוא תמים וצדיק, חרד לאמונת קדושים ומקנא קנאת הספרות. והוא צופה ומביט את האנשים אשר דבר לו עמם בחיי המעשה ואת הקוראים שהוא דובר אליהם מתוך הספרות ורואה אותם משתוממים ומשתאים לו והוא מתריו כנגדם וטופח על בני מעיו ומתלוצץ: נשקו בר! נשקו בר! — ומה משפט הבחור הזה? קצרה בינת אנוש להבין אף שמץ מהשחתת נפשו ורק ממעשיו נבירוהו, אבל לעלות במעלות רוחו הנפתלה, להשיג ולדעת נפתוליו וסירותיו הסבוכים, לא נוכל, כי אלו ידעתיו הייתי' — ה' ישמחנו!

או הנה פה פלוני הזקן מופלא ומכוסה ודו פרצופין לו: מזה, שנאה כבושה' ומזה, חוכא ומלולא' — מקבילות אשה אל אחותה לשכלל משחתו הנפלאה. בבחינת, שנאה כבושה' עוין הוא את כל בן אדם את כל הספרים ואת כל הסופרים ויצר לבו רק רע לחבל ולהשחית ורמיונו כנחש: ערום כנחש וכנחש עפר לחמו וכנחש ישך בלי לחש, מתקפל ומתפּוץ כנחש עקלתון ופתאם מתמודד כנחש בריח. וקו יִנְטָה מן, שנאה כבושה' ונסב ונגע בקצה האחרון אל, חוכא ומלולא', שבה הוא מקבל על הבריות להצהיל פנים ולשמח לבבות בחרודים ומהתלות ואחריו כל אדם ימשוך במילי דבריחותא ובה חבר את ספרו המלא בדריחות והוללות. וכן הוא איום מצד זה ונעים מצד אחר. בבחינת, שנאה כבושה' לבו יקבץ און וחורש סחשבות רעות על בני אדם ובני איש השוגים בחזותו שהוא מתגלה אליהם בבחינת, חוכא ומלולא' וצורר הוא להם בנכליו. אך מפיו לא תצא הרעות, כי אם

עלין הוא לבני עולה, אשר סביב שתו עליו ורוחו הוא קבצם בבחינת, חוכא וטלולא' ומנדלם ומחנכם בערמה ומזמה והם לו למלאכי בלהות ולהשחית ולחבל בבחינת, שנאה כבושה' ונפלו בעצומיו רבים וכן שלמים ואיש מהם לא ידע בשלמי לו הרעה. איש יושב לבטח עמו והנה מצפון נפתחה רעה לו, עוד מעט והנה תרב על ימינו, עוד מעט והנה סביביו צריו והוא לדבה ופרוע לשמצה — ומי פעל ועשה כל אלה? הזקן יושב ועיניו נוצצות ברשפי שמחת שטן. שנאה כבושה' נהמת כארי מתוך קופה של בשר, וחוכא וטלולא' צהלת בצחוק מְפִיתֶפֶל. ואל חללי ידיו יבא לגור למו ולנחמם ופן יחסדרו שומע כי ירו ארנה בסתר את החבל להמית, יקלל, בשנאה כבושה' את בני האדם הארורים המהותתים על בני איש לבלע ולהשחית ומצהיל, בחוכא וטלולא' את פני איש חרמו וכן יתהפך בתחבולותיו וירחץ כפיו בדמים אשר שפך והנה נקי וצדיק הוא וזך וישר פעלו. ובהיות עוזריו ממינים שונים אשר חוללה, שנאה כבושה' ומפחה, חוכא וטלולא', רבו על כן חללי ידיו כרבות משלחת מלאכיו הרעים הרובצים לפניו לקבל ממנו תורת האדם: מי בקיצו ומי לא בקיצו'. אך השטן אשר העניק לו כל מתנותיו מנע ממנו פרי עמ סופר מהיר וקצרה ידו להרע ולחבל בספרות ויתנעש כי חרה לו, שנאה כבושה' תובעת צרכיה, חוכא וטלולא' דורשת תפקידה ותהי המלחמה אֶרְכָּה עד כי הזמין לו בורא נפשות קוף — אדם וירימהו מן האשפה ויוכה בו מן ההפקר ויטפחהו על ברכיו והוא נופח בו מתוך תוכו ועושה אותו לרות ממללא והנה הקוף הזה משחק לפניו בכל עת והוא כלי למעשהו. הזקן הנוהג בו פותח לפניו מדרשים הידועים לו מעט והקוף חוטף ומכסה מערומיו, הזקן הנוהג בו עורך לפניו דברי בקרת באגדה והקוף מניח

כפו ומעביר בקולמוס. הזקן מניח ידו תחת ירכו והקוף קופץ
בראש, הזקן מחדד לו מלתעותיו והנה הוא לו לשן בהמות
לנשוך עקב ואחור — והקוף ומנהלו שניהם כאחד טובים. —
ומה משפט ריש בריוני זה? הן יבצר מאתנו להביט אל
תוכו, כי גבהל מראות מַפְתָּח שיערי שאול ושבעה מדורי
גיהנם, ונשתומם ונתמה על הבריאה המשונה אשר העלה
יוצר הכל מתחתית שאול לראִיָה ולזעוה. ובכל אשר נחדור
אל קרבו לא נוכל לעמוד על עומק שחיתותיו ואי אפשר
לנו לדעת מהותו כמו שהוא, כי, אלו ידעתיו היתיו! —
רחמנא ליצלן!

ב

בקראך עתה, קורא יקר, שלשת החלקים, אולי תשא
לי אם גדלתי ורוממתי את ביקאנספֿיעלר, כי תדע ותבין
כמוני כמוך את האיש ואת שיחו. בקראך את כל חלקי
הספור ותתבונן לחקר שרעפי מחברו בהליכות עולם, אם גם
לא מיודעי בינה לעתים הנך להעריך את שיטת ביקאנס־
פֿיעלר בדברי מדינה עד כמה עמקו מחשבותיו, הנה אחת
היא אשר תתבונן בה בינה, אחת היא אשר תעלה ותרום
לעיניך את האיש הנעלה הזה מעל כל בני גילו: כל חכמי
מדינה אשר הרגיוזו ארץ והרעישו ממלכות במועצותיהם
ומזמותיהם העמוקות, יצאו ובאו רק מנקודת הראות של
ארצם, ענינה להם לקו ומצבה להם למשקלת והיא רק היא
משאת נפשם ומרכז מבטם, לא כן ביקאנספֿיעלר, הוא,
כמדומה לי, האחר והמיוחד, אשר נקודת ראותו בשיטת

הפוליטיק היא נקודה תיכונה של כל העולם כּלוּ. מִין האנוש כּלוּ הוא מרכו מבטו לתכלית מעשהו והצלחת כל בני האדם היא יסוד מוסר לשיטתו המדינית ואכן-פנת מעשהו בכל פנות שהוא פונה. את דעו זה נשא למרחוק ברברו על גוי ועל אדם יחד בספריו וביחוד בספרו, מאנקרעד, וכאשר עברו כשלישים שנה ורסן הממשלה בא בידו, התאמץ להוציא לפעלה את דעתו הרמה והנשאה. וזאת היא אשר תעיד לנו כי אחר הוא מתחלתו ועד סופו ולא אך דבר שפתים דעותיו כי אם מפעל ומעשה. לא חרש הוא לראות איתני ארץ מטיפים להצלחת האדם ותקן עולם. הנה כן, למשל, גם נפוליון השלישי עשה ספרים במועצות ודעת לתקן עולם וכי יחדל אביון מקרב הארץ וידבר נכבדות על תכלית האדם ומעשה אנוש בתבל ארצה, אבל התכחש לדעותיו אלה בהגיעו אל העז והגבורה. וזה הרבר אשר יצין את ביקאנסר פִיעלר מכל בני גילו זירוממהו על כעוסק בטיבת הכלל, במלא מובן המלה, בדבור ובמעשה, ברוח, בכח ובפועל. ובהיותו לשר השרים לא עזב את רעיונו כי אם היה לו רעיונו בתקן עולם ליסוד ועקר בשיטתו המדינית, אשר בזה הוכיח לפנינו ביתר עז ותעצומות עד כמה נאמן הוא לרעיונו ועד כמה צדקה ונאמנה דעתו המקפת וכוללת את השאלה הכללית ופתרונה. — עד כמה צדקה ונאמנה אם מצא ידים לפעלו בעמרו בראש ממלכה כאנגליה הנאורה והנערצה. הוא טָהר וקדש את חכמת הפוליטיק אשר אך ערמה ומזמה לבושה ויעשנה לו לכלי שרת לשרת בה בקדש לנסות לפתור על ידה את השאלה הכללית להצלחת מִין האנושי כּלוּ.

אמנם, אין נביא רצוי בעיר מולדתו וירבו יריביו ושוטמיו אשר בקרו אחרי מומיו ויחפזו עלילות ויגמדו אותו באמת איש ואיש ויפקדו עליו עון על התחברו אל הטארים,

הם הקאנסערוואטיוויים. ואתה הקורא הלא תרע מה ראה על ככה ביקאנספיעלר, כאשר בארתי טעמו ונמוקו במאמר 'משאת בנימין'. ואחרי אשר נתבונן היטב בדרכי כל יורעי העתים וחכמי מדינה, במעשיהם ובמטרותיהם, היה יהיה לנו ביקאנספיעלר באמת אחד ומיוחד, אשר לפניו לא היה כמחו. הוא העמיק חקר במובן, ההשתלמות הכללית, הציוליוציון, ובחוג בינתו הקיף את כל המעשים הנעשים תחת שמש איירופא כלה — ומה מצא? מה היא ציוליוציון? השתלמות ההתפתחות של כשרונות בני האדם. ומה היא ואיפה היא השתלמות ההתפתחות? הוא מראה לרעת (ח'א צד 88), כי, בשנות קדומים צערה הציוליוציון קדימה ותשתלם יתר הרבה מבעתים החדשות, ומה היא, 'ציוליוציון' לפי מובן רוב המשתמשים בשם זה? אל ההנאה תקרא (החבורה) בשם ציוליוצאן (ח'ב צד 75). כל ההשכלה וכל המדעים הביאו ברכה מרובה רק ליחידים מעטים והם מתענגים על כל טוב בעוד אשר המונים המונים בעמק החרוץ. ומשרבו בעלי הנאה נתעוותו הדינין ונתקלקלו המעשים ואין נוח בעולם' (סוטה מ"ז:), תענוגות בני אדם ונעימות החיים אשר יקבו למו באירופא שם ציוליוציון מצומצמות ומגבלות בכברת ארץ קטנה מאד' (ח'ב צד 164) ומה יחרד לבנו בתתו בקולו קול עוז אחת ושתיים בספרו זה לאמר: הליכה לפנים, צעד הלאה — מאין ולאין? ! אמנם כן, הציוליוציון היא, השתלמות ההתפתחות של כשרונות בני האדם אבל איכה תשתלם ולתכלית מה יתפתחו כשרונות בני האדם? מאין ולאין? האם לא געוה משמוע ולא נבהל מראות את כל פעולות, התפתחות הכשרונות, אשר יקבו לה שם: ציוליוציון? כשרונות בני האדם גברו ועצמו מאד, המדעים פרצו בארץ, יום יום יגלו חדשות

ונצורות בכל סתרי הטבע להקל מעל האדם מרחו ומשאו ,
 לשעבד אליו את הטבע לסור למשמעתו — ומה אנו רואים ?
 איירופא הנאורה איננה מאשרת בנפשה. כל תנועתה והיותה
 אך סער מתחולל, אך להט קדחת והיא תקב לזה שם : צער
 לפנים, לפנים — אנה ? (ח'ב צד 72) כי אנה תתנועע
 איירופא עם כל מרעיה והשכלתה ? יום יום תרב העניות ,
 יום יום יוסיפו בני האדם להתרושש ולרדת מטה מטה ברוח
 ובחמר. מהומה ומבוכה בכל מעשי החיים ובני האדם רצים
 כמתהוללים ולא יוכלו להגיע אל כל מטרה, עמודי הארץ
 ירופו מיום ליום מבלתי יכלת לשאת ולסבול עוד את משא
 בני האדם לכל סבל המעשים. ייעפו ויגעו אנשי
 המעשה, יציבו מסעדות פה ורבה המכשלה שמה, יחוקו
 בדק ויאמצו שמה והנה מתלאה פה. ובני האדם מתאוננים
 ומתלוננים כי אין נוח בעולם, ונגש העם איש באחיו ואיש
 ברעהו יפשלו וירד האדם פלאים ממעלתו ומגדולתו ויהי לנפש
 פריץ חיות, לנפש היה ביתרון הכשר רעת להרע ולהשחית
 ולחבל וכל הדברים יגעים — ומה הסבה לכל אלה ?

מדוע זה כרב לפרי הרעת והתבונה רבה רעת האדם ?
 מדוע זה בהתפתח כשרונות בני האדם חזקו חרצבות רשע
 ואגודת מטה ? מדוע זה נהפכו לרועץ מתנות אלהים
 הטובות — החכמה והמדע ? התלונה והתאונה הזאת יביע
 ביקאנספיעלד מפי טאנקרעד בעמרו על הר סיני (ח'ב צד
 141): ,האמונה נובלת, חובת הלבבות תתם לגוע — הכהן
 תעה בשפק, המלך לא יעצר כח למשול וההמונים נאנחים
 ועמלים בזעת אפים וכמתהוללים ומתיאשים יקראו לאלהים
 לא ידעום' — כי הכל כאשר לכל ימוט וינווד וכל הסער
 והחזוק הם רק מלאכותים, את, הכאב האנוש של איירופא
 הנאורה ההולך וגדל יעמלו להקל, לעתים על ידי התעסקות

ומלאכה שאינה צריכה לגופה ולעתים על ידי הוללות ושאון ולעתים ע"י התחכמות והמצאות מדעים' (צד 129) וכן יעמלו ויגעו בני האדם עם ראשיהם ומנהיגיהם והקיפה הזעקה את כל גבול הישוב והחברה, כי השתות יהרסון ואין נוח בעולם! — ומה הסבה לכל אלה? כי בכל המעשים הנעשים חסר העקר והיסוד! וכל דבר שאין לו יסוד מוסד, יסוד נכון ואמת — לא יוכל עמוד, העקר חסר מספר החיים ועל כן תפוג תורת האדם. ומה הוא היסוד אשר עליו תכון תבל כל תמוט? היסוד הזה הוא, תורה אחת ומשפט אחד לכל בני אלהים, חק אחד ומשפט אחד לכל בני האדם — אבל איככה יכוננו יסוד כזה? מה הוא אשר יורה אבן פנתו? תורה אחת וחקה אחת השווה ומשווה את כל בני האדם תתכן רק בממשלת העליון על כל — וכל בני אדם יוכלו להיות אחים יחדו רק אז אם יכירו כלם אב אחד להם (צד 143). וזאת אך זאת היא הציויליזציון האמתית אשר באורה ופרושה היא: הצלחת כל בני האדם תחת השמים. אך איפה הוא מקור ציויליזציון כזאת? מאין תמצא? אי זה מקומה? ומאיזה רוח תבוא הרוח לפחת נשמת חיים כאלה באף כל בני האדם? — בארץ המזרח! — מורה ביקאנספיעלד בקול חוצב להבות — בארץ המזרח, מקום גלוי שכינה מאז ומקדם, מקום הופיע אלהים ראשונה לבני האדם ומן הארץ ההיא יצאו תורה ואורה לכל הארצות ושם חביון עז מלכות שרי. שם בארץ הלזו מולדת הציויליזציון האמתית אשר השליכוה בני האדם אחרי גוס וילכו לאחור ונוקשו ונשברו ורבה העזובה — ועליהם לשוב אל אשר הזניחו. שם בארץ הלזו מקור נפתח לדעת עליון, הדעת הנשגבה, הציויליזציון האמתית המאשרת את כל בני האדם, הדעת הנשגבה ברוח אלהים חיים מלך העולם — הדעת הנשגבה, דעת אלהים,

שמלת אורו ופני לבושו אשר שוליו מלאים את ההיכל למכסה עתיק לכל דרי מטה — הרעת הנשגבה, רעת אלהים, היא התורה הטהורה והנאורה, לבנת הספיר ומראה כבוד ה' על הר חמד לו, הר צבי קדש, אשר שם נגלו האלהים לחסידיו אשר הפלה לו לנאמן ביתו ותורת אמת נתן על ידו תורת חיים ונאמנים כל פקוריה וסמוכים לעד לעולם כי עשויים הם באמת וישר — היא התורה רז אל וסוד קדשו אשר גלה לבנו יחירו, בנו בכורו ישראל, עם ראשית גוים אשר בחר לו יה לסגלתו להיות לו למלאכי פניו לעשות דברו ולשאת אורו אל קצוי ארץ ואיים רחוקים, כי יאתיו כלם לעבוד שכם אחר את אלהי הצבאות, העליון על כל.

אם בשיטתו המדינית נראה את ביקאנספיעלד מרום ונשא מכל בני גילו, אם נראה את חכם הרזים הזה במעלה יתירה על כל חכמי זמנו יודעי העתים, לא רק מאשר יתרון הכשר לו עליהם כי אם מצד התכלית הנשקפה במעשהו, התכלית אשר אליה נשא את נפשו ורעותיו והגיגו כל היום, תכלית כללית הסובבת ומקפת את כל עניני בני האדם, הנה נוסף להתפלא בהעמיקנו להתבונן באבן פנת תכליתו זו ובהיסוד הנאמן אשר עליו הִטְבְּעָה.

תכלית כל המעשים כפי חפץ שרדי אדון כל היצורים, הוא קיום היקום והצלחתו, אהבה ואחווה בין כל בני האדם. אך במה יִקְשְׁרוּ לבות בני האדם? מה הוא הדבר אשר עֵזוּ בקרבו להיות לצמיד פתיל לעשות את בני האדם לאגודה אחת? לצמיד פתיל ודבק טוב אשר לא יִנָּתֵק לעולם? הדבר הזה היא האמונה, אבל אמונה צרופה ומְזַקֶּקֶה שבעתים, אמונה טהורה ונאורה, אשר על פי מהותה ותכונתה תשא בחיקה משך הזרע זרע השלום והאהבה לכל בני בריתה, אמונה אשר כל תולדותיה הנמשכות ממנה

והמסבבות מאתה הנה רק אהבת עולם וידידות אין קץ — והיא אמונת האחרות הזכה ונקיה מכל שמץ שתוף ותערובות, אשר לא נִשְׁמָה במאומה — אמונה כזאת היא כללית אשר פרטיה כיוצא בה: תורת אמת ושלוש וחקי חיים טובים *) אמונת האחרות הגמורה, אשר עוד עתה לא באו העמים כלם אל חקר תכליתה ורק קרנים מידה למו לזכך ולצרף את הספחת אשר דבקה בה, עד כי סוף סוף יכירו וידעו הכל את אור הגנוז, אור עולם באוצר החיים, וכפי אשר תִּשְׁלַם ותשכלל אחרות האמונה כן ימעטו ויצערו המכאובים והנגעים, התלאות והרעות מקרב בני האדם; כפי אשר תגבר הפרת האחרות, כל אשר תוסיפנה לנפול אחת אחת ההגשמות שנמפלו אליה, במדה כזו תעלה ותרום רוח בני האדם וכל רגשות לבבם יתעדנו ויטהרו — ואז, אז יתקן עולם במלכות שדי אשר בסבת ההגשמות ותולדותיהן כִּפְנֵה שְׂרֵשִׁיָּה אֵלִיָּה ותצמצם שכינתה ובני האדם המירו כבוד אלהים בלא יועיל ועל כן לב בני האדם מלא רע. אמונת האחרות, אחרות גמורה ופשוטה, מטהרת את המדות ומכשרת את הרעיון לאחרות כל לית, להסיר מכשול מלב

*) שהדת האלהית חמית שהכמתה בפנימיותה ושלין לה שום צווי ולא אזכרה שליין בפנימיות שלה דברים המביאים הועלת בשלמות האדם ומרחיקים ממנו מזק שמונע ממנו השלמות ההיא, ויגיעו לו בהם מעלות המדות ומעלות הדעות כו' ובהם יהיה הקצוץ האלהי המעולה והמגיע והמונה על שתי השלמיות האלה, כלומר השלמות הראשונה שהיא הסמדת קיומו בעולם הזה על מיטב העיניים הנאותים לאדם והשלמות השניה שהיא השגת המושכלות כמו שהם בעצמם כפי כח אדם. (אגרת חיון להרמב"ם ז"ל).

העקוב ולצרף את הבריות מנשיות מתועבות אשר דבקו בהם
בסבת ההגשמה (*).

(*) עיין כרם חמד (מחברת ה', מכתב ג') דברי החכם שי"ר
אשר נכבדות ידבר לבאר איך שחתה ההגשמה את מדות בני האדם
ובהעמים הראשונים נראה אכזרים ועזי נפש ועושי כל תועבה ומסייס
דבריו לאמר: מעין נרפש ומקור משחת זאת ההגשמה, כל הרעות
והמהומות הגדולות אשר ראינו שוטפות פחאס את פני חבל, עם
סערו המונים המונים להפיץ ולפרר כל הבא בדרכם, בימי הרג רג
בנפול מגדלים — רק מאחה נכבו. כל עוד חשבו בני אדם על נשג
מכל חומר כי כמוהם ירוה עונג מדם שוגא ואויב, רצחו ושרפו
והשמדו אלה את אלה, רק מאשר דמה כל עם כי רק הם אוהב
עליון וכל בלעדיו ממשינאיו. הנסיון הורה אותנו כו' בעת שהחדשה
חורת הישמעאלי כו' נעזו בזעם ארץ ובאף דשו גוים וטבחו ולא
חמלו עד החלו מושליהם וגדוליהם להבין בחכמה ולדעת ברור הרחקם
הגשמיות, אז החלה גם רוח האהבה לרחף ביניהם ויותר אשר חממו
והשכילו, יותר פשטה ביניהם אהבת אדם, וכאשר שמענו מן הישמעאלים
אחרי חידוש חורחם כן ראינו מלד אחר כמו ת"נ שנה
אחרים כן. והכל רק מפני דמיון והגשמה. עכ"ל. ואקוה כי אהה
הקורא לבך תשיח לדעת ולהחזון כי כל הדמים הרבים שנשפכו בגלל
האמונות והדעות, הוא רק בבסת חכמה זרה שנטפלה בהאמונה וכל
המדות האכזריות והתועבות הגדולות בכל אומה ולשון הן תולדות
ההגשמה ברב או במעט, מבלי לחזור אל חקר תכלית האחדות
הגמורה והפשטה, אחדות אלהים שאין זולתו כלל, לא מיניה
ולא מקמתו. וזה אשר חזה נביא אלהינו: לא ירעו ולא
ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' (ישעיה
י"א, ט').

ומי הם כהני האמונה אשר עליהם שם אלהים את המשרה הכבודה להפיץ רעתה בארצות ולהרגיע משפטה לאור עמים? כהני אלהים ומשרתי עליין הם עם היהודים, אשר בהם בחר ה' וירוממם מכל לשון להודיע שמו בעולם. עוד לפני שלשת אלפים וארבע מאות וחמשים וחמש שנה, עת החשך כסה ארץ וערפל לאומים המתהללים באלילים ויעשו להם כתבונם עצבים וגלולים, עוד בעת ההיא, בעצם ימי ההגשמה ותקף ממלכות האליל, הכירו עם היהודים את האמונה האמתית עם כל המדות הטובות המסגלות לה (*).

(*) אמונת האחדות סגלה להם לישראל תורה וחקים הראוים בלחם להנחן רק ממלך עליון אבי כל האדם: תורה חסד וחקי חיים, וכל יסודי תורהו הם אהבה ורחמים וחיי חברה מתוקנים, אשר אלו היו מחזיקים בהם כל בני האדם, כי אז היה העולם מתקון וחלל רוגז ונסו יגון ואנחה מקרב העמים והלשונות. והחקים הטובים המלאים זיו שדי ואהבתו ליצוריו הנה הם צט צט הצמונה הנאמנה ומסתעפים ממנה כחולדות מוכרחות. והם אמרו (יבמות ע"ט.) שלשה סימנים יש בלומה זו: רחמינין וביישנין וגומלי חסדים. וז"ל הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ז', הלכה י'): אסור לאדם להיות אכזרי כו' וזה דרכם של ישראל, אבל העכו"ם ערלי לב אינם כן כו' וכן הוא אומר כו' והגבעונים לא מצני ישראל המה, עכ"ל. וזה כל יסוד אמונת ישראל, כי בכללה היא אך אחת אשר כל פרטיה כיוצא בה לתכלית אחת, תכלית חפץ שדי: קיום העולם וטובת צדקתיו. וכאשר כן נראה כי לא נמנה תורה למלאכי השרת ולא תנזה על בני האדם להיות נזירים ופרושים מן החיים, חקיה הקי חיים, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וגמול הטוב הוא גמול ישרים צדק רץ. ועד כמה נאמנו עדותיה בצדק עולמים הלא נראה כן בחוש בחכמות המאמינים,

ישם כל רעיון וישתומם כל שרעף בנסותו לאחוז דרכו במעלות
הזמן אחורנית לשוב ולעבור מדור לדור מתקופה לתקופה
בחליפות העתים הסבוכות ונבוכות בשקוצים וגלולים אלילים
ופסילים, מקבות אפרים וחמנים, ולהגיע אל מרחק רב
ונורא, אל הזמן ההוא שבו נגלתה אמונת אמת, אמונת
אברהם על ידי משה איש האלהים וישוב לדרת ולראות
כי עוד גם עתה ברורנו ובזמננו לא נצרפו ולא יקקו לבבות
ומחשבות ומי יודע אחרי מתי עוד יזכו להשיג אור האמונה
הצרופה והברורה — הלא בחרדת קדש ויראת הכבוד והרוממות
תשח הנפש, יפנע הלב ותתעטף הרוח מהדר גאון מחוקק
נערץ ונשגב כזה ומעוז תפארת עם גדול וקדוש כזה אשר
מקרבו יצא. — מחוקק אלהי לא יכול ליצאת רק מקרב עם
אלהים ולעם אלהים לא יוכל להיות כי אם מחוקק אלהי. הוא
נאה להם והם נאים לו ויחד באחד יעידון ויגידון כי אחד באחד
נגשו ואין זולתם, כמו אחד הוא אלהיהם, ה' ואין בלחו.

תכונות בני ישראל הנעלות והיקרות ומדוניהם המשובחות שנשמרו
בקרבם על ידי אמונתם וחזרתם. המכובד מעיד על הסבה הפועלת
כי אמת היא מראש ועד סוף — אמת היא ו אין צל חס. ועד כמה
רבה אמתה הלא נראה גם כזה כי אמונת ישראל בעצמותה ועקרה
תעמוד לנצח נצחים ואף אם יכפור הכופר בכל הנפלאות והאומות
והמופתים אשר האמונה מעולפת בה, גם אז לא יפול אף צור
מעקרה ופנימיותה וכן כל חקיה לעולם לא ימוטו — יען כי בעצמותה
אמת היא והאמת לעולם עומדת ואין אמת אלא אחת. ובזאת תבחן
אמתה של אמונת האחדות כי ממנה משפטה ושאתה ובסור כל
נפלאותיה ורזיה היא לא חסור ולא תמוט — לא כחל ולא שרק ולא
פרכוס ויעלה חן!

ומן העת ההיא בהבדל ישראל להקרישו בקדוש עליון , מאז , רבו לוחמיו אשר יסערו להפיצהו . רבים מכאובים לאדם המקדים את בני דורו במעלת החכמה והדעת . כמה חכמים נשרפו חיים ויירצחו באכזריות חמה על גלותם דעה חרשה שלא היה דורם ראוי לה עוד . ולא יפלאו איפוא מכאובי העם הנפלא אשר הקדים את כל מין בני האדם להכיר דעת אלהים אלפי דורות לאחור . אך נהיה לעם וכבר נגלו אליו האלהים בכל מהרו וזיו כבודו , ואך הכיר העם הזה את אלהי האמת ויהי לעם נבדל וסגולה לאלהיו הבותר בו , בבר הבדל הבדילוהו לרעה כל בני האומות אשר בשקוציהם נפשם חפצה ויפליאו מכותיו ועברתם שמורה לו . מתחלה מררוהו וישטמוהו כעם זר ומשונה *) עד כי באחרית ימי גדולתו , עת אשר מכרם

(*) בין עובדי האלילים לא מצאנו כ מ ע ט מלחמת חמונה וקנאה דת , כל איש ואיש הקדים לו את פסליו ועצביו מבלי אשר ישחוק ויחאמץ כי גם חזרו יעשה כדמותו וכללמו . אבל את ישראל שנאו כלם , בהיות חמונתו זרה לבינתם ומשונה מעקר היסוד של מושג אלהותם . הם הבינו כי האלהים צריך להיות דבר מוחש , איש איש כאשר יבחר לו , אבל להקדים ולהעריך את אחד נעלם ולהאמין כי מידו הכל — את זאת לא יכלו להבין . המן אמר : „ודחיהם שונו מכל עם” וכנראה לא בדעת ידבר , כי הלא כן דתי כל עם ועם שונות זו מזו . אבל באמת הן נשחוו כל האמונות והדעות בעקר יסודן , שמקדישות הן את הדבר הנראה ותלוי רק בטעם ובסבה אשר יבחר לו האדם מוחש זה ולא אחר , וא”כ הדחות אינן שונות כי אם נבדלות , אבל עם בני ישראל משונה ומוזר , כי דחיהם שונו מכל עם , לעבוד לאחד מסתחר שאיננו נחפש לא בשכל ולא ברעיון . וזה מוזר ומשונה מאד בעיני עובדי האליל . וע”כ הרבו הרומאים לבדות שוא ותפל על בני ישראל והתאמנו

ישראל יצא מטה עוז ויעש בדים וישלח פארות וישפל עץ נבוה ויגבה עץ שפל ונפן ישראל השחה קומתה ונתפש בחמה לארץ — מאז, משנה שברון השבר ישראל והוא מרדף בלי חשך, כי גדולה עשרת מונים שנאת המתקן אל המחזיק בישנות משנאת בן אמונה זו לבן אמונה אחרת. — וזאת, אשר הקדימו היהודים את כל דורות בני האדם בהברת האלהים ועודם חיים וקיימים, זאת היא אשר העמידה את העם הזה במצב מוזר מאד: עם ראש וראשון לכל גויי הארץ, אשר נפוצו מעינותיו להשקות את כל בני הארצות מים טהורים אשר מן המקדש המה יוצאים, עם אשר הופיע אורה לדרי ארץ, הוא תלוי עתה על בלימה, אין לו לא ארץ ולא ממלכה מיוחדת, כי אם אחוז בעמים ובארצות בראשי אברים. לוא היה נמח חלילה שם ישראל אחר החרבן ולא נשאר ממנו שריד, כי אז היו העמים מעריצים ומקדישים זכרו והיו

להוכיח כי גם הם מאמינים במוחסים, משתחווים לעננים, עוזדים את הכוכבים והמזלות, את השמים ואת החמור, ופלוטארכ כחז כי היהודים מקדישים את החזיר! וידוע הספור שגדה אפיון (עיין יוחסין) כי אנטיוכוס מלך במקדש ה' איש יוני אשר לדבריו, ספשוהו היהודים ויפטמוהו להקדישהו לזבח ואשר כן יעשון שנה בשנה. — כי כל אליל גלוי וגרסה ורק אלהי העברים מופלא ומכוסה וסתאמא עוזדי האליל למזבח החידה ולחפש מעמונים, ומה זרה עליזותם בשעה שנכנסו בסיכל ומלאו כרובים המעורין זה בזה, הולילו אותן לשוק ואמרו: ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה עוסקים בדברים הללו, מיד הזילוס (יומא נ"ד.) היעז חרה להם על בני ישראל המשתבחים בגולתם וישמחו להראות, כי הנם ככל הסמונים! כי גם להם אך אלילים ופסילים.

אולי כורעים ומשתחווים לפני ציונים ועמודי פאר אשר היו מקימים לזכר עם גדול ונכבד, אשר חלק להעמים מלכות שמים. אבל הנה העם הזה חי הוא, חי ופועל ועושה ונצב לעד כמזכיר עון, כסמל הקנאה — ועל כן יגורו על נפשו ובעברתם כי קשתה ירדפוהו העמים באף, ירדפו את עם חרמם, עם אשר הקדים מאד מאד את כל הדורות אבל כי עוד לא הכירו אמתו ולא השיגו עוד דעתו — והנה הוא עולה על המוקד כקוסם, כמשחית ומחבל, נגש ונענה ונגרש כמכשיל את הרבים, כתועה ומתעה — והוא נבזה וחדל אישים — וזאת היא עצם, שאלת היהודים אשר לא ימצאו לה פתרונים ואשר ביקאנספיעלר קורא לה בשם, הסוד הגדול של אויא. היהודים נקובי ראשית הגוים ישאו ויסבלו חמת המציק וכל לשון תרשעים וכל יד עמל תנידם, אך לא תכריעם, עד כי יצרפו ויתלבנו דברי האמונות והדעות ובאחרית הימים יתבוננו בינה והכירו הכל לדעת אמתת אמונה אמן ואמרו לישראל: אך כך אל! ועם עולם היה יהיה לראש ועליון לכל גויי הארץ. ואל העת המקוה ההיא ישא ביקאנספיעלר דעו וזה כל הגיונו ומשא נפשו. ולקרב את עת בא העת המאשרה, עת הזוהב לכל גויי הארצות, יתכן, לדעתו, רק בתחית ארץ המזרח, ארץ מקור האמונה והרת כל קדש ונשגב, להעירה ולעוררה לתחיה ותשוב להחיות את כל הארצות. והדבר הזה אשר חזה גלוי עינים זה אל נכון כנכון היום, הדבר הזה לא בדמיון יסודו, כי אם במעשה, ויעיר ויעורר לבבות לפעול ולעשות לקרב את הקץ, ואך ראה יכלת בידו ראה ראשית לו לנסות להוציא חזונו זה לפעולת אדם וישם כל מעגיו בארץ המזרח. כאמצעים להשיג התכלית הנעלה הזאת, ראה את בני ארצו האנגלים, שהם בעיניו מבחר כל העמים ועליהם לפלס דרך ולכונן מעשיהם בעד העם בחיר הנבחרים.

(עיין משאת בנימין). ומה יראב לב כל מבין דבר לא־שור לשמוע דברי האומר, כי ביקאנספיעלד דרש רק לטובת עצמו ועל כן דרש בשבח היהודים. לבר אשר שכח האומר כזאת, כי ביקאנספיעלד כתב ספרו בעת שלא יוכל להעלות אז על לבו כי יהיה הוא המושל באנגליה, הנה לא ידע האומר כזאת שביקאנספיעלד לא רק דרש בשבח היהודים*) כי אם גם פעל ועשה והיהדות ואחריתה היא לו תמצית שיטתו

(*) ועד כמה חנוף המופקר אשר אין מעצור לרוחו להחלקם ולהתל בכל הבא בידו והפרעוש הזה רודף אחרי ביקאנספיעלד להוריו מגדולתו בהביאו דעות מסוגדיו ומטיל מוס גם בזהבחו את ישראל וחומר: „דיזראעלי בשבחו אל הקאנגרעס הבערליני לא הִתְנַגַּד לחרות היהודים הרומינים וגם הדברים האלה שנדברו בשם מלכות אנגליה לא מסיו ילאו כי את מפי סאליסבערי“ — בעוד אשר הכל יודעים כי רק בהשתדלות דיזראעלי עלתה השאלה הזו על שלחן הקאנגרעס, כנודע מדבר שלוחי כי”ח ומכתב ראפהשילד אל דיזראעלי שנדפס בעתו בכחצי העת. ומוכן הוא כי אחרי שבהשתדלות דיזראעלי נעשה הדבר, לא דבר בעלמו בעד הדבר הנוגע אל עצמו ונשרו וישם דברי מלכות אנגליה בפי סאליסבערי. וכמה עזות היא לאמר על ביקאנספיעלד כי הוא רק לא הִתְנַגַּד לחרות היהודים! והנה יש עוד מטילי דופי בביקאנספיעלד כי אהב רק את היהודים הספרדים, אבל לכל אדם יש נפיה לאנשים הקרובים אליו יותר באיזה יחס ואם נמשך לבו ביותר אחרי הספרדים החשובים בעיניו יותר אין מזה ראיה כי שגא חלילה את יתר היהודים. וגדולה מזו נראה בהרמב”ם ז”ל, וז”ל (אגרות הרמב”ם א’) „ועתה בני לא תהיה חברתך הנעימה אלא עם אחינו אוהבינו הספרדים הנקראים אנדלוזיאם, כי יש להם שכל ובינה וזכות המוח ומזולתי אלה הזהר מהם כו’ כי הם יותר פפשים אלני משאר בני אדם אף ע”פ

והגוינו ועל פי שיטתו זו נהל ממלכה רבה וגדולה, אשר האמינה בו לתת בידו מוסרות הממשלה.

אך אל מי ידבר ביקאנספיעלר את דבריו? — אל האנגלים אשר בידם העז והכח, לדעתו, לפעול ולעשות, אל האנגלים הנוצרים הארוקים באמונתם, אשר ספר תורתם לא ימוש מפיהם והגו בו יומם ולילה. בכח אמונתם בא אליהם ביקאנספיעלר, בכח אמונתם הקדושה להם והוא גולל לפניהם ספרי ברית אמונתם להוכיח מתוכם אמתת דעתו ושיטתו. ובכן, הלא עליו לדבר אליהם ברוח אמונתם ויברא לו את יצורו טאנקרעד, נוצרי מאמין שלם ואלהים כל מזמותיו ונפשו מרה לו בהנבחו לדעת כי נמטו כל מוסדות החיים ורבה העזובה בקרב הארץ. לא יכלתי לערות יסוד ולמצוא פרינציפ בהמצב אשר בארצנו — יאמר במר נפשו — לא מצאתי אותו בכל מאומה. — לא בחיי האמונה, לא בחיי הממשלה, לא ברוח המנהגים, לא בחיי המדינה ולא בחיי החברה אין יש אמת ומבטח. (ח"א צד 9) ומי חכם ויגיד לו ויבינהו כל אלה? מי יורהו דעה ומי יבינהו שמועה להשכיל ולהבין שרש דבר נמצא בעולם ומנהגו, להבין על מה אברה הארץ ועמודי תבל ירופפו? ואחרי השקפה חודרת עד תהום המעשים בסבתם ומקורם, נוכח לדעת כי רק רוח ממרום אם יערה עליו והבון כל המעשים יגלה אזנו מה הטוב ומה המעשה אשר יעשה, רק אז ידע להלוך נכוחות. ויבקש קרבת אלהים, אך בארץ לא מטהרה הסתיר ה' פניו ממנו ונוכח לדעת כי רק בארץ הקדש רק

זהם חזקים מאד בלמונה" כו' כו' עכ"ל. ואין דנים על דבר המסור לנמית הלז.

שם מחזה שרי יחזה — ולפי רוח אמונתו ידבר דבריו על הארץ ועל קבר משיחו. נוצרי הוא המדבר ואותו אותו יציג לנו ביקאנספיעלר להורות דעת את הנוצרים, אשר הנוצרי המאמין, אם אך מאמין הוא באמת אמונה אמן וישים לבו אל עקרי האמונה, הוא דעת קדושים ימצא ויעלה ויבוא למקור המקורים — מקור ישראל. ולא יפלא איפוא בעיני הקורא העברי אם ישמע מפי טאנקרעד, בראשית דרכו, דברים שאינם לפי רוח אמונת העברים. טאנקרעד מאמין במשיחו, קדוש בעיניו מסע הצלב, אבל לא מסע עקוב בדם (*), כי אם לעלות ברגש והדרת קדש אל מקום קדוש לערות רוח ממרום. וטאנקרעד הנוצרי יפגוש על דרכו את חוה העבריה — ואז, אז נשמע את דברי ביקאנספיעלר אשר שם בפי חוה בהתנבחה עם טאנקרעד. בהוכיחה לפניו כי עליה להשאר באמונתה, תריע בעז נפשה: היתה לא אהיה נוצרית! — במבוכה כזאת בין הכנסיות, הלא בהשכל ודעת יעשה איש אם יבחר בהכנסיה ההיא הכבירה לימים מכל הכנסיות (ח'א צד 26) ובטוב טעם תערוך ותראה לדעת, כי הנוצרית שהננו רואים אותה במעשה, איננה הנוצרית אשר בתורת הנוצרים. מחוקק דת נצרת לקח

(*) עיין ח"ב פ' א', בדבר המחבר ע"ד טאנקרעד הראשון בימי מסעי הצלב אשר בא חגור בכלי נשק ורמח בידו ועל כן מעשהו היה ללא הועיל, והוא יהיה לקח טוב אל הבא אחריו (טאנקרעד אשר לפנינו) אשר בא ברוח נכאה ולב נשבר, אף כי לא נופל הוא בעוז אמונה מאזי אבותיו, כי האמונה בעקרה ויסודה איננה מטפת לדם ורנח, כי אם לאהבה ואהבה ורק לדאבון לב לא פעלה כה על חכונת מאמיניה.

למוסדות בנִיננו את תורת היהודים ורק שנים רבות אחרי הצלב
נתרבו הכתות בין המאמינים ונוספה ההגשמה והתחדשו
כנסיות, אשר לסמל האמונה ועקריה לקחו למו את הדם
והצליבה. ויצא מזה מה שיצא. והמבין יבין. ועל עצם
עקר הנוצרית ביסודה הראשון, הנה יביע לנו ביקאנספיעלר
דעתו בשפה ברורה בחלק ג' פרק ו': ,לא למען העברים בא
הנוצרי עם תורתו, כי אם למען העמים עובדי אלילים.
הנוצרית היא יהדות בעד המון רבה המתהללים באלילים'
וזהו היא גם דעת גדולי ישראל רבים ושלמים בדברם על
אדות דת הנוצרית (*).

(* וז"ל הרמב"ם ז"ל (הלכות מלכים בסופו): „ישוע הנוצרי המחוקק
דת הנוצרית בא לעולם ליישר דרך למלך המשיח אשר נקוה שיגלה"
עכ"ל. וז"ל הכוזרי (מאמר רביעי פרק כ"ג). ואלה האומות הם הנזעה
והקדמה למשיח הממוכה, אשר הוא הפרי וישובו כלס פריו כאשר
יודו לו וישוב העץ אחד" ע"כ, ואומר שם המפרש בעל אונר נחמד:
וז"ל: „להיות שכבר ידוע מהבלי העמים שהיו קודם להם שכל באי עולם
היו עובדים לאלה השמים כו' והאומות הבאים אחריהם קבלו ליסוד תורת
משה ונביאיו והאמינו ברוב העקרים וכאשר חזקה ידם ואחזו בכנפות
הארץ השמידו את כל העבודות זרות הקדומות המנוגות, אך עדיין לא
נשלמו לשוב לדת ישראל לגמרי, עד עת קץ כו' אז יהפך שפה ברורה
אל העמים לקרוא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד" עכ"ל. וז"ל החכם
ר' יוסף יעבץ במאמר האחדות: „האומות היום כו' ברוך ה' אשר
הותיר הפלטה הזאת אחרי חרבן בית שני, כי לולא זה כבר מעדו
קרסולינו ח"ו מן האמונה לו היחה אמונת ע"ז בעולם כמו שהיתה
מקודם" ע"כ. וז"ל הגאון רי"ע יעב"ץ בספרו רסן מחסה: „אמונת
הנוצרית כו' אשרס ואשרינו אם היו נוהגים עמנו כפי דתם כו' שאם

והנה לא פה המקום והאפשרות לבאר מהות דת
הנוצרית בראשיתה ומה שעלתה לה באחריתה, אבל תקותי
כי גם הדברים המעטים האמורים בזה *) ישפיקו להראות עד
כמה לא צדקו אלה הטופלים שקר על ביקאנספיעלד, כי
כונתו להחזיר את ישראל אל האמונה אשר בא בה בקטנותו
שלא מדעתו. ועד כמה מנונה אותו האיש הבא בשכרו
ובכונה להשחית ולחבל ולפסול את הספר, טאנקרעד, מעתיק
ממנו מלין ומבטאים בודדים למען תפוש את הקוראים בלבם
ולאמר כי הספר מלא דעות של יהרות חרשה, בעוד אשר

היו מקיימים אותם הצוויים ראויים הם לשבח גדול ולזו וודאי היינו
מאוששים ומוזלזלים בגלותנו זו כו' ולא היו שוגאים אותנו המוניסס כו'
שלא בא במחשבת כותבי העוואנגעלים שבה הנוצרי לבטל דת יהודית
לגמרי, אלא לאומות בא ליסד להם דת מן הז והלכה
ע"כ. מתקצר היריעה להביא עוד דעת גדולי ישראל כזה, ולא הצאטי
הדברים רק להראות לפני הקורא כמה מן היושר ומן הנוכחה יש בדברי
המופקר אשר בהסתמנו לחבל מעשי ידי, הביא את דברי ביקאנספיעלד
אלה להוכיח מהם כי מטיף הוא לאמונה חדשה, להסיר לב ישראל
מאחרי אלהים. יסבר פה דובר שקר בגאווה ובזו!

(*) מוכרח אני להעיר כי בכל הדברים האמורים על דבר
דעות ביקאנספיעלד באמונות, מבאר הנני רק את דעתו כפי אשר
הציגותיה בספרי טאנקרעד; ונדע כי לא הכל הסכימו לדבריו ואף כי
הללויה כראוי לאדם המעלה וחכם הרזים, אך בכ"ע הרוססים
באותה מדה שהרבו לדבר מגדולתו וכביר כח דמיונו, כן הרבו להראות
כי דמיונו מועף ציעף ואהבתו לארץ המזרח ושבת בני שם קלקלה שורם
המשפט, ואני לא באתי כי אם לבאר ולברר דעתו כפי שהיא בספרו. כל
זה חובה עלי להעיר . . .

בקראנו אותו ונעבור על פני ל' , נראה כונתו מפרשת .
 המחבר מדבר ברוח הדת הנוצרית , יען כי נושא הספור הוא
 נוצרי . וזה כל חפץ ביקאנספיעלר ותכלית מגמתו , כי הנוצרי
 התמים בהעמיקו לחשוב ולהנות , ישוב בדרך אשר בא בה
 בהליכותיו בקדש ויבא אל מקדשי אל-קדוש ישראל . כי כל
 עקר הדת הנוצרית היתה להעביר גלולים מן הארץ . מנשימים
 כעובדי אלילים לא יכלו לקבל אמונת משה , אמונה טהורה
 ונקיה מכל שמץ הגשמה * , ועל כן בהגלות הדת הנוצרית
 כפי אשר מסר אותה שאול , דבקו בה עובדי אלילים וישכילו
 ויטהרו את רוחם ויונחו את עצביהם עץ ואבן ואירופא ט' הרה
 משקוציה וכשש מאות שנה אחרי כן נכרתה עבודת האלילים
 בארץ המזרח על ידי דת כחמד , אשר יסודתה בדת משה
 גם היא . ומדור לדור תשוב אמונת העמים להטהר ולהזקק
 עד כי יערה יסודה ושבה ועלתה אל בית אביה ותשוב
 לקדמותה אל אשר ממנה לקחה וישבו כל גויי הארץ וראו
 את העם הנבחר והאמלל המחלל מפשעיהם ומדכא מעונותיהם
 ונחמו על כל רעתם לו וישבו ושחרו את העם אשר חפץ ה'
 בידו יצלה וירום ונשא וגבה מאד כנבואת ישעיה (נ"ג) ** ,
 ואז יתקן עולם במלכות שדי , כי אם יכירו וידעו כל באי

(*) ראוני באמונת האחדות , כפי כונת וחפץ מחוקקנו משה רבנו
 וכפי אשר הבינה לנו מורנו רבנו משה .

(**) וז"ל הכוזרי (מאמר ב' פרק ל"ה והלאה) : ואין אנוחנו במעלה
 המה , אך אנוחנו במעלה החולה הנשדף שנתיאשו מרפואתו כל הרופאים
 והוא מקוה רפואה מזד המופת ושנוי המנהג , כמו שאמר
 הכוזב : הסחייה העלמות האלה . ונשלם המאמר בהנס ישכיל עבדי מן
 לא חאר לו ולא הדד וכמסחיר פנים ממנו נבזה ולא חשבוהו , ר"ל

עולם את אמונת האחדות לא יאמרו עוד אלהים לקרוץ מחמר וכבוד עליון לא יתנו לבשר ודם והקדישו והעריצו את מלך המלכים ארון כל יצוריו ולא יתצו עוד לממלכות ולאמונות ובאו כלם בבכרית יחד להשבע לחי העולם ראשון לראשונים והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא אשר יהיה ה' אחד ושמו אחד.

והדעה הזאת לא חדשה היא, כי מלאה היא ספרי נביאינו וחכמינו: והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה בארחותיו (ישעיה ב' ב'). הן עבדי אתמך בו בחירי רצתה נפשי נתתי רוחי עליו משפט לגוים יוציא. לא יכהה ולא ירוץ עד ישים בארץ משפט ולתורתו איום ייחלו (שם מ"ב, א', ד'). ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה (עובדיה א', כ"א). והלכו גוים רבים וכו' (מיכה ד', ב'). כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד (צפניה ג', ט'). כה אמר ה' צבאות עוד אשר יבאו עמים ויושבי ערים רבות והלכו יושבי אחת אל אחת לאמר נלכה הלוך לחלות את פני ה' ולבקש את ה' צבאות. בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי נלכה עמכם כי

משנוי הנראה ורוע מראהו כו' ישראל באומות הם כמו לב באזנים, הוא רב חללים מכולם ורב בריות מכולם" עכ"ל. ומה נמרצו דברי הפיליפזאסן (ד"י 1874 נומר 6): „דאס דער דעאזימוס, זאבאלד ער איינע פאזיטיווע געשיכטליכע גרונדלאגע זוכט, אונד אהנע דיכעז קאכן איינע רעליגיאזע גלויבענסמיינונג אויף דיא דויער ניכט בעשטעהטן, זיינע גופלוכט זאס יודענעסומע געהמען מוססע", עכ"ל.

שמענו אלהים עמכם (וכריה ח', כ', כ"א, כ'). והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, (שם י"ד, ט'). ואשרו אתכם כל הגוים כי תהיו אתם ארץ חפץ אמר ה' צבאות (מלאכי ג', י"ב). יזכרו וישובו אל ה' כל אפסי ארץ וישתחוו לפניך כל משפחות גוים כי לה' המלוכה ומושל בגוים (תהלים כ"ב, כ"ח, כ"ט). ומה נפלאה ונשגבה המראה אשר ראה דניאל (ז', כ"ז) וּמַלְכוּתָא וְשִׁלְטָנָא וְרִבּוּתָא דִּי מַלְכוּת תַּחְתּוֹת כָּל־שְׁמַיָּא יְהִיבַת לְעַם קַדִּישִׁי עֲלִיּוֹנִין מַלְכוּתָהּ מַלְכוּת עֲלָם וְכָל שִׁלְטָנָא לֵיהּ יִפְלְחוּ וְיִשְׁתַּמְעוּ.

ואם נשים עין במדרשי חכמינו אשר מחזה שרי חזו ומלחו על לשונם נמצא רב מאד פנינים יקרים משבצים בעטרת תפארת ישראל ליום חתונתו יום שמחת לבו, עד כי נלא לדלות את כלם ממעמקי ים התלמוד והמדרש, כי רבו ועצמו מאד ורק אחדים מהם נלקט ונשימה לפני הקוראים. מה נמרצו ומה עמקו דבריהם: התכן והקש והמוץ מריבין זה עם זה. זה אומר: בשבילי נזרעה השרה וזה אומר בשבילי נזרעה השרה. אמרו החטים המתינו עד שתבוא הגרן ואנו יודעים בשביל מי נזרעה השרה כו' כך אוכות העולם, הללו אומרים: אנו עיקר ובשבילנו נברא העולם, והללו אומרים: בשבילנו נברא העולם, אמרו להם ישראל: המתינו עד שיגיע היום ואנו יודעים בשביל מי נברא העולם. (ב"ר פ' פ"ג *). ומה נעמו אמרי שפר אשר המליצו: למטרוניתא

(*) המדרש הזה נמצא בכמה מקומות בשנויים קטנים, ובשה"ש רבה פ' ז' כחזב לאחר: כך אומות העולם, הללו אומרים: אנו ישראלי ובשבילנו נברא העולם, והללו אומרים: אנו ישראלי בוי'. והוא נפלא מאד למדין.

וכו', אמרה לה אותה ממרוניתא: יבוא הבקר ונדע מי נאה
או מי שאוהב המלך כו', (תנחומא פ' שלח יג', עיין במד'
פ' טז'). והחכם יודע פשר דבר ומה נאמנו דבריהם:
כחול הים כו' אם אין אתה נותן חול בסיד אין לו עמידה
כך אם אין ישראל אין האומות יכולים לעמוד (במד' פ' ב')
מה זית זה אחריתו בסופו אף ישראל אחריתן בסופן (מנחות
מה:). וכסא כבוד ינחילם: שעתיד הקב"ה להחזיר לישראל
המלכות (במד' פ' י"א). עשרה מלכים מלכו בכיפה, מלך
הראשון זה הקב"ה וכו' המלך העשירי חוזרת המלוכה
לבעליה, מי שהיה מלך ראשון הוא יהיה מלך אחרון וכו'
(פרדר"א וילקוט מלכים רי"א). ה' בדד ינחנו: עתיד הקב"ה
להשים אתכם נוחלים מסוף העולם עד סופו (ספרי פ' האזינו),
מה הנפץ הוה נמוכה מכל האילנות ושולטת בכל האילנות,
כך הן ישראל נראין כאלו שפלין בעה"ז, אבל לעתיד לבא
הן עתידין לירש מסוף העולם עד סופו, (ויק' רפ' ל"ו). כי אז
אהפוך אל עמים שפה ברורה: מלמד שכל האומות יהיו גרים
גרורים לעתיד לבוא, (עז' כ"ד). ביום ההוא אקים את סכת
דוד שיהיה כל העולם אנודה אחת שנאמר: כי אז אהפוך
אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' כו' (בראשית
רבה פרשה פ"ח).

ואת הדעה הזאת, כי הכל הולך ושב אל מקורו ואל
מקונו שואף ומי שהיה ראשון הוא אחרון על עפר יקום
וירום ונשא, את הדעה הזאת יביע לנו ביקאנספיעלד בהלך
הספור. בזרוע עזו יוליך את מאנקרעד הנוצרי ירושלימה
ושם, בכפר בית-היני, יפגש עם הוה העבריה ושניהם
יתנבחו בדעות ואמונות, והיא בנעם ניבה ועוז הגיונה תוכיח
לו מתורתו ומעקרי אמונתו, כי שקר נחלו להם
האומות הרואים את קיום ישראל כעונש נצחי על אשר חרפו

עקבות משיחם ושמורים הם לה' לעונש ומכה, בתעצמות
עוזו תהרוס את מוסדות המשפט המעקל הזה ותאמר (ח"ב
פרק ד'): שומר ישראל יצרנהו כאישון עינו בשמירה מעולה
שאין כמוה, כי העניק לו מתנותיו הטובות ויתרון הכשר
דעת, אשר בה עולה הוא על כל העמים. ומה נמלצו ומה
צדקי דבריה! כי באמת יתרון הכשר אשר לעם ישראל הוא
אות נאמן וראיה נצחת כי בחיר יה העם הזה. הן ידענו
חסד אלהים בארץ כי לכל יצוריו הכין מנן ונשק לעמוד בו
על נפשו. וכל אשר יתעלה היצור במעלה כן נעלה ונשא
גם מגנו אשר הכין לו בקרבו. לבהמה ולחיה נתן קרנים,
צפרנים ומלתעות וכדומה, לבני אדם חנן דעת ושכל והחכמה
תחיה בעליה וכל תשית תחת רגליו. ובכן אפוא, הלא עד
צדק ישוב המשפט מסופו לראשו: כי כל אשר תחוק
עמידת היצור ותקומתו כל אשר יתגבר לעמוד בלי חת מול
תלאות אין מספר, אות הוא כי רמה ונשאה מעלתו על כל
זולתו. ובראותנו התקומה הנפלאה של עם העברים, אשר לא
קָטַט מאלפי חליפות וכל כלי יוצר עליו לא יצלה, הלא נראה
איפוא כח האלהים אשר בקרבו הנאצל ביה חור לעם סגולתו
זה. וכמו האדם בכלל הוא מבחר היצורים, ככה עם העברים
הוא מבחר בני האדם והאומות, וזו תשובה נצחת.

וְכִּי חֹה וְשִׁיחָתָהּ וְעֹז מִשְׁפָּטָהּ אֲשֶׁר לָקַחָהּ לֵה מִסְפָּרִי
תורת הנוצרים, עוררו את טאנקרעד ביתר שאת ויתר עז
לבקש פני אלהים, למצוא דעת קדושים למען דעת חובתו
ותעודתו. ויחלט בנפשו לעלות בהר סיני, הר חמד אלהים
להשמיע ראש דברו אל נקובי ראשית הנונים. — מה ענין
טאנקרעד הנוצרי אצל הר סיני? מה לו פה ומי לו פה בהר
הזה אשר עליו ירד אלהי ישראל לתת למו תורה ומצות אשר
זרו לטאנקרעד הנוצרי? — הוא שמע מלים מפי אלונזו לארץ

לאמר: סיני הוביל אל גלגלתא ואולי עליך להשיב רגלך עתה מגלגלתא אל סיני' (ח"ב צד 72) — התבונן נא, קורא, בהדברים המעטים האלה, כי הם נוקבים ויורדים עד תהום הרעיון אשר הרה והנה ביקאנספיעלד כי תחור עטרה ליושנה. והדברים הנמרצים האלה העירו ויעוררו את מאנקרעד לבקר בהר סיני, שפרירי אל מסתתר וחביון עזו, למען ידע את הדרך ילך בה ואת המעשה אשר יעשה. הוא, מאנקרעד הנוצרי, המאמין התמים, היודע היטב את יסודות תורתו ועקריה, הוא מודה ואומר (צד 116), כי לו רק אמונה מחויבת ולא אמונה מחלמת ולא ידע מה לעשות. לבו יבין (צד 115) כי אשר כל בני האדם הוא רק אם יתקן עולם במלכות דעה נשאה ואמתית ונפשו מרה לו כי לא נגלו אליו האלהים להוריעהו דעת עליון וחפצו. ובשמעו דברי אלונזו הנמרצים העפיל לעלות בהר וישפוך לבו נכח פני אדני: אני בן דת נצרת, הנה באתי אל מקדש קדשך בערב עתיק יומין, לשפוך לפניך מרי לבבי, לב איירופא הנשבר והנדכה' (צד 141) — והנה תמונה לנגד עיניו — ושם על הר סיני במחזה יביע לנו ביקאנספיעלד את כל דעתו ומשא נפשו על דבר בני הברית החדשה ולא בסתר ידבר מגרון התבונה (צד 142 והלאה) כי בראשית צאת בני איירופא מסבכי יערותיהם נפגשו עם הקי ערב על פי התורה אשר שם לפניהם משיחם, אבל לא מצאו בים, ועוד הפעם, מתהפכת איירופא בציריה, המון עממיה יתרוצצו בקרבה, אבל אינם עוד שוכני יערות, בעלי לב טהור ורוח נכון, כי אם בני ציויליזציון הנותנים לבם כלב אלהים, בכהם ועצם ידם הרימו העטרה ממלך עליון וְהַשְׁפִּילָה הגביהו להתנשא לראש. עזבו את אלהי סיני ויבחרו אלהים חדשים ותזנה מטוב נפשם. והשאלה הסאציאלית תפתר רק אם יכירו כל בני האדם את האלהים אלהי סיני למלך ולאב והיתה מצותו נר לרגלם

ותורתו אור לנתיבתם ומצהרים יקום חלד. ועצת התמונה
למאנקרעד, להפיץ דעת עליון בארץ כי, תורה אחת ומשפט
אחד לכל בני אלהים' — כי יהיו בני האדם אחים בשווי
מה עאקראטי גמור.

ושאנקרעד נעור ויתעורר מדברי אלהים חיים ותבא
הרוח ותעמידהו על רגליו ויהי לאיש מעשה ויכונן כל
פעולותיו אל המטרה הנשגבה. ולתכלית מעשהו הלך
למסעיו לתור ארצות סוריא בצפון אזיא ואחרי נסיונות
רבים אשר נסה בדרכו הראה לדעת ונוכח בנפשו, כי ראש
מסבות להתחוללות התנועה הגדולה והרבה לתקן עולם
במלכות שדי, להחיות את ארץ המזרח, עד כי תשוב
ותגער ותפח רוח חיים באף איירופא בלה, ראשית הפעולה
הנשגבה הזאת צריכה להיות עקה מן המדבר (*),
ובדברו עם חוה (חלק ב' צד 165) והיא כנואשת שואלת
אותו: במה תוכל היא (האומה הישראלית) להציל את
איירופא? עונה הוא אמריו לה: בהנשק אשר בו יצאתם
חלוצים תמיד — באמונת אל אמת וקשט סלה' ומוסיף
לאמר, כי איירופא אמללה, לשוא תעריך ותקריש את
הבליה ותעלוליה שהיא שקועה במשם, צעד הלאה,
הן באזניה קול שאון עולה תמיד, קול מלאך אכזרי סואן
ברעש ושואל: צעד הלאה — מאין ולאין? זולתי אלה
המחזיקים עוד בברית אמונתכם' (צד 166) האם לא נראה
עוד ברור דעת ביקאנספיעלר ונמית רוחו? — הוא מדבר

(*) סורה מן המדבר, מנוח מן המדבר, משכן מן המדבר,
שכינה מן המדבר, מלכום מן המדבר (מדבר שיר השירים רבה
פרשה ז').

אל הנוצרים ועל ידי יצורי הנוצרי. וזה כל ישעו וחפצו להראות ולהוכיח לבני בריתו מושג האמונה האמתית מנקודת ראותם, מטעמם ונמוקם הם, כי אם תזקק הדת החדשה הלא שוב תשוב למקורה הראשון, אל אשר לקחה. וכמו בִּיה היתה שעתה להפנות אליה את הסון עובדי אלילים, אשר לא יכלו לקבל אז את האור הגדול הבהיר, אור אמונה טהורה, אמונת האחדות גמורה ופשוטה, הנה כן אחרי גלגולים וצרופים רבים יטהר מקורה ושבה אל בית אביה, ותעלה ותביא את אחיה מנחה לה' כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור. — — כי, לא למען העברים בא הנוצרי עם תורתו' יאמר ביקאנספִיעֶלד יחד עם גדולי ישראל, וכן גם הוא לא בא עם ספרו זה כי אם לבני בריתו *) לעוררם ולהעמידם על האמת, כי יבוא בברית יחד להשבע לחי העולם ראשון לראשונים ואחרון לאחרונים. ואנחנו עם העברים נשמע את דבריו והיו לנו לעינים לדעת מה לעשות ולא תרפינה ידים על ידי הגלות הארבה והממשכה לַיָּאש לבנו מאחרית ותקוה, כי לא חָלִינוּ הננו נושאים ורק מאשר עוד לא נתקן עולם ושלמות האמונה לא באה עוד עד קצה. ותכלית כל הדעת וההשכלה היא להתאמץ מצדנו להחיש את הקץ הזה: לברר וללבן ולצרף — ונצדק קודש **).

(*) ומה נעמו אמרי המדרש (בראשית רבה פ' ז"ח): חֵין יִשְׂרָאֵל נְרִיכִין לְתַלְמוּדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ לַעֲחִיד לְבוֹא, שְׁנֹאמֵר: חֵלּוּי גוֹיִס יִדְרֹשׁוּ וְלֹא יִשְׂרָאֵל, אִם כֵּן לְמֶה מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ בֹּא? לְכַסּ גִּלְיוֹתִיסָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּפִיו בִּיפֶה חֹאֵר וז"ל: לֵהִיוֹת לְהַסּ לְרֹאשׁ אֲשֶׁר חֵלּוּי יִפְטוּ הָעַמִּים.

(**) וַיֹּאמֶר חֵלּי עַד עֶרֶב בָּקֵר כו' לְכַשִּׁיעֶשֶׁה בָּקֵרָן שֶׁל עִבּוֹס

זקוק וצרוף הדעות והאמונות הוא דבר מונח בטבע ההשתלמות הכללית. ואם אנחנו לא נוכל לדעת מתי יבוא היום המקוה, מתי תהיה, אחרית הימים, אבל יום הוא ועדינו יבא, אם יתמהמה בוא יבוא. יהמו גוים, תמוטינה ממלכות, יתגעשו איתנים וירגזו מוסדי ארץ וחליפות מאלופות תעבורנה, עד כי יתבררו ויתלבנו ויצופו הרברים והעולם יתקן וישכלל. אך בכל זאת אין לאדם להיות חובק את ידיו לשבת ולצפות אל המעשים שיהיו נעשים מאליהם. הבטחון באלהי המערכות לא יוכל לישן את האדם לבד יצא לפעלו אמר טאנקרעד: (חלק ג' פרק ג') וברכך ה' אלהיך, יכול במל? תלמוד לומר: בכל אשר תעשה (ספרי פרשה ראה), צריך לאדם לעמול ולעשות בשתי ידיו והקב"ה שולח את ברכתו (תנחומא ויצא י"ג). ועל כן בני האדם אשר נתן ה' מרוחו עליהם לההיות עם רב, מתעוררים לפעול ולעשות לטובת ישוב העולם ותקונו. ובכל דור ודור יקים ה' אנשי מעשה רבי פעלים אשר יפלה לו להפליא עלילה, להוש עתידות ולעורר את בני דורם לעדור בלא לב ולב ולעבור שכם אחר את עבודתם להשכיל ולהטיב.

תקון העולם ושלמותו ראה ביקאנספיעלר באספקלריא מאירה ויבין את לבו ויחקור מה לעשות, למען הוצא את הרבר לפעולה. בשני החלקים הראשונים מבאר הוא ומברר את דעתו וטאנקרעד יצורו מבקש את פני ה' להאיר עיניו להורות לו את הדרך ואת המעשה. ויהי דבר

ערב וערבן של ישראל בקר, באומה שעה ונלדק קודש (בראשית רבה פרשה כ"ח).

אלהים אליו במחזה על הר סיני ויורהו דרך תבונות ומני אז
 נהפך מאנקרעד ויהי לאיש מעשה, ונפשו שואפת ומשתוקקת
 לפעול ולעשות. — יודע הוא את הענין ואת המעשה
 אשר לפניו ויבקש עתה תחבולות להוציא פעל למענהו.
 ובכל החלק השלישי מעבירהו לפנינו יוצרו בתר רב
 העליליה המבין לו חמר לבנינו ואת כל האמצעים הדרושים
 לחפצו, אשר מהם נראה רחב לב ביקאנספיעלר בשיטתו
 המדינית והוא מורה דרך לרבים מה לעשות. — יצורו
 מאנקרעד יודע מה עליו לעשות: להעיר ולעורר, חסן אמונת
 אמן, ועוז אמונת אמת תפח נשמת חיים באף כל ארץ
 אזיא ורחבה ונסבה תורת האמת ומלאה הארץ (חלק ב')
 צד 163, אזיא השבה לתחיה תפעול פעולתה הנמרצה
 על איירופא (שם) לשוב ולכונן, מחדש את כל סדרי
 איירופא, להחליף ולהמיר את יסודות כל המעשים אשר
 לה ולפחת רוח חדשה ונשמה חיה בתכלית כל קיומה
 ויקומה (שם 165). ומרכז כל מעשיו ומחוז כל חפצו היא
 אזיא הקטנה והיא לו חזות הכל, אשר כאבן שואבת
 תמשוך אליה את כל איירופא. — ואך נוכח כי המבואות
 הצפוניים שבין סוריא ואזיא הקטנה שמורים הם בידי עם
 זר וחזק, עם האנזארים, מהר לשום פעמיו שמה, ושם
 מצא את מלכת האנזארים, עלמה עובדת אלילים וחבוקה
 ודבוקה בפסיליה. מאנקרעד הבין לרגשות לבה הלהמות
 באש אמונתה ויתעורר עד מאד, כי אשת לפידות כזאת
 הרועה אמונה, תוכל להיות כלי חפץ למעשהו, אם אך
 יטנה אל אמונת אל אמת. ואחרי אשר העביר ביקאנספיעלר
 את יצורו בכל הארצות הדרושות לחפץ מטרתו והתווה
 לפניו: מה צריך לעשות, השיב אותו ירושלימה,
 כי אחרי אשר צין החוזה לפנינו את הדבר הדרוש להעשות

ואת האמצעים אשר על ידם אפשר להוציאו לפועל, הנה
 עתה אין הדבר תלוי כי אם באנשי מעשה להשלים החפץ
 ולגמור את הדבר. ובוזה היה כבר תם הספור, כי כבר
 הניד לנו החווה את הפצו ומגמת פניו ויעורר את הפועלים
 העוסקים בעבודת הכלל לקום ולעשות ככל אשר הראה
 אותם. אפס כי עוד חזון אחד חפץ המחבר להציג לפנינו
 ולעורר אותנו לשים לבנו ולהתבונן, אשר האמצעים שעל
 ידם נביא את הפעולה לתכליתה לא יסירו לבנו אף רגע
 מנקודת המרכז אשר אליה כוננו מעשי ידינו. והיו עינינו
 ולבנו במעשינו הגדולים והנמרצים רק אל התכלית אשר
 הצגנו לנו מראש, כי הגבור הלוכד ארצות בזרוע עזו ועמל
 לאומים יירש, יש אשר יגבה לבו ורמו עיניו ומרב נצחונו
 ישבה תכליתו. והמעשה שיסודתו בחמר ירפה את
 הרוח, רוח החיה באפני המעשה. את הלך הטוב הזה
 יטוף לנו המורה לצדקה בחזון נחמד ונשגב בשוב מאנקרעד
 ירושלימה ויבקר את חוה בבית-היני והיא סרה וזועפה, כי
 שפק התגנב בלבה לפון באמונתו ותמתו, אם לא הועם
 זהרן. ובמרי שיחה אמרה אליו (פרק האחרון) נפשך לא
 תוכל לחוש ולהרגיש עוד עתה כאז לפני, עת לבך חוג
 שמים התהלך כו' ועתה, לא, לא כן הוא, עתה התבוללו
 כל אלה והתערבו בנכלי מרמה, בחשבונות מדיניים כו'
 אמונתך בעוז עָרַב אברה ונכרתה'. ומאנקרעד אשר באמת
 רפתה רוחו, בשובו ירושלימה השוממה אחרי כל המעשים
 האדירים והגדולים אשר התוה לפניו, מתחזק בשמעו דברי
 חוה ובכל עז ואמץ התעורר בקרבו רוח החיה אשר
 במעשיו, היא רוח האמונה הסתורה ובחם לבו יריע ויקרא
 אל חוה: אַתְּ עָרְבִי! ויכרע על ברכיו לפניו, אש מפיו
 תאכל, שלהבת יה התלקחה בקרבו וכה דבריו כאש, כי

המעשים הגדולים אשר התוה לפניו לא הטוהו מן התכלית ואשוריו לא נמו ממסלתו אשר שוה לנגד עיניו מראשית פעלו עד אחריתו וכל תפארת עוז המעשים ונצח הודם לא השכיחו מלבו את מטרתו : להשיב אל ישראל הגוי הקטן את כבודו הגדול הראוי לו . והנה הוא מוסר את לבו לחוה (האומה הישראלית) ומבקשנה לקחת את לבו . וחוה עורנה נרעשת , כי פג לבה מהאמין ותאמר : ברח לך בן איירופא ונוצרי ! בן איירופא הנאורה והנערצה בהשכלה ובמדעים , האומרת בלבה כי כל העולם לא נברא אלא לצות לה , בן איירופא ונוצרי הכובש את כל העולם ורודר עמים תחתיו . וטאנקרעד , בן איירופא ונוצרי , משיב אמריו , כי כורע הוא לפני בת העם אשר ממנו יצא מושיעו — שב הנהו אל מקורו הראשון ובשוב קרני האור אל השמש ימסו האסורים אשר בלו מזוקן , אשר הפריעו לחבר את כל בני האדם בחבל אמונה אחת , אמונת אל אחד ואין שני לו * . חוה שמעה ; „אָשרה ומבוכתה כמו שללו מקרבה רוח החיים“ והנה האמונה הנוצרית (טאנקרעד) התרה בכל עוז לרכוש לה אהבת האמונה הישראלית (חוה) — וחוה התעוררה , ותבט מסביב לה בשממון בלי דעת נפש' — אמונת ציון בראותה כי בניה שבים אליה . תבט בשממון ובשוב שבותה היא בחולמת לאמר :

מִי יֵלֵךְ לִי אֶת־אֱלֹהִי וְאֶנִּי שְׂכֻלָּה וְנִלְמֻדָּה גִלָּה וְסוּרָה
וְאֱלֹהִי מִי גִדְּלִי הֵן אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבִדִּי אֱלֹהִי אֵיפֹא הֵם

(*) ועיין במדרש (דברים רנה פ' ב').

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' : הִנֵּה אֶשְׂא אֶל גּוֹיִם יָדַי וְאֶל עַמִּים
אֲרִים נֶסִי וְהִבִּיאוּ בְּגִידָם בְּחֶצֶן וּבְנוֹתֵיהֶם עַל בְּתוּלָתָם תִּנְשָׁאנָה
וְהָיוּ מְלָכִים אִמְנִיָּה וְיִשְׁרֹתֵיהֶם מִיִּנְקֻתָּהּ , אַפָּיִם אֶרֶץ
יִשְׁמַחֲוּ-לָהּ וְעַפְרֵהּ רִגְלֶיהָ יִלְחֲכוּ וַיִּדְעַתָּ כִּי אֲנִי ה' אֲשֶׁר לֹא
יִבְשׁוּ קָיִי . — וַיִּדְעוּ כָּל בָּשָׂר כִּי אֲנִי ה' ! :

והנה נִחַמְתָּם חֲזוֹן . —

ג

איזהו חכם ? הרואה את הנולד (תמיד ל'א) , כי
החכם עיניו בראשו לראות אחרית דבר מראשיתו ולפי רבות
חכמת אנוש כן ירחב חוג השקפתו . יש רואה את אשר
ילד יום ויש צופה ומביט עד סוף הדורות — והכל לפי
רב החכמה . ההכם רואה את הענין אשר לפניו , במחונת
תבונתו יתארהו ויביט אל תוכו פנימה , מוצא את סבתו
ויודע לשפוט משרים את אשר תהיינה תוצאותיו , ואת
אשר יראה יגיד לאנשי המעשה להוציאו לפעולה . החכמים
הצופים אינם , על פי רוב , אנשי מעשה ובעלי יכלת ,
ואנשי המעשה אינם נותנים את לבם , על פי רוב , לאשר
יגידו החכמים הצופים , החוזים לימים רבים ומנבאים לעתים
רחוקות , ולא יחישו אנשי המעשה לקדם פני הדבר , לפעול
ולעשות דבר בעתו . ועל כן רבה העזובה והדברים
יגעים . — וביקאנספֿיעלר חכם הרזים , אשר עיניו למרחוק
תצפינה את אשר יקרה באחרית הימים אֶזֶן וחקר ולמד
ובהיותו אחרי כן גם לאיש מעשה אשר כח בידו להוציא

פועל למענהו, היה לרב פעלים לכונן ולהקים חזון לבו אשר ראהו כנכון היום. ולולא קדמהו המות בראשית פעלו, מי יודע את הגדולות ואת הנפלאות אשר עשה לעמו ולארצו אשר אהב סלה! אבל איננו כי לקח אותו אלהים. כבה המאור הגדול ונסתמה עין הצופה לבית ישראל לעשות אותו לעם ולחדש ימיו כקדם. ואף אם דברו חי וקים נצב לעולם, אבל אין עוד אומר ועושה, אין מתעורר בצדק להגיד אותיות לאחור ולקיים דבר, לשאת לבב אל כפים, לחוש עתידות ולהחיש מעשהו. הנה בְּתוֹב חֲזוֹן בָּאָר עַל הַלּוּחֹת וַיִּגַּם לֶקֶץ, אבל אין עוזר וסומך ואין מתחזק כי יקרבו הימים ודבר כל חזון. ואם יִשְׁשֹׁךְ הדבר למועד מועדים ועדן עדנים עד אשר מסכות תתהפכנה — הנה יארכו הימים ואבד כל חזון עד עת קץ הפלאות ודורות רבים למספר בני ישראל יעלו בתהו בלכתם לֶקֶץ לעמוד לגורלם ורבבות אלפי ישראל יאבדו מבלי משים בדרך אֲרֵכָה כֹּזֶאת — ותקותם מי ישורנה?

והנה פתאם רגזה ארץ ורחופים מבוהלים יצאו וכו' שבר על שבר והוה על הוה, כמו קפל אל נורא עלילה את הסבות המתהפכות להביאן כְּתִמָּן יחד וישרר את מערכות הטבע לקצר מדת הימים ולהקיץ הקץ למען תקרב עתו וימינו לא יִשְׁשֻׁבוּ. אמר הקב"ה לישראל: בְּנִי! לא תהיו סבורים שאני עושה אתכם כעבר שאדונו מבקש למכור אותו קורייסין (בכל מה שמוצא) אלא כך אני מביא עליכם יסורים עד שתכינו את לבבכם אצלי (ד"ר ס' נ') וְאָבִיט וְאִין עוֹזֵר וְאֶשְׁתַּוֵּם וְאִין סוֹמֵךְ וְתוֹשֵׁעַ לִי זְרוּעֵי וְחֲמִתִּי הִיא סִמְכָתִנִּי — כי שנת גאולי באה, והקב"ה אינו גואל את ישראל אלא מתוך בכיה (ב"ר פ' צ"ג), ומה זית אינו מוציא שמונו אלא על ידי כתישה אף ישראל אין חוזרין למוטב אלא

על ידי יסורין (מנחות מד:), והיו חייך תלואים לך מנגד מהסרת טבעת ופחרת לילה ויומם בשעה שהכתבין פורחין' (פתיחתא איכה פרשה ז'). והעם בוכה למשפחותיו ויצעקו בני ישראל ויאנחו: ,אמר נביא: אוי לי, אוי לי! עד מתי? יצתה בת קול ואמרה: בוגדים בנרו — עד דאתו בוזוי ובוזוי דבוזוי! (סנהדרין צד'). והנה יעקב למשסה, ישראל לבוזים וידי עשו ממהרות לאחוז בכנפות הארץ לנער ממנה כל יוצאי ירך יעקב, כי צוה ה' ליעקב סביביו צריו ויקצו מועזעיו, הבוגד בוגד והשודר שודד ואין מכלים דבר, ישך הנחש וצפעוני יפריש, ויתהלך במשרים שכל גולות שנוזלין אין חושבין לעצמן עון אלא חושבין שכל מה שעושים להם מן הישר' (במדבר רבה פרשה י'), למי אוי? למי אבוי? למאחרים על היין אלו ישראל שנקראו יין — למאחרים אלו אוה'ע המאחרים על היין לשנות ולקח כל יגיעם, הבאים לחקור ממסך שהם חוקרים עלילות אחריהם באיזה ענין יטלו את אשר להם — אך בי ישוב יהפוך ידו כל היום ולבם של ישראל יוצא מדעתו מרוב התלאות שעושים להם' (שם, שם) כי, חטא חטאה ירושלים — אומות העולם אינם חוטאים? אלא אף על פי שחוטאין אינן כלום אבל ישראל' כו' (איכה רבתא פרשה א') וכן נשקד על פשעינו ועון עקבינו יסבנו ואין מעמד. הים סוגר והשונא רודף וישראל תולים עיניהם למרום וחייהם תלואים להם מנגד. ויקומו הצופים ויפוצו בעם להעמיד חזון: ,אם ראת דור מחרף ומגרף צפה לרגלו של משיח' (שיר השירים רבה פרשה ב'). הנה רגשו גוים ולאומים ישאון כמו אסף ה' את שלומו מהם, כי, שנה שמלך המשיח נגלה בה כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומרים: להיכן נבוא ונלך? להיכן נבוא

ונלך? (ילקוט ישעיה תצ"ט) בית יעקב לכו ונלכה! עמדו על דרך ושאלו לנתיבות עולם ועלה נעלה, כי כל זמן שישראל בירידה התחתונה הם עולים (תנחומא שמות) שימו לבבכם על דרככם, סורו לכם מאהלי האנשים הרשעים המנדים ליום רע זה יום של גלות שמרחיקים אותו מלבם, שאין חוששין עליו, שאומרים לא תבוא עלינו רעה (ויקרא רבה פרשה י'). קומו ולכו אל המקום אשר שם צוה ה' את הברכה, כי כל טובות וברכות ונחמות שהקב"ה עתיד ליתן לישראל אינם אלא מציון (שם פרשה כ"ד). והיה ראשיתכם מצער ואחריתכם ישנה. ואם גם במסכנות תאכלו בה לחם בראשונה, הלא טוב פת חרבה ושלוה בה זו ארץ ישראל מבית מלא זבחי ריב זו חוץ לארץ שהיא מלאה חמסים וגזלות (מדרש משלי פסוק י"ז) — וכן קראו הצופים השכם ודבר — וירא ישראל את היר הנמויה עליהם ואין אומר השב — וירא העם את הקולות — ויאמינו — והנם מעפילים לעלות.

והנה עתה אין הדבר תלוי אלא באנשי מעשה לכונן את הדבר על אפניו ובם הדבר תלוי כי יש לאל ידם ואליהם המצוה ואחריות כל ישראל עליהם, כי בשעה שישאל שומעים לגדוליהם ואין גדוליהם עושים צרכיהם אשמה תלויה בראשם של גדולים (רברים רבה פרשה א').

וישראל עתה שימעים לגדוליהם* ואליהם עיניהם תלויות ונפשותיהם נשואות בתקוה כי חפץ ה' בירם יצלח

(* כוונתי לא על אדירי הכסף בארצנו, אחינו בנשר, כי עגלי זהב הם ורוח אין בקרבם, כי אם אל אחינו בנשר ונרוח אשר החלו לחוש לישועת ישראל.

להכין לנו את הדרך ועלה נעלה מעט מעט, לשנה הבאה חמשה בתים, לשנה אחרת עשרה בתים עד שהיו כלם עולים' (ילקוט שמואל ע"ז), כי, כשם שהחמה מטפמפת בראשי ההרים כך גאולתן של ישראל קמעה קמעה. ואם עלה נעלה ונאחז בארץ תרחיב לנו ותכיל אותנו לשבת יחדו, כי לא קצר המצע מהשתרע. המגלה הזאת אין אדם יודע כמה ארכה וכמה רחבה, כשהיא נפתחת היא מודעת כמה היא, כך ארץ ישראל' (דברים רבה פרשה ד') והיתה נא זאת ראשית פעולת אנשי המעשה לכונן מושבות ובאו האוברים ועבדו וארצנו תתן יבולה והיה צמח אדני לצבי ולכבוד לכל זרע ישראל לעבור גאולים, כי, אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא' ופירוש רש"י: כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה או יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה יותר' (סנהדרין צ"ח) והדברים עתיקים.

אין הדבר תלוי אלא באנשי מעשה, בהגדולים שישראל שומעים להם. לא עת לדבר היא כי אם עת לעשות. למה יקצוף האלהים וידבר רתת: מדוע באתי ואין איש, קראתי ואין עונה! הן דברו אשר יצא מפיו לא ישוב ריקם — הן קפל את הסבות ואת הקורות ויעביר את מצב ישראל מן הקצה אל הקצה — ולא עביר הקב"ה ניסא לשקרא' כי אם עשה את אשר חפץ ויוסיף להפליא את העם הפלא ופלא — לכן מהרו נא לקדם פני הרעה. אלה מצפון ואלה מים, זה בכה וזה בכה ויעשו כלם אגודה אחת לעשות תשועה בישראל: בנוהג שבעולם אם נוטל אדם אגודה של קנים, שמא יכול לשברם בבת אחת? ואלו נוטל אחת אחת אפילו תינוק

משברם, וכן אתה מוצא שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כלם
אנודה אחת' (תנחומא נצבים, א'). יתאחדו נא הכחות
וישתתפו המעשים ויצאו חוצין כלם שלומי אמוני ישראל
והניחו אבן פנה ליסוד המעלה וה' עליהם יראה ויצא
כברק חץ תשועה, כי יתן ה' מציון ישועת ישראל,
ובשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל ובהוכם
אוהב עמו,

יהל"ל

קיוב, תרמ"ד.

א

יָרֵם יִקְר הוֹלֵךְ עוֹדֵנו מִתְמַהֵּמָה עַל תּוֹעֵפוֹת הַר הַזֵּיתִים,
 אֲבֵל קִרְנֵי הוֹדוֹ כִּבְר עֲזָבוֹ אֶת הַגֵּן, גִּיָּא שְׁמָנִים, אֶת קֶבֶר
 אֲבִשְׁלוֹם, אֶת חֲשֵׁרֶת מִי־קִדְרוֹן וְאֶת עֵמֶק יְהוֹשֻׁפָּט. בִּיפְעַת
 זֶהְרֹ יוֹפִיעַ הִירָח עַל הָעִיר אֲשֶׁר מִנְגֵּד, הַמִּתְרַפֶּסֶת בְּרִצֵּי
 כֶּסֶף, כְּמוֹ מִטְפֶּסֶת וְעוֹלָה לִנְגָה נִגְדוֹ וְנִשְׁקֶפֶת בְּכָל עֵצִים
 תְּמָה. חוֹמָה גְבוּהָה עִם מַגְדְּלֵי צוּפִים וְצוּרֵי חַיִּים וְשַׁעֲרִים
 אֵין מִסְפָּר אוֹחוֹת אֶת הַנִּבְעוֹת הַתְּלוּלוֹת כִּגְלִים וְחוֹגֶרֶת בְּמִזִּיחַ
 אֲפִיקִים אֶת עִיר הָאֱלֹהִים הָאוֹבֶדֶת. עַל גִּבְעוֹת גִּשְׁאוֹת
 תִּתְנוּסֶם עִיר הָאֱלֹהִים וְהָרִים סָבִיב לָהּ. גִּבְעוֹתֶיהָ אֵלֶּה
 מִתְּלוּלוֹת בֵּיתֶר שְׂאֵת וְיִתֵּר עֵז מִגִּבְעוֹת רוֹמָא, כִּי בְּכָל קְצוֹי
 אֵיירוֹפָא נֹודְעוּ לְמִשְׁגֵּב הָרִי בֵּת צִיּוֹן וְגִבְעוֹת יְרוּשָׁלַיִם, בְּעוֹד
 אֲשֶׁר הָעֶרְבִי וְהָאֲשּׁוּרִי וְיִתֵּר עִמִּי אֶרְצוֹת הַקֶּדֶם לֹא שְׁמַעָה אֲזַנִּם
 שְׁמַעַן דָּבַר עַל אֲדוֹת גִּבְעֵי אֲבִנְטִין אוֹ קַאפִּיטָאֲלִי.

לְעֵינֵינוּ הַצֵּלַע הַרְחֵבָה שֶׁל תִּלְפִּיּוֹת צִיּוֹן מִעֲטֶרֶת
 בְּמַגְדֵּל דָּוִד. נִקְרַב עוֹד וְהִנֵּה הַר הַמּוֹרִיָּה עִם הַיִּכְלוֹ הַנִּחְמָד
 הַבְּנוּי כְּמוֹ רִמִּים לֵאלֹהֵי אֲבִרָהֶם. — אֲבֵל, הֵה, קְנֹוֹי הִיא
 בִּירֵי בֶן הַגֵּר וְלֹא בִּירֵי בֶן שֶׁרָה הַנִּבְחָר לֹאֵב זֶרַע. בְּעַד
 צִמְרַת הָאֲרוּזִים וְרֹאשֵׁי הַבְּרוּשִׁים אֲשֶׁר לְהִיכָל זֶה, מִתְּלַהֲלֶה
 הִירָח וּמִמְרוֹמֵי הַזִּיזִים וְחֲשׂוֹקֵי הַקִּשְׁתּוֹת הַחֲדוֹת הָאוֹזֹרוֹת
 בְּרָהֵב, יִשְׁלִיךְ חֶבֶל הַכֶּסֶף אֶל נַחַל, בֵּית-צִיּוֹן — —
 שֶׁם, הָלֵאָה, מַעַל לְהַמּוֹן בְּתֵי אֲבָן עִם גִּגּוֹת שְׁפִלִים אוֹ סְפוּנִים
 בְּכָפוֹת קִטְנוֹת, נִפְיֹר אֶת גִּבְעַת שְׁלֹם, אֲשֶׁר עֲלֶיהָ בְּנָה
 מַלְכִּי-צִדְקָא אֶת מִצְוֹרְתּוֹ הַנִּפְלָאָה. וְהִנֵּה גִבְעַת הַמִּצְפָּה

(סקאפאס), אשר משם השקיף טיטוס על פני ירושלים לפני יום הרעש. טיטוס החריב את ההיכל! אבל האמונה הישראלית הרסה את ההיכלות ההם אשר הוקמו לשם אביו ולשמו בערי מלכותם. ואלהי אברהם יצחק ויעקב נקדש ונערץ עתה בכל מקדשי רומא ולפניו תכרע כל ברך על יד מזבחותיהם.

אור הירח פָּרוש על ירושלים! מה נכבד ומה נהדר החזיון הזה המלא הדרת קדש וחרדת אלהים! האור המתוק ינעים את מראה הרקסס וההדרים אשר להַפְּזָר הַחֲרִירִי הזה, המעורר זֶעֶה בחלקיו והנעים ומשגב בחזות הכל. האור הנעים יגרש קדרות הישימון מעל פני הכנר הַזֶּעֶף, בעוד אשר כשומר נאמן יצור את כל תפארת עוז ורום גאונו. ירושלים עיר בצורה, מסביב לה מנחות וחגוי סלעים, חֲדוּדֵי צוּרִים וּכְפִים והיא מתנשאת מבין רכסי הדרים ורתוקות גבעות, אשר מעליהן תשור עין רואה מרחוק פה ושם, מעל לצחיח סלע וראש צורים, אותות ארמה פוריה וארץ תנובה.

הירח חמק עבר במורד הר הזיתים והכוכבים במסלותם התנוצצו באור מְשֻׁנָּה ויופיעו על עיר הקדש. דומיה עמוקה שוררת בכל המקום הזה. אותה תפריע רק נשמת רוח קלה המרחפת מעבר הים דרך עמק השרון. הנה היא מְיַבֶּבֶת בין גלי הקברים ובאנחה חרישית תתהלך בין הבָּאִים ויערי ברוש. תִּגַּע אל התמר ויתחלחל — כמו נגעה בו רוח בלהות.

האם באמת היא נשמת רוח, אשר רחפה מעבר הים דרך עמק השרון? או אולי היא הַמִּית רוחות הנביאים וחזוניה הנחלים ונאנקים על שבר העיר אשר לא יכלו

להצילה ? — נפשות הנביאים תכספנה ורוחותיהם תכמהנה להתלונן בארץ ההיא אשר יוצרה ועושה ירד עליה עת אֹהֶל למושב לו, ולוא היתה דמעת אנוש לעין שדי, כי אז נגרה כנחל על משואותיה ועל גורלה הרע והמר. — הר הזיתים ! מי זה יעזו לספוק ומי לא יאמין כי בהגיע תר חצי הליל יפתח שער השמים וברכב אלהים ידרו אדירי ישרון מנוה שמי קדשם ועמדו על ההר הזה ומראש הפסגה ישקיפו על פני קרית משושם משאת נפשם ?

יש למצוא מתי מספר אדירי עם ורבי תבונה, אשר יוכלו להתחשב לאדירי האדירים וראשי מבחרי חכמי חרשים, אבל המחוקק ההוא החי בימי מלכי פרעה, אשר תורותיו וחקותיו יצורו עוד עתה כבבת עין ; המשורר ההוא, נעים זמרות ישראל, אשר זה יותר משלשת אלפים שנה נדמה כנורו ואשר בכל זאת עוד עתה ישירו, תהלותיו בקהל עם ועם ; המלך ההוא אשר זה שלשת אלפים שנה כלתה ממשלתו ואשר בכל זאת חכמתו ותבונתו למופת ונס להתנוסס בין כל העמים והלשונות — המחוקק הגדול מכל המחוקקים, המשורר הגדול מכל המשוררים, המושל הגדול מכל המושלים — איפה זה ימצא עם וגוי מת או חי אשר חולל והוליד שלשת אנשי המעלה כאלה !

בבפר בית-היני נכבה זיק הנר האחרון. אנתות הרוח התבוללו ולאט לאט נהפכו ליליל סופה. חתולת לִבְיָהֱלֶה צנפה מעט מעט את מדר השמים. כוכבים אספו נגהם וישימו סתר פנים והנה חשכה גדולה כקדרות מי-קדרון, כמעוף אפל אשר בעמק יהושפט. מגדל דוד יתעלם בעלמה, יפעת הגנה חלפה כבית מסגר אֶמְצָר. נחל בית-ציירא, גבעת שלם ומרומי המצפה (סקאפאס) — כל אלה חִבְּאוּ ואינם.

החשך הולך וגדל וגזרת החומה הולכת הלך וכלה ומתעלמת מעין ורק היכל קבר אחד יתנוצץ באש משמרת.

מדוע זה יתנוצץ היכל הקבר באש משמרת? הן כבר חלף חצי הלילה, שנה עמוקה השליכה הס בכל העיר ירושלים, אין קול אשר ישמע את הדממה בלתי אם המית כלב פרא העונה בקול את רוח נוגה, רוח שוממה — ומדוע זה תנה גלת המקדש הזה? הן כבר עברה עת תפלת הנוסעים וכריעת הנזירים!

גדוד ישמעאלים נוטרים המושים שטחו שטוח בחצר ההיכל. בהיכל פנימה שני נזירים מבית מקלט, אדמת קדש¹ יושבים ערים ושומרים משמרת הקדש. ובמורד אצל הקבר כורע על ברכיו איש צעיר לימים ויוצק לחש. — בדר הוא פה, מעת בוא השמש משתטח הוא לפני הקבר ובלי נוע יבלה בתפלה את כל הליל הקדוש.

והצעיר הזה איננו לא מכנסת הרומית, לא מכנסת הארמנית ולא מכנסת היונית. איננו מכת המוראניטים², איננו לא קאפטי ולא בושי. לא אחת מכנסיות אלה הוכל לאמר לו: בני אתה. — הוא בא ממרחק, מאירצפון, לברוע לפני חצר מנוע ישראל, אשר יחד עם בני עמו הכירהו לגואלו ומשיתו. — אבל אם כן איפוא מדוע זה בא יחידו? לפנים בטרם לדת ההשכלה החדשה והמצאת מדעים לא שָׁעָרוּ מראש, אז נהרו המונים המונים מארץ הצעיר הזה ויבואו באלפיהם ורבבותיהם אל אדמת הקדש, ומדוע זה לא יעשו כן גם עתה? מדוע חדלו ארחות אלה? האם

(*) הם הנוטרים אשר בלבנון ולדעת חכם אחד נקראו. כן ע"ש שקראים הם את משיחם בשם "מורנו".

חרלה ארץ מקודשת להיות קדושה ? האם איננה עוד ארץ הפלאות הרת רזי-קדש וסוד אלה ? האם איננה מקום מלאכות שמים ופלאי ארץ ? האם איננה ארץ חוים ונביאים, ארץ שרי-קדש, בני עליון וצירים ממרום ? האם איננה הארץ ההיא אשר בה ירד אלהי הצבאות על הר חמר לו לדבר עם בן אדם אשר אמן לו לבחירו רצתה נפשו בו, עת נגש אל הערפל ויקרעו והעם ההולכים בחשך ראו אור גדול ? היתכן, היאמן כי ארץ הצבי, ארץ בחירת יה ואוצר כל חמדת שמים לא רכשה לה תכונות מפליאות וסגולות נצה אשר הברל יבדילוה מכל יתר הארצות ? היאמן כי לארץ הצבי, ארץ חמדה זו, אין יתרון ושאת והיא כנורמנדיה או יאָרק, או אולי כאתונא ורומא ?

יוכל היות כי ישנם האומרים כזאת, וכבר נמצאו כאלה גם בין בחירי החכמים והנבונים של עמי הצפון והמערב, אשר קנאו מאד בעוז שלטון ההשכלה המזרחית, שעליהם להורות לה בעד הציוויליזציון שרכשו להם בה — ויתאמרו בלבם להשלות את נפשם ולהוכיח בעליל לכל באי עולם כי מסורות סיני הנה אך הגדות ושיה תפל. לפני חצי מאת שנה *) התאזרה איירופא בעוז נערץ וגבורה נמרצה לפרוק מעליה עול האמונה האויאמית, הממשלה היותר אדירה והיותר משכלת בממלכות איירופא, אשר אמרה בלבה לְבַד לפני יתר הממלכות, סגרה דלתות בתי כנסת האמונה הזו, נארה מקדשיה ותתן את מזבחותיה ותגר לחרב את כהניה ותדרף באף את משרתי קדשה ותתן בקולה קול עוז להוריע גלוי כי תורת אמונת העברים אשר נמסרה

*) כוונתו על ימי מרד הצרפתים הגדול.

מארץ ישראל — היא משאת שוא וחזון תעתועים. ומה היתה אחרית הדבר? הנה בכל עיר נדולה וקטנה, בכל כפר ופרך של הממלכה האדירה הזו, הורם והונף עוד הפעם צלם ודמות של אחד מבני היהודים ולפניו יכרעו וישתחוו אלפים ורבבות. ובלב עיר הבירה הנאדרה והנאורה יקים העם היכלי שיש וזהב לשם ולזכר אשה יהודייה.

הארץ אשר ממנה יצא הצעיר המתפלל לפני קבר משיחו, לא לקחה חלק במבוכת המרי והמרד נגד שתי התורות, המרי והמרד ההוא אשר הציב ציונים לאחרית המאה ה'ח'. אבל הלא היא אשר לפני שש מאות שנה שלחה את מלכה, את מבחר אציליה ובחירי עמה לקרוע את ירושלים מיד אלה שנחשבו בעיניה לבני בלי-אמן, ועתה תחת לכונן מסע קודש כזה בפעם השלישית, תקדיש הארץ והיא את כל כחה ועוזה, את כל עצם תקפה וגבורת מעשיה רק לכונן מסלות ברזל.

הממלכה האיירופית אשר נוסדה בירושלים לא יכלה עמוד (*), אף כי קזרו על זה אוצרות כסף ומבמני זהב למכביר, כחות עצומים וגבורות נוראות עם להבות אש אמונה וכל מאמצי נפש ורוח. והדבר הזה, אשר לא הצליח חפץ יסוד הממלכה בירושלים, הפריע מאד את מעשה האמונה ויחלש כחה באירופא, אבל באמת לו הכמו השכילו חוקרי הדבר, כי אז מצאו הסבה האמתית אשר הניאה את הממלכה, והיו באים לדעה אחרת. נוסעי הצלב הביטו על הסאראצינים כמו על בני לא אמן, בעוד אשר בני המדבר על פי רוחם ועל פי דמם הם יותר קרובים אל האדון ההוא,

(*) כוונתו על הממלכה הנוצרית בימי מסע הצלב.

אשר את קברו חפצו נוסעי הצלב להוציא לחפשי. — הם יותר קרובים אליו מאיזה גדוד המתפרץ ובא מאירופא, כי דמו הוא הדם הנוזל גם בעורקי הסאראצינים. — בעת עניה ברעת ובפלוסופיה כעת המאה השתים עשרה, בעת ההיא זרים ונעלמים היו סודות חקי פלגות השבטים וסגולותיהם אבל אין כל ספק בדבר כי ירושלים תוכל להיות לחבל נחלה לישראל או לישמעאל — ולא לאחר זולתם. מעשים לאין תכלית והמון חליפות יעברו על ארץ הקדם עד אשר יובן הָרָז הקדוש הזה והשאלה תִּפְתָּר. ואם במשך המבוכות והחליפות ינסו להושיב על כסא דוד את אחד מבית קאבורג או האבסבורג, הנה בלי כל תפונה היה יהיה גורלו ואחריתו כגורל ואחרית גאטמפֶּרִיעֶד ובאלדוואין*) והיה יהיה כן למרות כל עוז תבונתו וגורל כשרונו ולמרות התאמצות איירופא בלה.

גם מאנקרעד הראשון, אבי אבות הכורע אשר לפנינו פה, בא גם הוא ירושלימה, חגור בכלי נשקו ורמח בידו. ומעשהו הנערץ והנמרץ, אבל ללא-הועיל, יכול להיות למורה נאמן ולקה טוב אל יוצא חלציו זה, אשר לא נופל הוא ממנו בעוז ואמץ ובלהב רגש אמונה אמן, והתלך הנאור והאדיר אשר לפנינו בא הלום לא בחרב ולא בחנית כי אם ברוח נכאה ולב נשבר ונדכה לערות מצוקות נפשו, לשפוך מרי שיחו ולמצוא עצה ותושיה בשפירי חביון אל וטהרת הקדש.

(*) הם המלכים הנוגרים אשר הוקמו בהוסד הממלכה בירושלים

ואשר ננוזו ועננו.

ב

משערי ציון לפנים העיר יִשְׁשַׁךְ רחוב צר, ארוך ומשֹׁפֵעַ ובו תשכון דומיה. באחד משערי התומות הארוכות והגבוהות אשר להרחוב הזה, בא איש אחד לבוש סורית, צניף גדול יצנוף את ראשו ומִכְרַבֵּל במעיל רחב אשר מתגרת יד הרוח ישתער וינוע הנה והנה. ויעבור האיש דרך חצר מרובעת, אשר מעברה האחד נראו פתחי אוצרות ומרתפים, ארגזים הבושים וחביות צבורות. ומעברה השני — אֲרוֹת לִסּוּסִים. מן החצר יעברו לַמַּסְדְּרוֹן ואחרי המסדרון נן מרובע ובו עץ עושה פרי תפוחי זהב וגם מזרקי מים בתוכו, ואל הגן הזה פונים חלוני בית המעון ורלתותיו. האיש הבא נכנס באחד הפתחים ויעל במעלות והנה הוא בחדר גדול ורחב ידים. הקפון הגבוה מעשה כפה מלא מקלעות כרובים ופטורי ציצים, רצפת שיש לבן מצוירת פרחים ונצנים ופרי חמד מעשה ידי אמן, וקירות החדר מצפים קרשי ארז הנהדרים בטומפות זהב חרוץ ופתוחי עֶרְב מראה תכלת. מסביב לקירות החדר סִפּוֹת וּמִסְבִּים נמוכים ורחבים מצעים בכרים. בחדר הזה ישבו כששה או שבעה אנשים באספס רגליהם תחתם כמנהג בני הקדם, והם מקטרים טַבַּק סורי נותן ריח ניחוח, משפופרות דוברבנים ויסמינים העוברות דרך נארגוילע (* מלאה מי שושנים. והיה בראות האחד כי רָקָה המקטרת ומחא בכפיו וכרגע יָגֵלָה עבר כושי לבוש לבנים או חמוץ בגדים ובשמעו חפץ האיש ימלאהו כרגע. ומשרתים כאלה יתראו לרגעים גם מבלי הקרא וינישו אל

(* כלי מקטרת ידוע בלחץ הקדס.

המסבים כוסות קפה או שקוי שרָבֵט. ארון הבית יושב בראש על כר פסים ולפניו נארגוילע מעשה ידי אמן נפלא. הוא איש מדות, משכמו ומעלה גבוה מכל, מבנה גוו איתן וכלול בכל ההדר והיופי, אשר תפליא התולדה רק בארץ ערש בני האדם ומכורות כל משפחות הארמה. הוא כבן חמשים שנה, אבל פניו מלאים חיים והוד ולא קמטו מרוב ימים. העת אשר האריכה עליהם למענייתה לא נתנה שרט למו — היא לא פניו קלקלה ולא שחתה הוד צלמו, לא נגעה לרעה במאור עיניו הגדולות, השחורות והחודרות ומפיקות חן, לא כהתה במרום מצחו, לא חללה יפעת חוטמו הנאוו ויפי לחיו כערוגת הבשם ולא הלבינה שושני שפתותיו הסוגרות את פיו הקטן. פני תאר והדר כאלה ימצאו עוד בנפות אויה הקטנה, באיי יון ובחפֵי סוריא למרות כל מצוקות גו ונפש אשר עברו על יושביהם במשך שנות מאות רבות. פניו תאר הם חותם תכנית הוד האדם ומכלל חרט היוצר בצלמו וברמותו. והמה נחלת השבטים ההם, אשר לא הרבו להתרחק מערן גן אלהים, ואשר למרות חליפות מאליפות, צר ומצוק, טלטלה ונדודים ומרורים רבים, עוד ישקיו מנחל העדנים אשר למקור מחצבתם, ועליהם עוד יפעול כח מעשה בראשית אשר הראה פעלו והדרו על ראשון אדם ואבות העולם. הנה הם יחמו באור־שמש ההוא, שואפים לנשמת רוח חיים את האויר ההוא ויחזקו חיתם בארץ ההיא, כאשר כן ראו אור ויחיו ויתאוששו הקדמונים אשר היו לראשונה.

לוית חן להדרת פניו הוא זקנו היוורד על פי מדותיו ברצי כסף-כהה. וכן הדור הוא גם בלבושו ובגדיו החמורות, תלבשת בני הקדם. — האיש הזה הוא בעססא, הבאנקיר

הגדול של ארץ הלבנון וסוריא, אשר אליו שלח סיראניא על ידי טאנקרעד כתב אמנה הפותח פתח לאוצר כספו. מימינו יושב סרוח ושרוע שערף עפֿענדי, איש סוחר ממצרים ומולדתו עֶרֶב. משמאלו תתרום דמות וקומה, אשר הרואה יאמר, כי היא חמר מלבוש וערמת בגדי חמורות של ארץ הקדם. ומן הערמה הזו תמשך כנחש עקלתון שפופרת אֶרֶבָה והנארגווילע הסמוכה תשרוק ותנהום, כמו תתן אות נפש חיה להערמה הגדולה של הרדידים והכספות. אצל המסתיר פנים יושב איש קצר קומה ודל בשר, חוטמו אדום, עיניו מבריקות וזקנו לבן. המעטפה השחורה אשר על ראשו תעיד עליו כי יהודי הוא. האיש הזה נודע לכל בשמו: בוריו המנדלי, על כי יושב הוא בקרבת מנדל דור ובכנויו זה יבדילוהו מדורו הנקוב: בוריו השוערי, מקרוב לו יושב ארמעני מסטאמבול לבוש אדרת־כהה רחבה וסרה טבול גדול ושחור בראשו. אחריו יושב איש צעיר צרפתי, הוא שר-מאה באנית הקֶרֶב העומת בכיורט ואשר לקח רשיון לבקר את הארץ הקדושה, כי חשקה נפשו לראות בבנות בית לחם בשמעו כי יפת הנה למאד.

האורה החדש בבואו החדרה השל נעליו על הסף ויצעד צעד וילחץ בידו את מצחו ואחרי כן את פיו ואת לבו, אות ברכת שלום בארץ הקדם לאמר: כי המחשבה, הדבור וההרגש שלשתם ברשות אדון הבית. ואות ברכה כזה השיב לו אדון הבית — ואז ישב האורה על הספה ובעססָּא מחא כפיו ונער משרת הביא לפני האורה נארגוויר לע. האורה הבא הוא האדון פאסקואליגא, חמר מגוע משפחת אצילים עתיקה לימים אשר בווענעדיג. פאסקואליגא הראשון וגם בניו אחריו, כל אחד מהם התנחל משרת ציר

הממשלה או סגנו בערי הלבנון . פאסקואליגא זה גר בירושלים ומפורסם הוא לראש וראשון למשמיעי חרשות והוא מתחרה תמיד בזה עם בוריו המגדלי . ויהי בשאפו היש מחר מן הנארגווילע ובהנכחו כי לא יכבה עשנה החיש להסב שיהתו על דבר החרשות אשר בעיר .

— אמש , יספרו , גשאה רנה ותפלה נכבדה מאד . בית התפלה אשר לקבר האדון האיר מבוא השמש עד צאתה ומשנה שומרים הוצבו לשמור את המבוא , ולבר פקיד בית הנזירים הספרדי עם שני נזירים לא היתה לאיש דריסת הרגל שמה . לדעתי הרויח בית מקלט , אדמת קדש בלילה הזה עשרת אלפים פיאסטר . וכן נאה ויאה לו , כי זה כבר לא בקרו בו אורחים רומאים נכבדים .

— אבל אומרים אָמור , כי ההלך המתפלל אמש איננו רומי . — אמר בוריו המגדלי . —

— לא אפונה כי איננו בן עמי — אמר הארמעני — בן עמי וארצי לא היה מבקר קבר האדון בלוי פקיד בית הנזירים הספרדי .

— ולו היה בן עמי , כי אז לא נתן 10,000 פיאסטר בעד תפלה אחת . — אמר פאסקואליגא —

— וגם בן אמינת היונים לא היה עושה כזאת — אמר בוריו — אם לא כי הוא נסיך רוססי .

— וגם הרוססים אינם חושקים ככה לתפש בידם אבני הזכרון למספר התפלות , אם לא תהיינה האבנים אבני שהם וישפה — אמר פאסקואליגא —

— לפי אשר שמעתי ונוכחתי היום — אמר בוריו — ההלך הלז הוא אחי מלכת אנגליה .

— כן מראש חשב לבי — אמר פאסקואליגא בתלונה מסתרת , באשר היטב חרה לו על כי הקדימהו בוריו

לבשר החדשה הזאת — כן חשב לבי ברגע אשר נודעתי
כי הוא אנגלי.

— האנגלים אינם מאמינים בקבר הארון — אמר
הארמעני —

— הם אינם מאמינים בהמושיע אבל בקבר הארון
מאמינים הם — אמר פאסקואליגא, אשר התגדר בידעת
למוד האמונה ואשר לא מצא בירושלים מתחרה עמו
בדבר הזה.

— ומאין תדע כי ההלך הוא אנגלי? — שאל
בעססא —

— כי כן הגירו לי משרתיו — ענה פאסקואליגא —
— בראש לויתו עומד שר צבא אנגלי — אמר
בוריווי — וזה כמנהג בני מלכים. שר הצבא ההוא נכבד
וגדול מאד גבל היום בבית הציר האנגלי.

— הם שכרו למו מעון ברחוב הנקרא Via Dolorosa
— אמר פאסקואליגא —

— אצל האססאן רעדשיד — מהר בוריווי לשמע
דברי איש תחרותו ולחטוף מלתו מעל לשונו. — האססאן הרש
5000 פיאסטר לחדש והם נאותו.

— אין עוד כל ספק כי אנגלי הוא — אמר שערין
עפענדי בהוציאו לאט את מקטרתו מפיו, ובדברו שררה
דומית מות מסביב, כי נכבד האיש וגדול.

— הוא רך בשנים — אמר בוריווי — צעיר הוא לימים
מן המלכה, וזאת היא הסבה אשר לא עלה על כסא
המלוכה, כי חק הוא באנגליה אשר את הכסא יורש
הגדול בזרע המלוכה, ורק בנחלת מטלטלין משפט
הבכורה להצעיר.

בוריווי המגדלי דמה בלבבו כי אם הניח את ידיעת

תורת האמונה לפאסקוואליגא להתגדר בה, באשר הוא, בוריוזי, יהודי, אבל ביריעת החקים אין עוד בירושלים מי אשר ידמה וישווה לו.

— אם כה יוסיף לפזר כסף ביד נדיבה — אמר הארמעני — כי אז בקרב יקוב צורו. פה יקרו צרכי החיים מאשר בסממבול.

— אל תראו חֶסֶת, הוא לא יתמוטט — אמר אדון הבית — הוא הביא לי כתב אמנה כזה, אשר לו גם ידרוש להקים היכל שלמה, כי אז עלי למלא חפצו.

— ומי הוא זה הצעיר הלז, בעססא? — התעורר פתאם המתעלם בהסירו סתר פניו והנה נגלה איש צעיר לימים, פניו פני עלם דומים מעט לפני בתולה, צח ואדום ועיניו כעין התכלת ונגה להן ויפעה להן. זקן אין לו כי אם שפם קטן.

— הוא לורד אנגלי — ומן הלורדים הרמים והנשאים. יותר מזה לא ארע מאומה — ענה בעססא —

— ולמה זה בא הלום? — הוסיף הצעיר לשאול — האנגלים אינם עולים להתפלל.

— אבל הלא שמעת כי הוא עלה עלה.

— והצרפתי הדומם על מה זה בא ומה לו פה? — הוסיף הצעיר בדממה וקול — הוא בא ירושלימה בעת אחת עם האנגלי. דבר מומה יצוק בזה. אתה לא ידעת ולא בחנת את עם הצפון. כל תמצית חייהם רק לחבל מזמות מדיניות. אתה בעססע אינך מיודעי דברי מדינה, אבל האמינה לי כי יבוא יום ואזנינו תקשבנה חרשות יותר נכבדות על דבר האנגלי וכי לו נתכנו עלילות יותר גדולות מאשר לצמת לחש לפני הקבר הקדוש.

— מאד יתכן הדבר, עמיר נכבד, ויוכל היות כי

כן הוא, אכן אנכי, כדברריך, אינני מיודעי בינה לעתים בענינים מדינים.

— מי יתן והיית ככה, רעי ואהובי בעססא — כי עתה טוב היה גם לכלנו גם לך. הביטה נא — הוסיף העמיר בהשפילו קולו עוד יותר — הביטה נא על השערך עפענרי הזה. למראה עין הוא חומר מבלי כל רוח בקרבו, אבל באמת במוח קדקדו תנוה הדיפלומטיה בכל עוזה. הוא יודע לערוך כל מזמה ותחבולה ומבקש חשבונות לכל מקרה. הוא עשה אתי הוזה להביא לי המדברה חמשת אלפים קני-רובה אנגלים — סתורה אסורה אבל הקא יביא, הוא ימסרם לשבט בעדואינים אחר להביא אותם ההרה, כי אנכי שכרתי את הבעדואינים והם קבלו עליהם להביאם, ומה דעתך, בעססא רעי? התבין עתה מה היא דיפלומטיה? — את כל הדברים האלה שים נא באזני, חבצלת השרון' והיא תפליא את המפעל הזה. שאל נא את פי שושנה מה דעתה בזה.

— טוב הדבר, אנכי אשאלנה מחר.

— האומנם, טוב ויפה חבלתי כל המזמה הזו —

הלא כן?

— טוב ויפה הדבר אם אתה תשבע רצון ממנו.

— אנכי בנפשי אינני עוד שבע רצון, אך יכול אוכל למלאות נפשי אם אך תחפוץ נפשך. הנך רואה את השערך עפענרי היושב בזה ונדרמה להנוט, והוא איננו חפץ למסור לי קני-הרובה בטרם אשקול על ידו את הכסף. שבט הבעדואינים אשר שכרתי, גם הוא כאן ימאן להעלותם ההרה בטרם אקדים לשלם עשרת אלפים פיאסטער. אחי ורעי בעססא! לו היית משלם אתה את כל אלה והיית מנפה את הסך הזה מן מלך-הלבנון ברגע צאתו לפועל, כי אז רב חסד היית

עושה עמדי. אנא בעססא! רעי יקירי ומחמדי בעססא! התעשה כזאת למעני? — אמר העמיר בהתרפקו עליו כבתולה על דודה — נאות הנני לכל תנאיך אשר תציע לפני ועד עולם לנצח אברכה שמך מחמדי בעססא. — אנא, הואילה, עשה נא! נכון הנני לכרוע על ברכי ואשק כפות ידיך פה לעיני כל המסובים — לעיני הצרפתי. שמך יהיה לתהלה וינשא בכל קצוי איירופא. לודויג פֶּהליפּ יתעורר לשמועה זו והיה תהיה אתה יחיד ומיוחד בין גדולי אנשי שם אשר בסוריא — רק שלם נא מחמדי בעססא! אנא, אמור מלה — האם לא כן? תתשלם אל הנמל הזקן השערף הזה? ובוזה הן תשמח את נפש, חבצלת השרון אשר תשבע נעימות מזה כמוני.

— נסיכי יקירי ואחובי — ענה בעססא — הנה לפניך נארגווילע מובאה מחדש. הואילה נא והעלה עשן. אנכי אינני פונה לעסקים מעורי אחרי שקיעת החמה.

ג

הקורא יזכור כי ההערצאג וההערצאגין נאותו לנסיעת בנם רק באופן כי יקח עמו בני לוייה כאחד המלכים. מלבר משרתים ועבדים ומבחים וכדומה, לקח מאנקרעד אתו ירושלימה את מי שחיה שר אלף, איש זקן ואמיץ לב בנבורים, אשר אותו פקד ההערצאג לשמור את בנו העלם מחמת פראי אדם ורוצחים עלי דרך. ויבא אתו גם רופא וגם כהן מכנסייה האנגליקאנית. את האחרון צותה ההערצאג-נין לשמור את לב מאנקרעד לבלי ילכד הלילה ברשת

האמונה הקטלית. מלבד אלה היה עם מאנקרעד ברָאני על פי עצת סידָאניא. בלא חמדה התהלך מאנקרעד עם בני לויתו ויחשוב להועיל רק את ברָאני. בשכרו בית מפואר בירושלים הושיב מאנקרעד בתוכו את כל הנלוים אליו אשר התאחוּ והתישבו בעונג ורוחה. ומאנקרעד בעצמו לא שעה אל הארמון אשר שכר ולא התודע אף לא אל אחד האירופים אשר בירושלים, זולתי אל פקיד בית הנזירים אשר לספרד, אלונזי לָאָרָא, אשר אליו, כפי אשר יזכור הקורא, הביא מכתב מליצה מסידָאניא. ויתגורר מאנקרעד כאחד העולים להתפלל בבית המקלט, אדמת קרש' במעון בודד, קטן ונקי, אשר קירותיו מחו בשיר וכל פארי הבית הם: ערש ברזל צרה ואות הצלב. ברָאני היה תמיד עמו לא רק בתור משרת, כי אם גם כחבר נאמן ויועץ פלא כיד הנסיון הטובה עליו.

— הנני מחל לחוש נעימות במקטרת — אמר מאנקרעד אל ברָאני —

— מראש ידעתי כזאת, אדוני. הקָטֵר בארץ הזאת הוא כחלב ליונק שדים ולא יתכן בלעדיו. הַטֶּבֶק הזה אשר תקטיר הוא הנבחר מכל המינים, כי אנכי בחנתי את כלם, ואותו השנתי מיד בעססָאָ בבואי למסור אליו את מכתבך.

— ומה שלום בני החבורה אשר לנו? — שאל מאנקרעד —

— עוד היום התישבו ונאחוּ במעונם כראוי.
— אנכי את מקומי לא אָנח — אמר מאנקרעד --
וחפצי לבלי יפריעני איש.

— הָרַנֵּע, אדוני. האנשים אשר באו לרנלך רואים בטוב ולא ידעו מחסור. שר האלף מבלה כל עתותיו אצל

הציר האנגלי, שם יאכל ושם יספר קורותיו וגבורותיו בימי מלחמת ספרד; האדון בערנארד עצור תמיד בבית הכהן הגדול אשר לאנגליה, השש ושמה כי נספח עוד אחד על עדתו אשר קָמְיָה מספר ונער יכתבם, כי היא מקבצת רק מבני ביתו, צירי אנגליה ופרוסיה ועוד חמשה יהודים אשר בעד עשרים פיאסמער לשבוע נאותו לו, ועתה, כאשר שמעתי, מבקשים הם להוסיף על שכרם. הרופא עמוס הוא בעול עבודתו עד כי אין לו רגע מנוח. אשת שר הפלך קראה אותו ההרמונה וימשש עורקי דפק כל הנשים מבלי להסתכל בפניהן, וסמי התרופה אשר אתו עומדים להיות פְּלִים במרם יהיו דרושים לחפצך אדוני.

— השגיחה נא, לבל יחסר לאנשי כל דבר — אמר

טאנקרעד —

— ומה הפצך, אדוני, לעשות היום?

— עלי לבקר בגן גיא-שמנים.

— הגן ההוא רחוק מפה אך כמטחוי קשת. בצאתך

משערי ציון לכה נא דרך שדה הקברים אשר להתוגרמים ותעבור את נחל קדרון, אשר מימיו דללו וחרבו עתה עד כי תדרוך בו בנעלים, ואז לרגלי ההר תמצא שרידת חורש עצי-שמן.

— כאשר אחזה, נהירין לך שבילי ירושלים כשבילי

לונדן.

— מי יתן והיו נהירין לי שבילי לונדן כשבילי ירושלים,

העיר איננה גדולה ואני הנני בא אליה עתה בפעם העשרים. בשנות 40, 41 בקרתיה שמונה פעמים: שתי פעמים באתי אליה מאנגליה ושש פעמים ממצרים.

— פעמים רבות מאד.

— הה, מי יתנני בשנות קדם! לו שמע אז הפחה

בשנת 41 בעצת הארון סיראָניא, כי אז היה נעשה בעיר
הזאת דבר אשר — ובראָני עצר פתאם במלין
ויסוּח לרבר אחר:

האם עוד מקטרתך שואפת?

— היטב מאד — ומתי היית פה בפעם הראשונה?
— אז בנסוע הארון סיראָניא ואנכי באתי בחברת בני
לויתו מנעאפאָל. זה שמונה עשרה שנה.

— כפי הנראה היית אז עוד צעיר לימים מאד.
— צעיר מאד, אבל כבר בטחו בי לתת מקטרת על
ירי ואחריותי. בשבעה נפש עזבנו את נעאפאָל ואנכי האחד
אשר נשארתי עם הארון סיראָניא בפאָראָנוא, שהיא האחרונה
למסענו אשר נמשך חמש שנים.

— ומה היתה אחרית יתר האנשים?

— מהם חלו ומהם נבערו מדעת ובשני מקרים
אלה לא ידע סיראָניא רַחם, כי עליו לעשות דרכו בכל
אופן שיהיה. הכסף לא נחשב למאומה ורק לנסוע הלאה
הלאה בלי מעצור. ואם במקום המדבר יחל איש להתלונן,
אזי ירכיבוהו על הגמל וישכרו בערואינים אשר יביאוהו אל
העיר הקרובה, דמשקה או ירושלימה או לעיר אחרת, עם
כתב אמנה להאדון בעססאָ או לאדון אחר לשלם את כל
השכר המדבר.

— ואתה לא חלית מעורך?

— לא! אנכי הייתי במיטב עלומי והייתי זריז ומהיר
בעבודה. פעמים רבות הראני המקרה קשה ואסבול מצוקות
נוראות. חמש שנים כאלה אשר בליתי במסע אחר, שנות
עמל ותלאה כאלה, לא רבים הם אשר יכלו לעמוד בהם,
אבל המעשה והנסיון עשוני מוצק וייצרו אותי לבריאה חדשה.
הם התיכוני וישובו ויקפיאוני, הורוני וילמדוני עד להפליא.

— הנני רואה כי כן הוא .

אחרי כן קם טאנקרעד וילך בלוית ברָאָנִי . ויצאו דרך
שער ציון . בכל הככר אשר לפניהם לא נראתה כל נפש
חיה , זולתי הצופים על משמרתם . היום ההוא היה בחצי
הקיץ ולמועד הצהרים . תקצר כל שפה לתת מושג וציור
מהם הצהרים אשר בירושלים . בענגאלען , מצרים וגם נוב
לא תוכלנה לערוך אף שמץ , אף מושג קל שבקלים מלהט
החום אשר בירושלים בעצם ימי הקיץ לעת הצהרים .
בארצות ההן ישנם יאורים , עצים , צֵאלִים ורוחות מנשבות .
לא כן בירושלים . בימי הקיץ בצהרים היה תהיה לעיר
החצובה מאבן על ארץ כברול תחת שמי נחשת . להט החם
והשרב האיום והנורא ומראה-צהוב , אשר לכל יר חזית ,
מלאים זועה פלצות ומחתה . כלנו קראנו את ההגדה
על אדות האיש אשר אָבֵד צֵלוֹ — פה בירושלים
אבד צל העולם ! ואך להט וצחצחות , להבת צרבת ושלחבת
אש אוכלה , כמו נבקעו השמים ונהר די-נור נגיד ונפיק . —
— פה — אמר בארָאָנִי יוֹד באצבעו על סבכי עצי
שמן עתיקי ימים אשר לרגלי גבעה מנגד — פה הוא הנן
, גיא שמנים' . מימין היא הדרך העולה לבית-היני .

— עתה הניחני פה ברד — אמר טאנקרעד —

ישנם רגעים אשר מוכרחים הננו להשאר ברד מבלי
איש . ועל כן בחר לו טאנקרעד את השעה הזו ללכת הגנה
, גיא שמנים' באשר במה לבו כי בעת כזו לא יפגע אדם
בכל קרבת המקום . וירד מהר ציון ויעבור את נחל קדרון וירם
פעמיו ויבא הגנה .

ד

השמש נטתה לערוב. להט האויר רפה מעט ומסע גמלים ואורחת אנשים לבושי מכלול תלבושת סוריא, משתרע וזוחל מעל הנבעות. מבית התפלה אשר על הר הזיתים יוצאים והולכים המתפללים ובשלל צבעי בגדיהם יעשו הרקמה למורד ההר. דגל חצי-הירח מתנוסס על מגדל דוד. לרגלי הר המוריה התהלך הפחה שר הפלך עם המון בני לויתו ושרים גם נוגנים. על פני עמק יהושפט עברו להקות נשים וכדיהן על ראשן; הנה שאבו מִי־השלוח מבאר יעקב והולכות לבוא ירושלימה.

ומאנקרעד יצא מגן, גיא שמנים, פניו מפיקים מנוחת נפש, הגות לב, כלות הרוח והגיון סלה — והנה הוא נשקף אל השמש ההולכת ושוקעת.

מִיָּמִין היא הדרך העולה לבית-היני' — הדברים האחרונים האלה, אשר באו באזניו מפי בן אדם נעורו בזכרונו ויעוררו את נפשו. היעלה על ערש יצועו, הַיָּגוֹם שנתו במרם ראה את בית-היני? לא! הוא לא ידע שלו בנפשו, לא יכול לעצור בעד רוחו — ויכונן צעדו שמה. מה נחמד ומה נפלא מראה הככר מסביב! אבל למותר פה יָפִי הבריאה, אך למותר יפזר פה הטבע אוצר חמדתו, אם כל שעל עפר אדיר ונשגב, אם כל רגב אדמה קדוש ונורא ובכל יד חזית — אוצרות שמים ומכמני פלאות ונצורות וגנזי נסתרות לאל מסתתר. אין אבן אשר לא היתה פי מערה לנביא וחווה. אין נחל ועמק אשר לא נמשה בו מלך משיח אלהים, אין הר אשר לא היה הר האלהים ואין גבעה אשר לא היתה הדום לרגליו.

לעיניו עיר הקודש, עיר עֵז כמו חיה ועוז ילין בקרבה.

עיר אשר עליה צרו מלכי אשור, אשר סביב שתו עליה מרכבות פרעה וחילו, מלכי רומא הרעישו חומותיה, סאלארין ולב — האריה —, אויא ואירופא — התחרו לשפוך ממשלתם עליה. עיר אשר אליה נשא מחמד את עיניו ואת נפשו — עיר אשר יוצר מלכי אשור ומצרים ובורא קיסרי רומא, יוצר אויא ובורא איירופא, שפך עליה את כוסו העמוקה והרחבה, כוס התרעלה ושתו גוים והתהוללו —

מה יסכון פה הוד משק המים ואשר זרמתם, ירקרק האחו, עקבת עצי חמד, יער הבציר, אבי הנחל וההר הטוב עם נור הקרח על ראשו? מה יסכון פה נעים זמרת צפרים, דהרות דהרות חיתושחץ? אך למותר הם פה כל אלה אותות חיי-חומר, חיי-בשרים וציונים גשמיים הראוים ונאותים רק למקום עזוב אשר בו אך שרירי במת ישחק עתיק יומין, או במת אלילים של אמונה נשכחה אשר עליה אבר כלח. אולם פה למותר הם כל האותות והציונים האלה. פה לא תפירם עין רואה לעמת מראה כבוד ציון, שערי בית לחם ורמשק, גבעת טיטוס והררי ער. עין תשור כל אלה לא תתבונן עוד לפארים טפלים אשר ילכו נמוג והלום מהדר גאון חזות הכל. — חזון ירושלים הוא ספר קורות העולם, ועוד יתר מזה, הוא ספר תולדות ארץ ושמים.

נתיב מטה עקלקלותיו מנגב הר הזיתים הביא את טאנקרעד לקרבת כפר העומד בודד לו אחורי הגבעות. שם לא נראתה עוד ירושלים. אבל הנה נגלו עקבות מדבר עקב, הרי יהודה, המית גאון הירדן אשר עסקו הזב והמאשר יתנגש עם מי ים המלח המרים המאירים. ושם מרחוק פסגת התכלת אשר להר מואב.

עוד טאנקרעד הולך אט הלוך וקרב והנה גן גדול

ונחמד לקח לבו בקסם יפיו. הגן ההוא בפרור הככר מוקף בגדר אבנים וחומה גבוהה, אשר מעליה נשקפו ארזים וברושים, ועוד ממעל לה בגובה יתנשא תמר הנהדר בגאון עזו וראשו כתם פז מקרני השמש האחרונות המתלהלות עליו. הוא התמר הראשון אשר ראה אז טאנקרעד ולבבו רחב ופחד למראה העץ הנחמד והנשגב הזה.

ובקרבו אל הגן ראה כי שעריו פתוחים ויפג לבו, ובעליצות רוח וכל תאות נפש השקיף אל תוך שדרות עצי הרמונים. תאות נפשו אל הגנים ירשה היא לו מאמו והגן הזה גן קדם, גן ארץ המזרח, גן נמוע באדמת הקדש, אשר אולי מרום וקדוש היה בימי קדם בהיות ירושלים ארץ יהודה. ולא יכול טאנקרעד להתאפק כי חשקה נפשו להתבונן אל התמר מקרוב ויבא הגנה.

כבעדן גן אלהים התהלך בין עצי רמונים ועצים נושאי תפוחי זהב, בין הדסים ושושנים מרהיבי בת עין ויצא אל המשעול המכוסה פרחי חמד ונצני ירק כספירים מזהירים. ולצלע המשעול בירכתים מרצפת נעימה מעלפת פרחי חבצלת כעין הספיר ועליה כפת־שיש מְזוהבת ומצִירת בצבע רקמתים ובתוכה שוקק מזרק מים. וטאנקרעד לא עצר כח להתאפק לבלתי בוא פנימה. יריעות קטנות פרושות על הקרקע וטאנקרעד התנפל על אחת מהן ויבט אל המים הזכים והצחים, המפוזים ומכרכרים בתוך אנגיה־שיש.

הקורא בעל הנסיון יודע הוא מה נעים וערב משקע המים לנפש עיפה ולב נרעש. כל היום בָּלָה טאנקרעד תחת שמש להמת ונפשו סערה מרוב רגשותיו ונבכי מחשבות המיגעות בשר ורוח. והנה עתה ישב להנפש וישתעשע בקור צח ומשק מזרק המים ולא יפלא איפוא בעינינו כי נם שנתו. כובעו נפל מעל ראשו וקוצות תלתליו נפוזו על

זרועו המקפלת לכת תחת ראשו . פניו מפיקים עוז ונעימות נצח , והוא טבוע בשנה עמוקה ומתוקה .

למשיבת נפש היתה לו שנתו ובהתעוררו לא יכול לזכור איפה הוא ואיך בא הלום . ויחלץ עצמותיו וירא כי מכוסה הוא בשמיכה יקרה , ובהשענו על ימינו ויחפץ לקום ויסב את ראשו והנה אשה לפניו .

האשה הנצבת לפניו היא צעירה לימים , קומתה כתמר , לבושה מכלול מחלצות סוריא : בגד משי מרקם זהב מצבע אלגם בלי בתי הזרוע יחבק את גוה , מכנסים רחבים מאטון צמר צחר דק ויתכנסו בשפלה בקרסי אדם וברקת , ועל כנדה מעיל משי תכלת עם בתי-זרוע ארוכים ורחבים אשר גלו את זרועותיה ממעל לאצילה — ובהגלות זרועות היד אלה חפרו שהם ויהלום ויבושו אדם פטרה וברקת אשר עדו את המעיל . עליו תחגור באזור תוגרמה ומעל המעיל מעטפת משי אמוץ מחפה עור שועל לבן . מגבעה קטנה ושפלה משבצת פנינים כסתה את קדקדה ממול ערפה ומבעד המגבעה יורדות כמעט ארצה שתי מקלעות עבות ושחורות המחושקות בטבעות יקרות . ראשה קטן , פניה עגולים וארפים , חוטמה הקטן צופה מעט למעלה ונחיריו רחבות וארכות . פיה מצער ושפתה העליונה קצרה ומבין מפתח שפתיה שושנים תראינה שניה כחרוזי פנינים . אך על כל יופי עלה יפי עיניה והקשת הנמויה עליהן . בעיניה — חותם תכנית ארץ הקדם , עצם שמי ערב וזהר צהרים אשר בכשדים — עמוקות ונוצצות , מבריקות ומפיקות נגה , נועם ועוז נפש .

מכלל יפיה וחמדת תארה ועוז מבנה גוה , הוא מקור היופי של ארץ המזרח , כמו יתהלכו עדנה אנשיה בעדן אלהים . יפי תאר כזה אולי ימצאו עוד פה ושם בין בחירי

העמים, אשר במבחר הארצות, וכן היו מוצאים אותו גם בין כל בני האדם במושבותיהם בכל ארצותם, לולא רעת האדם ורשע כסל, הוללות וזרון בני איש אשר גברו ויעצמו כגודל אור פני אלהים ונדרבת רצונו.

והאשה היפה הזאת נצבה לפני טאנקרעד, אשר אך עלה בירו להנער ולהתרומם מעט ממשכבו החיש לבקש סליחתה. במנוחת נפש ישבה לה העלמה על בן השיש אשר למזרק המים ובתתה אות לטאנקרעד כי אין לו כל מפנע לקום ממשכבו, אמרה:

— מגורנו בקרבת ארץ המדבר ואין לך איפוא לפון אף רגע כי יקרה וחביבה לנו הכנסת אורחים.

— אנכי הלכתי שבי למראה התמר ולבי נמשך אחרי הגן ואבוא ואשב בתוך הסכה ולא ידעתי נפשי איכה זה אחותני השנה.

— כי תקפתך שמש סוריא — אמרה העלמה — רבים הם אשר נפגעו מאתה, אבל אקוה כי לא תאונה אליך רעה על ידה. אנכי התהלכתי עם נערותי לשוח בגן ונראך ואחת מנערותי כסתה את ראשך. אם עוד תשאר פה לימים רבים, אזי איעצך כי תחבוש לראשך סרחת-טבול.

— הגן הזה כגן ערן הוא — אמר טאנקרעד — לא דמיתי ולא עלתה על לבי כי לרגלי הר אָפֶל כזה המצא יִקְצֵא מחמד בת עין כזה. המקום הנחמד הזה מכלל יופי הוא, כאשר יאתה לבית-היני.

— האם אתם הפֶּרָאֲנִקִים* אוהבים הנכם את בית-היני?

(* שם "פראנקים" יקראו בארצות המזרח לכל האיירופים.)

— ולא יפלא הדבר — הן בית־היני יקר ונכבד לנו .
 — הגידה נא לי , ההנך מן הפֿראנקים המתפללים
 אל יְהוָה , או מן אלה אשר ינאצו , יתצו מצבתה ויבזו
 צלמה ? *

אנכי מוקיר ומכבד את אם משיחי , אף כי אינני מתפלל
 אליה — אמר טאנקרעד נרעש —

— אם ישוע ! הלא הוא אשר משחתם אותו לאלהים .
 הוא התגורר ימים רבים בהכפר הזה . והוא היה יהודי ואתם
 אליו תעתירו ולו תכרעו — אמרה העלמה —

— ואתם ? האם לא תעתירו אליו גם אתם ? — שאל
 טאנקרעד בהביטו אליה בעינים חודרות ולחיו אָדמו —
 — לעתים אֲדמה בנפשי כי כן ראוי לעשות , יען הנני
 בת עמו ואיש איש הלא אל עמו יפנה .

— הנך איפוא עבריה ?
 — דמי הוא דם מרים אשר תוקירוה אבל תמאנו
 להתפלל אליה .

— הנה אמור אמרת כי לפעמים יאמר לבך לבקש
 פני אדוני ומורי — אמר טאנקרעד אחרי רגע דומיה —
 פה בבית־היני משך אליו לב רבים ופה מצא את מבטרי
 תלמידיו — מי יתן וקראת את קורות חייו והמוצאות אותו .
 — אנכי קראתי אותם . נשיא הדת מאנגליה נתן על
 ידי למקרא את ספר הברית החדשה . בינותי בספר וארא
 כי כתוב הוא כלו בידי עברים . בו מצאתי דברים רבים אשר
 דעתי מסכמת להם , ואם יש בו דברים אשר לי דעה אחרת
 בם , הוא אולי מאשר נסתרה בינתי מהם .

(*) כלומר : מן הקטולים או מן הפרלמנטאנים .

— הנה הנך חצי — נוצרית ! — אמר טאנקרעד
ברגש —

— אבל הנוצרית, אשר בינותי בה מעל ספר
הברית, איננה מתאמת עם הנוצרית ההיא אשר בה תתמנו
אשוריתם עתה. ויראה הנני פן נפל פרץ בחומתה והתפרדה
לאגודות אגודות.

— כנסת הנוצרית תנחה אותך משרים ועל דרכך
יגה אור.

— איזה כנסת ? — שאלה העלמה — הן רבות
הנה פה בירושלים. פה הבישאף, האיש הטוב אשר נתן לי
את הספרים למקרא — והוא עברי מלדה ומבטן — הוא ראש
גֵּלֶת כנסיה נוצרית אחת ; פה כנסיה רומית אשר נוסדה על
יד עברי ; פה כנסיה ארמענית והיא לעם אחד מארץ המזרח,
אשר כמו העברים אברה לו ארץ מולדתו והוא מפורד ומפורד
בארבע רוחות השמים ; פה כנסיה כושית (אבעסיניען) אשר
תוקיר ותכבד אותנו מאד ותלמד ממנו מנהגים ונמסים רבים,
ועוד פה כנסיה יונית, כנסיה מאראנימית וכנסיה קאפמית,
אשר אמנם אינן ממיבות פנים אלינו אבל לא במדה כזו כאשר
צוררות הנה אשה לאחותה. במבוכה כזאת בין הכנסיות
הלא בהשכל ודעת יעשה איש אם יבחר בהכנסיה ההיא
הכבירה לימים מכל הכנסיות, בהכנסיה ההיא אשר בה נולד
ישוע ואשר לא עזב אותה כל ימי חייו, כי הוא נולד יהודי,
חי ביהדותו וימת ביהדותו כאשר יאתה לחומר מנוע בית
דוד, אשר כן הכרתם אותו ואשר עליכם להכיר אותו כן
תמיד. ספרי היחש אשר לכם יראו ויוכיחו כזאת ואם את
היחש הזה לא תוכלו לקחת כאבן פנה אבן למסדות, אז
ערער תתערער כל חומת אמונתכם ונהרס כל הבנין.

— לולא היה לבי רועה אמונה והיה מסיתני בשפק

למי מקדושים אפנה, כי אז הייתי מתנפל ומתחנן אל אלהי להאיר לי נתיבה — אמר טאנקרעד מתרגש — ולבי לא יתנני להאמין — הוסיף ברגש נמרץ — לבי לא יתנני להאמין כי לשוא נשמע בארץ הזאת קול אלהי הרחמים והחסד.

— אבל בטרם יעוז אנוש לאחו פני כסא ולדרוש התגלות אלהים, עליו לנסות דבר מראש בכח תבונתו, עד כי יוביש את כל מעיני שכלו ואזלת כל תבונה. — אמרה העלמה — אנכי התבוננתי כי כשם שהיה ישוע איש המופת ועשה נפלאות כן גם אהב להציע שאלות, כי רוח חקר מפענח נעלמים ומגלה עמוקות. והנה הרשני נא גם אותי לשאול אותך: התאמין כי המצב אשר בו נמצאים עתה בני עמי הוא מוסר תוכחה ומארת ה' הרובצת עליהם?

טאנקרעד הניע בראשו לאות: כן.

— ומדוע? על מה זה תאמין ככה?

— מוסר אלהים הוא וענשו הקשה לעם העברים על אשר חרפו עקבות משיחו ויצלבוהו.

— ואיפה זה פֶּרֶשׁ הענש הזה?

— דמו עלינו ועל בנינו! — ענה טאנקרעד בלשון

הכתוב —

— את הרבר הזה חרצו הפושעים ולא השופטים. האם רשות להנרון לחתוך לו בעצמו את גזר דינו? ולוא גם ראויים הפושעים לענש יותר קשה ומוסר יותר אכזרי, אבל מדוע זה יענשו גם יוצאי חלציהם? איככה זה יפקדו עונם על כל בני הדורות שאחריהם? אים איפה הם עצומותיכם להוכיח

כי הקשיב אלהים את המשפט הזה וירצהו ? בספר תורתכם לא תמצאו כזאת. ונהפוך הוא, כי אדוניכם הנקדש חלה את פני ה' לאמר : אבי, סלח להם, כי לא ידעו מה הם עושים' (*). ולו גם הצדיק אלהים את הדיון אשר תרצו הפושעים על עצמם, האם שאנת פריצים וקול תרועת המון פרוע ושובב בעת משפט המות, יחשב כמו קימו וקבלו כל היהודים עליהם ועל זרעם ? משפט כזה לא רק פגול הוא לא ירצה לה', כי אם, לפי דעתי, הוא חרוף וגרוף. בימים ההם נמצאו רבים בין היהודים אשר לא התעברו עם משיחכם ולא רבו עליו, ומדוע זה יסבלו גם הם וגם זרעיהם ? אם תשיב מלין כי היהודים האלה התנצרו, לו גם נניח, כי כן הוא, אבל עם ישראל הוא שנים עשר שבטים, עשרת מהם הלכו שבי עוד לפני לדת ישוע ויפוצו בארצות המזרח ובחפי ים התיכון. והם, בלי כל ספק, אבות רוב המון בני ישראל החיים עתה — ומה להם ולעונש הצלב ? וגם שני השבטים גם הם נפוזו או בארצות רבות, באלכסנדריה היו או יהודים כמספר אשר בירושלים. שני חרשים אחרי הצלב באו ירושלימה המון רב, יהודים אנשים יראי אלהים מכל גוי וגוי תחת השמים' (**). ובהם פרתיים, מדינים, פרסים, יושבי ארם נהרים, סוריא ואזיא הקטנה וגם סרומא. הגם הם נגואלו בעון הצלב ? ומדוע זה רובצת גם עליהם מארת אלהים ?

— קורות עשרת השבטים נפלאים מאד באמת — אמר טאנקרעד — וכמרומה לי חתולים הם בערפל ולא יגה עליהם אור לעולם. אחרים מסופרי דברי הימים באנגליה מתלישים

(* לוקוס כ"ג, ל"ד. **) מעשי השלימים ב' ס'.

כי האפגאנהים הם עברים מיוצאי חלצי עשרת השבטים .
אבות האפגאנהים היו באמת מחזיקי דת משה . אבל יוכל
היות כי כלו עשרת השבטים , נכחד עצמם ויתבוללו בין
מנצחיהם .

— העברים לא התבוללו מעולם עם מנצחיהם — אמרה
העלמה בנאון — רבות פעמים נצחו אותם ויפליאו מכותיהם ,
כאשר כן גורל כל עם קטן השוכן בין ממלכות גדולות
הלוטשות עין קנאתן לדבר עמים תחת רגליהן . סוריא היתה
לשרה־קרב ומערכות מלחמה לממלכות גדולות . ירושלים
באה במצור ונכבשה כמו גם אתונא . קורות ירושלים הרעים
והמרים ותלאותיה לא רבו מתלאות אתונא , ורק כי העם
היושב בירושלים עז נפש ואמין רוח וזה הועיל להצילו ,
כי פעם בפעם התקומם ויתפרץ עד כי באחריתו גלה מעל
אדמתו ונגרש מארץ תענוגיו . כאשר אחזה לי אני נכונה
ונאמנה הדעה ההיא המחלטת , כי הרוב הגדול של המון בני
ישראל הם יוצאי חלצי עשרת השבטים ויתר בני הגולה אשר
הגלתה לא אחת ושתיים עוד לפני לדת ישוע . אבל נניח נא
לרגע כי כל העברים אשר בכל חלקי העולם הם ילידי
ההמון השוכב ההוא , אשר ברוגז קולו ושאון זדונו בעת
צליבת המשיח הביא עלינו את האלה הנוראה . לו יהי גם
כן , הנה אשאלך : אבי אמי הוא נשיא (שייק) בעדוואינים ,
שליט וראש לשבט עוזו ונערץ מאד , השוכן במדבר . הוא
יהודי , כל בני שבטו הם יהודים , קוראים בתורת משה
ושומרים מצותיו , שכונים באהלים ולהם אלפי גמלים ורוכבים
הם על מיטב סוסי עֶרֶב ואינם שמים לב לכל מאומה , כי
אם כל מעינם רק באלהי ישראל , במשה עבדו — ובמסויהם
קלי המרוץ , האם היה היו אבותיהם מעולם בירושלים ? האם
נוגעים הם ברב או במעט במקרה ההמון בעת הצליבה ? —

והנה אמי נשאה לאיש יהודי משוכני הערים, הראוי והגון לשבת על כסא המלך שלמה — והנה זה אחד צעיר הנוצרים, נער נבזה חבוש מגבעה עגולה, המוכר תאנים בשוקי סמירנא, יסוב חיש מהר לעבר הרחוב השני בהפנשו עם אמי לבלי יטמא בנגעו בנפש אשר צלבה משיתו, בעור אשר גלוי וידוע גם לפנוי כי משיחו זה הוא מזרע המלוכה אשר לנו. לא! — היה לא אתיה נוצרית! התורה והמעשה אצלכם לא יתאימו יחד. ספרי קדשכם לא יורו את התורה ההיא אשר אותה הנכם עושים. הם נכתבו על ידי עברים אשר הכירו וידעו היטב פֶּרֶשֶׁת הדבר ותוכן הענין ולא יבערו ולא יכסלו לחרוץ דין ומשפט כזה השורר אצלכם.

בתאות נפש הבוש אליה טאנקרעד בדבריה ועיניה מורות אש ומפיה יז קצף, וככלותה לדבר אמר:

— הנך גונעת בדברים הקרובים אל לבי ונפשי. ואני על כן הלא באתי הלום, יען כי שאלות כאלה תמלאנה כל חדרי נפשי. אבל הן לא נוכל לכתחל כי יפלא מאד הדבר אשר מכל העמים הקדמונים לא נשארו רק העברים, והארצות כלן מלאות מהם. בזה רואים הננו אצבע אלהים עושה פלא, כמו שמורים לו העם הזה, זכרון לדורות עברו, זכרון עת הפלאות וסתרי קורותיה.

— תקומת העם הזה יכולה להיות הפלא ופלא מבלי היות בה סבת עונש, מבלי אשר תאחו בה מדת דין קשה. ומדוע זה תפלא תקומת העם? האם יפלא בעינינו אם אלהי ישראל שומר את עמו? שומר ישראל יצרנהו כאישון עינו בשמירה מעולה שאין עוד כמוה, כי העניק לו מתנותיו הטובות ויתרון הכשר דעת, אשר במ עולה הוא על כל העמים אשר בקרבם ישכון.

— לבי לא יתנני להאמין כי קיום העם הזה אשר

לא מט מחליפות מאלופות ולא נבחר מכל התמורות והתלאות שעברו עליו, הוא רק סבת כשרונות בן אדם חומר ופעולת חכמת אנוש בן תמותה.

— ה' יתן חכמה ומפיו דעת ותבונה ויצפון לישרים תושיה. אבל בלעדי זאת, התחבולה הנאמנה מאד לשמור איזה עם לבלי יכחד היא לגרשו מארצו ולתתנהו לחרם. אם ינצתוהו אזי יתערב בין מנצחיו, אבל אם יגרשוהו ויחרימוהו, אז יפרד והיה עם לבדד ויחי לנצח וישלם בארץ. — הנה בדברינו זכרנו את הארמענים — הנה הם נוצרים, וכמדומה לי, יראים ושלמים?

— נוצרים אדוקים מאד באמונתם — כן שמעתי.
— ועתה סע נא לארמעניען ושם לא תמצא ארמענים. ואם הפוזר בארצות והקיום בין הגוים הוא עונש מרומים ומארת ה' בקנאתו למשיחו מדוע זה יענשו הארמענים הנוצרים האדוקים והם לא צלבו את המשיח? אבל כי הארמענים הם עם נגרש מארץ מולדתו כמו עם העברים. הפרסים הכניעו את הארמענים ויגרשום מעל אדמתם — לגרש ולא לנצח זאת היא מדת ארץ המזרח שאינה נהוגה באירופא — פתגם הארמעני הוא: ,בכל עיר וקריה של ארץ המזרח שם ביתי', ובכל מקום אשר תדרוך כף רגלי הארמענים הם בני תחרות עם עמי. כי הם ילידי שבט רם ונשגב, אבל לא השתלמו ולא הוכשרו כראוי. הם סבלו מצוקות רבות כמו עמי וכמוהו הם חרוצים ואמיצי רוח, וכבני עמי גם הם בעלי מדות טובות, אבל רוח ממרום לא הוערה עליהם וזרוע ה' עליהם לא נגלתה, בסודו לא באו ולא רכשו להם סגולות שמים כבני עמי. הם לא הביאו לעולם לא אלהים ולא חוזים ונביאים והם ילכשו גאון בתפארתם כי קבלו את אמונתם משליח עברי אחר, שהוא הגרוע

בשליחים, שלוח אשר לא הכיר את רבו ולא ידע את מורהו.

— אבל הארמענים ימצאו רק בארץ הקדם — אמר מאנקרעד —

— אם כן איפוא — אמרה העלמה בשחוק התול — אם כן איפוא כל המארה הרובצת על העברים, היא אשר נגרשו לאירופא?! אנכי אינני בקיאה היטב בחלקי התבל. איירופא לבני אויז היא כאמעריקא לבני איירופא. אבל רוחות ים השחור רחפו על פני, על הבאספאָר. אז בעת חרץ השולמן להסיר ראשנו מעלינו בגלל אשר מצרים נתנו יד, עשיתי חרשים אחרים בוויען. — הה, מה מאד כלה אז שארי ולבבי וכמה בשרי לרמשק היפה-פיה!

— וגם לגן הזה אשר פה בבית — היני? — שאל מאנקרעד —

— הגן הזה לא היה עוד אז. אנכי חצבתי לי פה קני בנקרות הצורים על ראש הגבעה, למען אשקיף ממנו על עֶרֶב, והתמר ההוא, אשר משך את לבך לכבד את סתווי בבואך, הוא נחלת אבי זקני הערבי וזאת מנתו אל הגן האחד והמיוחד במסבי ירושלים. — אבל נשובה לעניננו: אנכי חפצתי לשאלך: מה הוא הדבר המיוחד והמצוין אשר לו יתנו באירופא יתרון ערך ויקר?

ומאנקרעד התאבך רגע ויאמר:

— יודע הנני מה הוא הראוי להיות חשוב ונכבד באירופא ביתר שאת ועוז והוא שונה מאד מן הדבר שהוא עתה בימינו חשוב ויקר מכל. חרפה שברה לבי בהגיני, כי, כמדומה לי, תוקיר ותכבד איירופא מכל — את הכסף. — לפי זה כרבות כסף איש כן ירבה כבודו ויקרו? — לדאבון לבי, כן הוא בעולם המעשה.

- ומי העיר היותר גדולה באירופא ?
- בלי תפונה היא בירת ארץ מולדתי, לונדון.
- היא גדולה מווינן — את זאת ידעתי. האם גדולה היא גם מפאריז ?
- פי שנים .
- וגדולה היא איפוא פי-ארבע מסטאמבול ! — מה רב גדלה ! היא תֶּעֶרֶךְ לבבל ! ומה רב איפוא עושר האיש ההוא היקר והנכבד מכל בעיר כזו ! — האם הוא נוצרי ?
- לא. לבי ידמה כי עצמך ובשרך הוא, בן עמך ואמונתך.
- ובפאריז ? מי האיש העשיר הגדול מכל בפאריז ?
- אחי העשיר הגדול מכל בלונדון.
- ובווינן יודעת הנני בעצמי — אמרה העלמה בשחוק חן — הקיסר ינטל וינשא את בני עמי למעלת אפרתי הממשלה. וטוב יעשה, כי לולא הם שהיו בתומכי הממשלה אזי כבר התמוטטה ובמשך שבוע אחד התפוצצה לבקיעים. ואם כן אחשוב בצדק כי תאות גם אתה אשר מנת כוס המארה השפוכה על היהודים, מנת כוסה זו אשר נפלה להם לחבל באירופא לא פעלה כה לרעה ולזעוה.
- אנכי אינני רואה את מוסר תוכחת אלהים בהריסות האומה הישראלית כיסוד ועקר להשגת המטרה הנשגבה, מטרת האמונה הנוצרית — אמר טאנקרעד אחרי חשבו מחשבות — לו גם לא היו עברים כלל, גם אז השג תושב המטרה בכל אופן.
- ומה היא המטרה העקרית והיסודית ?
- הסליחה.
- הנה כן ! הריעה העלמה בלהמ רגשותיה — הרעיון הזה מרום ונשגב הוא ומתאים עם תכונתנו והליכותינו ורצוי

ומקבל הוא לרוח הדעת של הארץ הזאת. הדמות אשר ערכתם אתם הנוצרים אל התורה הזאת לא תנרע מאומה מעצם תורתכם ומחותה המלאה רוֹי־קדש, עצמה ונוחם. הן זה הוא יסוד אמונתכם: בחיר יה הנולד מעם נבחר נהיה לקרבן כפורים והוא בטבעו הנפלא חבר בקרבו יחד עצם אלהים ופני אדם, ובדמו דם־כפורים צרף ויטהר את רבוא הרבבות אשר לפניו ואת רבוא הרבבות אשר לאחריו בלי הבדל אמונות וארצות. אנכי מבינה את הרעיון הזה, אף כי נבוכה אני בפרטיו ואֶפֶל ולא נוגה לי בחלקיו. אנכי מבינה רק את זאת: כי מִין האדם נפרדה ולולא התגלות אחד עברי, כי אז לא באה הנאולה והפדות. ועתה אשאלך איפוא: אם לא היו היהודים מפתים את הרומאים לצלוב את ישוע, איככה זה באה ונהיתה אז הסליחה?

— אנכי לא ארהיב עוז בנפשי להתחקות אחרי מקרים דקים כאלה שאינם נוגעים ביסוד הרעיון הנשגב — אמר מאנקרעד — הענין הזה מרום ונשגב מאד וקטונתי מלחזות בו השערותי. לא אהת ולא שתים עלי להעסיק בחקר מזמות הענין וההפץ אשר יוצר האדם והי העולם כונן אותו לפני שנות מאות אין מספר.

— הנה כן! — אמרה העלמה — יוצר האדם והי העולם כונן אותו לפני שנות מאות אין מספר! ואיפה נהיה אז מראש מקדם החטא הגדול שאין לו כפרה, החטא הגדול של אלה אשר מלאו את מחשבות ה' ויקימו רצונו? העם הקדוש הביא מקרבו את הקרבן ואת המקריבים (*), כי מי עוד עם כמוהו אשר יכול ה' להאמין בו

(*) הקורא יבין כי הוּא העבריה נהמכמה עם מאנקרעד הנוצרי מדברת היא אליבא דידים ולשיטתו וזוה יגדל נחמנה עליו.

למסור לו מלאכותו זאת? ואך יעקב בחר לו יה לעשות בו חפצו להביא גאולה לעולם, כי כן העם הזה וזה משוש דרכו, כאשר כן נכון היה גם אברהם להקריב גם את בנו יחידו לאשה ריח ניחוח לה'. ותעודה כזו המקפת וסובבת את כל המקומות וכל הזמנים, הכוללת ומאחות את התווה ואת הנצח, אשר מטרתה ותכליתה להביא גאולה ופרות לכל מין האנושי — תעודה ותורה כזאת הנכם נועזים לערבב עם רדיפת עם יחיד ומיוחד! הנוצרית אשר לכם היא רק במעשה אבל לא ביסוד תורתכם, ולא תמצא בספרי קדשכם. הנוצרית אשר לכם היא כנראה חזון לב של אחת מהכנסיות ההן, אשר יעצת לי כי תנחני משרים אם אפנה אליה. — לרדוף אותנו! אותנו לרדוף! היתכן? אם מאמינים הנכם בזה אשר הקדשתם הלא עליכם לכרוע לפנינו!! הנה הנכם מקימים מצבות פאר לזכרון לכבוד גבור ועוזו אשר הציל עיר ומדינה. אנחנו הצלנו ופדינו את כל מין האנושי ואתם תרפנו באף על כי כזאת עשינו!!

— אנכי אינני מן הרודפים — אמר טאנקרעד ברגש — ולוא גם הייתי כזאת, כי אז היה בואי הנה לבית היני מטהר את לבי ממחשבה זרה כזו.

— בעינינים אחרים באנו שנינו לדעה אחת — אמרה העלמה בקומה — שנינו מסכימים ומודים, כי החצי האחד של עולם הנוצרים מתפלל ליהוה והחצי השני ליהודי. הואיל נא ואשאלך עוד אחת: איזה עם נשגב ונעלה יותר בעיניך: המקדש או המקדש?

טאנקרעד פנה אליה להשיב אמרים, והנה העלמה כבר חלפה ואיננה.

ה

בטרם עוד מצא טאנקרעד און לו לחלץ רעיוניו מהתרגשות נפשו והנה נערים קטנים בני כושיים, חורקי שנים, לבושי מעילים לבנים וצניפים אדומים יצנפו וסנדרלים ברגליהם, פרצו אל הסופה ובירם אננות ועליהם קערות שן וצבים ובתוכן מכל מיני מטעמים ומגדנות. לשוא התאמץ טאנקרעד להבינם בינה כי אין נפשו למעום מאומה, לשוא נסה לקום ממושביו — הם לא הבינו כל מאומה, כי אם בחרקם שניהם סבוהו דתרהו ובקלות נפלאה מהרו לפרוש ולתלות בצוארו מפה ממבחר הבד מרוקמת ומקושטת בפתילי זהב, ואת פן מזרק המים כמו בקערות וכוסות וכלים שונים מלאים מבחר שקוי שרָקֶט. ובלי הבט על אותות מאונו הגישו והושימו מטעמים אחד אחר אחד. ואף כי מצב רוחו כעת לא נשא בד בבד עם תאות בשרים וטעם־חד, אבל באמת הנה עברו עליו שעות רבות לבלי טעום מאומה ובמשך העת הארוכה הזאת שבע נדודים ויגיעת נפש ועודנו במרחק רב מן העיר. ואף כי רק בהכרח ובאונס מלא את חפץ הנערים הכושיים, אבל חש בנפשו כי לא למותר היתה עתה דאגתם לו. הוא טעם מן המטעמים הערוכים לפניו, וכאשר צלחה בידו באחרית להבן להנערים רמיותו, כי לא יחפוץ לאכול עוד, מהרו לפנות את הסוכה בקלות ההיא אשר בה מלאוה ושנים מהם הביאו נארגווילע ושפופרת למען יתערן האורת במנוחה שלמה. טאנקרעד שם את השפופרת בפיו וכרגע קם ויתן אות כי חפצו ללכת מזה, וילכו הנערים לפניו הלוך ורקוד במשעול ההר עד בואם אל יִבֶּק האחו, אשר שם נפרדו מעמו באלפי כריעות והשתהויות. השמש כבר שקעה בעזוב טאנקרעד את הנן. אודם

שְׁנֵי הַתַּהֲפֹךְ מֵעַט מֵעַט לֹאֲרַגְמָן יָקָר וְחֻכְלִילוֹת זֶהָב , וַיַּעַל
וַיִּנְלֹם אֶת קִרְדוֹת הָרִי יְהוּדָה וַיֹּאצֵּל עַל הַכֹּכַב שֵׁית הוֹד נִפְלֵא
בְּהִגְיוֹהוּ אֶת הַחֲרִיצִים וְאֶת הַנִּקְיָקִים הַפְּרוּעִים . וַיִּפּוּזוּ מִרְחָקִים
וְנִבְהִי מִרוֹמִים יִבְרִיקוּ מִלֵּהט נִגְדוֹ . נִשְׁמַת רוּחַ קֵלָה הַנוֹשֶׁבֶת
מִן הַיִּירֶדן דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר עִמָּמָה מֵעַט אֶת רִשְׁפֵי הָאוֹיֵר הַבוֹעֵר ,
וְהַכּוֹכְבִּים הַגְּדוֹלִים הַשָּׁמַיִם בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם בִּשְׂרוּ אֶת נֹעַם
לֵיל-סוּרִיָּא . הַשְּׁעָה וְהַמָּקוֹם — שַׁעַת זֵיו וְעַת רִצּוֹן וּמָקוֹם
נִהַר אֲשֶׁר סָבִיבּוֹ נִקְדַּשׁ מְאֹד — נִשְׁאוּ בְּמֵאזְנִים יַחַד עִם
מַעֲרֵכִי לֵב טֹאנִקְרַעֵד הַמֵּלֵא נֹעַם וְהַגִּיּוֹן . שְׁקוּעַ בַּחֲזִיוֹנוֹת
נְעִימִים יִהְיֶה בְּכָל אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו בְּיוֹם הַזֶּה — . מִי הָיָה
הַעֲלָמָה מִבֵּית-הַיְנִי הַנֶּאֱוָה וְהָרְאוּיָה לַחֲקוֹת בִּיפִיָּה אֶת הָאָמֶן
הַהוּא אֲשֶׁר הִפְלִיא כֹה אֶת מָקוֹם מְגוּרָה ? יִפִּיָּה הַנִּפְלֵא יַחֲפִיר
אֶת פְּנֵי חֲרָשֵׁי צִירִים אֲשֶׁר בְּכָל עֵז דְּמִיוֹנָם הַתֵּאֱמָצוֹ לְהִפְלִיא
תְּמוֹנַת קִדּוּשֵׁי הָעִבְרִים . גַּם מִרְפָּאֵל הַצִּיר יִבְצֹר לְהַתּוֹת מִצַּח
כּוֹה מֵלֵא עֹנֵג וְרוּךְ וְעֵז נִשְׁגָּב יִלֵּן בּוֹ . הוֹד גִּזְרָתָהּ הַמֵּלֵא
נֶאֱוָן צָבִי וְעֵנוּה , רוֹם הַגִּיּוֹנָה הַנֶּאֱוָר , רַחֲשֵׁי לִבָּבָה וְרִגְשׁוֹת
נִפְשָׁה הַמִּתְהוֹרִים מְכַל שִׁמְךָ הַזֵּיָה וְהַתְּפַעֲלוֹת נִפְרוּה , כִּי אִם
מִיּוֹסְדִים עַל הַדַּעַת הַרְחֵבָה וְעַל הַמַּחֲשָׁבָה הָעִמּוּקָה , אֲשֶׁר
תִּבְיַע אוֹתָם בְּמִבְטָאָה הַנִּמְרָץ , וְתִמּוּכִים בְּמוֹפְתִים חוֹתְכִים
וְתַעֲצוֹמוֹת רֵאוּת , קוֹלָה הָעֶרֶב וּמִדְּבָרָה הַנֶּאֱוָה וְהַחֲרוּץ ,
הַעֲנִין הַנִּשְׁגָּב אֲשֶׁר בְּכָל תְּאוֹת נֶפֶשׁ תִּדְבֹּר בּוֹ וְהָרְאוּיָה לָהּ , —
כָּל אֱלֹהֵי הַנִּיעוּ וַיַּעֲוֹרְרוּ אֶת נֶפֶשׁ טֹאנִקְרַעֵד וַיִּמְלְאוּ אֶת כָּל
חֻשׁוֹ בּוֹ .

בְּעוֹד רוּחוֹ תִּמְרִיא בְּמִרוֹם דְּמִיוֹנָהּ אֲשֶׁר פִּשְׁטָה וַיַּעַף
בְּגִבְהֵי מִרוֹמִים , עַת עֵינָיו תִּשְׁוֹטְטֶנָה עַל הָרִי אֲרַגְמָן , עַל
מִשְׁטַח זֶהָב הַשָּׁמַיִם וּמֵאוֹרוֹת הַלֵּילָה — אֲשֶׁר אִמְנָם לֹא
הִתְכּוֹנֵן אֵל כָּל אֱלֹהֵי — וְהִנֵּה הִד קוֹל קוֹרֵא הָעִיר וַיַּעֲוֹר אֶת
נִפְשׁוֹ , הִהֵד הַזֶּה נִשְׁמַע אֵלָיו מִנְתִּיב הַהוּא הַסָּמָה עֵקֶלְקִלוֹתָיו

סביב הר הזיתים מירושלים לבית-היני, וקורא אליו להטות
מני אורח ולפנות דרך לרוכב קרוב. הרוכב הקרוב היה
העמיר ההוא אשר בערב הקודם ישב בבית בעססאָ עם
מסוביו. עברו ההולך לפניו לבוש בגדי שרד כאשר ילבוש
המאמעלוקים: מכנסים רחבים מאד ומעיל תולעת שני וסרוח
טבול לבן בראשו וחגורה על מתניו, אשר בה תלויה חרב
וקנידובה. סוס הרוכב אכיר ונאה, ממבחר המינים. העבר
ההולך לצדו נושא את הנארגווילע והעמיר ברכבו יונק ממנה
מלא פיו. בנשות טאנקרעד עבר הרוכב על פניו ויזר בו מבט
חודר ויעזוב את המקטרת ביד עברו וידפוק סוסו וירץ
כאילה שלוחה.

העלמה אשר פתאם נעלמה מאתנו, עלתה בהר אשר
בגן ושתי נערותיה אשר חכו עליה הולכות להגלה וכן רנע
והנה היא בהגוי הסלע אשר שם חצבה קן לה: ביהן נחמד
נמוך עם גג משופע וספון שקערורי, משוח בששר וצבע
רקמתים וחלונותיו ודלתותיו מכוסות וקטורות ביריעות. כבוא
העלמה אל הביתן פתחה הדלת אשר בצלע בלחיצת נוצה
מסתרה ותבוא במסדרון וממנו אל שני תאים המלאים נשים
אשר ברכיה באות השלום ברמז מבלי הפריע מלאכתן. ואז
באה אל חדר מרוח ומקשט בערי עדים, במראות הצובאות
ובספות מכוסות משי, ביריעות מרוקמות הפרושות על הרצפה,
אשר עליהן כרים וכסתות לירכתי חצובה (*) העשויה מנחשים
מבולעים זה בזה. העלמה הלצה סנדליה ותשב על הספה,
אחת מנערותיה הביאה מנורת כסף אשר הפיצה אור נעים
משיב נפש ותציגנה על החצובה, בעוד אשר השניה מהאח
כפיה והמון נערות באו ובידיהן קערות וכוסות מלאים שקוי

(*) דרייפוס.

שָׂרָבָם ופְּרֵי מִגֵּר. הָעֵלְמָה טַעְמָה אֶת הַפְּרִי וְאֶת הַשִּׁקּוּי וְתָתֵן
הַנֶּשֶׂאֵר לַנְּעוּרוֹתֶיהָ אֲשֶׁר נִשְׁקוּ יָדֵיהֶן לְמוֹ פִּיהֶן וְתִלְחַצְנָה אוֹתָן
עַל לֶבֶן וְאַחַת מֵהֶנָּה הִלְכָה וְתִשָּׁב וּבִידָה נֶאֱרָנוּוִילַע מִבְּדוּלָה
מַעֲשֵׂה יָדֵי אָמֵן נִפְלָא מִדְּמַשֶּׁק, מִשׁוּבְצַת סְפִיר וִיהִלּוּם,
וְתוֹשֵׁט אֶל הָעֵלְמָה שְׁפוּפֶרֶת כֶּסֶף. הָעֵלְמָה נִתְּנָה אוֹת וְהַנְּעוּרוֹת
חִלְפוּ הִלְכוּ לְמוֹ, לְבַד הָאֶחָת אֲשֶׁר נִצְבָה עַל יַד הַמְּנוּרָה
וְתִקְרָא בִּסְפֹר לִפְנֵי גְבֵרֶתָהּ, אֲשֶׁר הָעֵלְתָה עֵתֶר עֵנָן מִרְקַחַת
קְטוֹרֶת סַמִּים.

וְהִנֵּה יָרִיעַת מִסַּךְ אַחַת מִעֲבֵר הַשְּׁנִי הַתְּנוּעָה וְתוֹרֵם
וְאִשָּׁה בָאָה וְתִלְחַשׁ בְּאֹזְנֵי הַגְּבֵרֶת דְּבַר וְהָעֵלְמָה הִנִּיעָה בְּרֹאשָׁהּ
לְאוֹת: הֵן. וְעַבְדֵּי כוֹשֵׁי מִדְּאֶנְגָּלָא לְבוּשׁ חֲשֵׁן שְׁנִי וְעֵנֶק כֶּסֶף
לְגִרְגְּרוֹתָיו בָּא הַחֲדָרָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְפִי נְמוּסֵי הַכְּבוֹד וַיְדַבֵּר דְּבַר
בְּאֹזְנֵי הָעֵלְמָה, אֲשֶׁר שָׁמְעָה בְּשׁוֹם לֵב וְתִקַּח לוֹחַ אֶחָד מִסְּפֵר
הַזְּכוּרִים אֲשֶׁר בְּמִתְנִיָּה וְתִרְשׁוּם בּוֹ דְּבָרִים אַחֲדִים וְתִתְּנֵהוּ אֶל
הַכוֹשֵׁי אֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוִּה וַיֵּצֵא. וְהָעֵלְמָה נִתְּנָה אוֹת וְהַקּוֹרֵאת
סִגְרָה אֶת הַסְּפֵר וְתִקֵּם וּבְשׁוֹם יָד עַל לֵב הַשְׁתַּחֲוֹתָהּ וְתֵצֵא.

אֲכַן נֹדַע הַדְּבַר, כִּי הָעַמִּיר הַצְעִיר בָּא אֶל הַבֵּיתָן
וַיִּבְקֹשׁ כִּי יִתְּנוּהוּ לְבוֹא כְּרַגַּע אֶל הָעֵלְמָה מִבֵּית-הַיְּנִי. הִירִיעָה
הַזְּמִירָה וְהָעַמִּיר הַצְעִיר, אֲשֶׁר אוֹתוֹ פָּגַשׁ מֵאֲנַקְרַעַד בְּהַר אֲשֶׁר
לִפְנֵי יְרוּשָׁלַיִם, בָּא בְּמִרוּצָה הַחֲדָרָה.

— הַשְּׁלוֹם לָךְ, חִבְצַלַת הַשְּׁרוֹן? — הִרִיעַ בְּהִשְׁתַּרְעוֹ
לְרַגְלֶיהָ וַיִּצְטָד לְמוֹ פִּי אוֹת שׁוּלֵי שְׁלִמְתָּהּ בְּעִלְיוֹת זֶרֶה
וּנְפִלָאָה, אֲשֶׁר הִרְוָאָה כֹּזֶאֶת לֹא הָיָה יֹכֹל לְהַחֲלִיט מִה זֶה:
אִם תִּתְּלַחֲבוֹת יִתְּרָה, אִם מִתְּלֹלוֹת, אוֹ הִגּוֹת רִגֵּשׁ עֲמוּק.

— הָאֵח, פֶּאֶקְרַעֲדִין! — אָמְרָה הָעֵלְמָה — וּמִתִּי שַׁבַּת

מִן הַהָרִים?

— אֲתִמּוֹל עִם שְׁקִיעַת הַחֲמָה בְּאֵתִי יְרוּשָׁלַיִם. מַעֲוִדִי

לֹא חֲשָׁקָה כִּי נִפְשִׁי לִקְחַת אֶתְךָ דְּבָרִים כְּמוֹ זֶה הַיּוֹם. הַצִּירִים

הזרים הערימו ויפריעו מלחמת האזרחים אשר חבלתי וחוללתי ואשר פזרתי בגללה מאה אלף פיאסטר. הם אכפו עלי ללכת לביירוט ולחתום תנאי השלום ואנכי נרציתי ללכת, בחשבי כי בזה ימעט החשר המתוח עלי. אבל הנה לי אופנים ותחבולות לסכסוכים ומבוכות חדשות — הנני לספר לך מראשית את כל אשר פעלתי ואחרי כן אנידה לך מה הפצו. האמנם פעמים רבות קלעתי אל המטרה אשר כוננתי, אבל הפעם נאחותי בסבך ואבוא בין המצרים.

— כפי אשר אחזה לי אני, לא תצא לעולם מן המיצר, — אבל את, חבצלת השרון, תוציאני למרחב — הן תמיד תתמכי בימיני ותעזרני את רעיה יפה וטובה. מה אמיץ הקשר המרתק את נפשותינו ומה טוב הדבק! אני בחריצות תחבולות ואת בשכל משפך, אני מבקש חשבונות אחת לאחת ואת השופטת — ושנינו הלא נכבוש את הכל ולא תבצר ממנו מאומה.

— אנכי אינני רואה את הגדולות אשר תצמחנה מן השתוף הזה — אמרה העלמה — ובכל זאת ספרה נא לי חדשותיך. מה היו מעשיך בהר?

— ראשית — אמר פֶּאָקְרֶדִין — כל עוד אשר לא התנכלו הצירים בתחבולותיהם לחולל את השלום הארור — אשר אמנם לא לעולם הסנו, מבקר לערב יָבֵת, — רבתה המהומה והמבוכה בין שוכני ההר, מהומה ומבוכה אשר כמות לא נהיתה והפארמאָ בהשענה על קאָנינג יועצה, הקשתה ערפה ולא אכתה גם להטות אוזן אל ההצעה להמשיך מושל את אחד מבני משפחתנו.

— והחדשות האלה טובות הנה לדעתך?

— גם מהן אפיק תועלת. ראשית, לרגלי המקרה הזה נשאר דודי העמיר בעשיר ובניו בתור שבויים במצורת

מגדל-שבע אשר בקאנסטאנטינאפעל — ואת שמעי נא את אשר עשיתי אנכי, אנכי שלחתי להגיד לרודי כי מבטיח הנני לתת לו ולבניו שנה בשנה בכל משך ימי חייהם מאתים אלף פיאסטער, אם יפתו את השולמן להטות לבבו להאמין כי כל עוד אשר לא ימשול בהר הלבנון אחד מבני משפחתנו לא תשקוט המבוכה בהר הזה והשלום יתמוטט תמיד. והוספתי להתנות כי ינתר דודי על זכותי במקום הזה, גם הוא גם בניו אחריו.

— ואז? — שאלה העלמה בשלפה הנארגווילע —

— ואז, בעזר איש סודי אעתיר דברי על ריוה-פחה להבינחו ולהשכילהו, כי מכל הנסיכים במשפחת שעחאב אך פֶאקֶרֶדִין האחד והמיוחד המוכשר ומסוגל לעשות חפץ הפארטא בלבנון ולהיות נאמן לה. וזה מפני שלשה טעמים, שהם מוסדות בניני: ראשית, כי לו, לפֶאקֶרֶדִין, יתרון הכשר דעת.

— לו יכלת להוכיח כזאת לפני הוויזיר לא בדבר שפתים, כי אם בפועל כפים.

— מובן הדבר. וכזאת אראה ואוכיח על פי היסוד השני לבניני, והוא: כי כל ההכנסות של השנה הראשונה אשר תביא ממשלתי, הנני נותן מראש להוד הפחה אם אך אקבל את כתב השלטון.

— אבל — אמרה העלמה — מושב ריוה-פחה איננו איתן, כי נודע הוא לאוהב שוחד ופקודותיו אינן מרוצות לעם. — מרוצות תהיינה לעם על פי היסוד השלישי לבניני,

והוא: כי אנשי בריתי יחזקו דבריהם והרשות תמצא תואנה להצדיק פעולתה בעיני העם באמרה, כי מכל משפחת שעחאב הרמה, הנה אך פֶאקֶרֶדִין הוא המושלמני האמתי הארוך באמונתו.

— אתה — מושלמני ! ? הן אזכור, כי לפני ירחים
שנים שלחת את העפיסקאפ מוראד פאריזה אל המלך לבקש
מלפניו לתמוך בידך, ובין יתר הטעמים אשר נתת להפיק
חפץ המלך, אמרת גם את זאת, כי אתה בתור נסיך נוצרי
תגונן על משפטי המאראניטים וזכויותיהם.

— והבטחתי גם לתמוך בידי צרפת ולהתמכר לטובת
ענינה. אמנם כן — וזאת היא מחשבה בעצה (קאמבינאציאן)
נפלאה ותחבולה עמוקה אם אך יעלה בידי להביאנה אל
מרום קצה. ולא אפונה בזה ולא אֶיֶאֱש את לבי אף אם
בפאריז קבל הדבר פנים חדשים להסב האופן ממטיתי והורע
בה מצב הענינים אשר נתנו תקוה טובה.

— מאד יצר לי הדבר הזה, כי באמת מכל תחבולותיך
ומועצותיך היתה התחבולה הזאת והעצה הזאת הטובה
והנפלאה מכל, ואנכי אמרתי כי תבצע הפעך, כי המארא-
ניטים הם גדולים ועצומים וצרפת אליהם תשנית ואליהם
תתבונן בכל לב, כי הם צמיר פתיל המקשר צרפת וסוריא
ואתה כנסיך נוצרי וכעמיר ממשפחה רמה וכבודה יכול היית
למלאות מאוייך ולהפיק זממך בחכמתך כי נבונות ובעזרת
אנחנו אשר יכולים היינו לשות עליך.

— הנך אומרת: כנסיך נוצרי ! אבל אל תשכחי
חוה, כי הארץ אשר אני חושב לכבוש אותה מיושבת היא
מעמים רבים: בה מאראניטים — והם נוצרים, מעטואליסים —
הם מחמדים, אַנזארים — הם עובדי אלילים, ודרוזים —
שאין להם כל דת ואמונה. — בנוגע לי לעצמי, הנה
משפחתי כבירה לימים גם ממשפחת האַסמאנים. מוצאנו
ממעי נושא נס הנביא מחמד. המקום אשר אנכי והעמיר
בעשיר מושלים בו הוא קנין אבותי ונחלתם זה יותר משמונה
מאות שנה. אבותי קבלו עליהם דת נצרת רק למען עשות

קורת רוח להמאראניטים. ואיכה יעשו באירופא? כשעולה במחשבה לפני יורש עצר צרפתי או אנגלי לשבת על כסא המלוכה, האם ישית לבו אל הדת? האם תהיה לו למפגע אל חפצו? — המר ימירנה כרגע. הטוב טוב אנכי מאבותי ומאירופא? ולמה זה אשפר מעשי מהם? אנכי הנני מתחשב על האמונה ההיא, אשר תתן לי שבט מושל וצניף מלוכה, ואם גם יורש עצר צרפתי או אנגלי מקבל עליו אמונה חדשה בעזבו את פאריז או לונדן, לא אבין איפוא מדוע זה לא אעשה כן גם אני להמיר אמונתי לפי תמורת חלקי הארץ אשר במ הנני עובר. הן מה יסכון לי התיחשי למשפחה רמה וכבודה אם לא אשתמש בפעולות אנשי המעלה והיחש לקחת לי אותן לכסות עינים ולתעצומות עוז להצטרק אם עברתי איזה חק נבער והבל נדף לפי אשר יורני ההכרח ומצב הענין?

— אוי, אוי פֶאָקרעדין! — הניעה העלמה בראשה —

איכה תמנע כה מכבוד נפשך ותשפילנה עד עפר!
— לכבד את נפשי! כזאת לא יוכל אף לא אחד מבני סוריא. לא לנו לא לנו התכונה הזו, לא לפי טבענו היא ולא תסכין לנו, צת הנך ערבית — לבני המדבר יאתה תכונה כזו, אך לא לנו. להוקיר את עצמו הוא הבל קדומים, ירושת ימים עברו, את ההבל הזה כוננו נוסעי הצלב. והמדה הזאת אינה ראויה לעתנו ולימינו, כי היא תמלא את לב האדם גאון ותמיל בו רמות רוח יתרה ומשונה מאד.

— ואתה תתפאר כי יוצא הנך מחלצי נסיכים ותעלוז

בנאותם בצדק! ואנכי הֵבֵן לא אוכל איככה יוכל איש החש בנפשו גאון ותפארת כזו, להשפיל את עצמו למעשה כזה שאיננו מסוגל לנסיך מכבד?

— לנסיך ! — הריע פֿאַקּרעדין — הנסיכים בימים האלה מאפס נחשבו וכאין הם אם קצרה ידם מהשג משאת-כסף. עזריני נא להשג משאת כסף והיה על ירך הנסיך למושל אדיר — דָּא סָמָא דְּקָלָא !

— כל עוד לא תהיה למושל הלבנון לא תשיג עד עולם משאת כסף. ואתה הלא הגדת לי כי נכזבה גם תוחלתך האחרונה, עזרת צרפת. ואיך נהיה בדבר הזה ?

— במה כח הצרפתים גדול ומה יוכלו עשות ? הם הרשו לגרש מפה את המצרים לשמחת לבי — כי הגרש הזה הרס את דודי עד היסוד — ובזה כלתה וגם תמה התערבותם בעניני סוריא. אנכי התרפסתי לפניהם רק למען אשר לא יטו את לב ריוה-פחה להנחם על מחשבתו לתתני למושל הלבנון. אבל לשגב תקותי ולבצע את מעשי נטל עלי לחבל תחבולה אחרת : על מוראַר, העפֿיסקאַפֿ שלי, אשר בפאריו קבלוהו ברצון, נטלתי לעבור את הים ואִשים בפיו דבר סתר אל האנגלים, והוא נאות לי להשתדל בלונדון עד כי ימליץ בעדי קאַנינג לפני ריוה-פחה, ומצדי הבטחתי להאנגלים להיות משען למו ולהתמכר לטובתם ולעזור לשלוחיהם המסיתים הפראטעסמאנטיס להתבצר בהרי הלבנון ולהוציא את המאראַיִטים מיד הקטולים. לז עלתה בירי לבצע מזמתי כי אז מצאתי עזר משולש, כי תמכו בימיני פארטא, צרפת ואנגליה. — ומעשי הצליחו מאד — אבל, התאמיני ? את מכתבי אשר ביר צירי לקח הלורד אבערדין וישלחו צרפתה אל גיוֹאָ — וכל מערכי לבי חָפְלו ואני שכלתי !

— ומה רבה החרפה ! אוי לאותה בושה ! — אבל פרי מעלליך תאכל. יריך לא תעשינה תושיה כל ימִיך. כשפֿיך ונכליך המה יכריעוך, פֿאַקּרעדין.

— נכלים ! — הריע העמיר בקפצו מעל כר מושבו
ובקול רגש ומתלהב כדרכו תמיד לדבר בחום לב בלוית
רמיזות וקריצות כיתר באור למבטאו, אמר : — נכלים !
ההתנכלות והתחרות הם הם עצם החיים וכל תקפם .
ההתנכלות היא בכל והכל בה ! האם תאמיני כי גיוא
ואבערדין עלו לגדולת מיניסטער בלא נכלי מומה ? וריזהד
פחה ? ומחמד עלי ? איכה עלו לגדולה ? וגם קאנינג ?
התרמי כי לא התהפך מומות בתחבולותיו ? לולא הן שעמרו
לו כי אז בימי שבוע אחד היו משיבים אותו אחור . גם
עתה יגור במבצרי אחד ממרגליו אך אנכי מתאנה לו לסבב
הדבר כי יכתוב לאנגליה את כל העולה על לבי למען אשר
לא יתנו אמון בזה . התנכלות ! הלא אך בעקבה , בערמה
ובהתנכלות השלימה אנגליה את הפצה בהורו המזרחית ,
והתרמי כי עתה אינם מחרחרים האנגלים נכליהם שם בארץ
המשתנה הנהרות , בפענטשאב ? חצי מספר העטרות אשר
בראש המלכים באיירופא , חוללה והמציאה יד ההתנכלות
והמומה . ביון , בצרפת , בבעלגיען , בפורטוגל ובספרד , אך
יד ההתנכלות רקמה את הצניף ואת הנזר . למען בוא אל
המטרה ולהשיג חפץ עלינו לבקש חשבונות ולחבל מועצות
ומחשבות . ואת חוה , למועצות תקראי התנכלות !

— ואלה המצרים אשר השינוך ואשר יעיקו תחתך ?
פליאה דעת ממני איככה אוכל ותושע לך ימיני ?

— כל אשר הנרתי לך בזה איננה עוד המועקה אשר
במתני , ועתה מתקרבים הננו אל הנקודה ההיא אשר אליה
כוננתי תכלית דברי ואשר את תוכלי לעזורני , את חוה ,
הרגולה מרבבות ! כך בעזרי . ממבוכת פאריז אצא למרחב
ואולי עוד אפיק תועלת ממנה . הפאטריארך הלבנוני שונא
בנפש להעפיקאם מוראד אשר הבטח הבטחתיו למנותו

לפאטריארך. אנכי אשלח דברי כי לא היה כל כח והרשאה להעפיקם מן המדבר ממיני לעשות מעשהו בשמי והמכתב אשר מסר בשמי מזויף הוא. והפאטריארך ישא ידיו ורגליו עם זקנו הארוך והלבן ויעלה סטאמבולה וישר ההדורים אשר ביני ובין צרפת ויעמידני במרחב. והוא גם יעמוד לימיני לפני די-בורקעני אשר כבר לקח עמו דברים לטובת העמיר בעשיר. וזה העמיר, דודי, יצא וידיו על ראשו, כי ישליכוהו אחרי גום. וכל ראשי המאראניטים יערכו מכתב גלוי, אשר בו יהלו את פני הפארטא בעדי. כן, כן — הנה כבר כתוב וחתום מכתב גלוי כזה וערוך הוא בכל. — והדרוים? האם מכתב גלוי של המאראניטים לא

יציב כצר לך לקומם לאויבים לך את הדרוים?
— לא — ענה פֶאקֶרֶדִין בהניעו בראשו ועיניו הבריקו ונוצצו באלפי רשפי רעיון ומזמה — אנכי מתגורר בין הדרוים והם אוהבים אותי. יודעים המה כי אני מהם ומהמונם ויאמינו בתומם כי אנכי רק מוליך שולל את המאראניטים וכי השליתי נפשם.
— אבל מה הטוב אשר קבלו מאתך המאראניטים כי ימלאו שאלתך?

— הן זאת כל תוקף מומתי ועומק מחשבתי, תחבולה נפלאה ומזמה עמוקה מדינית אשר הרה והגה לבב מלך אשר תחסר לו כעת ממלכה — אבל היה תהיה ואחת גמרתי ואומר, כי כל ארץ הלבנון תהיה ממשלתי. הלא תזכרי כי בעת הקים אברהם-פחה את מומת לבו לחלץ יושבי הלבנון את נשקם ויבוא הנה עם חילו, הבינו אז הדרוים להשכיל דרכם וילכו למו עם כלי זינם עליהם לשבת בהרים לצוד ציד נשר ודישון. והמאראניטים נלכדו ברשת זו טמנו להם, כי אותם העירו ויסיתו כהניהם להלחם

והם האמינו בקרושיהם ויבואו המורקים וינצלו את כלי נשקם,
בעוד אשר הדרוזים עוד היום חמושים בנשק ויהתלו בהמא-
ראניטים ויתלוצצו וילעגו למו ונפש המאראניטים מרה להם
מאד. מובן הדבר כי הפארטא לא תתן להם נשק, הן היא
שבה ותקח מהם גם את התלי וחרב פיפיות אשר נתנה להם
בימי המרד. ועל כן, באשר הפארטא איננה נותנת למו כלי
נשק, לכן הבטחתים אנכי לתת להם את אלה.

— אתה ! ?

— אני — הבטחתי וגם הקימותי, רצוני לאמר: כבר
הטענתי אורחת נוסעים ולה דרוש רק מנהל. ועל כן באתי
ירושלימה. שערף עפענדי אשר ראיתיו אתמול השיג למעני
חמשת אלף קני-רובה אנגליים והבעדואנים מסצוליה קבלו על
עצמם להביאם אלי ההרה.

— אמנם, עמקו מאד מחשבותיך. ואין זאת כי אם
בדרך נושפנקא של שלמה המלך.

— לו היה בידי, כי אז יכלתי לשלם מאתים אלף
פיאסמער אל הגמל המצרי — שערף עפענדי, והוא היה
מוסר לי את קני-הרובה. ובלי המחיר הזה עומד הוא על
דעתו בקשי-ערף כיליד התופת ובכור שמן ואיננו נותן.

— ואלה הם המצרים אשר מצאוך והמועקות אשר באת
בם! וכמה יש בדרך ללוא הסך הדרוש?

— אף לא פיאסמער אחד! ואם לא אחבל תחבולה
נמרצה לכוון מוצא לכסף, אפונה מאד אם אלקמ בכיסי
ובצורוי די זהב כפי צפוי הפרחים המצויירים על הנארגווילע
שלך. תבואתי מכורה בקמתה, אבני-החן אשר לי — אינן,
אחת סוסי תמכרנה בקרב, בכל חוצות ביירות לא תמצאי
אף ראש כלב אחד אשר לא יהיה נושי. — ריוה-דפחה הוא
ספוג גדול אשר יניח אל קרבו כל ים הגליל עד חרבה.

— טוב עשית כי קנית לך לב הפאטריארך הלבנוני.
 מכבר כזאת חשבתי כי כל עוד יתנגד לך האיש הזה לא
 תוכל להשען על המאראניטים לעולם. אך קנייה רובה הלא
 לא להועיל ולא לעזר לך, הן לא להפיה מרד מגמת פניך.
 — לא! אבל הן יכול יוכלו המאראניטים להתקוטט
 עם הדרוזים ולהתגרות במ ותהי יד איש ברעהו, והדבר הזה
 יגדיל המחומה בהרי הלבנון והיתה רק נזעה. לאנגליה
 יחסרו קונים לקנות הבר אשר תוציא, פאלמערסטאן יועק
 חמס בבית המועצה על אבערדין — האח! לאבערדין הזה
 אשיב אל חיק על מעלו אשר מעל לשלוח מכתבי אל גיוא!
 האח — צבת בצבת ומועצה במועצה אחוזה: סוחר הבר
 יריעו ויצריחו ויעוררו זכרון הנסיך למשפחת שעחאב, ריוה-
 פחה יערוך ויציע למנות אותי, הצרפתי די-בורקעני וא'לם
 דומיה, קאנינג יראה כי נאחו בסבך וימהר לערוך שיחה נאה
 על אדות שמירת שלום איירופא וסדר ומשמר בלבנון — ובכן
 הגה הדבר נכון ומעשה ידי להתפאר!

— הראית את אבי?

— ראיתיו — ענה העמיר וישפל עיניו —

— רבות פעל ועשה כבר למענך —

— בקשי נא, חבצלת השרון בקשי נא אותו לעשות
 עוד יתרה — אמר פֶאקֶרֶדִין בחננו קולו כילד מתרפק הנכון
 להשתפך ולהתפרץ בבכי על דבר צעצועים — ויכרע על
 ברכיו לפני חוה וישק שולי שלמטה. — חלי נא את את
 פניו לעשות עוד יתרה — שנה את תחנוניו בגענוע
 וברחמים — הוא לא ישיב פניך. חלי נא, בקשי נא חוה,
 הלא את הרעה האחת לי בחלד ואנכי מה אומלל ונעזב!
 תמיד היית לי לרעה, ליועצת, לאהובתי, למחמד נפשי,
 שְׁהמי ופניני ושושנתי. בקשי נא חוה את אביך, אל תוכרי

לי עתה את מומי ומגרעותי, הלא בחנתיני ותדעיני, בקשי נא, בקשי את פניו.

והיא הניעה בראשה לאות: לא!

— הגידי נא לו כי אֶחות הנך לי, כי בן לו הנני.
הגידי נא לו כי אוהב אני אותך עד מאד, כי אוהב אני אותו עד מאד. הגידי נא לו ככל אשר תבחרי להגיד.
הגידי נא לו כי עליו לעשות למעני, יען כי עברי הנני.
— אתה — מה?

— עברי; כן, עברי. עברי על פי דמי — הן על פי האמונה כלנו עברים הננו.

— הם בן-עברים! אנושית מתהדרת בשלל צבעים! —
הריעה העלמה — התחפש ככל העולה על רוחך, התראה כנוצרי, כמושלמני, כעובר אליל, כדרוזי, אבל חוסה נא על אומתי. היא מושפלת גם בלעדיך.

— אך לא כמוני. יוכל היות כי האמת אתך, אבל הנני אוהב אותך, חוה, וגם את הלא תאהבני. ולו גם הייתי טוב וישר כמוכי, גם אז לא הוספת ולא גרעת לאהבני כמו עתה. הנשים יודעות את יתרון הכשר אשר להנה. אם אמנם דומים הננו שנינו בהשכל ודע, אבל יתרון הכשר לך במועצות ודעת. לך רוח נדיבה ואני רק לבצעי, את יקרת ערך ואני נקלה, לך אומץ רוח ואני מוג לב, את עשירה הנך ואני איש רש ואביון. מלאי נא ספקך ברוממותך זו ואל תוסיפי לרמוס את המתגולל לרגליך — ובדברו לקח את ידה וירטיבנה בדמעותיו.

— מה לך, פֶּאקֶרֶדִין? אנכי דמיתי בלבבי כי אך משחק הנך, כמו גם אני.

— איככה זה יוכל לשחק איש אשר קשי יומו ירדפנו כמוני? —
השיב העמיר ברוח נכאה בעודנו שוכב לרגליה — הה,

אחות יקרה! מצרי שאול מצאוני. לו גם נכונים היו בידי כל האמצעים הדרושים, גם אז יכבד מאד להשיג המטרה אשר אליה אשא את נפשי, אף כי עתה אשר אין לי כל תוצאות ואברה כל עצה ותבונה.

— אם כן עזבה נא את המטרה הזאת.

— לעזוב המטרה! בעוד הנני בעצם תמי ועלומי וכה נהרס ורצוץ! לעזוב המטרה! בעת אשר ידפקוני הלאה הלאה שני מניעים היותר גדולים בחיים: עלומים ונושים! לא, את מערכי לבי ומזמותי ותחבולותי לא אעזוב. לכל נסיך צעיר לימים יאתה לכבוש את הלבנון, ונסיך צעיר טבוע בחובות דרוש לכבוש את העולם כלו. — והעמיר קפץ ויעמוד על רגליו ויתהלך בחרר הנה והנה בנפש נרעשת ואחרי רגע הוסיף לפנות אל חוה וידבר במנוחה: — אנכי אחשוב כי יכול תוכלי לפתות את אביך. הנני רואה את עצמי כבן לו, כי הוא פרה תנתי, ואנכי הן עברי הנני — אנכי יונק שדי אמך ודמה בעורקי. ובלעדי כל זאת הן אבי היה נושא דגל הנביא והנביא הוא מזרע ישמעאל, וישמעאל וישראל אחים הם. ולכן אחשבה בצדק כי על פי מולדתי הישמעאלית וביען ינקתי שדי אמך, אוכל להקרא בשם עברי, ואביך עשה יעשה למעני.

— עם אבי דבר אתה ככל אשר עם לבבך — אמרה

חוה — כי אחרי העתועך האחרון נתתי דברתי לאבי לבלי דבר עמו על דבר ענייך. ואתה ידעת כי דברי קדש ואתה אל תוסף חלות פני בזה.

— קצוף תקצפי עלי — אמר העמיר ויוסף שבת

לרגליה — ובלבך תחשבי: אך זה איש-בצע איום ונורא! — אמנם כן, אנכי איש בצע, אבל, למצער, רמות ונשגבות הנה מעלות רוחי ותאות נפשי, אנכי לא אוכל למלאות ספקי

ככל אבותי בחיים שקטים במבצר ההר, בסוסים יפים, בציד נשרים ובני נץ, בנארגנוויליען מאודם פרטה וברקת. המון שפחות יפהפיות, מחוללות ומשוררות לא תמלאנה את נפשי. חפצי ומגמתי להיות לשיחה באירופא, לעלות על שפת עם וידברו בי בראשי הומיות. נלאיתי הכול לשמוע אך תהלת אברהם-פחה, לודוויג פֶּהליפּ ופאלמערסמאן. גם לי לבב, גם לי עצה ותושיה ומומות, ומשפחתי ומולדתי רמה ונשגבה ממשפחת אלה השלשה. אברהם-פחה הוא בן האשפות, הבורבאָני לא הגיע לעולם למעלת שעחאבי והלורד פאל-מערסמאן יושב הנהו רק בחדר החיצון של בית מועצת המלכה, כאשר כן ספר לי אנגלי אחר הבא לבירוש ואשר שיג ושיח לי עמו בעניני מדינה, ואשר בלי תפונה תשמעי גם את שמעו.

— איך שיהיה, אבל הלא הנך במצב כזה אשר לא תוכל לחבל תחבולות ולכונן מזמות. ידי קצר קצרה מהושיע לך. רכושי לא רב היה תמיד ועתה דלל וחרב מקורו כליל על ירך.

— לא! — אמר העמיר — עוד לא נכזבה תוחלתי ועוד אעשה ואצליח ואת הקשיבי נא, חבצלת השרון, כי רק למען זאת באתי אליך להתייעץ אתך. זה כשבוע או שבועים בא ירושלימה לורד אנגלי צעיר לימים. הוא ממרום המעלה ועשיר עצום עד כי יש לאל ידו לקנות את כל הנמצא בשוקי דמשק. בידו כתב אמנה אל אביך על כסף תועפות ואין איש יודע מגמת פניו ומטרת בואו הנה, אבל לבי יגיד לי מה לו פה, ולי השקפות נכונות בזה. הן גם שר צבא צרפתי יגור פה וגם הוא מחריש ורומם סלה. אנכי מתחקה על שרשי רגליהם ולא אנרע מהם עין. כאשר נודעתי אל נכון שום ישים האנגלי פעמיו להר סיני. מובן

הדבר כי לא למען התפלל בא. הן האנגלים אינם לא יהודים ולא נוצרים, כי אם בני אמונה מוודה ומיוחדת אשר יבינו ויבראו להם שנה בשנה העפיסקאפים שלהם בבית הועד, אשר הם יקראו לו בשם, פארלאמענט, והוא בית אספת כהנים ונזירים בלונדון. ועל כן — התביני? הטי נא אוזןך — אנכי חבלתי מזמה כי אחד השבטים הסר למשמעת זקנך יארוב להאנגלי בשימון דרך ויקחהו בשביה. — התביני? התראי, חבצלת השרון, כי עוד כוכב תקותי לא אסף נגהו ועוד גואלי חי. פֶּאקֶרֶדִין אהובך איננו מן המתאשים ורפי ידים כאשר כן חשבת זה רגע. ינסה נא אברהם-פחה או מלך צרפת או פאלטערסמאן לחולל מזמה עמוקה כזו! מה עמקו מחשבותי ומה רב הכופר פדיון נפש! הלורד האנגלי שלם ישלם לשעריך עֶפֶעֶנְדִי לא רק בעד עשרת אלפים קניי רובה, כי אם גם בעד הובלתם והביאם ההרה.

1

באחת המבוכות הרבות אשר התחוללו ברמשק לפני מפלת היאניטשארים, נהרג עמיר אחד מבית שעחאב, אבל עוד הספיקה לו השעה למסור את בנו הילד על יד הסוחר בעססאָ להיות לו לאב. והילד הזה יקר היה לאביו לא רק כי יחירו ויורשו הוא, כי אם גם באשר אם הילד — אשת העמיר אשר אהבנה כנפשו והיא אישה חשובה מאנטיוכיא מאחת המשפחות הנכבדות בארץ, והאשה הזאת, אם הילד, מתה עליו בלדתה לו את הבן הזה. אשת בעססאָ כלכלה את הילד היתום בחלב שדיה.

ויגדל הילד, ושמו פֶּאקֶרֶדִין, בבית בעססאָ כּבן מלדה ומבטן, והוא גם הוא אמר לחוה, הצעירה ממנו בשלש שנים, אחותי את. ויהי כאשר ידע הנער להבין דבר גלו לו את סוד תולדתו, אך הנער נער והחדשה הזאת לא הסבה כל שנוי ותמורה ברגשותיו ומעלות רוחו. ואף אם אמנם התעצב אל לבו, אך בראותו כי לרגלי הדבר הזה לא חסרה אהבת מחנכיו וראגתם אליו, הסיר עצב מלבו ונסו יגון ואנחה.

אחרי מות אבי פֶּאקֶרֶדִין נחה שקמה הארץ ובעססאָ שם לבו אל בנו מקוראו ויהי אומן אותו באהבה וברחמים. להילד הזה ירשה מאביו אחוזה רבה וכבודה בהררי הלבנון, מבצר נחמד, יערים אדירים ופרורים בנוים בְּנֵה, אשר הביאו שכר רב ותבואה רבה לכלכל הצבא הרב אשר למושל ההר. ובמלאת לפֶּאקֶרֶדִין עשר שנים שחרהו לבוא אליו דורו, העמיר בעשיר, אשר שפך ממשלתו על שוכני הלבנון בני אמונות ומשפחות שונות, כי חפץ העמיר לגדל את בן אחיו הנער בין חברת בניו בחצרו ומירתו. בדמעתו על לחייו נפרד פֶּאקֶרֶדִין מבית משושו ותענוגי ילדותו ויעזוב את דמשק ויבוא אל דורו אל המבצר בית־עדן במסבי כיירוט. ובעצם העת ההיא כבשו המצרים את סוריא, והעמיר בעשיר כשר ושליט על משפחות ההרים וראש בית אב למשפחת שעחאב, היה מעוז למצרים, והוא עם האחים בעססאָ בעלי האוצרות האדירים מכל בסוריא, עזרו אל הדבר ובם נושע מחמר עלי לצאת כמנצח. ושתי המשפחות האלה באו תמיד בשיג ושיח, וחוה נפגשה לעתים קרובות עם יונק שדי אמה. הוא בא אליה דמשקה להראות לה איך ילמד ידיו למלחמה ואָרחו ורבעו עם בני-נץ אשר אתו ואת הוד סוסיו ממבחר המינים אשר רכב עליהם, והיא גם היא באה אל נחלתו חליפות. וכן נקשרו לבותם באהבה ואחוה וירידות.

בשנת 1839, במלאת לפאקרעדין חמש עשרה שנה, וארץ סוריא, אף כי לא ראתה בטוב, שקטה על שמריה, ושמונה עשר אלף אנשי צבא מלומדי מלחמה סוככים עליה ובראשם שרי צבא גבורי חיל, אשר, כנראה, עזו בידם וגבורה בימינם לעמוד הכן מול כל מקרה ופגע מבלי יאבד לבם בשאת פתאם. המצרים נאזרו בעוז ממלכה רבה ואדירה באירופא אשר עמדה לימינם בגלוי בעליל לארץ, והטורקים רפי ידים ולבם כלב אשה מצרה ואך בסתר תמך בידם הציר של המיניסטעריום היותר חלש אשר השתרר אז באנגליה — מיניסטעריום אשר הודיע גלוי כי רכש לו אמן רוח הפארלאמענט לבחור באשר יקרב, בעת אשר מאן המיניסטעריום להתיר אגודת הפארלאמענט ויעצור את קרואי העם בחוקה. ובמצב כזה, בעת התחוללות והתעוררות חזקה ונמרצה יחד עם שפעת טובה ושלבעת אשר, בעת אשר ראש בית שעחאב וראש בית בעססאָ הוסיפו יום יום לראות עד מה השכילו מעשיהם והצליחו פעלם אשר כוננו ידיהם — והנה, בשנה הזאת התחוללה והתפרצה ההפכה הגדולה בסוריא.

יוכל היות כי לא כל הרעות שוות בעקר הפוליטיק של שר החיצון באנגליה, אשר מאתו היתה שומה לשגב את ממשלת תוגרמה בשנות 1840,41, לתמכה ולסעדה ולהחזק במעוזה, אבל בדבר הכשרון והתחבולות להוציא פוליטיק כזו לאור ולפעולה, בזה מתאימות כל הרעות, למצער רעות בעלי דעת היודעים לחרוץ משפט. אם נשקיף ונתבונן אל מצב המיניסטער אשר נעזב לא רק מן הפארלאמענט ולא רק מן בִּתָּה אחת, כי אם גם מבני גילו וחברתו, אם נתבונן אל ארץ סוריא המיושבת מן המצרים ואל הרעש והסער אשר התחוללו בזעף אף בצרפת, ואם נואיל להתבונן

היטב ולראות את אשר יוכל להוליד יום, כי על ידי מקרה
 ופנע אחד, במשך זמן חדש אחד או בהתלכדות התנועות
 והסערות יחד יוכלו לחבל כל מערכי לב המיניסטער ולשים
 לאל את כל מעשהו — אם נתבונן לכל אלה יכבד ממנו
 באמת למצוא בספר זכרונות דברי ימי אנגליה אף עלה אחד
 אשר נפגוש בו זכרון אומץ לב ורהב נערץ כזה! המזמה
 העמוקה והבטחון הנשגב והאחרית הנהדרת, ראויות באמת
 לגדל העצה ורב העלילה. אבל המכשולים הפנימים
 והמעקשים הרבים אשר על לורד פאלמערסטאן להלחם בם,
 יפליאו ויגדילו מעשהו זה על כל המעשים הגדולים והאדירים
 של פיטט הזקן. בכל סבבי העלילה הזאת ראה לורד
 פאלמערסטאן תועלת ושכר רב אשר נעלם מכל רבבות אלפי
 ההמונים וזלתו, כי הוא השתמש בדיפלומטיה חרוצה אשר
 ראה אותה באספקלריא מאירה. הידיעות אשר שאב על
 דבר מצב סוריא, אשר שונות היו מהידיעות אשר הגיעו
 לאוזן המיניסטער הצרפתי, הן הן היו לו המעוררים והמניעים
 הנאמנים אשר הרהיבו בנפשו עוז ללעוג לרוגז גדודי שכננו
 אשר הלכו אימים. האומנם כי לו במקום לורד פאלמער-
 סטאן היה יועץ ומזכיר אחר מוג לב, כי אז היה נרתע
 לאחור למראה תועלת ושכר כזה אשר חזה פאלמערסטאן
 אמיץ הלב. אבל הנשק האדיר והנמרץ היה אחוז בידי איש
 כזה אשר לא חת ולא זע מפני פעולתו האצורה בקרב. והנה
 גרוש המצרים מתוגרמה נשאר בקורות העתים כעמוד זכרון
 אדיר ונפלא לזכר מהירת הדיפלומטיה וחריצותה ורוב תבונת
 מעשה איש רב פעלים. —

ובכן התחולל הסער בסוריא והמלחמה התלקחה וצרפת
 שחרה מכחה לתמוך בתהפוכות ומבוכות מצרים אשר הניפה
 יד על מבחר גליל תוגרמה. אך אנגליה עמדה לימין תוגרמה

וישובו המצרים אחר. מפלת המצרים הרעה מאד להעמיר בעשיר ובפי אשר דמו רבים הביאה קרץ גם על סעיף בית מסחר בעססא אשר בדמשק. אבל שנו ברואה, כי בימינו אלה ישלח אדיר הבסא שרשיו עמוק עמוק ולא על נקלה ישורש גזעו וקצרה יד תהפוכות למשאות אותו משרשיו, כאשר לא יכבד ממנה לעשות כן לנסיך שליט אם לא בצדק ובמשפט כונן כסאו. הנסיך מושל ההרים לקח בחזקת היד הוא ובניו מהיכל תפארתו בית-עדן ויוליכום שבי לקאנסטאנטינאפאל וישימו אותם במשמר. ופאקרעדין הצעיר בשמעו כי נפלה אקרא ביד צר, עלה על בחיר סוסיו ויקח עמו את בני-הנץ אשר לו ויתעופף לצור ציד ובהרחיקו לכת עד כי לא תשורנו עוד עין אדם, שם אל המדבר פניו ויבוא אל אהל בני רעואל ויחסה בסתר כנפי הנשיא הגדול, אבי זקנה של חוה. ובעססא הצליח לברוח עם אשתו ובתו הצעירה למריעסט ויתגורר בנפות עסטרייך כשלש וארבע שנים, ושמה קבר את אשתו. וסידאניא חלה את פני הנסיך מעט מערנך ויאות לו לדבר על לב תוגרמה לסלוח אל הגולה. וישב אדם בעססא מגלותו ויציב לפני ריוה-דפחה ויצטרק לפניו בדברים נכוחים למבין ויבוא אל ארצו ומרכושו לא נפקד מאומה וכל מסחרו האדיר לא סבל נזק, כי אחיו אשר עמדו מרחוק מבלי להתערב בכל דבר מדיני נהלו את הבית בכל עת הפרד מעליהם ראשם ויכלכלו כל דבר לאשורו. בשגם כי עשירים אדירים כבעססא לא יוכלו להיות מבוסים במשאון עת רבה ופתת דמשק ראה ונוקה כי בלי אמצעות בעססא תגרע מאד תבואתו ויבוא רזון באוצרותיו — וזה הועיל מאד לטובת בעססא, ובדבר בית המועצה בעיר הבירה הנה שם יכול היה בעססא למצוא תמיד אוהב נאמן הדרוש לחפצו. ובאמת כי המהפכה אשר בסוריא באה

ונהיתה כשאת פתאם מבלי חשב אנוש מראש, וגם בעססאָ וגם ריזה לא יכלו להתבונן אל הרבר ולבאר ולברר איש לרעהו את אשר בלב כל אחד וטעמו ונמוקו, כאשר עלתה להם בזאת אחרי כן.

כשוך הסער והארץ נחה שקטה, שב מצב בית בעססאָ להיות כאשר בראשונה מבלי כל רושם גפר מכל הוֹנָעוֹת אשר עברו. אך לא כן פֶּאָקֶרֶדִין אשר נפשו עֲפֵלָה ורכשה לה כל תכונת יושבי סוריא. הוא היה רועה רוח ודורף קדים וגם חרוץ ושנון ומהיר תבונה. דמיונו אש לוהט אף כי לרגעים כהנרדף עשן ינרף. נפשו תדרוך עוז לחולל מעשים ופעלים לאין תכלית, עד כי מרוב סערת נפשו לפעול ולעשות חסרה לו התריצות הדרושה לבחור מה לעשות. לו טוב טעם וחד מבין עד כי היה עומד על דעתו וילך שובב בדרכי לבו בקשי ערפו, ושכלו כמורג חרוץ ותבונתו חדה ותרפה ומהירה עד כי היה תמיד כסותר את עצמו. כָּהֵבו וזום עיניו גברו לאין חקר ובמדה כזו מהירה ונמרצה השגתו. בסקירה אחת תפשה בת עינו את כל אשר ראתה במעוף ברק, ובמבט אחד חדר בלב גבר והנה הוא ערום נגדו. ויתאמר בלבבו כי כל הנאמר וכל הנעשה יוכל להיות לו לכלי חפץ וירא את כל המעשים כתחבולות להשיג תאות לבו. בהיותו במשך עשר שנים בצל קורת בית בעססאָ, בית מלא עֲנוּה צדק וסדרי יושר, רכש לו פֶּאָקֶרֶדִין את סגולות נפשות הבית וביחוד תכונת נפש רעותו על פי מבעו לחקות כל דבר, בעוד אשר דמה בנפשו כי הן סגולות עצמיות לו. והי אז כילד רך לב ובשת פנים אשר נקל היה לצורד לבו באמרי חן וידידות, ובכל חום נפש ועוז אהבה השיב ידידות אל חיק מאהביו. אבל שבתו וחנוכו בארמון דודו פָּתְחוּ את תכונותיו הטבעיות, אשר סוף סוף היו מתפרצות

מחביון נפשו ורק כי עתה מהרו קורות העת הזאת ומסבותיה לחשוף מצפוניהן ולהוציאן לאור. ולפי סגולת בני המזרח נמלו ובכרו קל מהרה. בין סערות סוריא והמון תשואות מבוכותיה ורעש מפלטה התפתחה תכונת נפש פֶּאקֶרֶדִין, ואך עברו עליו עשר שנים והנה נגלו לו כל תעלומות מדיניות ונבכי מזמות וערמת תחבולות. דורו ראה ויעלו בשמחה ולבו רחב ופחד לראות איך בשום לב והגות רוח יקשיב וישמע הילד בכל תאות נפש את כל הענינים והסנסוכים וכי יחוש טעם ונועם לשמוע הליכות בני האדם ועלילות מצעדי גבר. לפניו לא בושו לגלות כל מערכי לב ומעלות רוח ויהי תמיד בין ערומים ונוכלים ונפשו שבעה לראות ולשמוע מרמת ערומים ונכלי מזמות מדיניות: איזה ממלכה לאבד לנתוש ולנתוץ ואיזה לקומם ולאדר, והסכן הסכן לשמוע תמיד, כי הכל תלוי במהירות וחריצות, ואבן בוחן לכל מעשה היא תוצאת פעולתו. לחנוף ולהתחפש, להתרועע ולעשות חווה עם כל אחת מהממלכות והכתות הצוררות אשה לרעותה, להסכים לכל הדעות השונות מבלי אשר יקלוט בנפשו גם אחת מהנה, להאיר פנים לכל דבר שהשעה משחקת לו ולהתחכם להתחמק ולצאת שלם מכל מהומה ומבוכה הקרובה לבוא, לחשוב אנוש ככלי חפץ ולראות כל בן אדם כאמצעי להשתמש בו ובלי לעשות דבר שאין לו מטרה — לו גם מטרה רחוקה ומסובכה, — כל אלה היו ההשקפות המדיניות ועקרי הפוליטיק וכל כשרון המעשה לפאקֶרֶדִין. ובהיות בעיניו כל אלה לתחבולות היותר נאמנות להשיג חפצו, התמכר בכל נפשו לבחנן ולנסותן ולבו עלו בקרבו ושרים כחוללים כל מעיניו בם. זממי נכלים וסבכי תקכים היו כל חיי רוחו ובם תגוה נפשו ויהי לבו סחרחר בהות נפשו, וכרוב דמיונו מועף ביעף ויברא לו תמיד אופנים

והצעות לאין תכלית. נכלי מריבה ומוזמת מדון ותחרות היו תמיד פרי מחשבותיו, פרי ישוה לו כעץ עושה פרי למינהו ותמיד היה שקוע לחולל ולהוליד אַפנים וענינים גִּמְדִּי להביא איש במבוכה נוראה אשר לא יוכל להמיש צוארו ממנה בלתי אם בקסמים אשר בידו הוא. יסודות ועקרים (פרינציפים) יהיו מאיוזה מִין שיהיו זרים היו לפאקרעדין. לבו לא הלך לקראת נחשים וזרו לו הבלי שוא בעור אשר חָשַׁךְ מסעו אם צבי הפסיק לו את הדרך. במעשיו ובכל הליכותיו ודעותיו שם לו לְקו את הליכות אנשי המעלה מאשר ידע והכיר, נסיכים, פחות וכמוהם, והוא באחת, כי הכל הוא או מפעלות העוז והחוסן או תחבולות מרמה וערמה. והוא היה נותן היתרון לערמה ומומה, באשר כי לו יתרון הכשר במ וגם באשר רוח נדיבה נוססה בקרבו ונפשו עדינה ויאהב מאד את היופי ואת כל אשר יפה ויהי איש הרוח ולו טוב טעם ולזעוה וגועל נפש היתה לו להביט על שפיכת דמי חנם. ואף כי כל כשרונו וגאוונו הוא רק לחנוף ולהתחפש, אך לא יכול להסתיר מחשבות. לבו ערום ואין כסות למזמרותיו ואם אך התרועע עם איש גלה לפניו את כל מצפוניו וישוחח כל לבו. ואף כי כל מגמתו ומוזמתו לעשות את כל איש לכלי חפץ לו, אך התגלות לבו, אמן רוחו והתרגשותו גברו מאד עד כי נקל היה לאיש לקרוא את כל הכתוב על לוח לבו, ואם על ידי זה לא הצליח חפצו בידו לא נפל לבו, כי מעיני ישועתו לא דללו ולא חרבו וכרנע חבל מומה אחרת ותחבולה חדשה אשר הביאה לו שלל רב ותניסם בו עצה אשר מתחלה בו לה בלבו בקלות דעתו. כל מעשהו והליכותיו היו במהירות וזריזות יתרה מבלי התבוננות ראויה והמהירות הזאת היא יסוד מוסד לכל פעולותיו ובסיס לעלילותיו ויהי בטוח ומשגב ברוחו המחולל

נפלאות ולא ימיש מעשות פרי, על כן לא דאג אם נוקש בפועל כפיו, אם העלה חרש בידו, כי נועז בהתו וישען אל תחבולותיו ומועצותיו ויוסף לדרוף את חוון לבו ויוסף לנפול בפח. זה חלק כל אדם אשר לא ישים לבו אל דרכו ולא ירע להזהר.

אבל עם כל עזותו וערמתו חסר לו אומץ לב וכביר כח רוח, ואם לא עלתה בידו למלאות הדבר אשר התוה לו, אם נבצרה ממנו מזמה לחבל תחבולה על פי איזה סבה, מסבת חלישת העצבים וכדומה סבות קטנות אשר לפעמים תכבדנה על הרוח והבוק ותבוק וקהה להב הרעיון — במקרה כזה נפל לבו וַיִּנָּאֵשׁ וימרר בבכי כילד קטן והיה נכון, מוכשר ומסוגל לעשות כל דבר, גם שפל ונבזה, ורק לצאת מן המיצר.

בימי מצור סוריא היה פֶּאקֶרֶדִין עוד צעיר לימים ולא הספיק ערנה להתאבך בסבך הענינים ולעשות מרתה. ואך ראה כי דודו ובניו הלכו בראש גולים ויעצרו בתור שבויים בקאָנסטאַנטינאָפֶּל, שב עד מהרה לסוריא וישב במנוחה במבצרו ויתרועע בעליצות נפש עם הראשים והנסיכים הקרובים אליו אשר עלו מאד לראות בקרבם נצר ממשפחת שעחאב. ולא עזב כל מקרה להתראות כשומר אמונים לפארמאָ ומכיר כח מלכותה. במלאת לו שבע עשרה שנה כבר עמד בראש אגודה אדירה ויהי לו שיג ושיח עם בית מועצות תוגרמה, והפארמאָ משכה אליו חסד ותאמן בו, כי אף אם מגמת פניה היתה לשפוך ממשלתה על הר הלבנון בשעת הכושר, בכל זאת לא יאתה לה לבלי תשית לב אל נסיך צעיר ממִשְׁפַּחַת רמה ונשאה, נסיך צעיר אשר, לפי אמונתה בו, לבו טהור מכל מחשבה זרה ונפשו טהורה מכל שמץ חשד. כל ראשי האגודות והכתות שוכני ההרים בקרו

את פֶּאקֶרֶדִין וכל אחד דמה בלבבו כי פֶּאקֶרֶדִין תלמידו
הוא ובן מקשיב לו וכלי חפץ בידו. ובכל האנשים האלה
אשר רבם הזקינו בשנים ובמרמת ערומים לא נמצא אף אחד
אשר לא שחק בו כצפור פֶּאקֶרֶדִין התמים ובר הלבב, ואל
כל אשר חפץ המה רוח כל אחד ויולך את כלם שולל ויהיו
בירו כחמר ביד היוצר. ובשוב אדם בעססא בשנת 1843
לסוריא מצא את בנו מקוראו כראש וראשון בארץ ואליו
הביטו ונהרו כל הכתות והאגודות, ובכל צוק עתותיהם נשאו
אליו עיניהם באמון ובתקוה וידמו למו עצתו.

לו נמלאו אז תשע עשרה שנה ולחזה שש עשרה
וכרגע שם פֶּאקֶרֶדִין פעמיו דמשקה לקדם פני האורחים
הנכבדים בשלום ויחבק את בעססא ויבך על צוארי אחותו
כילד שעשועים וישאר שם כל הלילה בשאפו את הנארגנווילע
בגנת הביתן ויספר את כל המוצאות אותו ויגל את כל לבו
מבלי לכתור דבר: את כל תלאותיו ומבוכותיו ואת כל
תקותיו ותחבולותיו ויציע לפני בעססא לעזור לו להשיג
משאת כסף מסוימת למען הפרות והרבות תולעי המשי,
ובאמת היתה מחשבתו רק למען השג די נשק לאזור בו את
שוכני ההרים המתלוננים אשר ירגנו באהליהם, ואשר
נפש פֶּאקֶרֶדִין גם נפש חוה אותה מאד לכונן למו ממשלת
הלבנון.

כל חשק פֶּאקֶרֶדִין וכל הגות רוחו היה רק לאזור נשק
ולחגור כלי מלחמה את השבטים יושבי ההר אשר התנצלו
אִינִיהם. הרעיון הזה הדריכהו מנוחה ובאשר קצור קצרה
ידו למלאות הדבר וכל מקורי ישע נסתמו, הביאהו הרעיון
הזה בסבך מחשבות ונבכי תחבולות למצוא עצה. לו היה
מצליח חפצו זה, כי אז היה הדבר הזה מושך אליו את
לבות שוכני ההרים הנזמים אחריו מכבר, ועל ידי זה היו הם

תלויים בו וגם היו מכירים כחו ועוזו בעשותו גדולות הראויות למושל אדיר ונערץ והוא היה משתמש בהם למטרתו הנשגבה לבוא אל מחוז הפצו אשר אליו ישא את נפשו. לחפץ פֶּאקֶרֶדִין דרוש היה כי יהיה הלבנון אזור בגבורה וכי לא תמוש מבוכה מקרבו, אבל בעססא אשר באוהבו ודורש טובתו הציל אותו תמיד מכף לוחציו ויחלצוהו ממלתעות נושכי נשך אשר בביירוט וצידון, אמם אזנו משמוע את כל מועצותיו ועשתונותיו בענינים מדינים. הסוחר האדיר לא אבה לשוב ולהסתבך בסכסוכים חדשים ולשוב להגזר שלש או ארבע שנים מהיכל חמדתו וגני ערנו אשר בסוריא. הוא ראה ונוכת כי גם הגבור העוזו והנערץ אשר ארץ המזרח הרה וילדה אותו זה מאת שנה (*) אשר כל האמצעים הדרושים לחפצו עמדו הכן לימינו, והנה בהגיע תקותו למרום קצה ותאותו כמעט בירו נסוג אחור פתאום, ויתחלחל בחרדו לשוא על הנוצרות פן חלילה יחיש וימהר פתרון חידת ארץ הקדם על ידי איזה שנוי וחליפה בסוריא. גם לא יכול בעססא להאמין כי ידי פֶּאקֶרֶדִין תעשינה תושיה בדבר אשר מחמד עלי לא יכול עשהו.

לא כן חוה אשר רוחה אש לוחט כראוי לימי הנוער ולרוח אשה והיא האמינה בפֶּאקֶרֶדִין ותבטח בו, ואף כי מצבו איננו איתן כמצב משנה המלך, אבל בעבור זאת הלא יעזו בזכותו אשר לו על הארץ ויהי בעיניה כראוי והגון להיות השליט בארץ, אשר עֶפֶד לזה בצדק ובמשפט, וגם מולדתו

(*) כנראה, כוונתו על נאפאלעאן הראשון ומלחמתו בסוריא בשנת 1798, אך החשזון אינו מדויק כי נאפאלעאן נולד בקאֶרְסִיקָא בשנת 1769 והמסופר היה בשנת 1843, ומאם שנה לאו דווקא.

הַעֲרֵבִית הוֹסִיפָה לָהּ מִבֶּטֶח עוֹז לַהֲגִדִּיל אִמּוֹנָתָהּ בּוֹ. הִיא לֹא
 רָאִתָּה אַחֲרִית לַהֲרִיב הַגָּדוֹל וְהַתְּגָרָה הָאִיוֹמָה שֶׁבֵּין אֵירוּפָא
 לְאֻזִּיא וְתִשְׁעֵר שַׁעַר בַּהֲעֻלּוֹתָהּ עַל לְבָהּ כִּי יוּכַל הָיוּת וְסוּרִיא
 אֲשֶׁר הִצְלִיחָה לַהֲנַצֵּל מִמוֹקְשֵׁי נוֹסְעֵי הַצֵּלָב תְּפוֹל הַיּוֹם אוֹ מֵחַר
 בִּירֵי אֵירוּפָא. בְּרֹאשִׁית תִּקְחָנָה אַחַת מִמִּשְׁלוֹת אֵירוּפָא תַּחַת
 כְּנָפֶיהָ לִהְיוֹת לָהּ לְמִגְן וּלְמַחֲסֶה וְאַחֲרֵי כֵן הֵעֵבֵר תַּעֲבִירָנָה
 תַּחַת שְׂבִטָהּ לַעֲשׂוֹת בָּהּ סִדְרִים וּלְכוֹנֵן בָּהּ מוֹשְׁבוֹת וְתִנְחֹל
 אֶת הָאָרֶץ כַּחֲפָצָה. בְּשִׁלְשֵׁלַת הַהִתְקוּמָמוֹת הָאֵירוּפָא אֲשֶׁר בֵּין
 הָרֵי קֹקְזוֹ וְאַטְלָס הִסְרָה חוֹלִיאַ אַחַת וְחוּה שְׁמָה עֵינִיהָ
 בְּפֶאקֶרְעֵדִין וְתִתְנַהֵּו עֲלוּיֹן לְנֹאֹר וְאֲדִיר וּבִדְגָלוֹ הִפְרוֹשׁ עַל
 הָרֵי הַלְבָּנוֹן רָאִתָּה אוֹת הַנִּצָּח וְהָעוֹז שֶׁל עַמִּי אֶרֶץ הַקֶּדֶם
 כְּמוֹ בְרוֹמַח שְׁמִיל אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת אֻזִּיא מִיַּד רוֹסִיא * וּבִאֻהֶל
 עַבְד־אֶל-קֶדֶר הַמְּגוֹנֵן עַל אֶרֶץ הַקֶּדֶם מִתְּגַרַת הַצְרַפְתִּים, וְאִם
 אֲלֵיהֶם יִתְחַבֵּר פֶּאקֶרְעֵדִין יַעֲשֶׂה וַיִּצְלִיחַ. וְעַל כֵּן עוֹרָה לוֹ חוּה
 פַּעֲמִים רַבּוֹת לַהֲטוֹת לֵב אֲבִיהָ לַהֲמַצֵּא לַעֲזוּרָתוֹ. אֲבָל בְּאַחֲרִית
 רָאִתָּה וְחָשָׂה כִּי לְשׂוֹא יִהְיֶה עֲמָלָה בּוֹהָ. לִפְנֵי שְׁנָה בֹא
 פֶּאקֶרְעֵדִין בֵּין הַמַּצְרִים, כִּי נֶאֱחָז בְּסִבְךָ אֲשֶׁר לֹא יִכּוֹל לַהֲמַלֵּם
 בְּכָל עֲמַל תַּחְבּוּלוֹת וּמוֹמָמוֹת, וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר הִסֵּב בַּפְחֻזּוֹתָיו כִּי
 גִדּוֹד צְרַפְתִּי וְגִדּוֹד אֲנִגְלִי בָּאוּ וַיִּצְוּרוּ עַל סוּרִיא זַעֵק זַעֵקָה
 גְּדוּלָה וּמִרָה כְּנֹעֵר קָמָן וַיִּבּוֹא בְּבִכִּי תַמְרוּרִים אֶל חוּה כִּילָד
 אֲשֶׁר לָקְחוּ מֵאִתּוֹ אֶת כְּלֵי שַׁעֲשׂוּעֵיו אוֹ אֲשֶׁר הֵעֲבִירוּהוּ תַּחַת
 הַשֶּׁבֶט, וְאִז עֲמָדָה חוּה לִיִּמִינוֹ וְתַפְצֹר בְּאֲבִיהָ לַעֲזוֹר לוֹ, וְהוּא
 נֹאֵת לָהּ אֶךְ בְּתִנָּאִי כִּי הַפֶּעַם הַזֶּה תִּהְיֶה הָאַחֲרוֹנָה.

וּבִצֹר לוֹ עוֹד בּוֹרָה לוֹ אוֹצְרוֹתֶיהָ הִיא וְתֵתֵן לוֹ אֶת

(*) אֵל יִשְׁכֶּה הַקּוֹרָא כִּי הַסֵּפֶר נִכְתָּב בְּשָׁנֹת הָאַרְבָּעִים וְכִי רַק
 בְּשָׁנָה 1859 נִכְבְּשָׁה קֹקְזוֹ וְשִׁמִּיל הֵלֶךְ שָׁנִי לִפְנֵי רוֹסִיא.

עדיה וחליתיה ותשחר את פני יתר אוהביו וקרוביו לטובתו ולרוחתו, ותתמכהו בכל אשר היה לאל ידה. ופֶּאקֶרֶדִין בעת שלל ויבזו את כל כלי חמדתה וינצלנה וישתמש בכל אשר יכול להפיק חפצו מאתה, רחש לבו גם אהבה אליה. מפני תבונתה נחת הוא ויעריצנה ביראת הכבוד והרוממות. כל הגה מפיה יצא היה נר לרגלו ואור לנתיבתו, ודי אך מבט אחד זעף או אות מורת רוח אחד ולבו עליו דוי. ותמיד בהמצאו לפניה ולעיניה לא היה שליט בנפשו ויהי כלא היה בלי כל רצון עצמי ורעיון עצמי וידבר בלשונו רק למען הוצא מלים מלבה ולשמוע חות דעתה ויאמין בהמו כי היא נולדה במזל מאושר וכי יביא שואה על נפשו אם ימרה את פיה, אם יפיל מדבריה צרור ארצה. אולם ברגע ההוא אשר סר ממנה וישאר לבדו, המרה אמרי פיה ויונה אותה וירמנה ויוליכנה שולל, אף כי גם אז לא חדל לאהבנה ולכבדה — כי מה נוחיל מבן אדם כזה אשר חושיו כהמות ימים יהמיון ורגשותיו בקדוח אש המסים וכל חייו הם אך הפכים מאהבת עצמו עזה כמות והתרגשות איומה וקשה כשאל?

לו באו פֶּאקֶרֶדִין וחזה במסורת ברית הנשואים, כי אז היתה הברית הזאת נותנת עוז ואומץ לתכונת נפשו וקשר כזה היה תומך לבבו וסעד את רוחו. ובאמת אותה מאד נפש העמיר הצעיר לבוא עם חזה במסורת ברית הנשואים, אבל לא מטעם האמור ולא גם מעוז אהבתו אליה, כי אף אם אהב אותה אבל זרו לו כל נועם וכל טעם חיי משפחה, אכן כי אותה נפשו להקשר בחבל הכסף והיה מקבל לגדה מלוה-הלבנון. אך מסורת ברית כזאת לא יכלה להיות כי חזה כבר מארשה לבן אחי אביה מאלעפֶּא עוד בימי היותם יחד בווען ויום כלולותיהם נועד לפי מלאת לה שמונה עשרה שנה. והיום ההוא בוא יבוא בעוד ירחים אחרים.

וחוה הסכינה עוד מימי נעוריה בכריתת הברית הזאת, ועל כן רוחה נאמנה אתה ויהי לה הדבר כחק התולדה ותלך המבע, כחק הלדה והמות, ולא עלתה על לבה כל מחשבה להתבונן אם מצא הדבר חן בעיניה או לא, ויהי לה כדברים ההם אשר תמיד נכירם ונדעם אך לא נהגה בהם ורוחנו לא ידון בהם, כמו, חליפות שנות חיינו או צבע שערותינו. אכן לו גם היה גורלה מוטל בחיקה ועתותיה בידה גם אז אולי לא בחרה לחלק מנת חייה שבהם אחד עם פֶּאקֶרֶדִין, ולא בא כל חפץ בלבה אף רגע, כי יבוא שנוי ותמורה ביהוסה שבינה לבינו. לפי מנהג המקום הביע פֶּאקֶרֶדִין חפצו ותקוהו לפני אבי חוה ויטעים את חפצו זה כי מגמת פניו אשר אשתו ובניו ידבקו באמונה אשר לבם הולך אחריה וכי גם הוא נכון לקבל עליו את האמונה ההיא אשר יתוו לפניו, וינסה לצודר לב בעססא בחזון נחמד ונעים לראות נסיך יהודי מושל ואדיר בלבנון. אבל הסוחר האדיר השיב לו אמרים: ,בתי נשא תנשא רק לאיש בן אמונתה, אך דברי שפתים למותר עתה אחרי כי היא כבר מאורשה זה שנים רבות לבן אחי אביה'.

בראות פֶּאקֶרֶדִין, כי התחללה חוה משמע עצתו ללכוד אציל אחד מאנגליה ברשת זו טמן לו, ואף כי בעורקיה נוול דם בעדואינים נעותה משמוע ויהי לה הדבר לתועבה וגועל נפש, בראותו כזאת הסב כרגע את פני השיחה ורוחו יחפש למצוא אופן ותחבולה להפנות לבה ומחשבתה ולהסיח דעתה מדבריו הראשונים, אשר המרו ועצבו את רוחה. ולמרות כל עמלו לסבב פני השיחה לא עלתה בידו להשכיחנה

ראשונות, והנה פתאם הציע לפניה מזמנה החדשה אשר רק בגללה בא אליה לבית-היני לשחר עזרתה בזה. לפי דבריו הבטיחו אוהבו החדש האנגלי היושב בביירוט, אשר כבר הזכירנו לפניה, לעזור לו ולתמוך בידו למלאות החוזה אשר עשה בדבר קני-ההיבה ורק באופן אם יאות השעריך עפענדי לתת לו ארבה, ועל כן מבקש הוא את חוה כי היא בעצמה תקח דברים עם הסוחר המצרי להרחיב לו הזמן. וחיה נעתרה לו בדבר הזה, אף כי נקל היה לה להבין את נפתוליו וסלופיו אשר על ידם אברה אמונתו בעיני נושה, ואשר על כן יבצר ממנו לדבר בעצמו עם השעריך. אבל חוה שמחה מאד לראות כי עוד עז בידה לעשות דבר למענו וכי בקשתו זאת תמימה וברה מאין בה כל נפתל ועקש, ותבטיח לבוא עוד ביום מחר העירה ולקחת דברים עם שעריך עפענדי. ופֶאקרעדין לחץ את ידה אל לבו וימלא פיו תהלתה באלפי שמות וכנויים נעימים ונעלים ויפרד מעליה בדמעות תודה בעיניו.

פֶאקרעדין הגיד להסוחר המצרי כי נאות בעססָא לקבל עליו האחריות למלאות החוזה בדבר הנשק ורק כי מצב בעססָא בעת הזאת לא ירשהו להתערב בעצמו בדבר סתר כזה. ולחזק בלב הסוחר אמונה ובטחון בדבריו שחר פֶאקרעדין את פניו בעז ערמתו לבקר יחד בירושלים בבית בעססָא לגמור הדבר, ולתכלית זאת היה פֶאקרעדין בירושלים בערב ההוא לפני היותו בבית-היני. בלי כסף ובלי תקוה למלוה בא ירושלימה לקנות נשק בעד המון רבה יושבי המגרש.

מזמנו הנמרצה, יפי הטבע והוד הבריאה אשר שפכה חנה על פני כל הכבר וגם תכונת נפשו הצהלה — כל אלה הרהיבו את לב פֶאקרעדין וישגבו את רוחו. ברכבו בין הררי

חמר ושדרות בקאים וגפני אדרת ועצי שמן ויעשה ימים אחדים בערי החוף לבקר את אחד מנושיו לברות לו כזבים נעימים או לתור ולכונן מומה חדשה ותחבולה נפלאה ונחוצה אשר התחוללה במחשבתו — אז, אז רעשו דמיו והתגעשו וירתחו כסיר ומוחו מחולל ומוליד כמעין נובע, ואף כי כבר רכב זה כמאתים פרסה אנגליות מאז היותו בעיר הקודש, בכל זאת עוד צהלו פניו ורעתו זחה עליו והוא מלא בטחה ותקוה כי יעלה ויצמח דבר לטובתו. שעריף עפענדי המכוין עתותיו תמיד, היה הראשון אשר נפגש עם פֶאקֶרֶדין בבית בעססָא, אשר שם, כאשר ספרנו, ישב פֶאקֶרֶדין חתול במעטפותיו וישאף נארגווילע אֶרֶכָה מאד והוא תפוש ברוב שרעפיו בקרבו, עד כי עוררה והעירה אותו מנבכי מומותיו השיחה על דבר בוא האנגלי, כי על פיה נוססה בו רוח עצה. וביום המחרת בלה פֶאקֶרֶדין שעות אחדות באמבטי ואז שם פעמיו אל הוזה לספר לה את המזמה אשר חוללה רוחו ובראותו כי לא הצליח חפצו, שב ירושלימה ויחפש וימצא את הסוחר המצרי ויאמר אליו:

— הנך רואה, עפענדי, כי אין לך לדבר מזה עם בעססָא, וכן גם בעססָא מצדו לא יוכל לקחת דברים עמך בזה.

— לו יהי כן — אמר עפענדי.

— אבל הלא תאות כי הדבר הזה יעשה על ידי אחר,

יהי מי יהי?

— כל הגרגרים דומים זה לזה.

— הדבר הזה יעשה על ידי אחר להניח את רוחך.

— לו יהי כן.

— „חבצלת השרון” תסכון לחפץ זה כמו גם אביה.

— הוא אדם והוא פמדה.

— מחר תדבר עמך, חבצלת השרון' על אודות ענינו .

— לו יהי כן .

— יוכל היות כי, חבצלת השרון' תבקש לתת לה זמן לכלכל הדבר, כי עליה לשלוח דברה ולכונן מעשיה בערים אחרות. הלא ידעת אם לא שמעת כי ישנה עיר ושמה אלעפא .

— אם דמשק בת עין, הנה אלעפא האון .

— בדבר עמך, חבצלת השרון' אל נא תלאה אותה בפרטים, כי אם ברה אוון קשבת לכל אשר תאמר אליך. יוכל היות כי תבקש מאתך זמן שלשה חדשים — הנשים בכלל מפחדות הן תמיד ולבן יהנה אימה אולי יקרה אסון בדרך והכסף יפול בידי שודדים, או כי מפתח הארגו לא ימצא ברגע יבקשוהו — התבין למלי? ועל כן רצה נא את כל בקשתה. וכשאנו לעצמנו הנני אומר לך כי ביום החודש אמצאך בעזה ונברך לאל גומר .

— לו יהי כן .

וחוה שמרה הבטחתה ובמחרת הקרובה לבשה מעיל ערבי אשר אליו מחוברת מצנפת הראש, והוא כסה את כל גופה עד כי לא תכירנה עין רואה, ועל פניה מסוה שחור. וגם סוסה ושתי נערותיה לבושות כזה. לפניה הולך יאניטשאר מזוין מכף רגל ועד ראש ומשתי צדיה ארבעה ערביאים רוכבים על כוסים. ותעבור האורחה משער ציון ירושלימה ותסר אל בית בעסמא. ופאקרעדין ראה בבוא האורחה, אך לא עברה עת רבה והנה הוא קרוא אל חוה להגיד לו מוצא דבר בואה .

— שעריף עפענדי — אמרה — נאות לחכות עוד

שלשה ירחים אם אך תשלם הרבית הקבועה לזמן כזה —

ואתו הצדק. ומי יתן ואהבך החדש אשר בביירוט יוסיף
אומץ וירבה עצמה ממני ויכלת להשען עליו ולבטוח באמונתו
כאשר בי.

— מי ידמה לך ומי ישוה לך, חבצלת השרון? את
תמריצני ותשגביני תושיה, את משיבת נפשי תמיד. אנכי
ישר נוכח בנפשי כי ידי תשיג את הכסף במרם עוד בוא
מועד. ובדבריו אלה ברכה לשלום ויפרד מאתה, למען ימהר,
כפי דבריו, לביירוט בלי אחור רגע.

ז

עפעפי שחר אך נבקעו בשמי לא-עבות וטאנקרעד
עזב את ירושלים דרך שער בית לחם בלוי'ת בראני ושני
עבדים וכלם חמושים בנשק טוב ורוכבים על סוסים אבירים.
ולהורות את הדרך הולך לפניהם האססאן נשיא הבעדואינים
משבט דשעלאהין, איש רם הקומה ואדם המעלה ובידו רמח
ארוך מקשט בראשו בנוצות בת-היענה, קנה-הרובה הפשיל
לאחוריו דרך גבו וחרב-גומד על ירכו.

עלות השחר בסוריא! — כל עמל הנוסע וטרח מסעו שָׁה
הוא בגמול שָׁבַע נעימות לחזות מוצאי בקר ולהתבונן אל
הדר תפארת הטבע אשר לא נגעה בו יד הציוויליזציאן.
נאדרה ונשנבה השעה אשר לפני עלות השחר בשמי סוריא.
בכנפיה תצורר כמו צרור המור ממלח מהור קדש, אשר
יחלים את הגויה וירומם את הרוח. העין רואה, הלב יחוש
והנפש תמלא אמונה אמן כי במשך עת הלילה חנו מלאכי
אלהים על גפי מרומי הר ונבע. חיי נשמות האויר המתוק

ורממה נעימה נסוכה על פני כל הבריאה — רממת השקט
ושלום, ובעת גם תתעורר ותנער לא תיקץ לדאגה וזעף,
למפח נפש ועמל אשר באירופא, חמדת שלות קדומים
והדרת שקט עולמים חופפת עוד גם עתה על הארץ הזאת
למרות חרבנה וחלול כבודה. למרות כל המוצאות את עמי
אזיא לרגלי התפחתות איירופא, בכל זאת תתאימנה תכונותיהם
ותשאנה בד בבר עם המבע והתולדה יתר הרבה מאשר
יתאימו עמהם המנהגים החדשים המוזרים אשר שמו עבותות
על האיירופים בעלי תחרותם המבלעים. — המנהגים
החדשים המוזרים אשר נקנו להאיירופיים במדה ההיא אשר
בה הרחיקו מן האמונה הערבית והסורית-האמונה, אשר על ידה
נגאלו ממצב-פרא לצאת מאפלה לאור.

אור השחר הולך וגדל וקרני הודו יפוזו על צפאים
ועפרים, אשר עוד הם מדלגים על הרי ישראל ומקפצים על
נבעות יהודה. וישעשעו את הקורא בהרים, אשר עוד גם
עתה עוד משכנו בחגוי הסלעים ובנקרת הצורים כמו בימי
הנביאים.

על אם הדרך בין ירושלים ובית לחם על יד קבר
רחל, שם הנה טאנקרעד עם בני לויתו, כי שם חכו לו
עשרים בערואנים עבדי האססאן, להיות לאגודה אחת
לעשות דרך בערבות עֶקֶב. בראש כל אחד מצנפת תשבץ
אשר ישאווה על פי רוב בדרך הערבה, ואשר הנשים אורגות
אותה משער נמלים. על בשרם מעיל צמר לבן מעשה
חרשת ביתית, אזור משור מחבלים וסנדלים ישלימו את
התלבשת. לאיש איש קנה-רובה ורמח בידו.

בראני עשה חוזה עם הנשיא האססאן, כי בראני יודע
ומכיר אותו מכבר לאמיץ לב ונאמן רוח לבטוח בו. דרך
הפראנקים העוברים ארחות מדבר לשכור למו בני לויה על

ידי צירי ממלכתם, וטאנקרעד שמח מאד אשר עלתה בידו להשתמש מאמצעות כזאת, כי אז היה נודע מזה שר האלף בֶּרֶק המבלה עתותיו אצל ציר אנגליה, והוא, בלי ספק, היה מוצא לנחוי' לחלץ את חיל הרוכבים מבעלזאמאנט וללָוֶת את יורש מאנטיקוט אל הר סיני, והדבר הזה לטאנקרעד לחנָא ולוֹנֶעה ורוב עצמותיו הפחיד אך הרעיון לברו להיות במקום קדוש כזה בחברת בעל פנים מאַרמים אפיקי גאווה, בחברת איש אשר כלו אומר רהב ורמות רוח ומְנָשֶׁם בלחיו המפושטות וידיו העבות והשְׁמָנוֹת.

חמשה ימים עברו מאז בקר טאנקרעד בבית-היני, אשר את הדבר הזה הסתיר גם מבראָני, האחד והמיוחד העומד בְּכֵן לטשטעתו ולמשלחתו, האוֹדֵד והמיוחד אשר יכול היה לבאר או לחקור ולדעת את דבר המקום ההיא ותכונתו ומהותו. ואף כי מאד מאד השתוקק טאנקרעד להתחקות על שרשי וזיבוי הזה; אבל התרגשות נפשו לא תתאר באומר ודברים וקצוי קצרה יד הדבר להביע כמו, כל אשר ראה בבית-היני וכל אשר שמע שם העירו ויניעו את נפשו עד היסוד ויעתיקו ממנו מלין — הנה הוא, הוא בן אדם שוכן בית חמר ותקוה תרהיבנו וכמעט נוכח וקִרְאָה לדעת כי מתעתד הוא להתגלות אלהים ומחזה שרי יחזה גלוי עינים — ונפשו עתה תמריא במרום אצילות רמה ונשגבה אשר לא תשיגנה מחשבת אנוש ורעיון האדם ירתע לאחור מבלי ירהב עז להדור בתוכו. העיון העמוק אשר בו הטביע נפשו במשך מסעו בדרך הים נהיה עתה לתאוה נמרצה אשר כלה שארו ולבבו אליה ונפשו חולת אהבה לחזון מרום ונשגב, אשר לא נשבת, כי אם עוד הוסיף עז ותעצומות על ידי עתרת תפלה והחנה ובדידות וצומות ועל ידי שיחותיו הנמרצות אשר הרבה עם אלונזו לאַרָא בקתרו בכל עז להדור בתוך

הסוד הגדול של אזיא', ואשר לוא נגלו לפניו תעלומות הסוד הזה, כי אז היתה לפניו מטרה יותר גבוה ומלאכות יותר ממשכה ונמרצה מאשר התוה לפניו עתה בן ההערצאנ מאנגליה.

שבוע ימים התבודד מאנקרעד ולא דבר עם כל אדם ויקדש את נפשו בנזירות ופרישות ויכוין את לבו לאביו שבשמים, ואחרי כן בא לכרוע לפני הקבר הריק, אשר לפני שש מאות שנה נלחם עליו ראש בית אבותיו מאנקרעד די-מאנטיקוט עם שלומי אמוני מחמד, ועוד היום הקבר הזה הוא בידי המחמדים לדאבון הכנסיה הנוצרית ומבוכתה. בימינו עתה לא תשית עוד הנוצרית לבה אל הקבר הזה והיא שכחה כמעט את שמה העצמי ותקרא לה בשם: איירופא הנאורה. אבל, איירופא הנאורה איננה מאשרת בנפשה. כל תנועתה והיותה אך סער מתחולל, אך להט קדחת והיא תקב לזה שם: צער לפנים. לפנים — אָנָה?

התפלה והנעור בלילה הביאו להצעיר הכורע נחם ושלות רוח, אבל לא שפע קדושה ואצילות מרומים. עוד לא נגלו אליו האלהים וקול ממרום לא כרה אזנו ורק נפשו תגיל ברעדה ורוחו מלאה מרוח אלהים המרחפת על פני ארמת קדש זו — וישב האהלה להוסיף הכן את נפשו.

באחת משיחותיו עם נשיא הדת הספרדי, נזרקו מלים מפי לאראץ לאמר: סיני הוביל אל גלגלתא, ואולי עליך להשיב רגלך עתה מגלגלתא אל סיני' — — —

מאנקרעד ובני לויתו חנו עתה לפני בית לחם, שהיא כפר על פי מספר יושביה ועיר על פי חומותיה הבצורות, היא עומדת על ראש פסגה הנשקפת על פני בקעה נחמדה, ואם נעזוב את עמק הרפאים אשר עפרו אבן, נראה את

הבקעה כפִּדְיָה ורשנה . קרני השמש הראשונות חמקו ועברו
מהררי עֶרֶב ותרגענה על בית התפלה הבנוי לתלפיות . מבית
לחם עד חברון עוד לא חדלה כנען להיות ארץ זבת חלב
ורבש , אף כי התנצלה את עֶדְיָה ומחמדיה קָהוּ לָהּ בִּימֵי
קדם , עת רחבה ונסבה ארץ הצבי לצפון עיר הקודש .
תפארת הארץ הִקְלִלָה ותשואותיה עוד תמצאנה בשומרון
וגליל , במחמדי עמק יזרעאל ועמק גינוסר ובמשק מי הירדן
אשר צאלים יִסְבְּחוּ .

כדרך שעה מבית לחם ימצא עוד שריד מעוז מפעלות
מלך היהודים , אשר נאה ויאה לו והדרו נראה על פעלו זה ,
והוא , בְּרָכוֹת גדולות ואדירות חצובות בסלע עתיק יומין ,
נובעות ממקור אחד ותפלגנה שטף תעלותיהן דרך צנור
מִרְבֵּעַ , אשר עוד בעת החדשה הולך אשדותיהן עד
לירושלים . וְהִנֵּה שלש במספר , בארך חמש ושש מאות רגל
וכן כמעט גם ברחב , אך עוד לא עמרו על מדת עמקן .
חברות הֵנָּה אשה אל אחותה ומי-הברכה העליונה יורמו דרך
הבִּרְכָּה התיכונה אל השלישית , אשר תשפך אל הצנור
המִרְבֵּעַ . מסגרת לְהֵנָּה רבֵּק מְקֵשָׁה , כרבֵּק ההוא אשר נטות
על פְּנֵי הפִּירָאמִידֵעַן , ועודנו חזק ואמִיץ . כנראה היו מוקפות
בגנים ופרדסים תלויים , ועוד היום יקראו הערביאים אל
הברכות , בְּרָכוֹת שלמה*) ואין כל יסוד וסבה להטל ספק
בהמסורה הזאת . ישנן מְסֻרוֹת שהן נאמנות ואמתיות יותר
מתעודות רשומות בספר . ומסורות כאלה תהיינה לציונים
נאמנים להוביל מישרים ובטח את דעת הקהל במקום ההוא ,
אשר לא נהיו בו שנוים מְסֻבִּים ותהפוכות היסטוריות נמרצות ,

(*) קהלם ב' , ו' .

המנתקות את שלשלת הזכרונות ומביאות מבוכה ותמהון .
במקום ההוא אשר שם נהיתה תהפוכה נערצה ונמרצה
ואדירה והתפרצה מקרבו אחת באלפי שנים אל התבל
הנאורה , במקום ההוא , אשר שם לא נתפרדה תבילת ההברה
ואשר על כן יוקירו שמה את האמת מפז ונוהרים מאד
בדברים מסורים כפה לפה ובקבלת איש טפי איש , באשר
רק הן , המסורות והקבלה , האמצעי האחד שם להפיץ את
הרעת וההשכלה .

אין כל יסוד נאמן לנו לפון בדבר אם הברכות האלה
הנה מעשה ידי המלך שלמה . הבקעה העוובה הזאת היתה
לפנים גיא חזיון אשר הרבה בו המלך תענוגות בני אדם
וחיי משוש , פה היו גנותיו ופרדסיו התלולים , פה במורד
היו כרמיו הנחמדים והגבעות נגזזו מיקר ותפארת אהליו
ושכיות המרתו , המקור הזה אשוי ממנו יקרי המים הנקיים ,
אולי היה הגן הנעול ומעין ההתום אשר אליו דמה את אחותו
כלה , ופה היו גנת הביתן אשר בו עמלה לשוא מלכת שבא
היפהפיה לנצח את חכמת ישראל , בשומה לתני החכם מכל
אדם שני צדורי פרחים דומים במדה ובצבע ותחזיקת רחוק
מנגד עיניו ותנסה את המלך החכם לדעת אם יוכל לכון מי
מהצדורים האלה אמתי ומי הכלאכותי .

הימים ההם חלפו ונגזזו ועברו — גזזו ועברו ימי
מפלאות החורשת , ימי תפארת גדולת המעשים , ימי חכמה
רבתי ולשון דעת כחרוץ נבחר ! הגנות הנחמדים והפרדסים
המפוארים אשר לגבר הקם על , המכהן פאר במקדש אלהיו ,
המלך החכם מכל אדם , אשר אז לפנים , התהלך בקרבם
הר קול יפי שירתו ומנעמי משליו ומכתמיו , ספו תמו בבקעה
הזאת , אשר בה חנה טאנקרעד בדרך מסעו בהליכות
בקדש . ידיו משלבות על לבו ומבטו צולל במעמקי מחשבות

והוא שואל את נפשו: האומנם כן כי הכל הבל? ומדוע? מה דבר השמה והשאיה הזאת? מדוע זה לא ימצאו גם עתה מלכים אשר דבריהם הם אוצר חכמה לשנות מאות אין מספר ואשר לשמם ינועו לבבות ותרעשנה נפשות עוד גם בימינו אלה בכל ארץ המזרח מגלי ים התיכון עד נהרי נחלי הודו העתיקה? מדוע לא תמצאנה מלכות מלאות חן ושכל טוב אשר תעזובנה ארמנותיהן בערב ותנאנה לבקר בבית יער הלבנון או בבעלת (בעעלבעק) ותדמור אשר במדבר, המתנוטטות מן העמקים ההם, אשר עתה כמו אותם בשרירי מחמדיהן ושאירית תפארת קדמותן?

ובכל זאת עוד יעזו הפראנק לדבר גבוהה גבוהה על אדות הליכה לפנים! פראנק פרום החומם ונאד נפוח, יליר שבט הבא וצמח מבין יער צפוני קבול ומלא בצח ועבטיט, אשר לא הבקיעו אליו קרני אור אולי עוד גם היום — והוא יביע וידבר ויהנה מהליכה לפנים וצער הלאה! לפנים, הלאה — מאין וליאין? בעוד אשר מדינות עדינות מדבר היו, וקריות אדירות והומיות היו למשוואות ונתצו למעי מפלה, קריות אדירות וערים גדולות אשר יביאו העמים מקרבן את שרידי מחמדיהן, עמוד פאר או מצבת משכית לפאר במ את ערי הבירה אשר למו הבנויות על האשפה; בעוד אשר מעשי חרשים כלילי יופי נשכח זכרם, מסחר גדול ורב נשבת ועל משא ומתן עצום ואדיר בא כליון חרוץ, ספרות אבירה ונאורה מנפצת לרסיסים; בעוד אשר תתעלף הנפש משממות המון רבה וחרבות ישוב נאדרי — בעוד כל אלה יביע ידבר האיירופי מהליכה לפנים וצער הלאה, רק יען כי התחכם להשתמש בהתגלות איזה מדעים וייסד חבורה אשר אל ההנאה תקרא בשם, ציוויליזציון לא באמת ולא בצדק.

יפעה נעימה מאור פני השמש השוקעת תגיה את המישור הנחמד, אשר פה ושם נחפה הוא בסבכי עצי פרי, שם כר נרחב נהדר בצמח אֶדְנִי כגלים על תלמיו, ופה שדי חמד עוטפים בר ויער עצי שמן, ולעתים יעטפו כרים הצאן. ומרחוק כרמי חמד וגפני אדרת מוקפים חומה ומגדלי צופים כמו בימי דוד אשר אל עירו הלך עתה וקרב מאנקרעד. חברון היא גם עיר מנורי אברהם והערביאים שומרים בה את קברו במשמרת קדש מֶסַח ואיש נוצרי לא יעזו לגשת אליו. יקר וגשנב הוא לראות את הכבוד והיקר אשר יבזרו בני ישמעאל אל שם וזכר הנשיא אברהם. האומנם, הוא הראה קשה את אביהם הראשון, אבל באשר הוא ידיר אלהים לא יזכרו את כל מעשיו לבנו צור מחוללם. וכמעט נשכח בקרבם גם שם העברי, חברון, ויקראו לה בשם: עיר ידיריה (*).

כמהלך שעה בואכה חברונה, תקע מאנקרעד אהלו בקרבת יער עצי שמן, והבהמות אשר אתו רעו באתו, ויהי נכון ליום המחרת לעזוב את הארץ מעונה אלהי קדם ולבוא במדבר הגדול והנורא אשר אין מים בו.

בני-ישראל — הקנוי הזה נחוג בין שבטי הערביאים מאז וגם עתה, כמו בני קהת'ן, בני כלב', בני שלם', בני קבא', בני גומד', בני צידון', בני עלי', אשר כל אלה לקחו למו שם ראש בית אבותם מיסדם ומכוננם. מקור בני ישראל' הוא שבט ארץ עֶרֶב, ארץ טַרְשִׁים וסַלְעִים ותחת יד מנהלם האדיר (** יצאו מערבות המדבר ויחנו בגבול

(*) הערביאים יקראו לחברון: חליל אל רחמן, ע"ש מנרהס ידיר-יה. (**) הוא יעקב אשר נקרא שמו ישראל.

סוריא, אך לא יכלו עמוד מפני עמי ארץ כנען וישובו אל הערבה אשר לא מצאו בה מנוח, וכמו שבט הבעדואנים בימינו אלה יושבי המדבר אשר לרגלי ים סוף, כן גם המה זנו אחרי עיניהם בראותם את ערי מצרים ולא יכלו למשול ברוחם לבלתי בוא אליהן. ויעזבו את המדבר החפשי אבל מלא תלאובות ויהיו לרועי צאן ועובדי אדמה. מלכי פרעה לקחו מאתם שלומים בעד מקום מגורם, כאשר כן עשה בימינו מחמד עלי אל הערביאים, אשר עזבו את המדבר לסען מלאת נפשם לאכול מקציר יאור תבואת שיחור. — ויהיו בני ישראל לעבדים ויעבדו בחמר ובלבנים ויהיו כשור לעול וכחמור למשא. אך לא לאורך ימים ישא ויסבול כל אלה עם כזה אשר נשיאיו וראשיו נשאו ברכה מאת ה' בשנות קדומים. נשיאים, אשר יצאו מערש קוקז, ערש עמים אדירים אשר נפוצו ונאחזו בכל מישור ארם נהרים ויורעו זרעם לברכה בכל מדבר ערב. רוח אלהים המרחפת על השבט הנאדר צררה אותו בכנפיה ותסך בעדו והנה צמת מתחתיו ויצא מקרבו אדם המעלה אשר היותו והגלותו היא תקופה חדשה נמרצה ונאדרה בתולדות טבע האדם, כי בריאה ברא ה' אשר כמוה לא נהיתה, איש מרום ונשא אשר רוח אלהים סמכתהו כעיר וקריש נחית מן שמיא, גדל העצה ורב העליליה, איש חותם תכנית קוקז, שלם ומשכלל כמו ראשון אדם ביום הבראו והנתנו בעדן גן אלהים. אבל האלהים הבוחר במשה עבדו זה, בראותו בו אחד מרום ממין האנושי ותקמן בעיניו המלאכות הקמנה להוציא שבט ערבי ממצב אפרים לתת לו רק תפארת אדם, ועל כן הופיע עליו בהדר גאונו וידבר בחזון לחסירו זה להיות למלאך פניו לבשר ענוים עד דור דור ולהודיע לכל באי עולם חפץ ה' ורצון עליון כי בני השבט הזה, שבט נחלתו, הם

לו סגולה מכל העמים ונודע בגוים זרעם וצאצאיהם בתוך העמים, כי הם כהני ה' יקראו ומשרתי אלהים להפיץ דעת עליון ואדיר חפצו — רצון שכני סנה.

נפלא ונשגב לראות, כי אף אם הרבה שלוחים למקום לעשות רצונו בעולם, בכל זאת יבהר לו אל אדיר ונאור אך את בן האדם לכלי חפץ למעשהו. ותמיד כשעלה במחשבה לפניו לגלות רצונו, ברא לו אדם אחד גדול מרבבה ויאצל עליו מרוחו לעשות נוראותיו בארץ. וכן ראה ראינו מחוקקים אבירים, גבורים אזורים בעוז ונצה, משוררים נשגבים, נביאים ומטיפים אדירי חוסן. כן היה לנו משה, יהושע, העלם האדמוני גבור החיל מחברון ובנו האדיר, וכן היה נביא אלהים ישעיה, אשר רק לשבר את האון נאמר כי כמוהו כדעמאספון. ושניהם נלחמו בעד חרות ממלכה קטנה הרמה והנשאה בדעתה וחכמתה, לבלי תפגע לאכזרי אדיר ונערץ גדול ונורא אשר צבא עליה. — כל העליליות הגדולות והעצומות יצאו ועלו מעם זה הקמן!

עם צאת השמש קם טאנקרעד ויהי נכון לעשות דרכו אשר באו בה התרים. טורי גבעות ורכסי הרים יגבילו בין כנען ובין סלע-עקב. לפניו ישתרע כר נרחב וגדול, אשר ככל מדברי סוריא ימצאו בו פה ושם עפרות חול, אבל מכוסה כלו בדרשא עשב וסבכי חורש. מרגע לרגע יתעלמו הנצנים והנה גבעת חול — עוד מעט והחול יתהפך לאבן מקשה ולא נפרו עוד עקבות כל זרע ונצה, לבר פה ושם יספח חרול ויעלה קטשון, ואז תגלה כברת ארץ אשר הָמַר תָּמִיד חליפות עמקי חול בתלי סלעים בורדים. לפעמים ילפות הנוסע אֲרָחוּ בין נקרות הצורים וחגוי הסלעים ולפעמים יעלה גבעות אשר משם ישקיף על פני ישימון גדול ונורא, מדבר תהו ובהו.

שלשה ימים ושלשה לילות בלה מאנקרער בערבה ושימון עד כי מצא עשב למספוא ושיח להאחיו בו אש . ותקע אהלו . ועד מהרה והנה קול הסירים האחווים באש פלדות , ומאנקרער ישב לפני האף עם הנשיא ובראני ותענו למראה הפלדות ושלל צבעי הגדודים אשר מסביב להם . נפשם תתאז אכל ויאפו פה להם אשר אכלוהו עם לשון עפרים צלי אש ואחרי כן הביאו לפניהם קפה ומקמרת הנותנת תנחומים לנפש נוסע העיפה ותרגיע רוחו תחת הפת שמים בהירים ובאוויר היותר נעים ונחמד . למחרת היום החלו לעלות לאט לאט בשפוע ההר המגיע עד הר סיני . בכל הדרך חרד האססאן פן יפגוש ארצות נוסעים בעדר בעלי ריב וטדון לשבטו , ויתבונן על כל מדרך הגלו ויעבור עם החלוצין לפני מאנקרער מנבעת חול לדעותה ומרגלים שלח לפניו לחפור כל צעד ולפעמים היה מטפס ועולה בידיו וברגליו על תלי החול לבלי תשורנו עין האויב . והנה עתה בדרך את מאנקרער באלהים כי עברו בשלום ומעתה אין עוד כל אסון צופה לדרכו .

— לא יען כי כעס אויב אגור — אמר האססאן בנאון —

רק כי אם נפגש אוי עלינו להמיתם או למות מידם . ולמחרת בשתי שעות אחר הצהרים באו במצר ההר המוב אשר משם נשקפה הבריאה בהודה הנורא ורקמת צבעיה הנפלאים . ומאנקרער אשר השקיף מסביב וישתומם על הדר החיון לא יכול להתאפק ויריע : מה יפה אף נעים ! אין זאת כי אם מקסם שוא הוא אשר נעף עין ואיננו !

ויהי בלכת הנוסעים כרבע שעה במצר ההר והאססאן דלג ויקפץ הלאה בינות סבכי עצי שמים נותני ריח ניחות ואלונים עבתיים , וישב ויקרא בקול אל האורחה אשר החישה לקרב אליו , ויאמר :

— פה נִבְרוּ עֲקֻבוֹת סוֹסִים וּגְמָלִים . וְהֵם רַבִּים מְאֹד
וּמִתְחַבְּאִים בַּעֲמָק , כִּי אֵךְ זֶה עֲתָה עָבְרוּ פֹה . וְאַתֶּם הִיוּ
כָּלְכֶם נִכּוֹנִים !

גַּם הַבַּעֲדוּאִינִים גַּם בְּרָאֲנִי לֹא יָכְלוּ לְהַבִּין מִי הוּא זֶה
וְאִי זֶה הוּא בַּלְעֲדֵיהֶם נִתְעָה עַל הַהָרִים הָאֵלֶּה ? וּבֵין כֹּה
בַּעֲשׂוֹתָם צַעֲדִים אַחֲדִים לִפְנֵים , הַתְּבוֹנְנוּ כִּי מָצַר הָהָר
כֹּלָה וַיִּלָּךְ .

— הַנְּנִי רֹאֶה רוֹכְבִּים — אָמַר הַנְּשִׂיא — וְהֵם בָּאִים
לְקִרְאָתָנוּ . — וַיֵּשֶׁשׁ לְקִרְאָת הָאֱלֻמוֹנִים וְאִתּוֹ מֵאֲנַקְרַעַד
וּבְרָאֲנִי .

— שְׁלוֹם ! — קָדַם הַנְּשִׂיא אֶת פְּנֵי הַרוֹכְבִּים —
הַשְׁלוֹם אַחִי ? — וַיֹּאמֶר בִּלְטֹ אֶל בְּרָאֲנִי : — לֹא לְצָרֵינוּ הֵם
וּפְלִיאָה דַּעַת מִמֶּנִּי מֶה לָּהֶם פֹּה ? —

— עֲלִיכֶם ! — עָנָה אֶחָד הַרוֹכְבִּים — אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים
הַנְּנִי מֵאֵין בָּאתֶם . הָאֵם הָאִישׁ הַלֹּזֶה הוּא אֲחִי מִלִּכְתֹּת אֲנַגְלִיָּה ?
אוֹתוֹ נִקַּח אֶתְנוּ וְאַתֶּם לָכוּ לְשְׁלוֹם לְדִרְכְּכֶם .

— אֲחִי הוּא וְאֲחִי כָּל אֶחָד מֵאֵתְנוּ — עָנָה הָאֶסְמָאן —
בִּינֵינוּ אֵין צָר וְאוֹיֵב . וְאַתֶּם מִי הַנֶּכֶם ?

— אֲנַחְנוּ בְּנֵי יִתְרוֹ וְאוֹתְנוּ שְׁלַח הַנְּשִׂיא הַגְּדוֹל לִפְקֻדְכֶם
לְשְׁלוֹם . אֶרְצְכֶם אֶרֶץ הָעֶרְבָה לֹא תִסְכּוֹן לְשַׁעֲלֵי הַגִּמְלָה אֲשֶׁר
אָרְרוּ נְבִיאֲכֶם . הִנֵּיחוּ לָנוּ לְבַצֵּעַ אֶת מַעֲשֵׂינוּ , כִּי נִפְשָׁנוּ נִכְסַפְתָּ
לְמַהֵר וּלְשׁוּב אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שֵׁם הַתְּמָרִים .

— הָאֵם הֵם בְּנֵי הַשֶּׁמֶן ? — אָמַר הָאֶסְמָאן אֶל בְּרָאֲנִי —
— הִנֵּה יוֹם הָרִדִּין וְכִלְיוֹן חֲרוּץ ! — אָמַר בְּרָאֲנִי וּפְנִיו
בָּסוּ צִלְמוֹת — מַעֲוִדִי לֹא קָרַנִּי כִּמוֹ וְאֲנִי אוֹבֵד וּמִשׁוּמָם .

— מֶה פֶּשֶׁר הַדְּבָר ? — שָׁאֵל מֵאֲנַקְרַעַד —
— אֶחָד הוּא הָאֱלֹהִים וּמַחְמֵד נְבִיאָו ! — הִרְיעַ
הָאֶסְמָאן אֲשֶׁר עֲתָה קָרְבוּ אֵלָיו גְּדוּדָיו — פָּנוּ לָכֶם מִן הַדֶּרֶךְ ,

ילדי תפת, או כי אמלא פיכם עפר מן האדמה אשר אררה אתכם !

והנה צעקה גדולה ומוזרה ושאון המון קולות מלאו את המצר ומאחרי כל אבן וסעיף כל סלע נשקפו ראשי ערביאים חמושים אשר כוננו חצם על יתר.

— אדוני — אמר ברָאָנִי — דבר מזמה יצוק פה. כי שֵׁד וחמס כזה לא ראיתי מעודי, אין זאת כי אם נודעת בשם והשבט הזה בא ממרחק וישב למו ארב לשלול שלל. ויספר לו ברָאָנִי את כל פרשת הדבר אשר נדברו הרוכבים עם האססאן.

— כמה פה מספרכם, ילדי שאול ? — שאל האססאן את הרוכבים —

— ספור את אנשיך, את כלי נשקך וחרבותיך, את סוסיך ונמליך ואם תוסיף עליהם ככה גם אז רבים יהיו אתנו מאשר אתך. גם הנשיא הגדול חפץ לבוא בכבודו ובעצמו בראש עשרת אלפים איש, לולא כי העֲרֵבָה אשר לכם לא תסכון כי אם לבני לא אמן.

— אמור לאדוניך — אמר האססאן אל ברָאָנִי — כי אחיו הנני ונכון אני ללחום בעדו עד טפת דמי האחרונה — זו חובתי ואעשנה, כאשר גם הוא יעשה המוטל עליו לשלם לי עשרת אלפים פיאסמער. ועתה שאלהו מה חפצו.

— אבל שאל נא את האנשים מה תשאל נפשם ? — אמר מאנקרעד אל ברָאָנִי —

— נפשם תתאוה לקחת אותך בשביה. הם חושבים כי אח הנך למלכת אנגליה. ומובן הוא כי חפצם להביאך אל נשיאם ולקחת כפר רב בעדך.

— והם אינם צוררים לשבט האססאן ?

— לא. אחים הם ורעים. הם באו ממרחק לבצע חפצם בך ואין כל ספק בדבר כי המזמה הזאת רקמה בסתר עוד בירושלים.

— מצבנו פה במצר הזה רע ומר מאד — אמר טאנקרעד — ולבי ידאב מאד להביא בסכנה גדולה את נפשות אנשינו גבורי החיל. הודע נא בראני את הרוכבים כי אינני אח למלכה וכי נתעו בשוא וכי מזמתם לא תקום, אחרי כי איש לא פדה יפרה את נבלתי.

האססאן ישב על סוסו כעמוד ברזל וכידונו בידו ועינו תשלח חצצים אל מול פני האויב. ובראני נגש אל הרוכבים אשר עמדו הרחק מטאנקרעד כעשרה צעדים ובכל חריצותו השכיל לדבר על לבם ויבטיחם נאמנה כי טאנקרעד איננו אחי המלכה, כי הוא נשיא צעיר אשר אביו עודנו חי ולו עדרי בקר ועשרות צאן ושפעת גמלים וסוסים, וכי ריב לו עם אביו, וכי לא ירע הדבר בעיני אביו אם יוליכו את בנו שבי, ואף מאה פיאסטר לא יתן בפרו. גם הפליא בראני עצה כי ילך הוא שבי עמהם אם יתנו לטאנקרעד ללכת דרכו, וכי האססאן וחצי מספר אנשיו יהיו לערבון עד בואם אל הנשיא הגדול ויפתרו לו חלומו. — אבל כל דברי בראני ללא-הועל והאויב אטם אזנו משמוע, כי אם להביא את טאנקרעד חי או מת אל נשיאם.

— לא אוכל עשות מאומה. פה לוטה מזמה עמוקה אשר נשגבה לא אוכל לה — אמר בשובו אל טאנקרעד —
— אם כן — אמר טאנקרעד — אחת עלינו לעשות:

לבקוע לנו דרך בחזקת היר ולפלס נתיבה בגשקנו, ולמצער נמות מות גבורים. יפון נא כל אחד לאיש ריבו. את הערבי הלז הנועז במצנפתו האדומה אותו אבחר לו אני, אנכי אכריעוהו לטבח או כי ירו תהי בי. הגידה נא אל הנשיא כי

יָבִין נָא אֶת אֲנָשָׁיו . — וואהרמאן ופֿריימאן ! — הוסיף
טאנקרעד בפנותו אל שני עבדיו האנגלים — אנחנו בסכנה
גדולה הננו . אנכי הפרדתי אתכם ממשפחתכם ומביתכם .
והיה אם יחיינו ה' מיום זה ונשוב למאנטיקוט ואתנה לכם
ארמה לקנין עולם ובה תגורו *).

— אל יפול לבך , אדון ! לולא סלעי מצוק אלה
אשר יפריעונו כי אז כבר בצענו הפצנו עם הכושים
ההוללים האלה .

— האם הכל נכון ? — שאל טאנקרעד את ברָאָני —
— כלנו נכונים !

— הנני מפקיד רוחי בידי אלהי סיני , אשר עליו
הנני נהרג ! — הריע טאנקרעד ויזר אל הערבי נושא המצנפת
האדומה אשר נפל חלל , ויזר שנית והנה חלל שני , ואת
מעשהו זה השלים ברגע אשר הקריב עם גדודו פתאם אל
האויב אשר הִפֵּה בתמהון ושממון . אבל כרגע והנה רעם
כדורים ותמרות עשן התאבכו מכל עברי מִצַּר ההר וכל
גי החזיון נָלוּט בעלטה , עד כי לא יכול טאנקרעד להתבונן
כי אם אל הצעד אשר לפניו . ובכל זאת מש כנשר על סוסו
וסביבו נשערה מאד . פתאם נטה העשן וטאנקרעד
הביט סביבו והנה רגליו עומדות בקצה המצר ומקצת אנשיו
אשר לא הספיק להתבונן בם היטב ולהבדיל ביניהם , הולכים
אחריו . עוד רגע והוא ראה ונוֹכַח כי מוקף הוא מלוחמים
רבים ועצומים לאין חקר .

— לא גָּתַן את חיינו לממיתים במחיר קטן ! — אך

(* הדבר היומר יקר וחביב בעיני דלת הארץ באנגליה היא חבל
אדמה לקנין עולם , כי שם אדוני האדמה הם אך בני מרוס העם .

את הדברים האלה עוד מצא מאנקרעד און לו לקרוא בקול
וחרבו נפלה לעבר זרועו הפצועה. סוסו אשר תקעו רמח
בבטנו נשמט ואתו יחד על עפר נחת. אויביו אמצו ממנו
והוא אסור בעבותים.

— כל גמף דמו — אמר ראש הגרוד — שזה הוא
עשרת אלפים פיאסטער.

ח

— איפה בעססאָ? — שאל בוריוזי המגדלי את
פאסקואליגי, בבואו אל חדר הסוחר האדיר בעססאָ, אחרי
עבור עשרה ימים למיום עזב מאנקרעד את ירושלים לבוא
אל הר סיני. — איפה בעססאָ? כבר מלאתי מקטרת
פעמים, ולא בא עוד איש בלעדיך. האם כבר שמעת את
החרשה אשר נהיתה?

— ומי לא שמע? הן היתה לשיחה בפי רבים.

— ומה זה שמעת? — שאל בוריוזי בתשוקה גלויה
וערמה מסתרה —

— רבות שמעתי — ענה פאסקואליגי — דברים רבים
הידועים לכל ואת שאינם ידועים עדנה.

— האח! הריע בוריוזי ויכרה און בהתעתדו להתחרות
עם בן גילו ברכיל — כפי אשר אחזה לי כבר ראית
אותו — האם לא כן?

— כן — ענה פאסקואליגא ויפן אל המקטרת אשר
הביא לו הנער מחדש.

— אבל עוד לא הצליח לאיש לראות אף אחד שהיה
באותו מקום.

— זה תלוי בהמובן אשר תתן לשם, אותו מקום' —
 ענה פאסקואליגא —
 — האם נמסרה לך החדשה איש מפי איש? — העיר
 בוריוז —
 — אבל הלא תודה כי נאמנה היא, —
 — נאמנה, אם רֵעך המגיד לך היה עד ברבר —
 ובוריוז נהג לשונו בכבודות —
 — מובן הרבר — אמר פאסקואליגא —
 — ובכן, הוא ראה בעיניו? —
 — כן. —
 — ויודע הוא איפוא אם בשגנה או בורון נרצח
 הנסיך האנגלי. —
 — הנה! — הריע פאסקואליגא אשר עוד לא ידע
 ולא שמע כל מאומה על אדות הרבר — זאת היא שאלת
 גדולה!
 — אבל בה תלוי הכל: אם בשגנה נעשתה התועבה,
 אזי יקחו דברים בזה ויבואו לעמק השוה; מאז מכבר נוהים
 האנגלים אחרי אי קפריסין* ועתה יתנוהו למו לכפר פניהם.
 אבל אם בצדיה היה הרצח אזי תפרוץ מלחמה, כי לפי חקי
 אנגליה לא יִכְפֹּר לדם זרע מלוכה כי אם ברמי מלחמה.
 ופאסקואליגי העמיד פנים כחושב מחשבות עמוקות
 ויוצא את מקטרתו מפיו ויאמר:
 — הרבר בא עד הַמִּשְׁבֵּר והיה יהיה לסלע המחלקות.
 — אולי היה יהיה — אמר בוריוז אשר התעורר מאד
 בראותו כי בעל תחרותו משה אוון לו. — אולי היה יהיה,

(* חל ישכח הקורא כי הספר הזה נכתב זה יומם משלשים שנה.)

אבל לא לארך ימים. קודם כל, נחויץ לברר למי הערבה
ההיא — לתוגרמה או למשנה המלך במצרים.

— עליך לבאר דבריך אל אדות איזה חלק ערבה
ירוזמון מליך.

— טובן הוא כי מדבר הנני על אדות חלק הערבה
אשר שם נקרה הדבר. לפי דע ערבת עֶקֶב היא למשנה
המלך, דודי אומר: לא, כי לתוגרמה היא ורפאל טָפְנָה
אומר: לא לזה ולא לזה, כי הבעדואינים הם עם עומד
ברשות עצמו.

— אבל אין מי אשר הכיר רשות עצמם — אמר
הציר פאסקואליגא — מבלי שיטה מדינית ובלי כח חות דעת
בהליכות עולם כלא נחשבו. ואתה תראה כי אנגליה תדרש
עֶרְבַת כל שכניה, כל הממשלות המקוימות ואת כלם תביא
במשפט. תמותת נסיך אנגליה ובאופן מזור כזה, דורשת
נקם ושלם. ועד מהרה יצא חוצץ המדברה כל גרוד חיל
הטורקים אשר בירושלים.

— את כל גרוד חיל העיר יבטלו הערביאים באצבע
קטנה — אמר בוריוזי בלעג שנון —

— להגרוד ההיא כח ועצמה של 800 איש.

— רצונך לאמר: רפיון וחלישות של 800 איש. לא,
צדק רפאל טָפְנָה באמרו: כי רק בשפוך מחמד עלי ממשלתו
עצור עצר בעד המשפחות האלה ותשקוט הארץ. אבל
הטורקים לא יצלתו לעולם לכבוש את הערביאים. כזאת
לא עלתה בידם גם בעתם היותר טובה. ולו גם יצא פחת
דמשק בעצמו לעלות למלחמה על הבעדואינים, הנה
בטרם יכלה לעשן מקמרתו יעלו הם ההרמונה אליו ויגלו
את שוליו.

— אם כן, תתבע אנגליה עלבונה ממצרים — אמר
הציר —

— המצאתיך? — אמר בוריוז — הלא זה דברי כי
רק אז אם יתבררו הדברים מכל עבריהם, רק אז יבואו עד
המשבר. אז ישלחו האנגלים מכתב גלוי ואנית מלחמה
גדולה, אשר עליה ינצח לורד רם ונשא עושה מלאכה במים
רבים — כן משפט אנגליה כל הימים — במכתב גלוי זה
יאמר כי אנגליה דורשת מאת הפחה לכלות ולאבד את כל
בני המשפחה ההיא אשר שלחו יד בנפש אחי מלכת אנגליה;
והפחה ישיב אמרים, כי בעת אשר משל הוא בסוריא לא
נרצח אף אחד מאחי המלכה ואת מכתב הגלוי יענוד לצפירת
תפארתו. מובן הדבר כי זאת לא תניח רוח פאלמערסטאן
וכרגע יוציא פקודה כי

— אל נא! — צעק פאסקואליגא — פאלמערסטאן לא
יתערב בזה. הוא איננו עוד עפֿענדי, כי נתון הוא לחרם
ושליט הוא באי ווהיג (*).

— התאמין כי אנכי לא אדע כזאת? — אבל לתכלית
זו ישובו לתת המשרה בידו, כי בלי פאלמערסטאן לא יעיוז
האנגלים לבקוע אל סוריא. ופאלמערסטאן יקח תחת ידו את
אנית המלחמה וגם את הצבא, למען לא יזיד איש לאמר:
לא, עת יביע הוא: הן. ואז הנה ייטב להטורקים בהתנפל
אנגליה על מצרים. אבל גם זה מובן כי לא חנם יעבדו
האנגלים עבודתם בעד הטורקים ובשכרם יקחו את ירושלים

(*) פאלמערסטאן הוסר אז מפקודת ראש המיניסטעריום
והסמכר אל הוויזיגיס, מחנגדי הממשלה. והציר השופט פאסקואליגא
חשב כי "וויזיג" הוא שם אי אשר אליו גרשו את השר המחרס.

ולא ישיבו עוד, כי נחוץ להם שוק חרש למסכר תוצאות
הפֶּדֶר. ראה ושימה לבך לדברי, כי אנגליה לא תשקוט
ולא תנוח עד אם תחבש לראש כל יושב ירושלים מצנפת
בר שלה.

אבל איפה הוא בעססאָ? שאול נשאל גם אנחנו. בדר
בחדר משכיתו יושב בעססאָ נפעם ונדהם ומחכה את שוב
בתו מבית הרחצה. וברגע הזה והנה קול רגליה ורגלי
השפחות אשר אתה נשמע בחצר הפנימית.

— הנה קראת לי אבי — אמרה חוה בבואה — אך
מה זה? הנך נבוכך ומשומם. מה קרה פה?

— אסון ופגע נורא — השיב בעססאָ — סיום גרוש
אברהם־פחה לא באה עלי עוד צרה כזאת אשר באתני היום.

— האם פֶּאקֶרֶדִין? . . .

— לא, הצעיר האמלל הזה איננו נוגע בדבר. אבל
פגע רע קרה את צעיר אחר, אשר אף כי לא אכיריהו פנים,
נוגע הוא לי עד הנפש.

— לא תכיריהו? אם כן איפוא לא דודי הוא. ואני
נבוכה מבלי דעת. אנא ספרה נא לי באר היטב.

— אסון ושבר גדול אשר לא קֶרְנִי עוד כמו, והוא
בא על נפש איש אשר את לא תרעיהו ואנכי לא ראיתיו מעורי —
אבל הה, אללי לי! דעי לך כי בא הנה צעיר אנגליה, לורד
אנגלי ממשפחת נסיכים.

— אוייה! — התאנחה חוה ממעמקי לב.

— הוא הביא אלי מכתב מאחד מורם ודגול מכל בני
האדם, אשר עלי להודות לו בעד רכושנו, בעד קיומנו פה
וגם בעד חיינו. אין דבר אשר לא הייתי עושה למען הצעיר
הלז. עלי היה לשמרו כבבת עיני. עלי היה לגונן עליו
ולעשות ככל אשר היה לאל ידי. ועתה יחרפני לבבי, עתה

כאשר עבר המועד ! הנה הוא שלח אלי מכתבו על ידי נאמנו, אשר אכירהו. אנכי לא חפצתי להיות למשא על הצעיר בידידותי היתרה, כי שמעתי אשר הוא ארוך באמונתו מאד ואמר אולי לא תנעם לו חברתי. — —

— אבל מה קרהו ? — שאלה חוה נרעשת מאד וחלקה אמרה נפשה בצער אביה —

— לפני ימים אחדים עזב את העיר לבוא אל הר סיני וכלי זיינו עליו וגדוד שומרים סוככים לראשו. אבל במדבר ישבו למו ארב ואחרי מלחמת דמים הוליכוהו שבי.

— אחרי מלחמת דמים !

— כן. האורבים לנפשו נלחמו בלא חמרה, אבל הצעיר אשר אף כי התנקשו לו במארב לא אבה להכנע וילחם כמתיאש וַיִּקָּרב חללי צורריו ומאנשיו לא נפל רב. הם באו במצר ההר ולו חפצו הצוררים כי אז הכריעו את כלם לפי חרב, אבל נזהרו לבלי ימיתו את שבויים, אך הצעיר התנעש והרעיש את אנשיו להתנפל כאיש אחד ויעזבו את ההר ושם במורד תקפו עליו הצוררים במספרם הרב.

— והוא נפצע ?

— אקוה כי לא אָנוּש פצעו. אבל עוד לא שמעת תוכן הדבר. את נאמנו אשר לָקַח גם הוא בשביה, שלחו בלויִת שומרים ירושלימה כי ישיג פדיון נפש. התדעי כמה הוא הכֹּפֶר אשר ידרשו ? שני מילליאן פיאסמער !

— שני מילליאן פיאסמער ! מי שמע כאלה ? אבל הלא נוכל לבוא בדברים, כי יאותו לגרוע ממספר זה ואולי ירעו הרבה.

— ולו גם ידרשו ארבעה מילליאן גם אז עלי לשקול הכסף — אמר בעססאָ — אבל לא הכסף הוא אשר יראיב נפשי. אבי הצעיר הוא נסיך אדיר וידיו רב לו לתת פדיון

נפש בנו כהנה וכהנה מבלי אשר ירגיש חסרון כים. לא על זאת תאבל נפשי ואלך שולל — אבל כי אנכי ערבתי את העלם, הוא נתן על ידי ועלי היה לראונו לו לשים כל מעניי בו, לשמרו ולגונן עליו — ואנכי עוד בעיני לא ראיתיו והנה הוא פצוע, נגוע ונתון בשבי!

— אבל הן הוא השתמט ממך, אבי — נמנמה חוה —
— הוא השתמט ממני! הן אנכי הייתי בעיניו אך כיהודי שלחני, אשר אלי יוכל לשלוח את עבדו לקבל כסף בעת הצורך. והאם אתבע עלבוני משר וגדול אנגלי? הן עלי היה לחכות יום יום בפתחי שערי ו להשתתות אפים ארצה עד כי יישר בעיניו לשים לבו אלי, עלי היה... —

— לא, לא, אל נא, אבי! הנך מתמרמר, אבל לא כן הצעיר עמו — אמרה חוה — הלא שמעת כי אדוק הוא באמונתו, ומי יודע אולי לא ישית לבו לכל אשר בתבל ארצה, כי רוחו במרום תמריא ונפשו חוג שמים תתהלך. האיש אשר יבחר לכתת רגליו לבוא אל הר סיני הוא לא יראה אותנו כשפלים ונבזים, כאשר כן יאמר לבך.

— אבל איך יהיו בעיניו אלה אשר הוא עתה בידם?
זו רעה חולה ועל זה דוה לבי. התרעי מי הוא הצודה אשר פלח כליותי? — הלא הוא אבי!

— הה, בוגד! בוגד ושודר! — ועקה חוה ותלט פניה בכפות ידיה — כן נבא לי לבי. הה, אין עוד שפל ונבזה כמהו!

— לא, לא בתי — אמר בעססא — כאחת הנשים תדברי. הנשיא הגדול הכאיבני וימררני מאד אבל לא השפיל בזה את ערכו. הן הוא איננו יודע את היחש אשר ביני לבין האנגלי הצעיר. כמשפט בני שבטו וכמנהגם תפש אותו בשבי במדבר. ואף כי הרבה עמלק פצעי, העמיק

הרחיב חבורתי, אבל לא בוגד ולא שפל הוא.

— כן, כן אבי — אמרה חוה נרעשת ונדהמת — אבל לא עליו תסוב מלתי, כי אם אל איש אחר ירוזמון דברי. ומה העצה אשר יעצת לעשות בזה, אבי!

— ראשית כל עלי לנקות נפשי מן הכתם אשר זאת הפעם ראשונה נכתמה בו. האנגלי הזה בא ירושלימה בכתב אמנה אלי לתת לו כסף בלי מצרים. ויעבור במדבר ונשבה על ידי חותני אשר ישב למו ארב בחלק הערבה, אשר מעורו לא דרכה בו רגל בן שבטו וישלח מלאכו אלי לתת על ידו כפר נפש נסיך. — כן הוא פני הדבר מצדו תחיצון וככה יראהו כל אדם הרואה לעינים — אוי לאותה בושה! — ואנכי משער בנפשי כי פושקי שפתים שואפי חדשות כבר ישיחו בזה וברגע זה יושבים הם בלי ספק בחדר אורחי והמקרה הזה להם ענין לענות בו, והם קורצים בעינים, משתאים ומפמירים בשפה בעת יעשנו קטרת ושותים שקני — והאם לא יצדקו בזה, האם לא יזכו בשפטם? והאוכל להתלונן עליהם?

— בר לבב לא ישים לבו אל פושקי שפתים ומוציאי דבה.

— בר לבב שלם ישלם את הכפר מכיסו. האומנם רע עלי לשלם שני מיליאן או גם פחות מזה כפר נפש איש אשר לא בא אף פעם בצל קורתי. אבל אָנוּם הנני לעשות ככה, עלי לעשות כן למען חותני ראש שבט בני הרכבים, אשר עזרתיו להשלים עם מחמד עלי, אשר בהשתדלותי נהיה לראש המשגיחים על שירות מעקקא במשך חמש שנים ולרגלי משמרתו זו רכש לו שנים עשר אלף גמלים — הה! לולא את שהיית לי, כי אז אררתי אָרוּר את היום אשר בו התערב דמי בדם בני יתרו. ובאמת,

אם נכוּנן לחקר האמת לאמתה, הלא הם בני ישמעאל!
— לא, לא אבי, אל נא באפך. הנה תשלח דברך
אל הנשיא הגדול והוא יקשיב וישמע.

— אנכי אשלח דברי אל הנשיא הגדול! ? כנראה לא
תרעי את זקנך ולא תרעי את אביך, אנחנו צוררים איש
לאחיו ונמאס איש ברעהו. משטמה נצחת בינותינו. לא,
טוב לי לשלם הכפר מכיס מִבְּקֶשׁ חסד מאת הנשיא הגדול.
אבל איככה אוכלה לשלם הכפר לו גם אחפז? האנגלי
הצעיר סוער ומתרגש, אש נשקה בקרבו ודמיו רתחו, הוא
לא נתן את נפשו לשבי גם כי נפלו עליו פתאם מן המארב
בהמון עם עצום ערוך מלחמה ומן המצר של רצועת ההר
התנפל ברעש וימחץ קרקר אויביו ויור עליהם חציו בשם
משיחו — כאשר כן ספרו לי — כן הוא האנגלי עמו ואיככה
זה אפרהו אני? היתכן כי איש כזה יאות להיות חייב תורה
על חרותו וחפשו לחסד איש יהודי? הלא יבחר לו מות
מחיי חופש כאלה! את חוה לא תרעי ארתות מתי תבל
ולא תכירי ולא תביני אף שמץ מתכונת האנגלים הצעירים.
אין עוד כמותם בתבל עם קשה-ערף, עם גא, עם
ומתנשא, עם כביר כח רצון, עם זריו ומהיר. חיים הם
באוויר אדי וקיסורי, מתכלכלים בבשר חי ויין חזק. הם
יתקלסו באבותיהם ואינם נושאים כל תפלה ותחנה. את
ימיהם יבלו בציר, בשעשועים וכדומה. הם מלת הארץ
ובידם העז והמשרה וכל רכוש הארץ ועשרה. ואם תקצר
ידם לרושש את האזכרים, אשר כבר סצצו כל לחם, ישלחו
ידם ויבזו את מלכי הדו.

— אבל האנגלי הצעיר הזה הוא ירא אלהים — הלא

כן הגדת? — אמרה חוה —

— הה, האנגלי הצעיר הזה — למה זה בא הלום?

מה לו ולירושלים? מה לירושלים ולו? — אבל הנה נאמן ביתו, אשר גם הוא בתור שבוי, מחכה פה ועלי להשיב דבר. הוא אחר קמתי מגני וקרן ישעי, הוא אשר הביא לי את האות הגדול של ידידנו האדיר — עד כמה נוגע דבר הצעיר אל לב ידידנו! הה, ארור, ארור היום, ארור הוא במארה משלשת! יקבהו אל זועם! יום צר ומשואה, יום גלות שלישיה!

— אבי, אבי יקירי! תאלתך וסערת נפשך לא תתאימנה עם כביר שכלך ועוז רוח תבונתך. עלינו להתבונן ולמצוא עצה ופליגיה. הניחה לי ואדברה אנכי עם שליח האנגלי הצעיר, למען ארע כל שרש דבר. לבי לא יתנני להאמין כי אברה כל תקוה כאשר כן תחזה לך אתה. לבבי יאמין כי עוד יש עצה ותוצאות.

מ

הנשיא הגדול להבערואינים בני הרכבים, עמלק, בשובו מערבות סוריא תקע אהלו בין שני עינים גדולים ונפלאים שרידי חרבות עיר אדומית עתיקה, בבקעה גדולה אשר הרים סביב לה. אהל הנשיא הפונה מזרחה התנוסס מכין מרצפת גורן עגולה לפני במת-חזיון חצובה בסלע. מקום השבת והשלבות נשמרו כמעט משני הכליון. צלעי ההרים קמו בכוכין חצובים בסלע, בשרידי היכלות ואולי גם בבתי מעון — לא נדע מה שהיה לראשונה, אבל עתה הנה יושבים בס לפנינו בני אדם רבים. מסביב מפוזרים שברי עמודים מנפצים והמון עבי גבי קירות וכתלים אשר לא נדע

עתה שמושם. מנקרת ההר יזרום פלג המטה עקלקלותיו דרך המישור, מימיו לא נראו כמעט למראה עין, אבל עקבותיהם הודיעו קו קשור יפה אף נעים על פני סובך ערבי נחל ועצי תאנים. מעבר האחר בין הפלג ובין גורן העגולה נטועים אהלי קדר כאגן הסהר, שפעת סוסים רועים וגמלים נברכים. נגה הערב יצק על כל אלה אור תכלת שקוף. מעל הנבעות מעבר השני משוטט ועולה ירח מלא כשקל הכסף. יריעת הנשיא פרושה לפני האהל והנשיא יושב לברו ויעשן מקטרתו מעץ תמר והוא שקוע במחשבותיו. הכרת פניו לא ענתה כי שיבה זרקה בו ורק זקנו הארוך הלבן כשלג גלה על שנותיו. מבנה גוו איתן ולא נראה אף קמט אחד בפניו היפים מראה חום, שניו מלאות ויפות, ראשו מכוסה בצעיף תולעת שני מרקם בפתילי זהב ומקלעת ציצים וברגליו נעלים מעורות אלים מאדמים. אלה פני נשיא השבט הגדול והעצום, שבט אשר בהקבץ כחותיו לנקבציו יוכל להציג בשער עשרת אלפים רוכבים. מעמק המנהרה נראה רוכב ורמח בירו, שוטף במרוצתו ובגשתו אל המחנה הקיפוהו בשאלות שונות, אך הוא לא השיב דבר ולא עצר מרוצתו עד קרבו אל הנשיא הגדול.

— שלום לנשיא הנשיאים — אמר — עשינו כמצוה עלינו מפי כבודך. אחי מלכת אנגליה עבדך הנהו.
— טוב — אמר הנשיא עמלק בתפארת רום עיניו בהוציאו מקטרתו מפיו — מַבְבֶּשֶׁת גמל צעיר יערכו ארוחה לאמך. ולמתי יבואו הלום?

— לעת ינמו צללי הערב הראשונים.

— טוב. האם יבוא אחי המלכה עם הראש סעלים.

— אין אלהים מבלעדי אלה! — הראש סעלים לא

ישתה עוד יין חלבון כי אם בערן אלהים.

— אמנם, אין אלהים מבלעדי אלה! האם גם שנתו במעין נומולא?

— לא, אבל עין רעה שלטה בנו. ארבעה צבאים הפסיקו לנו הדרך היום בבקר. שלום קראנו לנסיך אנגליה והנה לשלום מר לנו מר. אחי המלכה עז כנמר ויריח מלחמה והוא ירה אל ראש סעלים וינפצהו.

— אין אלהים מבלעדי אלה! — יהי שם ה' מברך! — אברה אישון עיני. והנסיך האנגלי חי הוא? — חי הוא.

— טוב. לאלמנת סעלים יתנו נא גמלים ובעל אחר. האם הרע עוד השמן המשחית?

— מנגר אחר לא יהיה אשכול ענבים, לו גם יהי הנגר גדול מאד.

— שפת אמת תכון לעד — תול נא אמרתך כמים ממעינות משה.

— אין אלהים מבלעדי אלה! לקול קריאתך לא יענך עוד לא אברהם, לא מולגראבי ולא אָמון, וגם נפצעים ישנם.

— הודע נא את העם כי אין אלהים מבלעדי אלה.

האם כל מעללי השמן האלה חוללו ידי נשיא הדשעלאהינים?

— שפת אמת תכון לעד. תול נא אמרתי כמי מעינות

משה. נשיא הדשעלאהינים הניא את העלם מבוא בדמים

ולא יעצוהו לעורר קרבות, אבל העלם הוא בכור שמן. רבים

הם שְׂדֵי שחת ושעירי תופת אבל אין עוד שמן ושעיר

כְּפָרָאֵק החבוש מגבעה עגולה.

נמה ערב ויאת לילה. לִבְּן פני הירח התנוצץ ויהי

לאור מופיע. צוארי הגמלים האֲרָפִים נשקפו כרצי-כסף לנגה

קרניו. פה ושם נערכו מוקדי עצים. בָּאֵהִלִים השחורים

התנוצצו מנורות תלויות. והנה קול המון, רב קשב וצלצלי

שמע. ממורד ההר נראו ראשי חניתות מרוטות ואחריהם
והנה צבא רוכבים. מהם אשר עלו אל המישור, דהרו דהרות
אבירים הלאה בעופפם את חניתותיהם באויר. אך יתר אנשי
המחנה התנהלו לאטי בסדר ומשטר בדרך העולה אל אהל
הנשיא. גרוד רוכבים בראש ואחריהם גמלים נושאים המון
אנשי צבא, אחריהם רכב הנשיא האססאן פצוע, אבל עוז
פניו לא שנה. חניתו אצלו ובני לויתו ההלכוא אתו היו חלוצי
נשק, אחרי כן נסע ברֶאָנִי בין שני בערואינים אשר לא
פסקה שיחה מפיו עמהם. הוא שלם בלי פגע. גופות מעלים
וחבריו הנהרגים ומכוסים באדרות והתנועעו על גבות הגמלים,
ואחרי כל אלה הופיע המלקוח היקר — טאנקרעד רוכב על
בן יָמָקִים, ימינו חתולה ומסביב לו גרוד רוכבים רבים. את
פניו נשאו בכבוד והדר מאד, לא רק מהיותו נסיך אשר
ייקר פדיון נפשו, כי אם בעד אומץ לבו וגבורתו אשר חשף
לעיניהם. פראי המדבר מוקירים מאד את יפעת הגבורה והוד
נערץ. מבלי שים לב אל פצעו אשר אם קטן ונקל היה
אבל כבר החל להעמיק ולשחת, מבלי שים לב אל אסונו
ותלונתו על כי לא הצליח הפצו, לא יכול טאנקרעד להביט
בקרת רוח על החיוון הנחמר אשר נגלה לפניו. הוא קרא
אך בספרים על אדות הערים הנשמות והעזובות, החצובות
מסלעים איתנים וכפים — בימי קדם היו הערים האלה ערי
בירה לממשלות אדירות ועשירות.

הַשִּׁירָא נצבה לפני אהל הנשיא הגדול. מרצפת גורן
העגולה בסתה בגמלים, בסוסים והמון צבא. רבים התיצבו
על מושבות האבן למען ייטיבו לראות את הנעשה. ידיהם
וראשיהם המעלפים ברדידים יפוזו בשלל צבעיהם לאור לבנת
הלבנה ונגה אדמדם של מדורת השומרים. לטאנקרעד עורו
לדרת מעל בן הרמכים ויציגוהו לפני השליט. והנשיא

בבדו לשבת על היריעה אתו יחד ולפני הנשיא האססאן
ובראני הביאו שתי יריעות אחרות .

— שלום לאחי מלכות רבות ! כל אשר אתה רואה
לך הוא . שלום לנשיא האססאן — אנשים אחים אנחנו .
שלום — הוסיף עמלק בפנותו אל בראני — שמעתי כי
תשמע לשוננו היפה כלבנה ונָהּ וּמַעֲנָה ככפות התמרים .
הגידה נא לאחי המלכות האדירות , כי לא הבין שפת השלום
אשר שלחתי להגיד לו היום בבקר . אנכי קראתיו למשתה ולא
למלחמה . הגידה לו כי כלנו אחים הננו .

— הגידה נא אל הנשיא — ענה מאנקרעד — כי
אין לבי נכון לשמוח עמו במשתה , וכל חפצי לרעת מדוע
הוליכוני שבי ?

— הגידה נא אל הנסיך , אחי המלכות הרמות , כי
איננו שבי , כי אם אֵרֶם .

— אם כן שאל נא את הנשיא אם אוכל לשוב כרגע
אל מקומי ?

— הגידה נא אל הנסיך , אחי מלכות נְשָׂאוֹת , כי לא
לכבוד הוא לי ולו לשלחנו מאתי בלילה .

— שאל נא את הנשיא אם אוכל לשוב מחר בבקר ?

— הגידה נא אל הנסיך , כי למחר בהיות הבקר
ימצא בי את קרוב — ובדברו הוציא הנשיא הגדול את
מקטרתו מפיו ויתננה למאנקרעד . הדבר הזה נחשב לאות
כבוד ויקר מאד . ואחרי רגעים הביאו מקטורת גם להאססאן
וגם לבראני .

— בעשן מן מקטרת הנשיא תהי זאת עֲרֵבָה לנפשך
ואיש לא יזיד לנגוע בכך לרעה — לחש בראני באזני
מאנקרעד — עלינו להצהיל פנים ולא ליאש לבנו . בנסעי
עם האדון סידאניא באנו בצרה ורעה גדולה עוד מזו : עלינו
(ח'ב) 7

התנפלו שודדי הים בני מאלאי, והאנשים אשר פה יחשבו לעמתם כבני עליון.

ומדי דברו והנה מבין המחנה נדחק ונראה איש צעיר הולך קוממיות ובהתבוננו אל מאנקרעד בשום לב חלף ועבר וישב על יריעת הנשיא הגדול. הדבר הזה לבדו יעיד כי האיש הצעיר מרום ונשא הוא לבד אשר צניפו ותלבשתו רמו לצניף ותלבשת הנשיא עמלק. הוא צעיר מאד לימים, פניו המלאים חן ויופי, רעיון וחפץ ומבטו החורר לקחו את לב מאנקרעד.

בין כה ובמחנה רבה התכונה אל הגרה. שש צאן נתנו אל הגרוד השב זה עתה. ובכל מקום נשמע קול שריקות, קול טחנת הקפה. הגברים נשאו כמקום למקום כדים מלאים יין חלבון וסלים מלאים ככרות לחם הם, אשר זה מעט הוציאוהו מן התנורים המשונים. והנשיא הגדול שאל שאלותיו, כמנהג בני הקדם, אשה אחר רעותה: מי הנערצה בגבורה, אנגליה או צרפת? מה שם העם השלישי של איירופא, אשר כפי ששמע, הוא עם אנשים לבנים חרומי חוטם לבושי מעילים ירקרק-כהה. היעצרו כה גם אלה הלבנים הרומי החטם נושאי מעילים ירקרק-כהה לכבוש את אקרא כמו האנגלים? — כי כבישת אקרא היתה בסוריא לאבן-בחן לרעם גבורת תפארה ואומץ אדירי צבא — כמה סוסים למלכת אנגליה וכמה עבדים? הטובים הם קניי הרובה שבאנגליה? השותים האנגלים יין? ומה הם האנגלים? האם הם כופרים — נוצרים, או כופרים בעלי אלילים? ועוד שאלות כאלה. ואחרי כן קרא עמלק למאנקרעד והאססאן ועוד לשנים ושלושה לבוא האהלה למשתה הערב.

— יסלח נא לי הנשיא — אמר מאנקרעד אל בראני —

כי אני עיף ופצוע. שאל נא אולי ירשני להפרד עתה מעריו וכי יקציעו לי איזה אהל להנפש בו.

— ההנך פצוע? — שאל בחרדת לב ובחמלה רבה בשפת צרפת הנשיא הצעיר היושב על יריעת עמלק —

— לא אָנוּש הוא פצעי — אמר מאנקרעד בשפת רצון, כי נמשך לבו אחרי הצעיר אשר מצא חן בעיניו בגדל נפשו ובחמלתו הגלויה — זאת הפעם הראשונה לי לנסות ידי בקרב. יוכל היות כי מפריז הנני על המדה אם אֶמַר כי זרועי תכאב עלי מאד. אך נקל לך להבין כי נפשי דורשת מרגעה.

— הנשיא הגדול יערך לך מקום באהל — אמר הצעיר — אבל איננו מקום שקט ושלוה הדרושים מאד לנכאב ופצוע. הנה לי אהל מיוחד פה, אהל דל אבל שקט מאד וכל שאון לא יפריע בו מנוחתך. הואילה נא לכבדני לקים כך הכנסת אורחים.

— מה רב טובך! ואנכי בכל נפשי חפצתי להיות אורחך — אבל שבוי הנני — אמר מאנקרעד בנאון — ולא אוכל לתור אחרי לבבי ואחרי עיני.

— אנכי אכונן הכל — אמר הצעיר. ויקח דברים עם הנשיא ואחרי רגעים אחדים קמו ממושכם והצעיר אמר אל מאנקרעד בידירות וכן:

— הנך תחת משמרתי ואנכי לא אהיה שר בית סהר אביר לב — להיות כזאת לאיש כמוך יפלא ממני.

ושני הצעירים קמו וישתחוו אל הנשיא ויעזבו את מקומם. ברָאֵנִי חפץ ללכת אחריהם אך הצעיר פנה אליו, ויאמר בשפה נמרצה:

— הנשיא הגדול מחכה לך ועליך לתת את שאלתו ולבך אל יפול לגורל אדוניך, כי אישימה עיני עליו — הלא

תרשני כזאת ? הוסיף בקול לוקח לב ונפש ויושט ידו אל טאנקרעד ויאמר : מה אמולה לבתי לשמוע כי הנך פצוע !

— האלמוני הצעיר לקח לב טאנקרעד בפניו המפיקים אהבה ורגש, בנועם מדברו וחקן שפתיו, אשר באו כשמן בעצמות טאנקרעד ורפאות לבשרו אחרי כל התלאות אשר מצאוהו וקורותיו אשר פגעו בו. בנפש הפצה הלך טאנקרעד אחרי הצעיר אל אהל התקוע מחוץ לגורן העגולה ועומד לבדר הרחק מיתר האהלים. חדרים רבים וקנים באהל ושונה הוא בצבעיו ובתבניתו מיתר האהלים. אנודות שושנים קשורות ביתדות אצל הפתח והמון עבדים ואיש מקטרתו בפיו יושבים בעגולה ובראותם את טאנקרעד ואת ההולך לפניו לחצו ידיהם אל לבם, אבל לא קמו ממקומם. בפנים האהל מצא טאנקרעד גבעה נעימה מהמון כרים וכסתות ויריעות פרושות, מקטרות ונשק. ולתמהון לבבו, גם עלי מכתב עתי צרפתי היוצא בסמירנא.

— האח, — הריע טאנקרעד בהשתטחו על המצע הרך -- אחרי כל הפגעים והזרות אשר קרני היום, למשיב נפש הוא לי אהלך הנפלא.

— ארון הנך לכל אשר בזה — אמר הצעיר במחאו בפיו, ועבד בא והצעיר לאט באזנו דבר ויצא העבד וישב ובידו מנורת כסף מלאה שמן תמרים ויציגנה על הרצפה.

— לי פה שני עבדים אנגלים — אמר טאנקרעד — ופה לא ירון חלקם באשר לא ישמעו שפת אנשי המקום.

— כרגע אצוה עליהם כי אתך יהיו פה לשרתך. ובין כה עליך לטעום מאימה בטרם תשכב. — ובדברו והנה שני עבדים באים ובידם המון קערות אשר טאנקרעד משך ידו מהן, אבל הנשיא הצעיר לקח אחת מהנה ויאמר :

— מן הקערה הזאת עליך לטעום ויהי גם מעט. בה
אכל משיב נפש ומעורר רוח אחרי נדודים ועמל נפש —
ובדבריו הושיט אל טאנקרעד את המטעמים: תערובות לחם,
תמרים ומחֶמְאוֹת חלב ערוכות בטוב טעם. וטאנקרעד אשר
אף כי תאות האכל עזבתהו נהנה מאד מן המטעמים האלה
ובכלותו לאכול הביאו מקטרות ושני הצעירים השענו על
מצעם ויעשנו וישוחחו.

— זרות רבות מצאוני היום — אמר טאנקרעד — אך
המקרה היותר מוזר והיותר נעים הוא התרועעותי אתך.
מתק וידידותיך ונועם שפתיך המתיקו לי את המרורים אשר
השביעוני בני שבטך, ובתם לבי אנדך כי לא פללתי למצוא
חן אהבה וידידות כזו באוהל שוכני עֶקְבוֹת כאשר לא חלמתי
למצוא פה מכתבי עת צרפתיים.

— אנכי אינני ערבי — ענה הצעיר בכובד לשון
ונכלם מעט —

— הֲבֵן? — הריע טאנקרעד —

— אנכי נסיך שליט בן דת נצרת.

— האומנם?

— נסיך לבנון ולבי הולך אחרי אנגליה ורוחי נאמנת

אתה ובגלל הדבר הזה סבלתי רבות מאד.

— האם כמוני גם אתה שבוי הנך פה?

— לא. אנכי באתי הלום לבקש ולמצוא עזר וסעד

להאמללים המעונים ההם אשר היה היו סרים למשמעתי לולא
לִקְחָ מַמְנִי שְׂבַט מוֹשִׁלִּים וְנוֹר מְלוּכָה — סרים למשמעתי,
למשמעת נצר משרשי השבט אשר נהג אותם ויצרם ויגונן
עליהם במשך שבע מאות שנה. השבט הנערץ, אשר
בראשו עומד הנשיא עמלק, תקע לעתים את אהלו במדבר
הגדול אשר בסוריא בקרבת דמשק — ולפי טעמי ונמוקי

יכול יוכל השבט הזה לִשְׁוֹת עֹזר רב על עמי האֲמֵלֶל.

— חבלים נפלו לך בנעימים ומה שפרה נחלתך ! —

התלהב מאנקרעד — הנך נסיך סוריא ונוצרי גם יחד.

— כן — ענה העמיר הצעיר בחם לב — לו השכילו

האנגלים להבין את הענין הנוגע לנפשם, כי אז ימצאו און
למו על ידי ובעזרתי לשפוך ממשלתם על כל ארץ סוריא.

— האנגלים?! — הריע מאנקרעד — למה זה ועל

מה זה להאנגלים לכבוש את סוריא ?

— אם לא יקחו האנגלים את סוריא, אזי תקחנה

צרפת.

— לבי לא כן ידמה.

— אבל הן לא יתכן לעזוב את הארץ הזאת במצבה

עתה. תוגרמה לא תכון לעולם בה ולא תעשה בה חיל.

האם באמת תחשוב כי בין יושבי הלבנון ישנו אף אחד

אשר ישים לב לשלטון פחת דמשק ? לולא נצלו המצרים

את הנשק משוכני ההרים, כי אז במשך שבוע כלה גרש

גורשו המורקים מסוריא.

— נסיך סוריא ונוצרי ! — הגה מאנקרעד כמדבר אל

לבו — ההתאחדות הזו תוכל לחולל ולהוליד עצמה ואון כביר

אשר לפניו כאין יהיו גם עוז פארטא, אנגליה וכל איירופא

גם יחד. סוריא היתה כבר לארץ כבירה וארירה בעוד אשר

צרפת ואנגליה היו אז אך יערי בציר וקרקע בתולה. דגל

שלשת הצבעים עבר הררי אלף ויחלף מעבר להרהיון, גם

אנגליה הדף ויהרוף גם את דגל שלשת הצבעים. אבל לו

הייתי אנכי נסיך סוריא בעוז שלטון, כי אז לא קראתי

לעזר דגלי זרים מארצות נכריות, כי אם יצאתי חמוש

בצלב מושיעי —

— לו הייתי חמוש ומזין במלוח כסף כביר וגדול —
אמר העמיר — כי אז כביר מצאה ידי לבצע מעשי גם בלי
עזרת צרפת ואנגליה.

— במלוח-כסף !? — הריע טאנקרעד — רואה הנני
כי רוח עושים אשר נסך עלינו זמננו גשא גם המדברה והארם
הטמון בחיק הליבעראליזמוס הנשחתה צרור גם בכנפות ארץ
מטהרה. האמינה לי כי אשר העמים לא בכסף יקנה וגאולתם
לא על נשך ותרבית נוסדה.

וברגע הזה נפרעה שיחת הצעירים על ידי שאון בא
מן החוץ בבוא משרתי טאנקרעד וואהרמאן ופריימאן. בחורי
חמד אלה הקשו את ערפם לדבר אל הערביאים רק אנגלית,
ואף כי לא יתכן כי יאמינו אשר השפה הזאת מובנת לשומעיה
פה, בכל זאת עמדו על דעתם בקשי-ערף בני אנגליה
ובגאון נערץ ויעתירו את דבריהם כמו היתה שפתם שפת
הארץ הזאת. ובעת לא הבינו להם מלאו פיהם שחוק על
בערות הערביאים. השאון הלך הלוך וגדל והנה וואהרמאן
ופריימאן באו האהלה.

— ומה שלומכם ? — שאל טאנקרעד —
— שלום לנו ונפשנו לא חסרה דבר — אמר פריימאן
בלעגי שפה — אנחנו סעדנו לבנו עם הפראים.
— העם הזה איננו עם פרא.
— אבל אדוני, הן יחסרו לבני העם הזה בגדי
תלבשת רבים, ואינם יודעים מאומה על דבר שכן ומזלג.
— לפני מאתים שנה לא ידעו גם באנגליה מה הוא
המזלג ובכל זאת לא היינו פראים גם אז, כי החלק היותר
טוב של מבצר מאנטיקומ התנוסס גם לפני הזמן ההוא.
— מי יתן והיינו עתה שמה.

— אמנם כן הוא, כי זה חפצנו, אבל עלינו להשלים

עם המקרה. ועתה הגידו נא לי אם כלכלתם נפשותיכם. על דבר המעון ידאג בראני לכוונן הדבר ואם לא יעלה בידו, אזי תמצאו מנוחה בקרבת האהל הזה. באדרותיכם ובאדרתי תוכלו לכוונן מצע ומשכב טוב.

— רב תודות לך אדונינו. הנה הבאנו את בנריך הנה, אבל לא נדע מה נעשה מחר בדבר נעליך, כי הפראים השיגו את צנצנת המשחה ויסבאו אותה כיון צרוף.

— עזבו נא את הנעלים — אמר טאנקרעד — כי לנו פה ענין יותר גדול לענות בו.

— אנכי הגדתי להם מה עצור בהצנצנת — אמר פריימאן — והם לא השיבו ידם.

— עם קשה-דערף! — שחק טאנקרעד —

— כנראה חשבו את המשחה לזין — אמר וואהרמאן — מעודי לא ראיתי בוערים בעם כמוהם.

— ובזה תנבחו לדעת ערך חנוך טוב ויפה.

— כן, אדונינו. את זאת יראה לבנו. ונפשנו תרחש

תורה לאמך הכבודה. בבואי הלום — הוסיף פריימאן — מאחורי ההרים וראיתי את האש הגדולה היוקדת, דמיתי לאמונה, כי אומרים הם לשרפנו חיים אם לא נכפור באמונתנו, ובחבי נשאתי רנה ותפלה לאל שומר ונפשי חשה אז רגשות גנש ונענה על קדוש השם.

— איך שיהיה — אמר טאנקרעד — אבל את נפשותינו יתנו לנו לשלל. קצרה ידי להיות לכם פה מושיע ורב, אך אם דבר גדול לכם אזי אתאמץ לעזור ככל אשר אוכלה.

וואהרמאן ופריימאן הביטו איש פני רעהו, כמו יתעשתו וחושבים מחשבות, עד כי וואהרמאן פתח פיו ויאמר בשפה רפה:

— מאד לא תנעם לנו להיות למעמסה על אדונינו ,
אבל מי יתן ונתנו לנו צוקקער , כי לא נוכל לשחות את
הקפה פה בלי צוקקער .

י

— לא יכלתי להגיד לך דברי אמש — אמר בראָני —
כי רבו ביום ההוא התלאות מכרי יום תמים .
— אבל עתה הלא תאמין כי שבה נפשי למנוחתה
ויכול אוכל לשאת דבריך — אמר מאנקרעד —
— הוא דבר עברית למען לא אבין אני והאססאן ,
אבל אנכי שומע הנני את השפה הלוו .
— עברית ? — מדוע זה עברית ?
— בני השבט הזה הם שומרי דת משה .
— האם רצונך לאמר כי עברים הם ?
— הערביאים הם יהודים רוכבי סוסים — אמר
בראָני — ומשפחת השבט הזה , כאשר שמעתי , היא
משפחת הרקבים .
— הכן ? — קרא מאנקרעד ויצלול במחשבותיו —
זה כבר שמעה אזני את השם הזה . היתכן ? — השב
בלבבו — היתכן כי היותי בבית-היני תביאני בשבי הזה ?
— כפי הנראה נולדה המזמה הזאת עוד בירושלים
ושם כוננוה . מראש חזיתי כי לא שבי במקרה הוא . מאנשים
האלה לא נכחד דבר , הם חפצים לשלות דברם אל בעססא ,
באשר יודעים הם כי אוצרו פתוח לפניך , ולו תחפץ לשוב
ולבנות את ההיכל בירושלים , גם אז עליו להשפיע עליו די-

זהב. ואם מאן ימאן לתת די כופר נפשך, אזי יוליכו אותנו למעמקי המדבר.

— ומה עתה?

— העצה הנאמנה להמשיך את זמן היותנו פה. העצה

הזו תכון בכל מקרה ומה גם עתה אשר אין אחרת עמי. אבל במשך הזמן המצא תמצאנה עצה ותושיה מאליהן. הדבר הדרוש בוא יבוא, שלושת החפץ ומלאת הכפוק הוא חק הטבע. הגמל דרוש מאד לחפץ בני המדבר, והמדבר חולל והוליד את הגמל. אנכי שניתי ושלשתי אל הנשיא הגדול, כי אינך מורע המלוכה, כי אביך נהרס עד היסוד וכי דבר כבד היה במקנהו; וכי אתה, אשר אף אם כפי הנראה, נוסע הנך רק להתענג, אבל באמת הנך בורח הקחרס מן הארץ. כל עצומותי אלה הגשתי למען המעט בזה את מכסת הכופר. עתה כעת הזאת עוד לא יתן אמון בדברי, יען כי מראש הגידו לו אחרת ההפך מדברי וחזק הוא באמונתו הראשונה, אבל בכל זאת, סוף סוף יכנסו דברי בלבי אם אך יקרה לפניו כי ישעה באיזה דבר וישנה באיזה מעשה והיה לו לאות כי אפשר לטעות, ואז יתללו גם דברי לבוא בלבו בהולד בקרבו התנגדות (רעאקציאן). התנגדות הפעולה היא חוק חברת בני האדם והיא לנצח תעמוד, וכל כשרון המעשה לעשות תושיה תלוי רק בהבנת החוק הזה.

— כנראה, פלוסוף גדול הנך, בראני. — אמר

שאנקרעד —

— חמש שנים נסעתי בלויית האדון סיראניא — אמר

בראני — וחמיד באנו במצרים אשר המיטו עלינו בלחות. ולפעמים באנו בצרה ובמצוק גדול מאשר קרנו פה. וסיראניא הוציא תורה ויאלף דעת מכל סבה ופגע. אנכי התעניתי בכל אשר התענה הוא וחלקי אמרה נפשי בכל המוצאות

אותו ומבינתו אצל גם עלי ויצק עלי רוחו עד כי תמיד יודע הנני עת לכל חפץ לדבר ולעשות.

— והנה עתה תוכל לנסות את תבונת נסיונך, אף כי לפי אשר אחזה לי אני, הנה המקרה אשר קרנו פה פשוט הוא, אפס נתעב ושפל מאד. אם כה או כה עלינו להתאמץ לצאת לחפשי משבינו. לו קרני כזה באחרית מסעי, כי אז היה עומד מעמי ולבי בי, אחרי שבע עמל ותלאה, אחרי נסיון רב. אבל עתה בראשית דרכי, בעוד רק הצגתי כף רגלי לנסות לעשות דבר והנה מתלאה — הנה יכשל כחי ונפשי מרה לי מאד ואפונה אם אעצור כח לעשות דרכי הלאה. אך לו הייתי לבדי כי אז לא אביתי לפדות נפשי בכפר וראה ראיתי את הפגע אשר קרני לבוחן ומסה אשר אנה לי האלהים למען נסות אותי ולבחון את לבי, ראה ראיתי את המקרה הזה כאחד הנסיונות הצופים לי על דרכי ובלב בטוח ומשגב הייתי מאמץ רוחי ליחל לתשועת אלהי לחלצני ממצור ולהוציאני למרחב. אבל אינני בודר, כי לרגלי נלכדת גם אתה והמיטותי רעתי גם על שני משרתי האנגלים. וכנראה הסבותי גם בנפש האססאן החרוץ והיקר והבאתי שואה עליו ועל שבטו. ואנכי לא איכל לדרוש מכס קרבן נפש כזה למעני, אשר כשאני לעצמי לא היה כבר ממני מנשוא. ועל כן יחשוב לבי כי רק דרך אחת נשארה לפנינו, והיא להפנע תחת עלנו ולאחוז דרכנו הלאה בעקבות שובינו.

— סלח נא לי אדוני — אמר ברעני — כי לא אוכל להסכים לדעתך. הנה אתה תביט על הדבר רק מצדו החיצון. וזה ללא אמת, יען כי תמיד ישנו ענין אחר אשר ישים לאל את כל החשבונות אשר בקשנו והחלטנו על פי ראותנו את הדבר רק כפי שהוא נראה לעינים. הענין ההוא הוא המקרה.

רבות נסיתי וראיתי כי אך המקרה אשר לא חוינו מראש רק הוא גמר עלינו לחלצנו ממבוכה אשר הניעה למרום קצה ולא מעשינו ותחבולותינו אשר חבלנו במועצות וחשבון לצאת מן המיצר. ועל כן יהי נא לב אדוני סמוך ובטוח כי גם עתה יעמוד לנו המקרה.

— אנכי — אמר טאנקרעד — אינני רואה כל בסיס ויסוד למקרה אשר יוכל להראות פעלו עלינו במצבנו פה. המקרה הוא יליד ערים גדולות, אשר שם הפעולות והמעשים אחוים וסבוכים אלה באלה וחליפות מאליוות לתוצאות הסבות השונות המביאות לידי מעשה. אבל אנחנו הננו פה במדבר והנשיא הגדול לא ישנה את דעתו, כאשר לא יחליף ולא ימיר את מנהגו ומדותיו נחלת אבותיו לפני אלפי שנה. ועל כן נבדל הוא ולבדד ומרום הוא מעל כל חליפה ותמורה להטותו מני ארחו.

— תמיד ישנו מקרה אשר יבקיע פתאם מחביון עוו. ואין דבר שאין לו שעה.

— לבי ידמה כי כלואים הננו במבוי סגור חותם צר. לכל דבר יש תוצאות. גם במבוי סגור אפשר למצוא חלון ולהתחמק דרך בו.

— אולי טוב כי נשאל בעצת אדון האהל הזה. — שאל טאנקרעד בשפה רפה — כי לבו טוב לנו מאד.

— בעצת העמיר פֶאקֶרֶדִין?

— האם זה שמו?

— כן שמעתי אמש בערב. הוא נסיך מבית שעחאב, בית אב מרום ונשא אבל ירד פלאים.

— הוא נוצרי — אמר טאנקרעד ברגש —

— הכן? — אמר בראַנִי בקרת רוחו — אנכי ידעתי

רבים מבית השעחאבים, ואך נודע לי את מי יארחו לחברה, יודע אדע גם באיזה אמונה יחזיקו.

— הוא יוכל להשיא לנו עצה הוגנת.

— כלי כל ספק. ואם עצות טובות תוכלנה לפתח אויבינו, כי אז כרגע נצא לחפשי. אבל בארץ הזאת אחשוב לאיש סודי ונאמני רק את הגמל. אם עלינו לראות אהרית לכל התלאה אשר מצאתנו רק בכפר נפש — הנה אז נחויץ מכל לתת בלב הנשיא הגדול מושג אחר על דבר עשרך. ולתת לו מושג אחר אפשר רק באופן ההוא אשר בו קנה לו את המושג הראשון. עלי להטות לבו להרשות לי ללות את מלאכו אל בעססא. להמלאכות הזאת דרושה עת רבה, וכל איש ירחיב צעדיו אם ירחב הזמן, כאשר כן הגיד לי סיראניא בעת התנפלו עלינו הפראים לשרפנו באש חיים והנה פתאם קמה רוח סערה ותכבה את מדורת העצים. ועל כן אשנה ואשלש דברי, כי עלינו לשאת ולתת בדבר הכופר להמעיטו כפי האפשרות ולבקש כי יגרעו לנו ממכסת המיליליאנען אשר יביעו ידברו בם ובעודינו עושים כה וכה נשא לבבנו בתקוה נשגבה כי פתאם יגלה המקרה להוציאנו באופן טוב ונעים.

— אנכי, הה, אפונה בזה.

— ולבי מאמין בזה, כי עזות ורהב יתר הוא לאדם להתהלל כי יודע הוא אחריתו ולו נתכנו עלילות העתיד. וכזאת היות תהיה גם כך אדוני אם תקוה לדרור וחופש רק בעזרת שקליך.

— אבל הלא אומרים אמור, כי הכל בחשבון.

— לא, — אמר בראני ברגש — הכל כאשר לכל במקרה, מלאך ההשגחה.

בין כה ופאקערדין הלך שולל ממשיך ומורט ממלחמת הרגשות בלבו פנימה. מאנקרעד רתק את כל חושיו בו ויעשה

רושם גדול על נפשו הנוחה להתפעל. בלב הקדבר הכיר העמיר את האיש שהוא אצלו בתור שְׁבוּי לאיש רוח מלא עוז ואומץ אשר אליהם תערוג נפש פֶּאקֶרֶדִין ואשר עתה נראה לו כי שוא כל עמלו לרכוש לו תכונה נפלאה כזו. עוז פני טאנקרעד והדר גאון תארו, מנוחת מבטח עז אשר הלין על פניו, אומץ לבו ומשנכו אשר לא עזבוהו בעת צרה כזאת אשר המיט עליו פֶּאקֶרֶדִין, רעיוניו הנעלים והנשגבים אשר הכיר פֶּאקֶרֶדִין מדבריו המעטים בשיחתו אמש בערב, — כל אלה צדו לב ונפש פֶּאקֶרֶדִין אשר נוכח כי מצא לו את הרַע ואת החבר ההוא, אשר תמיד בקשה נפשו ולא מצאה, את איש הרוח וכביר כח לב ההוא אשר יוכל לפלס מעגל רגלו ולנחותו מישרים לבלי יעשה מדהה לפי רפיון תכונתו אשר חליפות מאלופות לה. ומה הוא הדבר אשר הביא אליו את האדם המעלה הזה, אשר נפשו תכסוף לאמצו ולחבקו ולהשתעשע בחברתו? הה, מה נורא הרעיון הזה! הן כל אלה פעל ועשה רק למען מצוא די נשק להמאראניטים! אבל ספוק נשק להמאראניטים מהבל הוא לעֲמַת השכר הרב אשר ימצא לו ברכשו אהבת טאנקרעד. אולם, בכל זאת, הלא בלי הסבך הזה והמבוכה הזאת כי אז לא הכיר לעולם את טאנקרעד. ולא יכול פֶּאקֶרֶדִין למצוא ידיו ורגליו בענין זה ורק על המקרים לבדם להודות את הדרך להוציא למרחב את שניהם יחד מן המבוכה המסבכה הזאת.

למחרת בבקר שלח פֶּאקֶרֶדִין את עברו אל טאנקרעד להציע לפניו לבחור לו מבחירי הסוסים ולרכוב לחוות בנועם מסבי הככר. אך הפצע אשר העמיק בזרוע טאנקרעד כלא אותו באהל. וישתחרו פֶּאקֶרֶדִין כי חפצו לבקר אותו ולדבר עמו כרבע שעה. אבל כבוא פֶּאקֶרֶדִין האהלה לא אָץ לצאת ממנו. ולטאנקרעד יקר היה החזיון הזה לשמוע שיחת

איש נפלא כזה אשר יגביר לשונו בגדולות ובנפלאות ואשר אין מעצור לרוחו. התגלות לבו ומחשף כל מצפוני נפשו הרעישו לבב השומע. טאנקרעד לא ראה מעודו ולא הכיר ולא ידע מציאות איש כזה אשר ערום לבו ונפשו פתוחה לרוחה, אשר בו תערובת תשוקות נשגבות ונכלי מזמות וסעפים, איש הנכון להשתמש לתכליתו בכל האמצעים האפשריים בין בהיתר בין באסור ומלא תהבולות עמוקות ואופנים נפלאים ונבוכים לחולל ולהבל נכלים וליעץ זמות — וכל אלה בלולים יעלו בנפשו מקור החיים ומעין נרפש כאחד. נפשו המלאה חיים ושיחתו הנאוו והנפלאה, העירו ויעוררו מאד את נפש טאנקרעד. קסם על שפתי פֶאָקֶרֶדִין לתאר את הנפש בכל פרטיה עד כי התיצב כמו חיה לעינינו ועל כל תנועותיו ותנודותיו שפוכה רוח חיים וחוד נערץ. בקדברו יפיה נשמת חיים בהדבר אשר בו ישיה וכל הקורות והמוצאות ישובו ויעמדו לפנינו בצביונם ובחיותם. כלי מבטאו מסוגלים לכל מיני הקולות והמוצאים, ופניו — לכל מיני התנועות והנשיות — ובין כל אלה ופתאם והנה הוא נער בוכה ומילל מכאב לב ומשבר רוח וכל ערכו ועצמותו יעלו בתהו.

— לפי דעי — אמר טאנקרעד אחרי אשר שפך לפניו העמיר את כל מרי שיחו בהתאוננו על גורלו וַיֵּאָר את מזלו הרע אשר לא הצליח הרכו, ואחרי שנות עמל ויגיעה רבה עורנו רחוק הוא ממטרתו כאז גם עתה — לפי דעי אשר אחזה לי אני, הנה עקר שימתך במשגה יסודתה. אנכי לא אאמין כי הנעלה והנשגב יושג בתחבולות ערמה ומזמה. כל נכלי התחבולות, אשר כפי הנראה, הנך מהיר ורגיל ובקי בהם, יוכלו אולי להשיג מטרה בחצר מלך או בפארלאמענט, אבל למען הוצא עם בְּלוֹ לאור הדרור, לתת חפשה לגוי בְּלוֹ,

דרושה תחבולה יותר אמתית ויותר פשוטה. השיטה הזאת, שיטת תככים ותחבולות אֵין כבר בלתה מזוקן גם באירופא. היא שרירת הבל שוא אשר מורשה היא לנו ממאה השמונה עשרה האמללה, הפרק ההוא אשר בו התחפשו האצילים במסוה הנוצרית להשגב ביסודותיה ויתאמצו לבלוע הכל אל קרבם ולכבוש הכל בעזרת תחבולות מרמה. ומה היתה אחרית הדבר ותוצאותיו? האמונה באלהים ובאדם, התשוקה לכל נשגב ונעלה, מעוף הרעיון, הוד ההגיון ויפי נועם ההרגשה — כל אלה קָמְטוּ ונקפרו ונאלחו. מהירות וחריצות בנכלי אֵין של מתי מספר תופשי משרה שפלים ובווערים, נחשבו אז לאמצעים עקרים וראשים להצלחת מין האדם ונצח עוו, אבל אנחנו חיים הננו בזמן אחר, בזמן כזה אשר אף אם עוד אמונים וחשבים הם רגשות ההמון ונשיות העם הפשוט, אבל כבר עוו לָנו לפנות אל רגש העם הזה ולעשות אותו עזר כנגדנו. עלינו לנסות הדבר הנעלה ההוא אשר בו אחזו קדמונים, כבירי כח לב מימות עולם, כהנביאים והמחוקקים לָפְנִים — עלינו לקרוא אל העם! אם יש את נפשך להוציא לחפשי את ארץ מולדתך ולחדש נעורי עם סוריא להיות לָאֵם, הנה דבר כזה לא יקום ולא יהיה בתחבולות סוד שיה ומלאכי חרש ללונדן ופאריז, ערים אשר יוכל היות כי הנה בעצמן נחרצות לכליון שומף. אבל עליך לעשות כאשר עשו משה והנביאים.

— אבל לא שמת לבך אל האמונות והרעות — השיב פֶּאקֶרְדִין — כי עלי לנסות דבר עם בעלי אמונות רבות ושונות. לו היו כל בני ארצי בני אמונה אחת — לו היו כלם נוצרים, מושלמים, יהודים או עובדי אלילים — אחת היא מאיזה אמונה שתהיה, כי אז הייתי נאות לך כי יכלתי לעשות ולהצילם בעזרתם. צלב, חצי־ירח, ארון העדות

או אבן עתיקה (*), כל אח מאחת מאלה היתה מועילה ומובילה אל המטרה, כי אז הרימותי לי את האות ההיא ביד קְהוּת על גבעה גבוהה ונשאה, לפני כל העם בתוך הארץ. ודי היה מסע אחד לכבוש את דמשק ואלעפפא. אפס כי חסר הנני המסעדר הנשגב הזה. יכול יכלתי לקרוא אל בני הארץ בשם הלאם, אבל אחרי כי שונאים המה זה את זה יותר משנאתם אל המורקים הנה גם זה מאפע. אחדות לאומית כאין וכאפס היא אם לא תִשְׁגַּב באחדות הגזע (ראסע) ושְׁווי האמונה, בלטה היא אך טל משכים וכלה כעשן מקטרתִי זו. ואם כן אין לי להשען כי אם על עוזוי ופעולתי, על רגש הכבוד והיקר הנטוע בלב העם כמורשת. קדומים ליוצאי הלצי שליטים קדמונים. אבל המסורת הזאת לבדה לא תחולל כח כביר ונחוץ לחבל תחבולות אשר אתה תכנה אותנה בשם תככים ונכלים — לו יהי כן, אבל, איך שיהיה, אם היום או מחר, וסוף סוף יהיה בלבנון מלך, אחר ממשפחת שעחאב, אחר נצר מטעה, אשר יעביר בערמתו את האחרים.

— אם אך להיות מלך הלבנון אותה נפשך — אמר מאנקרעד — תוכל, לדעתי, להשיג מטרתך זו, ואולי גם בלי כל ערמה ומזמה. אבל אם רק זה אדיר כל חפצך ומגמת פניך, הנה לא אבין איכה זה גזו ועפו פתאם המחשבות הרמות והדעות הנשגבות אשר גלית לפני כשעה אחת לפני זה, כי חשקה נפשך לכבוש את כל ארץ המזרח ולהשיג חִפְשָׁה שלמה בעד כל עמי ארצות הקדם?

— הה, — התאנח פֶּאקֶרֶדִין — הדעה הזאת היא

(*) חֲנָן קדושה להמושלמים השמורה במעקף־בהיכל קֶלֶכָּה.

משאת נפשי ולי מה יקרו החיים רק למען מלאת החפץ
הנשגב הזה .

— מעורו לא נכבש עולם בתחבולות ערמה ותקכים ,
כי אם בעוז ונצח האמונה . ורואה הנני כי אתה לא תרעה
כל אמונה .

— אמונה ! — אמר פֶּאקֶרֶדִין תפוש בשרעפיו , כמו
אך הפעם הראשונה נקלמה המלה הזאת באזניו מן האויר —
אמונה היא רעיון רם ונשא מאד , לו אך היתה המושה
בעוז לתת העצמות לי לכבוש בה את העולם ולהיות
שליט בקלו .

— שמעה נא ! — אמר מאנקרער בכל להב נפשו —
אנכי לא אבין נועם השלמון להיות מולך בקפה רק למען
תִּסְדֵּר ממשלה ולתת עוז ונצח אל המנצח . ממשלה כזאת
כבגד תבלה , כמו כל דבר אשר תחת השמש , ועל פי סבות
רבות , אשר לא עתה העת לבאר אותן , עוד תמהר ותחיש
לבלות מכל המעשה הנעשה תחת השמש וכליון שוטף חרוץ
עליה , כי בחיק קיומה ועצמותה לוטה סבת הבליה וההפסד .
אמנם , יקר ונשגב הוא לכבוש את העולם , וראוי הוא לכבוש
את העולם , אבל לא למען הושיב על כסא המלוכה את
האדם , כי אם לתקן עולם במלכות דעה נשאה , כי הדעה
היא בת אל-מות ואך בה תכלית ויסוד נאמן . אך איזה דעה ?
זאת אך זאת היא שאלה אשר נתחבטו בה רבים והיא רק
היא אבן הפלוסופיא . שא עיניך וראה מסביב : גִּפֶץ שבירי
אמונות , עֵיץ מפלת ממלכות , תהפוכות צרפת , תקוני
אנגליה , זלעפות תמותה של הקמוליציזמוס , פרפור ושבץ
של הפראָטעסמאנטיזמוס ואיירופא נהלאה היא ועיפה ומחפשת
מפתח ומבוא לכל הערב הרב והתבלול הזה אשר לא תוכל
להבין חזונו . אם אזיא אובדת בכליון הנה איירופא נבוכה

בשממון. יוכל היות כי דממת שקט אשר לכם היא קפאון תמותה, אבל חיינו אנחנו הם אך הֶרֶס ופרעות (אנארכ'ע). —

— לבי יהנה מחשבות עתה — אמר פֶּאקֶרֶדִין — איככה אוכל ובמה יתכן לתפוש לב שוכני סוריא ומה הבטחון אשר אעז בו? מתחלה חשבתי כי מחמד עלי יהיה לי לכלי חפץ, אבל הוא טורקי וזאת הועילה לחֲתוֹ. לוֹ השכיל ותחת להיות פחה למתקוממים היה מתרומם לעמוד בראש הערביאים ולקומם ממשלה פְּלִיפִּית, כי אז היו תוצאות הרבר גדולות ונכבדות. כי אם אך תמצא ירך להתנשא לראש שוכני המדבר, אזי לא יבצר ממך מאומה וכל תוכל. אבל כבר מאד להשיג דבר כזה ובו תלוי הכל. לו הצליח הפצץ להטות אחריו את שבטי המדבר, אם אך תוכל לקנות לבבם, אזי הלוך ילכו לרגליך אל כל אשר יהיה רוחך. הביטה וראה את כל אשר עוללו בהתפרצם בפעם האחרונה מערבות ציה. עם המדבר הוא רוח ולעפות, רוח חֲמֶשֶׁן, פרץ וזֶעֶה. והעם הזה ככחו אז כחו עתה ואנו חדש עמו. הערבי לא יזקן ומלא הוא כח עלומים תמיד. הערבי הוא בן השבט האחד אשר תמיד לא ינוס לִחוֹ ויונקתו לא תחדל. אנכי בעצמי ערבי הנני על פי גִּדְתִּי: זקני היה נושא כלים למחמד. וההכרה הפנימית הזאת כי ערבי הנני נתן לי לעתים עוז ותעצומות לבלי יפול לב אדם עלי והיא בסומכי נפשי.

— ואנכי ערבי הנני רק על פי האמונה — אמר טאנקרעד — ורק ההכרה הזאת, הפרת האמונה תתמך לבי ותעורר רוחי. ואף כי נולדתי באי־הצפון הרחוק מאד, אבל יודע ומכיר הנני כי יוצר העולם ידבר אל יצירו האדם רק בארץ הזאת, ועל כן באתי הלום.

— העמיר הצעיר לטש עין בוחנת על פני טאנקרעד המלאים הגיון אבל מפיקים מנוחה .

— אם כן — בן אמונה הנך ? — שאל פֶּאקֶרֶדִין —

— לי רק אמונה מחויבת (פאססיוו) — אמר

טאנקרעד — יודע הנני כי יש עצם מרום ונשגב אשר בשנות מאות לפניו היה מגלה את חפצו לעתים מְּוֹמָנִים . אבל לא באתי בסוד אדני למצוא תכלית שדי ולדעת ברגע זה את הרצון העליון ומחוז חפצו עתה . ועל כן אין בי כל אמונה מחלטת , ואמונתי מתפעלת אך לא פועלת . ולא אדע בנפשי ולא אבין מה עלי לעשות ובלי ספק כבר הייתי נשקע בתרדמה רוחנית לולא גמרתי בנפשי להלחם עם התעלומה הנוראה ולהדור בסוד עליון , אשר על כן אחזתי במסעי זה אשר לרגליו הכרנו איש את אחיו באופן מוזר מאד .

— אבל הלא ישנם אתכם ספרי קודש אשר תמצא בהם

עצה ותושיה ? — אמר פֶּאקֶרֶדִין —

— ישנם אתנו ספרי קדש רבים ; ישנם כתבי קדש

מעת נגלה האלהים אל שלמה . וכתבי קדש מְּרַבִּים עוד יותר מאז החל רוח ה' לפעם את הנביאים , וכתבי הקדש רבו עוד יותר מאז השתכלל יותר הרצון העליון וירבר בחזון לנביאיו האחרונים . אך מאז , זה כאלפים שנה נסתם ההזון ודעת קדושים לא אדע עתה .

— נשיא בית הנזירים אשר להמאראניטים בחפצו לתת

לי אות ומופת כי מחמד הוא נביא שקר , הוכיח לי מדברי מחוקק הנוצרים אשר הזהיר את תלמידיו לבלי יתעו אחרי מורי שקר אשר יקומו אחריו .

— הוא הזהיר אותם רק מתרמית משיחי שקר , אבל

לא הכחיש אפשרות היות גם עתה נביאים אשר גם עליהם תהי יד ה' ומחזה שדי יחזו .

— אם כן איפוא איכה זה ידעת כי לא הוערה רוח
אל ממרום גם על מחמד? שאל פֶּאקֶרֶדִין —
— אנכי אינני מכחיש את הדבר — ענה טֶאֶנְקֶרֶד —
הן גם הוא נולד בארץ הקדם.
— האם לא דבר אלהים מעולם עם יליד איירופא?
— לא!

— ואתה הלא בן איירופא הנך?
— תצדק מאד במשפטך — אמר טֶאֶנְקֶרֶד בסערת
רוחו ובנפש רועשת — הרעיון הזה ידריכני מנוחה, יעיק
ויוציק לנפשי זה זמן כבר. אם באנגליה אך לשוא הרביתי
תפלה ותחנה לערות עלי רוח ממרום, עוד נחמתי את נפשי
והשיבותי אל לבי כי אלהים קדושים לא ירד ממושב יקרו
לגלות און אנשים את מרום הפצו כי אם בארץ ההיא אשר
כבר קדש וטהר אותה בשכינת עזו. אבל אחרי אשר באתי
אל הארץ הזאת ובכל מקום קדוש שפכתי שיה ויצקתי לחש
בתפלה זכה ממעמקי לבי ואֶשְׁפּוֹךְ את לבי נכה פני ה' ובכל
זאת לא נחה עלי הרוח ולא נתן לי כל אות ממרום, הנה
החל לרכאני רעיון עצב, כי להתגלות אלהים נחוץ גם מקום
מיוחד וגם דם מיוחד המסוגל לזה, וכי לא די אשר המתפלל
יכרע בדרך במקום הקודש, כי אם גם אשר יצא מחלצי
עם־הקודש.

— אנכי ערבי הנני! — אמר פֶּאקֶרֶדִין — והדבר
הזה חשוב ונכבד!

— לו הייתי ערבי על פי מולדתי כמו על פי אמונתי —
אמר טֶאֶנְקֶרֶד — כי אז לא הייתי מבלה חיי בחבול תחבולות
להיות למושל ושליט על שבט שוכני הרים.

— אנכי את זאת אנרך — אמר העמיר בקפצו פתאם
מעל מושבו וישלך את מקטרתו לקצה השני באהל — אנכי

את זאת אנדך. — הפצנו בידנו הוא אם אך נגבר הילים
ונתעורר באמץ רוח להוציאו לפעלו. יש עצה והצעה נפלאה
אשר תשנה את כל פני התבל ותשיב לארץ הקדם את ממשלתה
עליה. הנה אתה אף כי אינך אף למלכת אנגליה אבל נסיך
גדול ונכבד הנך באנגליה ואם אתה תדבר תתן המלכה אוון
קשבת וביחור בדברך אליה כדברך עמי בנועם נאומיך
ומפלאות מבטאיך. עוד לא הופיע איש אור על בינתי כמוך,
קסם על שפתיך ותצודר בו לב המלכה כאשר שבית שבי
גם את לבבי. — שובה נא לארצך לאנגליה וכוונן את הדבר
לכלכל אותו לאשורו. בינה נא ושים לבך לראות ולהוכיח,
כי איך שיתחבמו לאחו פני המעשים הנה והנה, אחת היא
אשר נאמנה מאד, כי על אנגליה הקיץ בקץ ושלש הנה
אשר תחישנה את קצה והיתה עדי אובר: האחת, הוא א'
קאנגעל*) אשר יחמוס לו את חצי הכנסת המדינה,
השנית — הרשת מעשה הבר. אטון הבר וארג פשתי העץ
אשר לה, אשר תעמים על הכל, כבר היו לזרא, כי כל
איש יתן עתה היתרון למשי וברור הדבר בעיני כי הלבנון
יוכל להעניק לכל העולם משי נבחר במחיר מצער אם אך
תעמוד בראשו ממשלה נכונה ביד חרוצים. וזאת בה
שלישייה — הקימור; על פי הקימור הלא נהפכו אניותיכם
הגדולות וצי-אדיר אשר לכם לתבתינח. המשחק כבר בא
אל מרום קצו ואם יעלה רצון לפני לודוויג פהליפ יכול יוכל
לכבוש את מבצר ווינדזאר ואת המלכה אשר לכם כמו
כבשתם אתם את אקרא, ואז הנה הכל כלה ואבר! לכן
שמעה לי ואחוך עצתי אשר תוכל להציל את הכל. עליכם

*) צעת נכתב הספור היה א' קאנגעל ראש מפלגת הקירלאנדים.

להוציא לפעולה את מעלות רוח הפורטוגאלים ולעשות
 כמעשיהם אבל במדה מרובה ועצומה. עליכם להמיר את
 מצבכם השפל ההולך וכלה במצב נשגב ומרום ועמדה
 כבודה, בממלכה רחבה ואדירה פְּרִיָה ונערצה מאד: תאסוף
 נא המלכה את אניות מלחמתה וצי אדיר אשר לה ותצבור
 את אוצרותיה, כספה וזהבה וכלי נשקה היקרים ובלוית
 שריה ובכל חוסן תפארתה תעתיק את מושב יקרה מלונדן אל
 דעלהי (*). שם תמצא ממלכה אדירה, מבחר צבא גבורים
 ותבואות רבות והכנסות אדירות וטובות. ובין כה ואנכי
 אתפשר ואעשה תווה עם מחמד עלי, לו יתנו לאחוזה את
 בנדר ואת ארם נהרים והוא ישטוף ויעבור למלאות את ארץ
 פרס ברוכבים בערואינים. על דבר סוריא ואזיא הקטנה
 אדאג אנכי. על האפגאנהים אפשר לשפוך ממשלה רק
 בעזרת הפרסים והערביאים. ואנחנו פִּלְנו נהיה תחת דגל
 קיסרית הודו ונשמור למענה את כל ירכתי הלבנון. אם
 תחפוץ תוכל לכבוש גם את אלכסנדריה, כאשר כן מושלת
 היא באירמאלטא. הדבר הזה לא יכבד מעשותו. המלכה
 עולת ימים היא ולה נשקף עתיד אדיר וגדול. עצה כזאת
 לא יתן לה לא אבערדין ולא פילל, כי עליהם אבד כלח
 וגם הם נוכלים ומלאים מרמה ואנכי הנני מציע לפניה את
 הממלכה היותר אדירה, אשר כמות לא נהיתה. ראה
 והביטה והתבונן, מה עצמה ומה נהדרה ממלכה כזאת!
 ועל ידי זה תתפטר המלכה גם מהעמל והטורח אשר יגרום
 לה הפאָרלֶאָמֶנט, וכל אלה יתכן להוציא לפעולה על
 נקלה, כי המכשלה היותר גדולה אשר היתה למפגע

(*) עיר הכירה כהודו.

לפני אלכסנדר המוקדני — והיא ארץ הודו, כבר נכבשה
על ידכם !

יא

בתם לבבו הודה טאנקרעד לפני העמיר הצעיר, כי
מדכה ומחולל הוא מרעיון מציק אשר יתקפהו, כי מאשר
חסרה לו שלמות התולדה והגזע לא יוכל לזכות לגלוי שכינה,
אשר בגלל הדבר הזה בא הלום. בתם לבבו הגיד כזאת
טאנקרעד, אף כי לא נובח בנפשו ולא הרצה לדעת כי
באמת כן הוא, לפני יום אחד לא רפו כה כנפי רוחו
ובהמצאו בקרבת הר סיני היה עוד לבו מלא אמונה אומן.
אבל השבי אשר ענה את נפשו ופצע ידו אשר העמיק הרחיב
לשחת, המה הפילו אור פניו ויעצבו את רוחו. בודד הוא
ועוזב בין זרים ואויבים כערער בערבה, מענה במכאובים
ונתון בסכנה ולבו חלל בקרבו באין עוז ואומץ כזה אשר בו
ישגב אנוש בעתות בצרה ובכל פגע יתקלם ואסון משחק לו,
ולא ישאל בעצות מרחוק, כי אם אשר לבו יורנו ולא ישחר
כל מגן ומושיע זולתי כי זרועו תשגבנו וימינו תסמכנו —
וביען חסרו כל אלה לטאנקרעד במצבו זה, לכן רפתה רוחו
ובינתו כשלה. המק עבר האור האחרון מעל עיר הסלעים,
מעל ראש מצבות עווה ותועפות מקדשיה ומעל נפצות
שרידי מחמדי ארץ הצבי — ואז, אז כהתה גם רוח טאנקרעד
ולקוי המאורות בבתי נפשו, ולבבו הנכאה פנה לאחור אל
הצריחים והמגדלים אשר למבצר מאנטיקוט ובעלאמאנט,
אל שכיות חמדת גניו ומצודותיו, אשר עזב את כל אלה עת
הערה עליו רוח מרומים, כאשר האמין אז, עת נסך עליו

רוח רמיון, כאשר ידמה בלבבו עתה. ויהי שקוע בשרעפיו
אלה, נפשו עליו תאבל ועיניו נמלאו דמעה. רגעי היאוש
הדריכוהו, כפפו נפשו ויכבו את אשר-תמיד מעל מוקד לבבו
ותכהינה רגשותיו ותושיה נדחה ממנו והוא נבוכ ומשומם.
קול אמו, אִם רכה וענוגה, צולל באזניו, ועיניו לנוכח
יביט, את מבט אביו, מבט מלא דאגה וחרדה. — מה
לו פה? למה בא הלום? למה זה בא מאי הצפון בלב
מדבר עֶרֶב, מדבר חול ואבנים? למה זה בא ממרחק והוא
נעוב מחמדת ארץ מולדתו ומחובתו אליה? — הה, שאלה
איומה ונוראה! שאלה, אשר אם איש כטאנקרעד מאנטיקוט
לא יוכל לתת מענה לה, אזי מר ממות לו החיים וכל דבריו יגעים.
ומה איפוא? האם באמת נכרי וזר הוא פה? אורח לא
קרוא ומקומו לא יכירנו? — ומה הוא הדבר אשר משך
בכחו הכביר את לבו לבוא המדברה, האם רק תאוה
לחדשות ונצורות או תהפוכת הוללות אשר תבוא אל האציל
מרום עורף ושבע גדול? — ולאיוה מדבר וערבה בא? האם
אין כל יחש וקשר בינו לבין המקום הזה? האם לא למד
ולא שָׁנַן בילדותו ומנעוריו בתוך עדרתו ובמקהלות עמו את
התורה ואת החקים אשר יצאו מפי אל נאור ואדיר אדון העולם,
אשר דבר בקדשו מראש ההר המלא כבוד אל והמשתרע
בוה לנגדו, תורה וחקים אשר נהיו לבני עמו לקו ומשקלת
ופלס למעגל רגליהם? התורות והחקים של מדבר עֶרֶב הם
אור לנתיבותיו וישימו משטרים על כל פני הליכות חייו. מסעי
בני שבט ערב במדבר הגדול והנורא הזה, אשר על פי ה'
חנו ועל פי ה' נסעו, במסות ובמופתים ובמוראים גדולים וגלוי
שכינה — המסעות ההם היו קורות ימות עולם אשר העירו ויעוררו
ראשונה את שכלו ותבונתו, קורות ימות עולם אשר על פיהם
נראה לרעת ראשונה איך ישמע עם קול אלהים, והם היו

לו האותות הראשונים כי על מוצא פי ה' יהיה האדם, כי לב אדם יחשב דרכו וה' יכין צעדו, ואלהי עולם מוליך לימין יצורו זרוע תפארתו ורוחו תניחנו. והם הם נתנו לו ראשונה את המושג מן היחש אשר בין שוכני בתי-חמר לבין אל רם ונשא. ובכן איפוא, הנה לו הצדקה להיות פה וצדק יקראהו לרגלו הנה! הנה הוא במסורת הברית עם המקומות האלה ואור נתיבותיהם יאיר על הַלֵךְ נפשו. הוא לא בא הנה כאשר יבוא הבראהמיני ההודי לבקר את איירופא בשאפו לחדשות. הארץ אשר יבקר ההודי איננה ארצו, חֲקִיה ותורותיה אשר ישימו בה משמרם אינם חקיו ותורותיו ואמונת הארץ איננה אמונת קדושיה. אבל בערבות מדבר-סלע זה, לפני שלשים שנות מאות נשמעו פה דברים ונעשו מעשים רבים, אשר הופיעו נהרה ויפיצו אור על בינת העלם האנגלי הזה, אשר השכילו מעלות רוחו ואשר מכוננים הם יום יום את צעדיו באורח החיים בארץ מולדתו הרחוקה והמוקפת בימים סביב, ואשר אז, עת נשמעו פה קול הרברים ונעשו המעשים הגדולים, עמדה במצב ההשכלה במדרגת הפאלענעזים, או יושבי איי זעללנדר החדשה. החיים והרכוש של אנגליה חוסים אך במבטחי חֲקִי סִינִי. להמון עם אנגליה העובד ויגע תמיד ינתן יום אחד לשבעה ימים, יום מנוח, על פי חֲקִי סִינִי. — ובכל זאת ירדפו וישנאו את היהודים ויבזו את העם אלה אשר עליהם להודות לעם זה בעד החקים הטובים אשר המיבנו את גורל המון העובדים והיגעים! ובעת ינוחו המון העובדים מעבודתם הקשה כעבודת פרך במצרים, ויאבו לשוב נפשם העיפה ולאמץ את רוחם הנהלאה, למצוא נוחם, צרי ומרפא ללבב ולערן את הרוח בנעימות נצח, אשר רק יד השירה הנשגבה תפוצר חמדתה — מה היא השירה אשר אליה

ישאפו כל עם אנגליה למצוא נוחם ונעימות ? מה הכנור ומה הנבל אשר יעירו ? מי הוא משורר-העם בארץ הזאת ? האם הוא ווארדסווארט או בייראן ? או אולי שעקספיר הנשגב ? לא ! כנור נעים — כנור דוד, ומשורר-העם ארצוי והנחמד באנגליה הוא נעים זמרות ישראל, מאז התנחלה הארץ לא קם עוד עם אשר לא ימוש מפיו שירי דוד כמו עם בריטניה הגדולה. אם כל המין האנושי מחויב תורה לשבט היהודים, אבל אין עוד בכל העמים הפחותים אשר נראו עליהם פעלו והדרו של השבט הזה כמו על העם האנגליה. בחרב לה' ולגרעון רכשו האנגלים החופש והדרור אשר קנו למו, השאטטים נלחמו במורד גבעתם בעוז רוח וירכשו חפש אמונתם בשוררם את השירים ההם אשר הרהיבו וירחיבו לבב דוד מלך ישראל.

ומדוע זה ירדפו באף עמי הוואקסים והקעלטים את שבט עם ערבי, אשר ממנו אָלפו חקים צדיקים ומשפטים יחיו בהם, אשר כפלים להם לתושיה בספרותו, אשר בתורתו ימצאו לנפשם נוחם ונעימות, מדע והשכל וקרנים מירה להם ? — שאלה גדולה היא אשר בצדק שאל ישאלוה במאה נאורה ומשכלת, אבל שאלה אשר גם בְּמִצַּת גאיונה, החכמה בעיניה, כמאה התשע עשרה, כמעט לשוא יעמלו למצוא מענה אל השאלה הזאת. היתכן כזה ? היוכל היות כזה ? לבר החקים הנפלאים אשר הורישו לנו היהודים, החקים הנפלאים אשר הרימו וינשאו את קִיטְנו והשירה הנשגבה אשר תנעים את חיינו, לבר קורות עם היהודים ודברי ימיהם הנשגבים ונהדרים ונאדרים בעוז, אשר ילהיבנו וימריצנו וירחיבנו בעוז ותעצומות לחרף נפשנו בעד הרותנו — לבר כל אלה, הלא עלינו להודות לעם העברים על הכרת האלהים ועל נאולתנו ופרות נפשנו.

— ואם כן איפוא, לי הצדקה להיות פה — אמר
טאנקרעד מאנטיקוט תפוש בשרעפיו בנשאו עיניו אל כוכבי
שמי עֶרֶב — אנכי אינני נוסע עובר למצוא חדשות, אשר
יאנה מר על עי מפלה וישמח אלי גיל לכתבה עתיקה
הבלה מזוקן. אנכי בא הנני אל ארץ, אשר למצותיה הנני
מאזין, אשר חקיה כתובים על לוח לבי, אשר אמונתה
אקדיש ובחפש מחפש יחפש רוחי בארמת קדשה את קרשי
הקדשים, אשר משנות מאות לפנים נפזרו בה ביד
נדיבה, את מלאכי מרום, אשר הופיעו לאבות העולם,
אשר בשרו את עת בוא השופטים, את מלאכי מרום, אשר
תמכו בימין הנביאים, אשר נגלו על חזוי יה ויערכו למו
קסת הסופר אשר במתניהם. — הנני צופה ומביט אל מהנות
אלהים שם ברכב רבותים ואלפי שנאן — האם לא יבואו עוד
בני האלהים להתיצב על ה' ? האם חדל סוד קדושים רבה ?
אֵימָה איפה הם הברובים ? אֵימָה הם השרפים ? איה איפה
מיכאל השר הגדול ואיה גבריאל המועף ביעף ? —

קול קֶמֶן החולך וקרר העיר את טאנקרעד מחזיונו וישא
עיניו וירא והנה גדוד ערביאים באים ופניהם מועדות האהלה
אליו וביניהם שלשה רוכבים, וכרגע הכיר את האחד, הוא
הנשיא הגדול עמלק ואת האססאן אשר זה לא כביר היה
ראש האורחה הבאה עמו, והעמיר הצעיר נסוך סוריא הולך
לפניהם. כל אלה באו בלוית הנשיא הגדול לבקר באהל
טאנקרעד לתת לו ברכת שלום. עמלק שם ידו על לבו ויברך
את טאנקרעד לשלום וישב על היריעה הפרושה לפני האהל
ויקח את המקטורת אשר הושיטו לו וואהרמאן ופֶרִימאן על
פי הוראת אחד מעבדי פֶאקֶרֶדִין, וכן עשה גם האססאן,
אשר אור פניו לא נפל ולא שח רום גאונו, כמו היה
חפשי לנפשו. ופֶאקֶרֶדִין ישב לו בקרבת טאנקרעד כמו

יבקש להחסות בסתר כנפי אחד מרום ונשגב ממנו .
אחרי שיחות תפלות ולהג הרבה , כנהוג , על דבר
סוסים וקנידוּבָה , פתח פֶּאקֶרֶדִין את פיו וישאל את הנשיא
בעזו וחופש :

— הגידה נא , נשיא הנשיאים , הנה אחד הוא
האלהים . ומי הוא , אללֵאָה , או ה' ?

— התמר יכונה גם בשם דקל , אבל המה רק עץ
אחד — ענה הנשיא —

— אבל אתם אינכם מתפללים אל אללֵאָה .
— אנכי מתפלל אל האלהים , אשר אליו התפללו
גם אבותי .

— והנכם מתפללים אל ה' .

כן .

— נשיאי האססאן ! — אמר פֶּאקֶרֶדִין — האלהים
הוא אחד ושמו ה' ומדוע לא תתפלל גם אתה אליו ?
— אמנם כן , אין אלהים מבלעדי אֱלֹהִים ומחמד הוא
נביאו . ונביאנו צוה את אבותי להתפלל אל אללֵאָה , וכן
עושה גם אני .

— נשיא הנשיאים ! האם מחמד הוא נביא אלהים ?

— יוכל היות — ענה הנשיא —

— ומדוע לא תתפללו גם אתם אל אלהי האססאן ?
— יען כי משה הוא נביא אלהים בלי כל ספק , אחרי
כי בו מאמינים הכל , גם הנשיא האססאן , גם העמיר
פֶּאקֶרֶדִין , גם אנכי וגם אתה נסיך , אחי המלכות . הוא
נשא לאשה את אחת טבנות משפחתנו ויורנו להתפלל אל
ה' . יתכן הדבר כי יהיו עוד נביאים רבים , אבל בני יתרו
אם הם לא ישמחו במשה מתנת חלקם הלא יהיו באמת עם
דומה לחמור ורוכב על חמור .

— הישנם אתכם חמשת ספריו ? — שאל טאנקרעד —

— הם אתנו מראשית והיה יהיו אתנו עד אחרית ,

— ומן הספרים האלה נודעתם כי משה לקח לאשה

את בת יתרו ?

— האם עלי לחקור ולדרוש למען דעת כי לי בארות

וגמלים ? אין אנחנו דרושים לספרים להעיד מי הוא הנושא

בנותינו .

— אבל הן לא תמול ברח משה ממצרים אל ארץ מדין .

— לא מתמול הוא אמנם רק לאלה היושבים בערים

הגדולות, אשר בשער האחד יקראו יום אל אשר יקראו בשער

השני לילה . שם במקום אשר האנשים ידברו שקר ויפיהו כזב ,

שם יהיה המעשה הנעשה בשחרית לסוד כמוס ודבר נעלם

בעת שקיעת החמה . אבל במדבר לא ישתנו לא המעשים

של חיי האדם ולא דברי שפתי פי איש , ואין הליפות למו .

אנחנו שותים מי הבאר ההיא אשר שם הושיע משה את

צפורה , שומרים אנחנו את העדרים ההם וחיים הננו באהלים

ההם . הגיגנו ושיחתנו לא שנו כמו בארותינו , כמו תכונתנו

ומדותינו או מנורותינו . את אשר למד אבי מפי אביו אותה

מסר גם לי ואנכי לבני . — ואיככה אוכל ושכחתי כי נביא

ה' התחתן במשפחתנו ?

— במקום שם ימעט המעשה , שם גם הדברים

מעטים — אמר האססאן — והשתיקה היא אם האמת . מעת

קם הנביא לא נפל כל דבר בַּעֲרָב . ולפניו היה משה ולפני

משה היו הנפילים בני הענקים .

— שפת אמת תכון לעד — אמר עמלק — דברוך

פלג מים חיים נוזלים . בני יתרו ושבטי הקיני לא יתחברו

לעולם עם אותם אשר במעקקא , יען כי לבני יתרו ישנם

חמשת ספרי משה אשר ימלאו ספקם והם שוכנים בערבות

סוריא ויפרו וירבו. לא כן בני קאריידא, אשר אף כי גם להם חמשת הספרים, אבל אינם בני רכב, כי אם נמלטו המדברה במסבי מעדינא עת החריב נבוכדנצר את עיר הקדש. הם התחברו אל האיש ממעקא ואחרי כן התנזרו אתו מלחמה והוא שבר את קשתותם ויבילם שבי ועוד היום הזה ימצאו פליטיהם בערי תימן (יעמען). בני ישראל ההם, יושבי ערי תימן, הם בני שבט קאריידא.

— בנים אוכדים בני קאריידא, אשר גרו מלחמות עם הנביא ואשר שוכנים הם ספונים בערים! — אמר האססאן בלקחו לו מקטרת אחרת מחדש —

— ואולי — אמר העמיר הצעיר אל הנשיא הגדול — יוכל היות כי לולא הייתם בני יתרו כי אז הכרתם גם אתם לנביא את האיש ממעקא.

— אחד הוא האלהים, אבל הנביאים רבים הם — אמר עמלק — לבני יתרו לא יאתה להכיר לנביא זולתי את משה. אבל אין רצוני בזה לחלל את כבוד הקאראן, הן הוא נכתב על ידי בן שבט הקוריישים ושבט הקוריישי הוא מזרע אברהם.

— ומאמין הנך כי רוח אלהים תנוח רק על יוצא מחלצי אברהם? — אמר טאנקרעד מרגש —

— אנכי ואבותי רועי צאן הננו במדבר מימות עולם — ענה עמלק — עינינו ראו את מלכי פרעה, את נבוכדנצר ואת איסקאנדרער (אלכסנדר המוקדוני) ואת הרומאים ואת השולטן מצרפת. הם כבשו את הכל אבל לא אותנו. ואים איפה כלם? הם נשחקו לעפר ויזרו כאפר. — יפנונו להם בני האדם אם יש מין חיה שקרן אחת במצחה, אבל בזה הכל מודים ואין כל ספק, כי אלהים לא דבר מעודו כי אם עם ערבי.

הדבר יצא מפי עמלק וטאנקרעד הליט פניו בכפות ידיו. ואחרי רנעי רומיה אחרים גלה את פניו ויפקח את עיניו ויאמר :

— נשיא הנשיאים ! הנה אתה לקחתני בשבי ואנכי נורד נוסע לבוא אל הר סיני, הר אלהים אשר קדוש תאמר לו גם אתה על פי אמונתך. וכאשר נודעתי הנה אך מהלך שני ימים מפה לבוא אל הר הקדש. אנא, עשה אתי את החסד הזה והניחני ללכת אל מקום הקודש ההוא ואתה שים עלי משמר ככל אשר תאזה נפשך, אנכי הנני נותן לך לערבה את דברתי, דברת אציל נוצרי, כי אין את נפשי לברוח. ובטרם עוד תשיג מענה מירושלים שוב אשוב אנכי, ואיך שתהי התשובה אשר יביא בראני אשליה ואשקמה, כי למצער הלא מלאתי את דבר מסעי משא נפשי.

— נסיך, אחי מלכות — ענה עמלק בכל אותות כבוד וחבה המסוגלים לנשיאי הערביאים — באהלי הנך נגיד ומצוה ועליך רק לפקוד. לך לשלום אל כל אשר תבחר ושובה הלום אם יש את נפשך. בני ילוי עליך רק לגונן עליך אבל לא כנוטרים ושומרים.

ובדבריו אלה קם הנשיא וילך וישב למקומו וגם טאנקרעד שב האהלה ויתנפל על המצע ויטבע בנבכי חזיונותיו. זכרונות ימי חייו ומעלות רוחו כסופה יאתיו ויעברון לפניו ברעש וזועה. גדתו בארץ לא ממוהרה אשר אבות העולם לא ידעו מקומה. חנוכו ולמודו בספרות עתיקה אשר מוצאה מערב, מבלי אשר ידע כזאת בנפשו בהתחנכו ובהתלמדו, עקרי האמונה אשר מקורה בארץ הקדם ואת מושגיה אשר נטעו בקרבו משחר ילדותו — ולעמת זה חברות ארצות המערב אשר בקרבן ובתוכן נתגדל ונתחנך ! — זה לעמת זה — הפך נורא מן הקצה אל הקצה ! בסערות תימן

חלפו במחשבותיו עגמת נפשו, אשר לא יכלה למלאות ספקה בסדר ומשטר השורר בארצו, ידיעתו הפנימית, אשר נוכח וקראה לרעת את הכאב האנוש ורעה חולה העצורים בעצמות איירופא הנאורה, הכאב האנוש ההולך וגדל ואשר יעמלו ויתאמצו להקל אותו לעתים על ידי התעסקות ומלאכה שאינה צריכה לגופה, ולעתים על ידי הוללות ושאון, ולעתים על ידי התהכמות והמצאות מדעים, מבוכתו וסערת נפשו בהתבוננו כי אין כל קשר וחבור בין ההתגלות הרוחנית אשר באוויא ובין נסיון המעשה של איירופא ואשר על כן היחש אשר ביניהן מְגֵבֵל ומצער מאד ובלתי משלם ומשכלל — כל אלה עברו ויסערו לפניו בנבכי מחשבותיו, והאחרון הגדול, הוא השקו הנערץ והנמרץ ותאותו הנלהבה לחרור בהסוד הגדול של העולם היותר עתיק, לחתור בחביון עזו ולמצוא יתר השאת אשר לו באל ובשמים, — הה, אומלל הוא — ויֵאָנֶה במרירות.

ובהביטו מסביב והנה אחד נגע בירו בלם. הוא העמיר אשר רבץ לפניו ועיניו היפות מלאות דמעה.
— אומלל הנך! — זעק פֶּאקֶרֶדִין בקול ילל —
— זה חלק אדם. ובמצבי זה לא יפלא אם דרך עוצב בי.

— ארורים, ארורים, עשרת אלפים מונים ארורים הם אשר שִׁבֹּךְ וארורים עשרים אלף מונים אלה אשר פצעוך!
— זה חלק אדם ומנת החיים — אמר טאנקרעד כתשובה לדברי העמיר בעת רוחו תתהלך בעמקי מחשבותיו —
— התדע למה באתי אליך עתה בעת נפשך מרה לך מאד? — שאל פֶּאקֶרֶדִין — הנה באתי להגיד לך כי אם יש את נפשך הפשי הנך. הנשיא הגדול גאות כי תלך אל

הר סיני. לי פה שני אחשתרנים בני רמכים קלים כצבאים,
על יד הבאר מקדה אשר שם נחן בלילה אֲשָכִיר את הבע-
דואינים, כי הבאתי עמי משקה עז ובוער מאד אשר מפניו
ימס גם שלג לבנון, ואם לא ישפוק אתן להם לעשן את
הטימאק עד כי תערב עליהם שנתם. ולי נגלו כל דרכי
המדבר הזה ובטרים יקיצו משנתם כבר נהיה בחברון —
ההנך נאות?

— לו גם הייתי לבדי בלי כל משמר, גם אז שוב
שבתי הנה — אמר טאנקרעד —
— מדוע?

— יען הבטחתי על דברתי, דברת אֲצִיל נוצרי.
— נתת דברתך לאיש שאיננו מאמין במשיחנו, הלא
עון פלילי הוא לשמור הבטחה לכופר.

— כופר? — השיב טאנקרעד — הוא מאמין במשה
ומכבד את זרע אברהם אשר גם הוא מיוצאי הלציו. מי יתן
והייתי גם אני כופר כהנשיא עמלק.

בכדרך אותי לבקר בביתי בלבנון, אציגך לפני נשיא
הדת ועמו תתנבח בענייני אמונה כאות נפשך ולי אין חלק
ונחלה בכמו אלה. ואתה ידעת כי לי דרך מיוחדת במקום
הזה אשר בו תערובת אמונות שונות, אבל העת קצרה. הגידה
נא לי, התאזת כי חברון תהי מגמת פנינו?

— ולו גם היה עמלק עובד הבעל, גם אז שוב אשוב —
אמר טאנקרעד — ולו גם ידעתי כי נכון לפני המות פה.
נוסף לזה, הנה לא אוכל לעזוב את אנשי ואת בראני.

— נקל הדבר למצוא תחבולה גם להם, ואתה אל
תשית לבך אליהם והשלך עלי יהבך ולי תגדיל השמחה כי
אין שמחה לפני כשמחתי לרמות השודרים האלה ולהונותם
משללם.

— אל תוסף דבר אלי עוד ברבר הזה. עלי להשאר פה או לשוב הלום.

— אבל מה זה יקחך אליו זה סיני כי כה תחשק נפשך בו? — נהם פֶּאקְרֶדִין כבתלונה — לו בחרת תחתיו בחר הלבנון לעשות בו מעשיך, כי אז היה לפניך פֶּר נרחב, כי יכלנו להטיב את מצב העם, ליסד בתי־חרשת, לחרש ולהטיב עבודת האדמה, להרחיב ולהפיץ את המסחר, להפרות ולהרבות תולעי המשי, לקנות את כל הקציר בששים פיאסטר מחר האָקֶע ולמכור במארסייל במחיר מאתים, וגם לרומם ולנשא את האמונה ההיא אשר בה רבקה נפשך.

יב

עשרת ימים חלפו מאז נלקח מאַנקרעד בשבי. עמלק והערביאים אשר אתו עודנו שוכן באהליו הנטושים בחרבות קרית-סלע. קרני שמש בקר נגעו בשלכות מעגל במת-ישחק ומן הקנהרות אשר בהרים יצאו ארבעה רוכבים ופניהם מועדות אל אהל הנשיא הגדול והם משובחים בקול תרועה ומנופפים ומעופפים את כידוניהם, זורקים אותם כלפי מעלה וחוטפים אותם במרוצתם. בהרוכבים האלה נכיר כרגע את פני הרכבים ומן המהנה יצאו לקראתם ארבעה רוכבים לקדם פניהם. אחרי הרוכבים מאחורי ההרים נראתה שִׁיבְרָא, שפעת גמלים וסוסים ואנשים לרוב. על גמלים אחדים רכבו נשים מכוסות בצעיפים וכל מחנה עמלק התעורר והתעורר בהתעתדו לפגוש את האורחים בני משפחתו. חיש מהר

יצאו האנשים מאהליהם, הסוסים צהלּו והגמלים הניעו את צִרְוֹנוֹתיהם האֲרָכִים. הנשיא הגדול יצא בכבודו ובהדרו מן האהל ושואף הוא רוח צח רוח בֶּקֶר ופניו צהלים בגאון וחרדה.

— חתני הוא בן ישראל אִמְתִּי — דבר אל לבו בהחליקו את זקנו הנאדר — הוא יפקיד את זהבו רק ביד זרעו —
השִׁירָא עוֹבָה את העמק ותעבור את יובל המים ותקרב אל מעגל כמת ישחק. הרוכבים עצרו בעד הסוסים ואחרים מהם קפצו ארצה. הרמכים הִבְרָכוּ ובראָני עזר לאשה אחת לדרת על העשב. הנשיא הגדול נגש אליה ויאמר:
— ברוך הבא בשם ה'. שלום ואלפי ברכות.
— בשם ה' באתי אליך וברכות מאליפות הבאתי לך — ענתה האשה

— ומאליפות אחרות גם לבד הברכות — אמר עמלק בלבו, אבל בני עֶקֶב הם אנשי מדות ושומרים חֻקֵי הַצִּנֹּעַ לכת לבלי יפריעו כל נמוס לדבר מחפץ לבם שלא בעתו.
— לו ידעתי כי מלכת-שבא חפצה ביקרי לבקרני —
אמר הנשיא הגדול — כי אז הכינותי מדור לפי כבודך ונמיתִי אהל מרים. — ומה שלום בני ביתך, חבצלת-השרון? — הוסיף בלִוְתוֹ את חוה אליו האהלה — מה שלום בן לבבי בעססא הישר והנדיב מאלפי מלכים?
— אל תאמר, בן לבבי אמרה חוה בשבתה על המִרְגֵד — אל תדבר בבעססא הנדיב והטוב, כי הוא העלה עפר על ראשו ופיהו ימלא חֶצֶץ.

— מה זה? — חשב עמלק בלבו — הן בעססא איננו חולה, כי אז לא היתה בזה בתו. החץ הזה מן המטרה והלאה הוא! או אולי חפצו להתעוּת ממני את הפיאסטערים שלי? בני ישראל שכונני הערים מנשאים את נפשם לחסום

הדרך בעד חניתותינו — אבל אני קשה-ערף ואכביר את לבי.

העבדים הגישו קֶפֶה ומקטרת והנשיא נתן אל חוה לשאוף ממקטרתו והיא אך נגעה בה בשפתיה בחן ובכבוד וכרגע הביאו לה את מקטרתה מקטרת מר ואבקת רוכל. עמלק הקיף את נכדתו בשאלות רבות וריקות וחוה התבוננה בשום לב בפני הזקן הזה ופתאם שאלה:

— אבל הואילא נא והגידה לי למה זה ועל מה זה נעצר ארון שְׁדֵי מרעה וְגַרְי סוריא זה עת רבה בהישימון הארור הזה?

הנשיא הגדול שלף מקטרתו מפיו וישלה עשנה דרך נחיריו ובמנוחה שוקטה ענה:

— הוא נעצר בסבת הרבר ההוא אשר למענו בא האיש המכונה ברָאָנִי אל עיר-הקדש.

— האיש המכונה ברָאָנִי בא לבקש רוח והצלה בעד ארונו אשר אתך בשבי.

— ולהביא משם גם שני מילליאן פיאסטער — אמר עמלק במנוחה —

— שני מיללָאָן פיאסטער! ? שאל נא לך את כסא שלמה!

— ונתן ינתן לו שאלתי כזאת. האם לא נאמר בבית בעססָא, כי לו הואיל הנסיך הפֶּרָאָנִקִי הזה לקומם היכל שלמה, אזי על בעססָא למלאות הדבר.

— אך לץ מתהולל בדה מלבו דבר כזה — אמרה חוה ותתאדם —

— אביך הגיד כזאת, חוה בת בעססָא! ואף כי שוכן עיר הוא אבל הוא לא יאמר כי שקדים ופנינים אחת היא.

חזה התאמצה להסתיר תמהונה ותלונתה בראותה כי הנשיא יודע את כל הנאמר בצל קורת בית אביה ותרא כי לא טובה עצתה אשר חשבה מראש להכזיב תקות עמלק על דבר מוצא לבסוף אשר לבן-שביו, ועל כן הסבה את השיחה ותאמר:

— אתה, אבי אמי, עוד לא שאלתני מה הדבר אשר הִכַּר ועצב כה את נפש בעססא!

— רבים מכאובים בארץ החיים ונתיבות רבות לדרך עוצב. אולי נמבעה אחת מאניותיו? אפס אם אך בריא הוא האדם הנה אך רעיון רוח הוא כל מפח נפש ושבר ברוח ואנכי יודע כי בעססא איננו דרוש לעזרת חֲבִים (רופא), כי אז לא היית פה אַת, חבצלת-השרון.

— אבל יוכל היות וגם בעת נאכל ונשתה והנה חשבו הרואות באַרְבֹּת ואור עינינו אין אתנו — אמרה חוה — והצרה אשר באה על בעססא תסמר גם שערות עולל בערשו.

— מי זה שֵׁם מְרֵבֶת פְּתָנִים במשקע מימיו? האם התחר מריבה עם פֶּאֶרְטָא? — שאל הנשיא בהסבו עיניו ממבט העלמה —

— לא אויביו הכריעוהו ולא שונא הביא בלבו חץ פתאם כסתר פנה.

— אַח !

— ועל כן יגדל כאבו עוד יותר, כי לא מידי אויב הוא.

— עֲצוֹר וסָבֵן הוא בחומותיו יותר מדי. מהראוי היה כי תחתך, בתי, היה רוכב בעצמו למִיָּל מעט במדבר ולהביא בעצמו את הדפּר — אמר הנשיא בשלהו דרך נחוריו שני עגולי עשן.

— יהי מי המביא אבל הלא רק הוא שלם ושלם. מאד

תשגה בחשבך כי לקחת בשביה נסיך פֶּראַנקי . בן שִׁכְיָה
הוא בעססאָ, הוא ולא אחר — אמרה חוה —
— אביך חפץ יחפץ להניא ממני את הפיאסטערים
שלי — אמר הנשיא ברנזה ויכונן מבטו החודר אל עיני
נכדתו —

— לו חפץ היה להניא ממך פיאסטערים, כי אז לא
היה נותן לך לפני זה כסף בלי כל תנאי ובלי כל דוח —
אמרה חוה בקול נעים ועצב — והנשיא משך אל קרבו עשן
מקטרתו בנשימה אַרְפָּה ויחשוב מחשבות רגע ויאמר :
— למען יהי שלום ואהוה בין בני משפחה, מהנהוץ
כי דבריהם יהיו ברורים ומבוארים, כמה הוא הכפר אשר
תחפוץ מלכת אנגליה לתת לנפש אחיה ?

— הוא איננו אַח למלכת אנגליה — אמרה חוה —
— איננו אַח בהיותו משמרת עמדי ועצור באהלי ,
אבל הבשי לראשו מגבעה עגולה והושיביו בעיר חומה
והוה יהיה אז אחי מלכת אנגליה — אמר הנשיא בצחוק
ערומים —

— יהי מי יהי אבל נמסר הוא להשגתת בעססאָ אבי
ובנך . ובעססאָ ערב בעד הנסיך בלבבו , בחייו ובכבודו
לבלי תאונה אליו כל רעה . היתכן כי יביעו ידברו בשוקי
פֶּראַנקוסטאָן , אשר תחלת מעשי בעססאָ לטובת הנסיך
וראשית פעלו למענו היתה לשלוח את העלם המדברה למען
יקום עליו אבי אשתו האורב לו לגורוהו בחרטו לבו בן ? !
— ומדוע זה הלכה והיתה בתי לאיש הַיֵּר בקיר
הבתים ? — נהם הנשיא הזקן —

— מדוע זה הלכה והיתה לאיש אשר היה עליך
חומה ויְשׁוּלִימֶךָ עם המצרים עת לא מצאת מחסה ומפלט
גם בהמדבר ? מדוע זה היתה לאיש אשר תמך ירך

בכסף תועפות ויתן לך עשרת אלפים גמלים ?
 — אמנם כן, אחד הוא האלהים במדבר ובעיר ! הגידי
 נא לי איפוא, חבצלת-השרון, כמה פיאסטר הבאת אתך ?
 — אם נאחות בסבך, אזי יעזור לך בעססא כפעם
 בפעם, אם עליך לקנות גמלים יתמכך בעססא כפעם בפעם.
 אבל אם מצפה הנך לקחת כפר נפש העלם, אשר הפקר
 בידי אבי ואשר עליך היה להושיב אותו על מבחר סוסיד
 ולשלחו לנפשו, — אם כזאת תחכה, הנה אין בידי אף
 גרה אחת.

— עין בעין אראה מהפכת תבל ומלואה וקץ כל בשר
 בא — הריע הנשיא בקול פרא —

— הנה אנכי נצבת פה לפניך — אמרה הוה בחום
 לב — אנכי הנצבת בת בתך, אשה רפת אונים בלי כלי
 נשק, ומדוע זה לא תצוה לכבוש אותי ולשלוח אל בעססא
 לתת כפר נפשי ? והוא פדה יפרה בכל כפר, כי יתירה
 הנני לו. דרוש נא מאתו ארבעה מיליאן פיאסטר ונתון
 יתן. הוא יסובב בכל ערי סוריא לספר בכל משכנות אחיו,
 אשר נשיא בעדואנים אחד חטף בשבי את בתו ואמהותיה —
 ותוכן הכסף נתון יתן. מובן הדבר כי עליו להסתיר דבר
 אשר עם הנשיא ההוא עשה טוב וחסד פעמים אין מספר, אשר
 פדהו מצרה ויחתור בכל עז להשיב לו אור פני הפתח
 הגדול, וכי בהשתדלותו הנמרצה השיג הנשיא משמרת ראש
 המשגיחים על שירות מעקא ולרגלי המשמרת הזאת רכש
 לו עשרת אלפים גמלים. אלה וכאלה עליו לכתר תחת לשונו,
 ויותר עוד מזה עליו להסתיר ולהעלים מהגר כי השורד הזה
 הוא אביו !

— אבל מה לך ואשר אתך להגסיך הפראנקי הזה ? —
 אמר עמלק -- הן הוא ככל בני גילו בא אלינו לשאוף את

אור השמש ולחפור בחרבות מקומנו מכמנים ואוצרות חמדה , הוא ככל בני גילו הביא מכתב אל אביך ובו כתוב לאמר : תנה להאיש הזה ככל אשר תשאל נפשו ובעבור זה נתן לבני עמך את אשר ישאלו המה . אנכי מבין פשר הדבר : כלם פונים הם אל אביך יען רוכל הוא בבספ , יען כי בכל ארץ סוריא אך לו הכסף והזהב , ואת אשר ישלם השב ישיבו לו . האם לא כן הוא חוה ? הן עצמי ובשרי את , אל נא תהי מריבה בינינו , הבי מילליאן אחד פיאסטער ומאה גמלים לאלמנת הראש סעלים וקחי לך את אחי המלכה .

— אלמנת סעלים קבל תקבל את הגמלים , אך בדבר פדיון השבוי , הנה לא במספר הפיאסטערים יסוד הדבר , אם נחוץ לך מילליאן פיאסטער בקש נא את בעססא ויתנם לך כמלוה או במתנת חנם , אבל לא כפר נפש הנסיד . אל נא תזכיר שם פיאסטער בהזכירך שם אבי ושם הפראנק הזה . אל נא תערב מים ממעינות שונים . כל כבוד בעססא , כל אשרו ויקר שמו ומנוחת שלומו , תלוי רק בזה כי תרכיב את העלם על אחד הרמכים היקרים והלבשתיו מחלצות והשבות אותו בהדרת כבוד לעיר הקדש .

— האם פתחתי שער ולא אוכל לסגור ? — קרא הנשיא — אשר החלתי אבצע ! האם עזבו בני הקכבים את מי בארם המתוקים לנוע בשימון הארור הזה רק למלאות אמתחותיהם אבני המדבר ? האם לא אכסה קיקלון על לבנת זקני ? ונפשי אותה מאד כי עוד היום נגמר אומר , ואת הגירי נא לי ברור , בתי , כמה פיאסטער הנך נותנת , כי מהר יוכל היות ותאחרי המועד , כי ביום מהר יוכל היות והיה הנסיד אחי המלכה לפגר מובס .

— מה ? ! — שאלה חוה סוערה ונרעשה .

— הוא הולך למות . בנסוע האיש המכונה ברנאני לעיר

הקודש לא יכול הנסיך הפראנקי לשוב למנוחתו ויבקשני לשלחו לנפשו בתתו לי דברתי כי לא יברה, כי הפץ הוא לבקר בהר סיני, אשר בדרך העולה אליו לקחנהו בשבי. תאות לבו נתתי לו וארשת שפתיו לא מנעתי. יוכל היות כי בסבת המסע נצרב פצעו אשר לא נרפא אז. או יוכל היות, כי מאשר מרה לו נפשו על שביו — כי הפראנקים הם עבדי עצב ויגון ועל כל נקלה ילילו משבר רוח — אם כה או כה, אבל הוא שב מהר סיני נפעם ונרעש ועתה שוכב הוא באהלו ומרמה בנפשו כי רגליו עומדות על הר האלהים. היום הזה הוא החמישי למחלת הקדחת אשר תקפתהו וישב בן עמרו הגיד לי כי בחיק יום הששי יוטל גורל חייו, אם לא כי נתן לו לבלוע מִקֶּרֶת עוף חול, ופה במדבר הזה אין להשיג העוף הזה. ואת בתי היקרה הנך רופא מפליא לעשות, התכווני נא אל הנסיך אולי תשכילי למצוא עצה להצילהו, כי מאד נחוץ הדבר להצילו מרדת שחת — הן ימות ואבד כל כפר, לי יאבדו הפיאסמטרים ולאביך טובת ההנאה אשר חפצתי לנמלו בעד העסק הזה.

— מה נורא הדבר! — הריעה חוה אשר לא שמעה

דברי זקנה האחרונים —

וברגע זה הורם המסך ופֶּאקֶרֶדִין בא. בראותו את

חוה הלוי את פניו בשתי ידיו.

— מה שלום הנסיך הפראנקי? — שאל עמלק.

והעמיר התנפל לרגלי חוה ויקרא בקול יגון עמוק ומכאיב לב:

— עלינו לחלות פני חבצלת-השרון להושיע אותנו, כי

אין כמות רופא אֶמֶן בכל ארץ עֶרֶב. הנה באתי לבקשרחמים

להציל את האדם המעלה בחיר האנשים ומופת הדור.

— וגם אתה אולי ירא הנך לבלי יאבד חלקך בשלל

אם ימות הנסיך? — אמרה חוה, והעמיר הביט אליה

בעין מפיקה תחנונים ותוגת נפש וישח ראשו וישק שולי
שלמתה הבעדואינית ויאמר :

— מקרה הוא, מקרה איום — האמיני רעיה יקרה,
כי אך מקרה הוא, במקרה באתי הנה, כי הלוך הלכתי
לצור ציד, ואחרי כן

— אל נא תיגע להביא אמן בלבי פן אחרל להאמין
בתבונתך כמו גם באמתך — אמרה חוה —

— הה, לו ידעת חוה, לו אך ידעת! — קרא
פֶּאֶקְרֵעִין במר נפשו — כי אז האמנת כי גם נפשי אתן
כִּפְרוֹ. לא רק כי לא אחפוץ עתה בכפר — הוסיף בלחש —
כי אם גם הצעתי לפניו עזרתי לברוח וכזאת יכלתי עשות
בעת מסעו להר סיני ואתי שני רמכים קלים כאילות השדה
ויבלנו להיות כבר בחברון עוד במרם

— האתה הלכת עמו אל הר סיני?

— אבל לא עליתי בהר, כי מאן בדבר. נפשו אותה
להתבודד ויקח עמו רק את הבעדואין מורה הדרך וגם אותו
השאיר בעמק והוא עלה בהר יחידי ויהי שם יום אחד ולילה.
ובשובו ראיתי בו שנוי נמרץ. דבריו בסופה ובסערה,
עיניו מבריקות כאש והגיד לי כי מלאך אלהים ראה פנים אל
פנים ובבקר התעלף ושוכב כמו גם עתה. אנכי בכיתי במר
נפשי, הרביתי תפלה ותחנון, הרטבתי בִּקְוִתִי בין חלבון ובכל
אהלו תליתי קמיעות — אויה! חבצלת-השרון! אוי ואבוי,
חוה! חוה היקרה והאהובה! אנכי מאמין רק בך, לכי נא אליו,
פני והביטי בו — אנא חוסי נא! לו ידעת והפרת אותו, לו אך
שמעת קולו הערב, את מרום שיחו והוד שרעפיו! אבל,
הה, הנה את לא תדעי אותו, לא תכירי אותו, כי מעורך
לא ראתהו עינך!

יג

במקום תפגשנה ערבות עֶרֶב ומצרים, שם בין שתי לשונות ים סוף, יתרומם חצי-אי מסלעי גראניט, אשר עין רואה תחזה אותו כמו יס-חלמיש גדול ונורא נהך ונמס וירומם גליו כתועפות הררי אלף ופתאם נרעש ויתַמָּה מגערת שדי וכרגע נשבר עליו חֶקוֹ וַיִּקְפָּא. רכסי הרים אשר נערמו איש על אחיו כמגדלים זקופים בשיא עוזם ותלפיות ראשיהם, עומרים וסוגרים ביניהם עמקים רבים, אשר רֶבֶם שוממים ובחשך יָכְסוּ, אבל מהם גם נחמדים ונעימים מאד. שם פלגי מים חיים וטהורים כעין הברדלח, עצי תמרים ויערי דקלים ומעל ראש הפסגה ישתרע לפנינו ככר נחמד ונעים מרהיב בת עין. זה לעמֶת זה מקבילים הרי אַפְרִיקָא ואַזִּיא, ומוזה ומוזה תבלת לשון ים סוף. בצלע אחד ההרים במרום חמשת אלפים רגל גובה עומד בית מקלט נזירים וגבוה ממנו עוד בערך שלשת אלפים רגל, הר מרום ונשא והוא — סִינִי בִקְדָשׁ.

על תועפות סִינִי עומדות שתי הרבות, האחת, בית תפלת הנוצרים והשנית בית מסגד הישמעאלים. בראש הפסגה למרומי מקום התזוין הנחמד הזה הקימו יוצאי חלצי ישראל וישמעאל מובחות לאלהי אברהם. ומדוע זה נתצו לגלים נצים? האם לא אות ממרום הוא, כי מעשה בני האדם ישה וישפל מהדר גאון אל נאור, ובההר הזה הנשגב בהדרת קודש, קדוש משכני עליון, לא יעזו אנוש לבנות כמו רמים מקדשי ארצו, עמודיהם ירופפו וישחו ויִטְּלוּ למראה הדר כבוד הַעֲרֵב הנערץ בקודש ויקר עוז סִינִי מעונה אלהי קדם!

בחצי הדרך, בערך, מבית מקלט הנזירים אל תועפות ההר יִקְצֵא מישור מעוטב בשני סלעים וקפים ובתוך המישור

שתול בנה ברוש רענן ועין מים חיים שם, המקום הזה הוא, לפי המסורה, גיא החיון למחזה שרי ופלאי פלאות אל אדיר בהגלותו אל משה עבדו ככתוב בתורתו.

לילה. על אדמת קדש זו כורע הלך בדרך, עיניו המפיקות תוגת נפשו נשואות אל שמי ערב הזרועים בכוכבי בקר. ידיו חבוקות על לבו והוא מתפלל:

— אל אלהי ישראל, יוצר העולם, אשר לו דומיה תהלה! אני בן דת נצרת הנה באתי אל מקדש קדשך בערב עתיק יומין, לשפוך לפניך קרי לבבי, לב איירופא הנשבר והנרכה. למה ה' תעמוד מרחוק, תהשה ותתאפק? מדוע, שרי! לא מצאנך שגיא כה? איה נפלאותיך וחזונו, ציריך ממרום ללמד לאדם דעת עליון, השכל וידוע אותך? — האמונה נובלת, חובת הלבבות תפס לנזע ורוח האדם יורדת למטה וטובעת במעמקי יגון. הכהן תועה בשפק, המלך לא יעצור כה למשול, והמון העמים נאנחים ועמלים בזעת אפים ובמתהוללים ומתיאשים יקראו לאלהים זרים לא ידעום. אם עוד לא תגלה מחביון עורך לרבר פנים בפנים את האדם, לתת לו תורה ותנחומות שמיך, — שלח נא, למצער, את אחד מן השרפים העומדים עליך, את אחד מרבבות מאחזי פני כסאך והיה מורה לצדקה ליצוריך האמללים. — נסה עלינו אור פניך, העירה עלינו רוח ממרומך, השכילנו, הביננו, כי רבו המכשלות ובם אנחנו נמקים!

אך קל חתל את כוכבי שמי ערב ויאסוף נגהם. מרומי אין קץ אשר התחקו ברקיע השמים, בתכניתם וגורתם, התנועעו כנפשות חיות וההלך הכורע נפל ארצה מתעלף — והנה תמונה לנגד עיניו. לה צלם דמות אדם אבל רבה ונשאה כגורל ההרים אשר מסביב. אפס כי שיא ערכה וגובה

חֲסִנָּה לֹא הִכְרִיעוּ אֶת הַהֶלֶךְ, וְהוּא רַק הִרְגִישׁ אֶת אִפְסוּתוֹ, מִה חָדָל הוּא. הַתְּמוּנָה הַזֹּאת אֵינָה צִעִירָה לַיָּמִים אֲבָל יָד הָעֵת כְּמוֹ לֹא נִגְעָה בָּהּ. פְּנִיָּה כַּפְּנֵי לַיִל מִזְרָה, כְּהִים אֲבָל מִזְהִירִים, לִוְשִׁים בַּתְּעֻלּוּמָה אֲבָל בְּהִירִים. עֵינֶיהָ הַחֹדְרוֹת נֹוגֶת אֵךְ אֵינֶן מִפִּיקוֹת יָגוֹן כִּי אִם הֶלֶךְ נֶפֶשׁ וְעוֹמֵק מַחֲשָׁבוֹת. עַל מִרוֹם מִצְחָהּ כּוֹכֵב מִזְהִיר אֲשֶׁר יִשְׁפּוֹךְ נֹוֹגָה אֵשׁ עַל כָּל מְאוֹר פְּנִיָּה.

— בֶּן דָּת נִצְרָת! — קִרְאָה הַתְּמוּנָה הַנִּשְׁגָּבָה וְכְמוֹ הִנִּיעָה בִּירָה בְּלֹט שְׁבֹט מוֹשְׁלִים אֲשֶׁר נִרְאָה כִּכְפַּת־חַמְרִים — אֲנִי מִלֵּאךְ עֶעֱבֵב, רוּחַ הַהֶחָסוֹת שֶׁל הָאָרֶץ הַזֹּאת הַמוֹשְׁלֵת בְּכָל הָעוֹלָם, כִּי לֹא הָרֵב מְרוּטָה וְלֹא מִגֵּן מִשׁוֹת וּשְׁלֹטֵי גְבוּרִים יִשְׁיִמוּ מִשְׁטֵרָם בְּעוֹלָם — הֵן אֱלֹה חֶלֶף יִחַלְפוּ וְאִינָם — לֹא בַחִיל וְלֹא בַכָּח, כִּי אִם בְּרוּחַ! רוּחַ הַדְּעָה אֵךְ הִיא הָאֲדִירָה וְהַנֶּעְרָצָה מְכָל. רוּחַ הַדְּעָה לֹא תֹאבֵר כִּי רוּחַ מִמְרוֹם הִיא, רוּחַ אֱלֹהִים. רוּחַ הַחַיָּה אֲשֶׁר לְאֶרְצוֹת פְּלֶהֶן לִקְוָחָהּ מֵאוֹצֵר מְרוֹם, וְלֹה, אִמְנֵם, מַעֲלָה יִתְרָה עַל מַעֲלוֹת רוּחַ בֶּן הָאָדָם. אֲבָל רוּחַ הַחַיָּה אֲשֶׁר לְעֶעֱבֵב נֹאצְלָה מַעֲלִיּוֹן עַל כָּל, וְרֵם עַל כָּל רִמִּים וּבִינָתָהּ נֹוֹבֶעֶת מִמְקוֹר הַמִּקְוִיִּים. וְעַל כֵּן מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת תֵּצֵא תוֹרָה לְכָל הָאֶרְצוֹת וּמִשְׁפָּט לְאוֹר עַמִּים תִּרְגֹּעַ וּמִמֶּנָּה פָּנָה וּמִמֶּנָּה מוֹסְדוֹת לְכָל כְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה וְעִלְיֹולוֹת מַצְעָדֵי גִבּוֹר.

אֶרְצוֹת הַנּוֹצְרִים אֲשֶׁר עֹזְבֹת וְאֲשֶׁר עַל שְׁחִיתוֹתֵיהֶן תֵּאבֵל נֶפֶשֶׁךְ, הִיוּ אֵךְ יַעֲרִי בְּצִיר בַּעַת אֲשֶׁר אֲדִירִי מַלְכִּי קִדְם הִקִּימוּ כִבֵּר מִשְׁנֹוֹת כֹּאוֹת אֵין מִסְפָּר אֶת מִירוֹתֵיהֶם מֵאוֹרֵי הַלְּבָנוֹן. בְּנִבְכִּי יַעֲרִי־עוֹלָמִים הֵם הַתְּגוֹרְרוּ שְׁבֹטֵי עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר נִפְּצוּ בְּכָל הָאָרֶץ לְעוֹרֵר אוֹתָהּ לַחַיִּים תְּרָשִׁים. וּבַהֲתַפְּרֹךְ הַשְּׁבֹטִים הֵם רֹאשֹׁנָה מִסְבְּכֵי הַיַּעֲרֹת תִּרְצָה הַהִשְׁגָּחָה מִשְׁטָמָם כִּי עַל מַפְתָּן הָעֵת הִישָׁנָה יִפְגְּשׁוּ עִם מוֹסְדֵי הַיָּמִי עֶעֱבֵב וְהִיוּ

להם החקים והתורות האלה נר לרגלם לבוננם ולכוננם לבני תרבות. הצאצאים כבשו את העולם לבעבור יעלו וירוממו את חקי סיני על כס המלוכה בקאפיטאָל. וערבי אחד בא מן הגליל חמוש בתורה של ארץ ערב ויבלום את משובת הצאצאים המנצחים האכזרים.

והנה עוד הפעם מתהפכת איירופא בציריה וחבלי יולדה באו לה, והמון עממיה מתעוררים ומתנערים ויתרוצצו בקרבה כאז גם עתה, אבל אינם עוד שוכני יערות, כי אם ספונים הם בערים, עמקיהם יעמפו בר ואלופיהם מסבלים. — מאז זרחה שמש המאה הנוכחית החלו העמים למרוד בעוז שלטון רוח עָרֵב. וכי תשוח עליהם נפשם מעוצר רעה תולים הם קלקולם בדבר שבו תלוי כל אָשרם וקיומם. ואת מקורם הנאמן אשר נתן למו למעין ישועה רואים הם כבור צרה. בעצלותם ורפיון נפשם עזבו מקור מים חיים ויתצבו להם בארות נשברים, עזבו את אלהי סיני ויבחרו אלהים חדשים ותזנח מטוב נפשם והנה הם נוֹאֲשִׁים ואנושים. בעוד אשר רק תורת אמת וחקי חיי עולם אשר שִׁבְרוּ זרוע הפראים ויעצרו משובת הברברים, הם רק הם הרופאים הנאמנים ורק בידם סם חיים לרפא את נגעי הציוויליזציון הכואבת. תורה אחת וחקה אחת השָׁוָה ומשָׁוָה את כל בני האדם תתכן רק בממשלת העליון על כל, משפט אחד אשר לא יבכר אדם על פני אדם יתכן רק בממשלת אלהי הצבאות אדון כל העולם ואבי כל יצוריו. וכל בני האדם יוכלו להיות אחים יחדו רק אז אם יכירו כלם אב אחד להם. ובמדה ההיא אשר רחק האדם מעל אלהיו כן השתרגו ועלו רעה אחר רעה אשר שמו את מקור החיים לסף רעל ושתו האנשים והתנועשו והתהוללו. לכן חדל לך בן עולם הנוצרית הזה ואל תיגע למצוא פשר השאלה הכללית הנשגבה בהבלי הפלוסופיא אשר תלכו

בה ריפּה. הנך מִשְׁשֶׁךְ וּמִוֶּרֶט מִשְׁפָּק, הנך נבוכ ומשומם —
זאת איפוא עשה: אל תכך שופר ובשרת צדק בקהל רב
והודעת ליצורי תבל את תורת השלום והאמת ונתת להם
לקה טוב, כי תורה אחת ומשפט אחד לכל בני אלהים, אל
תערוץ ואל תחת, אל תשתע ואל תתנודד והיית מוצק ואל
תלא. שמע לקול תבונתך וְהִלֵּךְ בדרכי הרוח אשר הערה
עליך. לך ועשה ובכל נפש אדם תשכיל למצוא כלי הפץ
למעשיך!

קול כקול הרעם העיר את טאַנקרעד משממון תרדמתו
וישא עיניו בה ובה ויבט השמימה והנה מרומי הפסגה אשר
סביב שבו כבראשונה ויחקו חותם תכניתם בעצם השמים.
כוכבי שמי-ערב שבו ויזהירו באור יפעתם ובאזניו עוד יצלול
קול המלאך הדובר בו. וירד לרגלי ההר אשר שם חבו לו
שומריו הבעדואינים האחוזים בחבלי שנתם.

יד

לשוא וללא-הועל היו כל דאגות ההערצאָג וההערצאָג-
גין וכל עמלם לגונן על בנם עלה בתהו. שר האלף קָבֵק
המתהלל בזרוע עזו לא הציל את טאַנקרעד מחרב
הבעדואינים. הכהן בערנהארד לא היה אתו להרגיע את
רוחו הסוערה. ועתה בהיותו מוטל על ערש המות לא
נמצא אצלו הרופא קָבִי. הוא הולך למות ושוכב באהל ערבי
מבלי כל רפואות תעלה. מוסר תוכחה הוא כי אם ה' לא
ישמור אנוש שוא שקד שומר ואל נורא עלילה וגלה און אנשים
כי שקר האדם לתשועה, ברב חילו לא ימלט וכל מועצותיו
מאפע ותהבולותיו מהבל.

על מַרְבֵּד מוצע בכרים רבים, שוכב טאנקרעד.
 גליו מעטפות בשמלה סורית אשר להעמיר הצעיר, ועליהן
 מעיל בערואיני. פניו חֲרוּ וכחושים ורוים מאד, עיניו
 מבריקות ונוצצות באש זרה ונמויות אל מרכז מַנְגֵּל. והוא
 שוכב על גבו ולא ירגיש כל מאומה. לא חש ולא ידע את
 ברָאָני ופֶאָקֶרֶדִין אשר לא משו ממנו. ידו הפצועה נשמטה
 מעל המשכב ויתמכנה פֶאָקֶרֶדִין במעטפות וכרים. פצעו
 נצרב מאד ורופא אין ובחמו הוא הִזָּה חזיונות ומרבר על
 אדות סוד שיח שרפי קדש וירבה להג יום ולילה מבלי לסגור
 אף רגע את עיניו הקודחות אש ומזרות זיקות ולולא ברָאָני
 ופֶאָקֶרֶדִין אשר שקדו אצלו, כי אז היה מעמיק לשחת את
 פצעו האנוש.

— הוא לא נס שנתו אף רגע אחד — אמר פֶרִימָאן

בִּלְטִי.

— בשני הימים הראשונים הרבה לדבר אל לבו, אך

אתמול הרגיעה מעט רוחו — אמר ווארהרמאן —

וברָאָני קם בִּלְטִי ויגש למראשותי טאנקרעד ויכרע על

היריעה ויגע באצבעו אל דפק יד טאנקרעד.

— אֵל אלהי אבותי! — אמר ברָאָני בלחש, בהכיסו

בעיניו השחורות והבהירות אל טאנקרעד — מה רע ומר

הדבר! כפשע בינו ובין המות או בין השגעון. ואולי שניהם

יחד יקרוהו. ומה יאמר האדון סירָאָניא בשמעו כזאת? הוא

נתן אותו על ידי — ואני אבדתי! באירופא היו מקזוים לו

דם והיו ממיתים אותו ופה לא יקזו לו דם והוא יתם לגוע.

כן היא חכמת הרפואה וכן הם החיים! לו מצאה ידי אֶפְיוֹם

אף כגרגר חרדל, כי אז הצלתיו. אֵל אלהי אבי! הה, רע

ומר מאד!

בוהירות יתרה קנח ברָאָני במטפחתו את הקצף הלבן אשר נראה על שפתי החולה .

— הוא העביר את מחו יותר מדי — הוסיף ברָאָני לדבר אל לבו — עוד במסע הים התבוננתי בו כזאת . תמיד התהלך על מכסה האניה הנה והנה . מעוררי לא ראיתי כי יכול יוכל אדם לטבוע כה ביון מצולת עשתנותיו . הוא מרבה להגות ומעמיק לחשוב כמו סידָאָניא . אבל הרגשתו מְרָבָה ממחשבתו ותעוּזו עליה — וזה הוא רפיונו . עצמת סידָאָניא ועוּזו כי כל רגש לא יכריעהו , כי מרום ונשא הוא מכל רגש . אם הלב פנוי מכל מוקרות והתרגשות והראש מלא מֶה גדול — אנשים כאלה כובשים את העולם . העדר הרגשה ומח קטן הוא החמר ביד יוצר נבלים ונקלים רקים ופוחזים . מֶה גדול ולב רחב — מה התולדה אשר תצא משני אלה ? הה , נפלאה ממני זאת ולא אדע . יוכל היות כי מרב ימים יבול הלב — אבל מאד מאד נכספה נפשי להציל את העלם הזה — נפשי קשורה בנפשו .

מבלי נוע ישב לו על היריעה אצל המצע ויספור בלבו את כל האמצעים אשר יכולים היו , לפי דעתו , להציל את טאנקרעד . אולם נוכח כי אין ידו משגת אף לאחד מהם . והנה איש קורא בשמו בלחש וירם ראשו והנה לפניו פֶאָקֶרֶדִין אשר נתן לו אותותיו לצאת פתח האהל , אשר שם נצבה חוה .

— רצוני — אמר העמיר — כי , חבצלת השרון , תבקר את אדוניך . בכל ארץ ערב אין רופא כמה .

— במדבר לא אדם בו , אולי אוכל גם אני להועיל מעט — אמרה העלמה בעֲנִית חן —

— באשפת התקוה נשאר אך חץ אחד — אמר ברָאָני ברוח נבאה —

— האמנם כה גדלה הסכנה ?

— הה, חוה, הצילי נא, הצילתו נא חוה היקרה ! —
קרא פֶּאקֶרֶדִין בלב נשבר — או כי אנכי ארר אָבֶל שאולה,
כי לא אוכל לחיות על פני האדמה אם לא בחיים חיתו .
וחוה נתנה לו אות לחשות ותתחרש רגעים אחדים עם
ברָאָנִי ואחרי כן הרימו את המסך ויבואו האהלה חרש .

פני טאנקרעד וחזותו לא שָׁנו עתה מאשר היה, ורק
כי ברגע הזה דבר אל לבו בְּחָמוּ . ברָאָנִי ופֶּאקֶרֶדִין כרעו
על ברכיהם ורק חוה עמדה ועיניה נטיו אל עיני טאנקרעד
וכמו התלהב דמיונו עוד יותר ויחקה בקרבו את המונתה
ויתקונן בה במבט לוחט . אבל לו גם היה טאנקרעד באיתנו
גם אז אולי לא הכירה עתה בהחליפה שמלותיה בתלבשת
בערואינית . אך רגע כמו התבונן בה טאנקרעד וישב לקרוא
את קריאותיו ולהריע והנה פתאם השפיל קולו וכמו נחה
דעתו ויביע בשפה ברורה ונמרצה : , כאכם לשלום מלאכי
עליון . וכנראה חפץ להרים את ידו , אך ברָאָנִי אשר לא
גרע ממנו עין מהר ויניח את אצבעו על ימין טאנקרעד ולא
יסף עוד להניעה ויוסף טאנקרעד לשוחח בחזיונו במלאכי
אלהים , אבל בקול נמוך ונמוג .

— ואתה אחד מהם — אמרה חוה אל לבה בהכיטה
אל פניו המאירים בלהב שמים ובעין ההשמל ונגה להם
סביב . וחוה נתנה אות לברָאָנִי ויצאו כן האהל ואחריהם
פֶּאקֶרֶדִין אשר עיניו נגרות דמעה .

— הטבת לראות — אמרה חוה אל ברָאָנִי — אם לא
נמצא תחבולה להביא לו את השנה אוי יישן המות .
— הה , אויה לי — ילל פֶּאקֶרֶדִין בפרשו בידיו —
עוצי נא עצה ובקשי תחבולה כי יישן , הן את כל תוכלי !
— פה אך לשוא נחפש את האָפּוּס — אמר ברָאָנִי .

— אנשי המקום הזה לא ידעו מה הוא — אמרה חוה —
 — אם כן נביאהו נא מעיר הקדש. — אמר
 פֶּאקֶרְעֵדִין — .

— לשוא! — אמר ברָאָנִי — כי לא לימים כי אם
 לשעות עינינו תלויות.

— אבל אנכי אלך שמה — קרא פֶּאקֶרְעֵדִין — אתם
 לא תדעו את מרוצת בן-הַבְּמָקִים אשר לי. הנני... — וחווה
 הניחה ידה על זרועו מבלי להביט בפניו ותאמר אל ברָאָנִי:
 בעברי דרך המנהרה בנקרת הצור ראיתי שם פעמים
 רבות על יד הנחל פרח לבן אחוז בסבך, אבל שכחת
 עתה מקומו איה, כי לא שמתי אז לבי אליו, אך כמדומה
 לי הוא פרח הר ארניקא וּמִי קִשְׁרָתוֹ יפילו תרדמה על שותב
 והם רפואה בדוקה לחלישת העצבים.

— אין כל ספק כי הוא פרח הר ארניקא והוא יעלך
 ארוכה — אמר פֶּאקֶרְעֵדִין — .

— השעה דוחקת — אמרה חוה אל ברָאָנִי — קח לך
 את אמהותי ולך וחפש על יד הנחל.

וישאר פֶּאקֶרְעֵדִין לבדו לשמור את מטת טאנקרעד
 ויבלה לו את הזמן בספרו וחשבו את מספר בעלי משה—
 ידו. הובותיו היו לו למקור נאמן לחולל ולהוליד מזמח
 ותחבולות, לעורר ולהעיר את נפשו וכל חושיו בו. ועד
 מהרה חזקה עליו יד הרמיון והנה הוא עושה נפלאות וגדולות
 בחזיונו. הוא חזה לו כבר ברוחו כי טאנקרעד שב לאיתנו
 וביניהם אהבה עזה והנה הם מתיעצים שניהם ומחבליב
 תחבולות ומפליאים פליליה. ומקורי ישע פתוחים לרוחה,
 אך ברגע זה עלה על לבו ויוכור כי הוא הֶסֶב בהסכנה
 הגדולה הצופיה עתה לחיי טאנקרעד ויאזר את יומו
 ויגז ראשו. ואף כי הסכן הסבין להיות נאחז בסבך מבוכות,

אך המבוכה אשר תקפתהו עתה הרבתה כושל במערכ, לבבו. הן הוא נכון לבוא במסרת ברית אהבה נאמנה עם האיש הזה, אשר לרגלו פרש רשת וילכדנו בשבי לשרוד אותו, ואת מעשהו זה בצע, ולרגלי הדבר הזה הביא על האיש הזה אסון נורא וחיוו לשאול הגיעו. ועליו עתה להתאמץ להטות לב עמלק לנער כפו מן הכפף אשר למענו בא הנשיא הגדול ממרחק ויעזוב את ערבותיו בסוריא לבוא בשימון הזה, ואשר למענו ובקבתו אברו לו אחדים מבחירי עבדיו. וגם קרוב הוא יום החדש אשר אליו יעד העמיר את הזקן שעריך עפענדי לבוא עזתה לקבל שם מירו את הנשק וקני הרבה אשר בעזרתם היה יהיה למושל הלבנון, מוצא לכסף לשלם בעדם ראה לו בהשלל הרב אשר יבו. במחשבות סבוכות אלה תעו רעיוניו אשר נלאו למצוא מוצא בנפש מרה ולב דוי צוה להביא לפניו את המקטרת, כאשר ין דרכו לכלות בעשן את מצוקות שרעפיו, וקטרת הסמים לריח נחוח השיבה נפשו ואחרי שלש שעות שב ויהי כאשר היה וישב לספור בלבבו את מכסת הרבית אשר עליו לשלם להמלוים אשר בכל ערי סוריא מן עזה עד אלעפף — עד כי בא ברפני ובירו ספל מצרי.

— ואתה מצאת את הפרח הנפלא? — שאל פֶּאקֶרֶע-

דין בתאות נפש.

— מצאתי, עמיר נכבד, אנכי הכינותי מִי משרה ועתה תחסרנה לנו עוד שתי אלה: האחת, כי יואל ארונִי לשחות את המשרה, והשנית, כי יהי עסק זה לרפואה. הצהרים טרם הגיעו ומאנקרעד שתה את השקוי לתרופה, הוא הביאו בקרבו בלי כל התנגדות אך גש בלי דעת נפש. וחיש אחרי הצהרים נשקע מאנקרעד בשנה עמוקה ופֶּאקֶרֶעֲדִין מהר לבשר הבשרה הזאת את חות

השָׁכָה אֶל אָהֶל עַמְלָק. וּבִרְאֹנִי לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאָהֶל וְלֹא גִרַע עֵין מֵאֲדוֹנָיו.

הַיּוֹם בָּרַד, עַל קִבְרֵי עִיר הַחֹמֶה וְהִיכְלִיהָ וּמִקְדְּשֶׁיהָ שָׁפַךְ זֶהָר אֲדָמָה נָעִים, הוּא הוֹזַר אֲשֶׁר הִפֵּךְ עֲלֵיהֶם בִּשְׁעָה הָהִיא עַת הוּבְאוּ אֶל הָעִיר הַזֹּאת הָאִירֹפִיִּים בְּעַל כִּרְחָם — וּטֹאנְקֶרֶד עוֹרְדוֹ יִשָּׁן. הַגַּמְלִים שָׁבוּ מִבְּאֵר הַמִּים, בֵּין אֶהְלֵי קֶדֶר הַתְּנוּצָצוֹ נִרוֹת וּטֹאנְקֶרֶד עוֹרְדוֹ יִשָּׁן. וְכֵן נִשְׁקַע בִּשְׁנָתוֹ כָּל הַיּוֹם וַיָּאֵת עֶרֶב וַיָּבֹא לַיְלָה וְעוֹרְדוֹ לֹא נִעוֹר. בַּמִּנּוֹת כֶּסֶף הָעֹלֹ שֶׁמֶן תְּמָרִים וְאוֹרוֹ הִגִּיהָ עַל עֶרֶשׁ דּוֹן אֶל מוֹל פֶּאקֶרֶדִין וּבִרְאֹנִי אֲשֶׁר יִשְׁבוּ דוֹמְמִים וְלִבָּם עֵר וְעֵינֵיהֶם אֶל אֹהֶב לִבָּם — וּטֹאנְקֶרֶד עוֹר לֹא הִקִּין.

אָרֶךְ הַלַּיְלָה מֵאֵד כִּמוֹ אֵין קֶץ לַחֲשֶׁךְ וּבִבְקוֹעַ הָאָהֶלָה קִרְנֵי אוֹר הַבֶּקֶר הָרֵאשִׁינּוֹת, הַבִּיטוֹ בִּרְאֹנִי וְהַעֲמִיר זֶה אֶל זֶה וַאֲיֵשׁ רָאָה בִּפְנֵי רַעְהוֹ אוֹת שֶׁפֶק אִיוֹם וּבִלְהוֹת מִצּוּקָה. — וּטֹאנְקֶרֶד עוֹר לֹא נִעוֹר וְשׁוֹכֵב הוּא מִבְּלִי נוֹעַ כַּעֲתָה כֹּאז בִּנְפּוֹל עֲלוּ תִרְדְּמָה בְּלִי כָל שְׁנוּי, וּפְנֵיו חוֹרוּ מֵאֵד. — הָאֵם שְׁנָה הִיא זֶה? בִּרְאֹנִי נָנַע אֶל יָדוֹ אֲבָל לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת אֶת עוֹרֶק הַרְפֵּק, פֶּאקֶרֶדִין הִגִּיעַ לֵהֵב חֲנִיתוֹ הַמְרִטָה אֶל שְׁפָתֵי הַיֶּשֶׁן וְהִלָּהֵב נִשְׁאָר נּוֹצֵץ כִּבְתַּחֲלָה בְּלִי כָל כֶּתֶם. — הָאֵם שְׁנָה הִיא זֶה? — — — אֲבָל הֵגוּ אִינְנוּ קֶר. בִּפְנֵי בִרְאֹנִי נִחְרְשָׁה מַחֲשָׁבָה עֲמוּקָה וּבִמְצָחוֹ נִקּוּ קִמְטִים וּכְשׁוֹאֵל בְּתִרְפִּים הַבִּיט אֶל הַשׁוֹכֵב בְּלִי נוֹעַ, וּפֶאקֶרֶדִין הִתְחַלֵּחַל וַיִּמָּהֵר אֶל חוּה.

— לִבִּי יַחֲרֵד מֵאֵד עַל כִּי רוֹאָה הַנְּנִי אוֹתָךְ חֲרָדָה —
אִמֵּר אֵלֶיהָ — אֵת אֲשֶׁר לֹא תִתֵּנִי מִכָּל — אוּיָה, „חֲבַצְלַת הַשְּׂרֹן“! מִדּוֹעַ חוֹרוּ כֵּה פָנֶיךָ?

— כֶּתֶם עוֹלָם וּכְלָמַת נִצַּח, יִהְיֶה מוֹת הָעֹלָם עַל אֶהְלִים אֵלָה. — אִמְרָה חוּה בִּשְׁפָל קוֹל בְּהַתְּאֲמָצָה לִרְבֵּר בְּרוּחַ שׁוֹקֵמֶת.

— אבל מה איום ונורא הכתם אשר ידבק בי! —
 הריע פֶּאקֶרֶדִין מתיאש — כתם! לא, לא כתם כי אם אות
 קֶן על מצחי יהיה! אנכי לא אֶרְאֶה עוד בדמשק עד עולם,
 ואף לא גם באחת מערינו. אנכי אתן מבצרי וכל אשר לי
 לשארי, מובן הדבר בתנאי, כי לא ישלם מאומה לנושי,
 ואנכי אלכה לי אל ההרים ולא אביט אדם עוד עם יושבי חדל.
 — אל נא תסער כה, הִרְגַע כי יש עוד תקוה,
 האחריות אשר עלי לא נקלה היא מאחריותך אתה.
 — הה, לו ידעת אותו. חוה! את לא תוכלי
 להוקירו כמני. אני אוהב אותו, אוהב בכל רשף נפש.
 ובדברם הקריבו אל אהל טאנקרעד. וחווה נתנה
 אות לפֶּאקֶרֶדִין לחשות. והוא מחה דמעותיו הרותחות ויובל
 את חווה האהלה ושניהם נצבו בדממה לפני מַטַּת טאנקרעד.
 המצוקה אשר הביעו פניו ורשמי עֲנוֹת נוראה — חלפו עברו.
 אם היה כזה אות המות, כי אז היתה תמיתה נפלאה מאד.
 מנוחה שאננה ונעימות חן שפוכות על פניו, ומצחו —
 כמקדש הרוח אֶל—מות. במצוקת לב וידידות הביטה חווה
 אל הפנים האלה. פֶּאקֶרֶדִין ובראני התבוננו זה אל זה
 חליפות. פתאם התנועע טאנקרעד ויוציא אנתה עמוקה
 ויפקח את עיניו השחורות. האש הזרה אשר בערה במ
 אתמול כבתה. במנוחת נפש והתבוננות הביט סביבו ויהי
 דברו: העלמה, מבית-היני! .

מז

תפושה ברב שרעפיה בקרבה ישבה לה בת בעססא
 היפה בבנות באהל זקנה ותשתעשע בזר שושנים. בהלך

נפשה ירחף רעיון כצל קל, צל עוף מעופף לנגה השמש, והנה מעבר לקיר נשמע קול זקנה הנשיא הגדול בקול רעש ותשוואות כנהמת ים והוא ישבע שבועי שבועות כי יעבור עליו מה והוא יבצע מעשהו, והנה קול עונה אמרים לו, קול דברים בנחת נשמעים, קול איש אשר יעמול ויתאמץ לשוא להעביר את הזקן על דעתו. כרגע והנה קולות שניהם נהיו לתרועה בלולה וקול המולה ברגז וזועה. קול האחד כשור פר גועה וקול השני כשריקות עוף הבר, קול האחד מרגז ומרעיש ומאיים וקול השני כשרט וצפצוף. ופתאם השלך קס. וחזה בראותה כי הרומיה בִּקְשָׁכָה דמתה כי הנשיא והאיש הדובר בו עזבו את האהל ורוחה שבה אליה ותשב לצלול בהגיוני לבה והנה קול פֶּאקֶרֶדִין נשמע בחוץ: הניחי לי, חבצלת השחון' ואבואה אהלך' ובתתה לו הפצו התפרץ האהלה ופניו להמים כאש וזועפים והוא בלו נרעש ומתגעש ויתנפל על המצע.

— השמעת את קול הרעש? מעודי לא ראיתי את הנשיא הגדול פרא ופרוע כבעת הזאת.

— ומה הדבר?

— האשמדאי הזה מכביר לבו כאבן ואוטם אזניו משמוע בדברי אליו על אדות השבוי.

— והוא עודנו מחזיק בדבריו ודורש את הכפר?

— עודנו מחזיק באולתו זו. הנני אומר: אולתו!

כי באמת מה אנחנו דורשים מעמו? הלא הבל נדף!

— שני מיליאן פיאסמער אינם הבל נדף—אמרה חוה—

— בזה תשגי גם את כמו זקנד. הוא יאות לקחת

מיליאן אחד אשר החצי לי הוא כמדבר בינינו, ואם כן יגיע להלקו אך חמש מאות וגם אותם בלבי ללות מאתו.

— ללות מאתו!

— מובן הדבר כי אשלם לו רבית מסִימת — כי למה לו להנשיא הגדול חמש מאות אלף יאסמער? לו גמלים רבים וסוסים לטרבה עד כי חפץ הוא להמירם בנשק עמי. האם יכרה לו הפירה בחול על יד הבאר להטמין אוצרו זה כאשר עשה הכלך שלמה? או היענוד את השטרות עטרה למצנפתו? אם לא השחוק הוא? אם לא יתן את כספו המזמן להיות עובר לסוחר הלא יביא מבוכה בכל סֶתֶר סוריא וירד מחיר הכסף והיה בזה נזק גם לבית מסחר אביך אשר רק את טובתו אשוה לנגדי תמיד. על כן לא אפונה כי יאות להלות כספו בנשך ואנכי הלא שלם אשלם שלשים למאה לסך חלקו וכהנה ארוית, כי ברגע זה משלם הנני בביירוט, בקאפיטאלים בלאטאקיא וביתר ערי המחוז הארורות, ששים למאה. ואדיר כל חפצי כי לוא הוצלת להוכיח לפני אביך לשפוט הדבר מנקודת ראיתי זו, כי אז הגדלנו לעשות. התבונני נא, הבצלת השרון, חוה היקרה והנעימה, התבונני נא וראי כי ביד אביך לכוון אֲשֶׁרִי וגם אֲשֶׁרוֹ אם רק ילוה לי כסף בשלשים למאה.

— בשמעי תחנותיך אלה תִּבְהַל נפשי מאד — האַמַּנִּם

כה רעים הם ענייך?

— רצונך לאמר: טובים. כי לולי חובותי אזי גבר לא יצלח הייתי, כי מטבעי עצל הנני ולולא נטל עלי להתבונן יום יום כי אובד ונהרס הנני כי אז לא גִּבְרְתִי חֵילִים ונבצרה ממני להצטין במאומה.

— אתה לא תצטין בכל מאומה לעולם. כזאת לא

תוכל בהיותך אחוז תמיד בסירים סבוכים.

— לא אוכל? ! — קרא פֶּאֶקֶרֶדִין בעוז ונצח —

במה נחשבו חובותי לעֶמֶת מקורי ישעי? הלא אין להרוץ משפט על איש רק מאשר רבים הם חובותיו, כי אם

עלינו לראות גם את מעיני הישועה אשר לו .

— הלא נכסיד עבוסים וקצירך כבר מכור — הן ככה הנרת לי —

— נכסים ? קציר ? יש רעיון ומוסה אשר כל הון לא ישוה בם , ישנו יסוד נאמן אשר רבה תבואתו מכל מחוז הלבנון .

— אמנם כן , יסוד נאמן במעשה אשר יעשה אדם , יקר הוא ונכבד מאד — אמרה חוה — אפס כי אם אולי יש לך רעיון ומוסה , אבל , יסוד נאמן הוא הרבר אשר יחסר לך תמיד במעשיך .

— ישנו , ישנו עמי — והכל יבוא בעתו .

— ומה הוא היסוד הנאמן אשר לך ?

— האמונה .

— האמונה כך ובעצמך ? בזה אמנם לא תפון לעולם .

— לא , כי אם האמונה בהר סיני .

— בהר סיני ?

— ידעתי כי תשתוממי , אבל כן הוא . הנסיד האנגלי

היה בהר סיני ושם נגלה אליו מלאך אלהים . את אשר נדברו ביניהם לא ארע ואך אחת היא אשר ארע נאמנה , כי על ידי שיחת מרומים זו נהפך הנסיד ויהי לאיש אחר ונפשו שואפת ומשתוקקת לפעול ולעשות וכפי אשר אחזה לי יש בדעתו לעמוד בראש התנועה האזיאטית . אם אמונה תרהיב לבב גבר לא יבצר ממנו מאומה לעשות ולהצליח . אחת היא אשר כבר גמר בלבו , והוא כי לא ישוב עוד ירושלימה , כי אם ישים פעמיו אל מקום מגורי לקאנאביא לשאוף אויר חדש , אך לא זה העקר למסעו שמה , כי עוד סבות רבות בדבר וטעמו ונמוקו בזה .

— כנראה, מחשבות רבות בלבו ולגדולות יתעתד —
אמרה חוה בלָפּוּב וּחֵן —

— עקר שכחתי. איככה זה לא ספרת לי, חוה, כי
הוא כבר התרועע עמך ?
— התרועע עמי ?

— כן, הן הוא הכירך ברגע שוב בינתו אליו והוא
ספר לי אחרי כן, כי ראה אותך זה כבר, אף כי לא עלתה
בידי להוציא מלים מלבו לדעת דבר לאשורו. הן אמנם
נדברנו יחד על אדות עֶרְב, על אדות האמונה, מלחמה
ומלאכי אלהים אך בנסותי לדבר בדבר הנוגע אל עצמו ואל
בשרו רואה הנני כי עֲנִית תום תסגור שפתיו. חסרה לו
התגלות הלב, אשר עלתה בגורלי האטלל — האם ידעת
אותו בירושלים ?

— במקרה פגשתיו בבית-היני, אך לא שאלתי לשמו
וגם הוא לא הגיד לי ואיככה יכלתי איפוא לספר לך את
הכרתו עמי ? או איכה יכלתי לדעת כי הור הוא
אשר שוחחתי עמו הוא הוא האנגלי הצעיר אשר אותו
שבית שבי ?

— הם ! — אמר פֶּאָקְרֶדִין — הוא יהיה אורחי
במבצרי ומה זה יבין חכך באמרך, שבי' — אל נכון רצונך
לאמר : אשר הצלתי אותו משבי, או אשר נכון הנני להצילו ?
— שאלה כזאת שאל נא את נפשך, ולדעתי עליך
לנער הצנך כעת מהתנועה האזיאטית הגדולה, עד כי תחרץ
לתקן את המעוֹת ולהסיר המכשול הבא על ירך, וכזאת ראוי
לך לעשות למען האהבה והידידות ולמען חֶבֶת הארץ.

— עם הנשיא הגדול אגמור עניני, כי שלל גדול
נשקף לימים יוצרו ועמלק לא יבוא בריב עמי. ואם אך יחוש
עתידות כי להבעדואינים רוכבי הסוסים תהיה דריסת הרגל

בסוריא ואויא הקטנה, אז לא יקשה כה את לבבו. אהת היא הדרושה כעת לחפצי, והיא, להניח את רוחו בתקות נעימות בעד האונאה אשר הסבנו לו. לוא יכלתי לשקול על ידו כעת איזה אלפי פיאסטער או לרצותו באיזה דבר — ומה תאמרי חוה? — אמר פֶּאָקְרֶדִין בהביטו אליה בעין חודרת — וחוה הניעה בראשה.

— אך זה כלב יהודי קשה-ערף! — קרא פֶּאָקְרֶדִין — אהבת-עצמו איומה ונוראה! —

— כלב יהודי קשה-ערף! ? — הריעה חוה בקומה ועיניה רָבו ברקים ונחיריה נִפְחוּ מחרון אף ובזו וקלסה — ומי זה אתה, שועל בין אריות, אשר תעזו לרבר כן? המעט ממך כי הבאת עלינו רעה ותלאה ותכסה קיקלון וחרפה עלינו כי עוד ישאך לבך להשמיענו נאצותיך? אתה שווד אדם אשר הבאת אסון על נפש יקרה וחרפה וכלמה על כלנו עוד יקחך לבך לשנן לשונך? צר לי מאד כי האנגלי הצעיר בתם לבו לא יבין לסירותיך והוא מאמין בך מבלי דעת את מזמתך וערמתך להשתמש באמונתו בך.

פֶּאָקְרֶדִין התפלץ בהדרתו פן תגלה חוה את מערכי לבו, ואם אמנם כבר סר לבו מאחריה, כי טאנקרעד פעל עליו פעולה נמרצה וכל מעֲנֵיו עתה בו ונפשו המתרגשת ומתפעלת בהשתעבדה עתה לנפש טאנקרעד פרקה מעליה עול חוה וכבר נכון היה פֶּאָקְרֶדִין להקריב גם את בעבסאָ וכל ביתו בעד אהבת טאנקרעד הנחוצה לו לעֲנֵנוֹ ולתהבולותיו. אבל התפלץ והתחלחל פן תחבל חוה את כל מערכי לבו. ועד מהרה התנפל לרגליה וימרר בבכי וישק את סנדליה.

— נבל הנני — אמר בבכי — וכזאת הן תרעי וידעת מאז. בשם ה', עמדי נא לימיני, כי אך כך בעזרי. את

היא הנפש האחת בתכל אשר אהב וגם נפשך יודעת כזאת.
האם בעססך איננו אבי? ואת הנשיא הגדול — כבר אכבר
בכל נפשי, הן הוא איש שלומי ובריתי כאשר יורה גם
החוזה הארור אשר למענו באתי הנה. ומה זה תשימי לבך
אל הנאצה אשר הגיתי בלשוני? האם אנכי בנפשי אינני
יהודי? ואם לא דרכי היהודים דרכי? ולמה זה אחלל
כבודם? וכל ישעי וכל חפצי רק כי נמהר ונחיש להיות
בארץ הקדושה ולצאת משימון תלאובות זה.

— הניחה עתה. עוד נתיעץ בדבר. תוכחות על עון
קצף על מים הם.

— אנכי לא באתי להוכיחך. ולו רק הגדת לי בערב
ההוא בהיותי בבית-היני כי שוחחת עם האנגלי. או לא נפל
עתה כל דבר בינינו.

— מאין ידעת כי שוחחתי עמו או בערב ההוא?

שאלה חוה נבוכה ותתאדם —

— יען פגשתי או ברחוב ואז לא עלה על לבי כי היה
בספקך ויהי כעיני כפראנק הבא לבקר בירושלים.

— אנכי מצאתיו בגני ואשלח אליו את עבדי.

ופאקדעדין התהלך הנה והנה וחושב מחשבות ופתאם
נצב ויאמר:

— הנה נוססה בי עצה אשר תשים כל המעקשים
למישור.

— כל המעקשים למישור?

— למחרת השלישית יערתי את אחד מידידי
בעזה ולו ארחה רבה הדורשת שיכא ללות עד שכונת ההרים,
אנכי אמסור הרבר הזה להנשיא והוא יקבל בער זה עשרת
אלפים פיצסטר ובא הרבר כשמן בעצמותיו ונפת צופים

לפיו וישב את כל אשר היה. וידידנו האנגלי ילך עמך ועמי לעיר הקודש.

— אנכי לא אלך מזה ירושלימה. הנשיא הגדול ילגני דמשיקה אשר שם אשאר עדי אעשה דרכי לאלעפא.

— מי יתן ולא תדרוך רגלך באלעפא — אמר פֶּאקֶרֶדִין ופניו זעפו מאד, כי חוה רמזה במליה אל דבר אַרוֹשִׁיה לבן דודה וכי קרוב יום כלולותיה.

— אבל — אמרה חוה להסב את רעיונו — הדבר הזה תלוי אם אצליח במלאכותי אל הנשיא הגדול. כי אם לא יוציא לחפשי את האיש אשר אחריותו על אבי, אזי לא יגונן עלי לעולם ויסור צלו ממני. ואנכי אפונה מאד אם יצלה חפצי גם לא אאמין כי עשרת אלפים פיאסטר ימשלו בחפצו יותר מידירות בית אבי וטובתנו עליו אשר הקריב על מזבח זר מעשהו.

— עשרת אלפים פיאסטר, אמנם, לא הן עתק הוא — אמר פֶּאקֶרֶדִין — ככסף הזה משלם הנני כל שלשת חדשים רבית לקאפטי נבזה אחד בבירות, אשר אחרים את רכושו תכף ברגע ההוא בקחתי בידי רסן ממשלת הארץ, אפס כי אנכי אינני משלם כסף מִזְמָן, כי אם מצרף הנני עשרת האלפים פיאסטר לסכום חובי וזוקף אותם במלוה, לא כן עשרת אלפים מטבעות צלצלי שמע, הנה הם ישתקשקו בכיס הנשיא הגדול ואנשיו יאמינו כי מצא מטמון שלמה ואמור יאמרו כזאת אם יקרה הדבר ויתן לאחר גרת זהב לקלוע אותה בשערות אהובתו.

— בסכום כזה לא תשיג ירו אף לקנות גמלים לאלמנת סעלים.

— לדבר הזה אדאג אני — לו גמלים אין מספר ואנכי אֶמִיר אתו בנשק.

— הלא הנשק אשר לך בקאנאביא לא יובא לערבות הישימון .

— לא . אכן לי כלי נשק בקרבת מקום . ליד ידי אשר יעדתי לראותו בעזה נשק רב מאד . ולהנשיא דרוש מאד נשק ואתנה לו חמש מאות קני-רובה כפר נפש האנגלי . ולבר זאת ילוה גם את השַׁיִרָא . וידעתי כי יקח , אנכי מכירהו היטב . הן כעת יחשוב בלבו כי הכל אבר וישמח מאד בראותו למצער כי כיסו מלא צלצלי שמע ולו קני-רובה אנגלים די לכבוש את תרמור .

— אבל איכה תשיג ידנו להנשק הזה ?
— טובן הדבר כי נקחנו משעריף עפענדי . הלא ידעת כי אמצאהו במחרת השלישית בעזה ואקבל חמשת אלפים קני-הרובה . חמש מאות מהם אתן להנשיא ועוד ישארו לי ארבעה אלפים וחמש מאות . והנה הדבר נכון .

— משעריף עפענדי ? — אמרה חוה נפעמת — כמדומה לי בקשתו אותו לתת לך ארְכָּה שלשה ירחים .
— כן , אבל , הנה — כן , חוה היקרה — עלי להגיד לך קשט אמרי אמת , כי אך לכסות עינים בקשתך לדבר על לב שעריף עפענדי להרחיב לי זמן השלום . אנכי עשיתי כזאת רק למען הֶסֶב עינך ולבך ממזמתי אשר חבלתי לבלי תפריע את השד והבזה אשר הכינתי לי . ושעריף עפענדי קשה כברזל ואנכי נאלצתי להסכים לבוא אליו ביום החודש לעזה לשלם לו בעד הנשק ולהכין את המעינה והמשלוח . והנה עתה אוכל להשתמש במקרה הזה כי הנשיא הגדול יביא את הנשק אל ההרים .

— אבל מי ישלם ? — שאלה חוה —
— האיש החפץ לעמוד בראש התנועה האויאטית , עליו להכין לו קני-רובה — אמר פֶּאקְרֶעֶדִין — ובאמת הנה

עתה אשר הנסיד האנגלי ירויה על ידי שני מיליאן פיאסטר
לא אאמין כי ימאן לעשות לי טובת הנאה לשלם לשעריך
עפענדי בעדי, ובפרט כי בכספו זה הלא ישיג קני-רובה
הררושים לחפצו.

טז

טאנקרעד שב לאיתנו קל מהרה וביום השני הרבה
שיחה עם פֶאקֶרֶדִין לכונן את יציאתו לחפשי ולהאיץ בהנשיא
לגמור דבר מבלי לאבד רגע. ופֶאקֶרֶדִין עשה מעשרו זה
באמונה. ביום השלישי מצא טאנקרעד און לו לקים ממטתו,
אולם לצאת מן האהל לא הניחו ברָאָני. ביום ההוא כעלות
השחר עלה פֶאקֶרֶדִין על פרדו ופתאם יצא לדרכו יחיד
וברָאָני הנאמן הודיע כזאת את אדוניו. לדעת ברָאָני לא
נעשה עוד דבר לכונן את דבר הפזר או חֲפֶשֶׁת טאנקרעד.
נפש הנשיא כבר קצה, כנראה, להתגורר במדבר סלע ואל
מקומו הוא שואף ורק מחלת טאנקרעד המשיכה את
הדבר. העלמה הוה לא הודיעה את ברָאָני כל דבר מהנעשה
והנשמע בזה, וזה לאות כי אין אֶתָה מה להודיעה, אך גם
זאת ידע ברָאָני נאמנה כי לו תדע חוה כי אבהה כל תקוה
אזי לא תתמהמה פה אף יום אחד. השנוי לטובה בהליכות
הנשיא, שתיקת חוה ונסיעת פֶאקֶרֶדִין פתאם, כל אלה
המריצו את ברָאָני להאמין כי דבר לאט בזה ותחבולה
מתקמת ובהיותו מתולדתו נוח להתפעל אמץ את לבב
טאנקרעד בתקוה אף כי לבב טאנקרעד לא נפל עליו ולא
נוֹאֵשׁ.

— העמיר הבטיח אתמול נאמנה לכונן את הדבר על

אָנניו למובתנו ולפי כבודנו — אמר מאנקרעד — מוכן הוא כי לא נקל לבצע ענין כזה כמו דבר ציד וכדומה, אנחנו נאָלץ להקריב מנחה גמלים אחרים ועוד מתן, אבל לבי סמוך ובטוח כי העמיר יכלכל הדבר לאשורו. ובפרט אם תהיה לו לעזר וליועץ העלמה היפה מבית-היני, אשר סמוך ובטוח הנני בתבניתה ובטוב לבה.

— אנכי אאמין בה רב יתר מאשר בהעמיר — אמר ברָאָני — אנכי הבן לא אוכל מה זה יחבלו בסתר השעחאבים האלה, הוא נסע במרוצה, אבל לא לעיר הקודש. זאת ארע נאמנה.

— נפשי חיבת תורות רבות להעמיר, וגם נקשרה בו נפשי באהבה.

— אמנם, לא אוכל לטפול כל חטא ואשם על העמיר הישר. ונפשי יודעת מאד כי דאג לך כאוהב נאמן. ובכל זאת הן השעחאבים האלה זה דרכם זר מאד. הם מכוננים תמיד מעשיהם אל מטרה מודעת למו וחותרים למצוא הפץ.

— נפשו גחלים תלהט ורודף הוא אחר כבוד — השיב מאנקרעד — והוא צעיר לימים — האם תראה את אלה כמסופחתת? בשגם הן הוא לא התחנך כמוני בחנוך ישר ודרך ארץ. לו לא היה כל מדריך ומנהל כי אם ממנו מנפשו פרו נמצא לו. אבל הנה הוא בתר האדם המעלה, שכלו כוהר הרקיע ואומץ לבו רב וגדול מאד. ויוכל היות כי בו בחרה ההשגחה לעשות על ידו גדולות ונצורות.

— השעחאבי יתור אחרי מקרה הטוב לנפשו.

— אבל המקרה הטוב לנפשו יוכל להיות מושיע

וגואל חזק להושיע תשועת עולמים ארץ רבה, ארץ מולדתו.

— אין דבר אשר יוכל להציל את ארץ מולדתו — אמר

ברָאָני — בני סוריא היו תמיד עבדים משעבדים.

— אנכי לא אוכל לראות אותם כעבדים — אמר
טאנקרעד — הם חמושים בנשק טוב ואזורים הם בגבורה
ויריתו מלחמה ואין הדבר חסר כי אם תאנה ומקרה ושעת
הכשר.

— היה לא תהיה כזאת לעולם.

— מדוע ?

— על ארץ המזרח כבר אבד כלח.

— לא נופלת היא בכחה ואונה גם עתה כבימי

התקוממות מחמד — אמר טאנקרעד — ואם אמנם תוגרמה
רפת אונים היא, בכל זאת לא תחלש ממלכי יון או מנשיאי
הכוזרים.

— את זאת לא אדע — אמר ברָאָני — אבל נפשי

יודעת מאד כי נוחלה אבדה תקות הארץ וידינו לא תעשינה
תושיה עם עס־הארץ הזאת. ידעתי את העם הזה וכל
דרכיו הסכנתי. בשנת 1839 נסה סידָאָניא לעשות דבר ולו
נשאר בסוריא אך זיק רגש אחד, אך נמף אחד של סם חיים
ומעט מזער בינת אדם, כי אז היתה אז שעת הכשר למאד —
אבל . . . — וברָאָני לא גמר אומר ויניע בראשו.

— ומה המה העקרים אשר הניח סידָאָניא לאבן

הראשה אבן למוסדות במעשהו אשר נסה ? — שאל
טאנקרעד. והכרת פניו ענתה בו כי נגע הדבר אל לבו ואל
נפשו מאד.

— הם הם העקרים אשר המה יסוד כל מעשה ואבן

פנת כל ענין וחפץ בעולם הזה : בידנו היה חומר כסף למכביר
ויכולנו להוציא גם שלשה מיליאָנען.

— ולו גם ששה או ששה עשר מיליאָן גם אז לא

עשו מעשיכם כל פרי. אנכי לא אאמין בתחית עם להשיב
רוחו אל קרבו על ידי מַשְׁהִייר ומלוה מעבר לגבול. הביטה אל

ארץ יון ותוכה . לא בכסף יגאל עם אבל רב עוז ועצמה
לאדם המעלה לעלות על ראש הכרמל ולהביע אך שלש
מלות (*), אשר תמשכנה אחריהן בכח את הערביאים כמו
לפנים אל גראנאדא ואולי עוד הלאה .

— להם אין צבא — רכב, — אמר בראני —
— ומה בצע בצבא הרכב אשר להטורקים אם אינם
יודעים להשתמש בהם — אמר לורד מאנטיקוט — עתה בעת
הזאת רואים אנחנו כי החבל היפה בכדור הארץ, החבל
הנעים והמאשר מכל, הנהו בלי כל מגן ומושיע. בכל ארץ
אזיא, לבד הסעפאהי (בהודו), לא ימצא איש צבא אחר
הראוי לאבד עליו אבק שרפה די ירייה אחת. ממשלת פרס,
אשור ובבל נזחות להקבש ביום צח אחר באפס יד
ובאבחת הרב אחת.

— אבל הממשלות האדירות תתערבנה למהות ברבר.
— מה לי ולהממשלות האדירות אם על יד ימיני ה'
יש מלחמה! תחת אלהי הצבאות שָׁחַחו עוזרי רהב.

אמת הדבר, כי בבגד ובאיספאהאן קצרה ידן מעשות
אומה — גאות בראני —

— יעירו נא ויעוררו חסן אמונת אֶמֶן ומשך הזרע,
וע האמת והאמונה, ישאו נא במישור פרס וארם נהרים—הארץ
ברוכה והפְּרִיָה מכל והריקה ושוממה מכל — ועוז אמונת
ומת תִּפַּח נשמת חיים באף כל ארץ אזיא ורחבה ונסבה
זרת האמת ומלאה הארץ. חצי אי עֶכָב, אם אך יושביו
אם הווים נרדמים, כי אם פועלים ועושים, השתרר ישתרר
ל חצי אי אזיא הקטנה. אזיא השבה לתחיה תפעול פעולתה

(*) כנראה, כוונתו: "ה' הוא האלוקים" עיין מ"א י"ח, ל"ט.

הנמרצה על איירופא. תענוגות בני אדם ונעימות החיים אשר יקבו למו באיירופא שם: „ציוויליזציון“, מצומצמות ומוגבלות בכברת ארץ קטנה מאד — בחצי אי בריטניה הגדולה, בצרפת ובמחוז נהר אחר, הרהיין, אבל רוב חלק איירופא גֵּזַע מבלי כל רוח חיים כמו גם ארץ אויזא עתה, אפס בואה תבִּדְלָנָה, כי לאויזא אקלים מלא ברכת ה' ומסורות עתיקות ואדירות בנות אל-מות ולאיירופא אין אף אחת מכל אלה.

למחרת לפנות ערב וטאנקרעד עטוף במעיל בעדואני יצא מן האהל וילך לבקר את חוה ויביע לה תורתו על כ טובה עמו ובמרוצת הדברים הזכיר את הבטחת פֶּאקֶרֶעד לכלכל את דבר חֲפֶשׁוֹ.

— רבות דבר עמי פֶּאקֶרֶעדין על אדותיך — אמר העלמה — וגם על אדות דברים אחרים הנוגעים לשיחת הראשונה בבית-דהיני.

שיתתנו! — אמר טאנקרעד מתעורר — הן זה ל כביר היה הדבר עת נרדמתי על יד מזרק המים, ובעי נרמה הדבר כמו עברה עליו מאת שלמה, מאת שנים על המקרים ורוב שרעפים. — וגם אז כבר נמשך לבך אחרי ארצנו או האמללה.

— אויזא האמללה! לאויזא תקראי אמללה! ארץ נשני שדי, סִכְכַּת מפעלות אל אלים וְהִרַת כל קודש ונשגב תרדמתה עוצרת בקרבה עוז חיים יתר הרבה מאמץ התעורר כל כדור הארץ הָעֵר. כן יקר ונשגב חזון איש רוח מהקי של בני תמותה פשוטים. הנך אמרת: אויזא האמללה, לאו

כי אם איירופא אמללה ואנושה ועל זה לבי דוי ואלך קודר .

— איירופא ! הלא היא אשר נצחה את הינדאסטאן ותפרוש כנפיה על פרס ואזיא הקטנה ומתאמרת כמצלת את מוריא מהאברון הצופה לה — אמרה חוה במרירות לב — הנעמוד נגדה ? מה נוכל עשות לאיירופא ?
— להציל אותה ! — אמר טאנקרעד —
— קצרה ידנו להושיע לנפשותנו ואיככה זה ובמה נציל את אחרים ?

— בהנשק אשר בו יצאתם חלוצים תמיר — באמונת אל אמת וקשט סלה ! בשרו השמיעו לכל יושבי תבל ושוכני ארץ רעיון רם ונשגב, כאשר בשרתם והשמעתם אז לפניו מעל מרומי הר סיני, מכפר הגליל, ממדבר ערב. בשרו השמיעו את האמת הנצחת ותשובו ותמביעו אדני עוז ותכוננו מחדש את כל סדרי איירופא, להחליף ולהמיר את מסורות כל המעשים אשר לה ולפחת רוח חדשה ונשמה חיה בתכלית כל קיומה ויקומה .

— רעיון כזה — לחשה חוה בהשפילה עיניה — רעיון כזה עלה לפעמים גם על לבי — אבל לא ! לא ! — הריעה בהרימה פתאם ראשה — הדבר הזה לא יתכן ! עז מאד מצח איירופא ! הנצחונות הגדולים אשר תפליא לנצח את הטבע שמו מצחה כנחושה ורם לבבה מאד ובגאותה תאמם אזנה גם לקול נביאי אלהים . בני אדם אשר הרים ימיו וגבעות ימינו, אשר יעשו העקוב למישור דכסים לבקעה ; בני אדם הנוסעים בלי סוסים ושמים על פני המים בלי עזר הרוח, בני אדם ההם לא יוכלו להאמין כי ישנם כחות אדם או כחות אלהים הנשגבים והנעלים מעצמת כחם וגבורתם הם ?

— בדבר נצחון איירופא על הטבע — השיב
טאנקרעד — הנה הבה נראה עוד במה יהיה כחה גדול
כעת בוא שטף מבול שני. שלטון על הטבע! האם לא
השחוק הוא? השרש הדל אשר הוא למזון ומחיה לבני האדם
נרקב ונשחת זה לא כביר בכל איירופא על פי סבות נעלמות,
וכל איירופא נבהלה והתחללה מהתוצאות הרעות אשר
תוכלנה לבוא לרגלי הדבר הזה. האיירופים מתהללים כי
מושלים הם בהטבע והנה גם זעף קטן בפני הטבע ומרדות
קלה שלה יהפכו משרש מדינות וירגיו וירעישו מסלכות
ויחלקו חבלים לתרוץ משפט עמים ולאומים רבים! לא,
יפתי, גברת בית-היני, איירופא איננה מאשרת! בעצם
התעוררותה המלאכותית, בעצם כשרונה הנשגב והמצאותיה
הסוערות וכל כוֹבֵד עבודתה הִרְבֵּה והגדולה, הנה רוחה
נכאה, יגון קודר יעטיק לשחת בנפשה ותולעת התלונה
והתאונה תאכל את לבה ותמץ לשדה. לשוא תעריץ ותקריש
את הבליה ותעלוליה שהיא שקועה בם בשם, צער הלאה!
(פֶּאָרְטְשְׁרִיטְט), הן באזניה קול שאון עולה תמיד, קול מלאך
אבזרי סואן ברעש ושואל: צער הלאה — מַאֲיֵן וְלֵאֲיֵן? !
זולתי אלה המחזיקים עוד בברית אמונתכם והנשבעים לרגל
עֶרֶב, הנה איירופא — חלק הארץ אשר לא נגלה
עליה האלהים ולא הטיף עליה מלתו לעולם, — הנה
איירופא בלי תנחומות ישע ובאין כל תוחלת ותקוה.

י

שלשה וארבעה ימים עברו מיום נסע פֿאקערדין. ובכל יום ויום טאנקערעד מבקר את חוה באהל הנשיא הגדול, ואף כי לא נשארו אף פעם שניהם לבדם בכל זאת לא נאלצו להסתיר מחשבותיהם ולדבר בלשון ערומים, כי הענין אשר דברו בו תמיד, מרום ונשגב היה מבינת האנשים הנמצאים אתם, ולכן לא ידעו כל מפגע וישיחו וידברו יחד ככל אשר עם לבבם ומאנקערעד הביע לפניו את כל מעלות רוחו ומערכי לבבו, כי שפרה עליו מאד לצרוף את דעותיו בכור שכלה הוך והבהיר ויהי לו משפטה לאבן כוחן אם לא שגה ברואה. ורוחה הכביר והנאור נשא בד בבר תמיד עם רגשות נפשו הנשגבות, ובהשקפותיה הנאדרות מצא עוז ללבו ואומץ לרוחו. אהבתה הנפורה לעמה וחוסן עוז אמונתה בעתידות ארצה וגורלה לקחו את לבו ונפשו. על אדות מצבו עתה דברה בלא חמדה, כמו רק לא יכלה להשתמט משיחה כזו לבלי יהי כבגד ברעות אבל לא מלאה ספקה שיחה כזאת ותנהגנה בכבודות. על אדות פֿאקערדין דברה רבות ובחום לב ולא כחדה תחת לשונה את מעלותיו ומחשבותיו הנשאות ותתאונן על תחבולותיו ועל מזמותיו הכבירות אשר תמיד תפריענה אותו מעשות דבר נכון על אִפְנוֹ ותראה לדעת עד כמה נחוץ לו תומך ומנהל, יועץ ורֵעַ אשר יהיה לו לעינים לבוא אל מטרה ותכלית. —

ובין כה שב פֿאקערדין ויסר כרגע לאהל הנשיא וידבר עמו בסוד שיח עת רבה ובראָני בִּשְׁרֵי זאת את טאנקערעד. ויהי בעמוד טאנקערעד פתח האהל ויבט אל צללי ערב אשר נטיו על ציוני הקברים והנה פֿאקערדין בא ופניו הלוהטים

והמפיקים נגה הביעו כי בשורה טובה בפיו. ועוד מרחוק בהכירו את מאנקרעד, לחץ בחזקה את ידו על לבו ועל פיו ובקרבנו אל מאנקרעד התנפל בזרועותיו ויחבקנו בכל מאמצי כח ויאמר בקול יוצא ממעמקי לבבו:

— ידיד לבי ונפשי — הנך חפשי!

ועמלק בשר למחנהו כי עם שקיעת החמה יסע את אהלו לשוב אל מקומו והעלמה חוה תלך עמו ובני הרכבים יהיו עליה סתרה בדרך לשלחה דמשקה. ועשרים וחמשה מבני הרכבים יקוו על פֶּאקֶרֶדִין ומאנקרעד והאססאן ובני עמו לשלחם עזתה ושם יעשו ככל אשר יפקוד עליהם העמיר. והנה החלה התכונה הַרְבֵּה להבין הכל לדרך. קשה מאד היתה פרידת חוה ומאנקרעד ורק מטרתו הנשגבה ותכלית מחוזו חפצו נתנו עוז בלבבו לשאת ולהכיל את הפרידה הזו. ויהי כבוא השמש ומן האהל יצא הנשיא הגדול ואחריו חוה ואמהותיה, ומאהל העמיר יצא פֶּאקֶרֶדִין ואחריו לורד מאנטיקום.

— אחד הוא האלהים! — אמר הנשיא הגדול בלחצו ידו אל לבו ויתן אות ברכת שלום להעמיר ולמאנקרעד — והוא יגן עלינו בשלומנו.

— אחד הוא האלהים — קראו אחריו כל בני המחנה — ומושיע הוא לכל החוסים בו!

— היה שלום! — אמרה חוה בשבתה בכר הפֶּרֶד ותנעים קולה אל פֶּאקֶרֶדִין ותסב ממנו ותבט במאור עינים אל מאנקרעד ותאמר: היה שלום הַלֵּךְ מהר סיני!

וביום המחרת נסע מאנקרעד בלוית העמיר אל אחוזתו בלבנון.

— המצא חן בעיניך יערי? — שאל פֶּאקֶרֶדִין את טאנקרעד בדרתם מרכסי הר הלבנון ויבואו בשרון מכוסה אלונים עֲבֵתִים רמי הקומה ונמישותיהם תְּשֻׁלְחָנָה עד הגבעה הקרובה — הוא היער האחר בכל ארץ סוריא וממנו נביא עצים למבנה צי-אדיר ואנית מלחמה.

בכל הדרך שם פֶּאקֶרֶדִין עינו על טאנקרעד ויראג לו וישמרהו ויחופף עליו כאם רחמניה על עולה הנחמד לה. ויהי כבואם עזתה מצאו שם את שערִיף עפענדי. שם חתם טאנקרעד לערוב את השְׁלוּמִים לשערִיף עפענדי וחתימת ידו פתרה כרגע את שאלת חמשת אלפים קני-רובה האֶרְכָּה והמְּשֻׁכָּה אשר נאחו בה פֶּאקֶרֶדִין ימים רבים. וחתימת הלורד מֶאֱנְטִיקוּט הביאה גם עשרת אלפים פּוֹאֶסְטֶער לראש הגדוד למסור אותם לאֶדוֹנָיו ובני הַכֵּכִים נפרדו מעל העמיר וטאנקרעד ויעמיסו את הארגזים שבם חבוש וארוז הנשק היקר, להביא ממנו חלק לנשיאם ואת היותר לחלק בהרי הלבנון, לפי רשימת העמיר. ויסעו מצפון לחברון להשיג את נשיאם. ופֶּאקֶרֶדִין וחבורתו נשארו בעזה לחכות עד בוא אנית השיט אשר לטאנקרעד ואשר ברָאָנִי יביא אותה מִיֶּפוֹ הקרובה, ורוח צח שָׁפִים נשא את האניה מעזה לביירות אשר שם התענג פֶּאקֶרֶדִין להראות לבני גילו את עֶזוֹ וגבורתו בהיותו אח ורֵעַ לשר גדול, לנסיך אנגליה אשר אולי אח הוא למלכת אנגליה וארון לאנית שיט נפלאה ונהדרה מאד. וטאנקרעד שאף אויר ההרים הצח והנעים וישובב נפשו ויחליף כח.

יש נפות ומחוזים הנעלים בגאותם ורהבם על ראש הררי הלבנון אשר עליו יתעלם שלג, יש רֶכְסִי הרים הנעלים על הר הלבנון בעזו חֲסִנָם ואולי גם ביפים. שיאו לא לעב

יגיע כשיא אררט המעלף בתעלומה, יערותיו אינם גדולים ואדירים כיערי הימאלאי, ולא יבריק כזהר אנדע הלוחט, ויחסרו לו גם ימים ואשדות אשר להררי אלף, — אבל אין דומה לו ואין ערוך לו בשכיות חמדתו, בחליפותיו המאליפות והשנותיו במחמדי חזיונותיו מרהיבי בת עין — בזה אין על עפר משלו ואין בכל כדור הארץ הר וגבעה אשר יוכלו להתחרות רגע עם רכסי הררי סוריא.

מאכזריות הטורקים ועריצותם, מחמס ידי הערביאים שואפי בצע, ברח לו האדם מעמק המישור הנהדר לעמק את הסלעים כגפני אדרת וכרמי חמד ולנוח תחת תאנתו על פסגת ההר. רוח כביר ונערץ, שקידה נמרצה בהריצות כפים והאוויר הטוב והנחמד הפכו את הררי סוריא לגן אלהים. הרים וגבעות יחגרו גיל ויוהירו מפסת בר וגמעי נעמנים. מבצרים והיכלות עומרים את מרומי תלפיות המתנוססים לתפארה והגנות השטוחים מתקשטים בעדי סבכי תותים ובקאים. בצל ההרים האלה יחסיון לאומים מלאומים שונים, ממשלות ממשלות שונות ואמונות מאמונות שונות, ובכל זאת אך חופש אך דרור יכילם וכוללם יחד. שם עוז שלטון עריצות אצילים, שם ממשלת כנסיה דתית אשר תחקה את ימי הבינים, ושם מעמד חפשי של אברים חמושים בעלי אמונות שונות, עמירים רוכבי סוסי ערב, כהנים שומרי דת, נזירי מוראנימים ומצנפות הדרוזים בקרני פרה — ואת כל אלה יכיל וכולל חופש ודרור.

סוסים אבירים חכו בביירוט את האורחה הכבודה, המסע בהר נמשך שלשה ימים ובלילה הראשון חנו בכפר

אחד בהר אשר שם קדמו את פני העמיר בכל חרדת כבוד. בשני חנו במבצר אחוזת פֶּאקֶרֶדִין ואשר שם גר אחד מקרוביו, וביום השלישי שתי שעות לפני בוא השמש באו ביער האלונים אשר הזכרנו למעלה ויעברו בו מהלך חצי שעה ובהגיעם אל פסגה נחמדה מְעֻמֶּרֶת במבצר אדיר, נראה לעיניהם מישור נחמד מאחורי ההרים ובו בתים בנוים בָּנוּה ונטיעים מְגֻדְלִים ופלג מים חיים, ובתוך המישור יתנוסס הר נחמד נחפה בתאנים ועל ראשו מבצר אדיר ככתם פז.

— קאנאביע ! — אמר פֶּאקֶרֶדִין אל טאנקרעד — ואקוה כי לא תחפוץ לעזבנה עוד.

— מאד יכבד ממני לעזוב יפה-נוף כזה אשר לא ראתה עוד עיני כמוהו.

וגם וואַהרמאן ופֶּרִיימאן השתוממו למראה עיניהם ויעלוו בחרדה. ורכב אחד הכה במצלתיים לבשר את הצופים בוא האדון אל היכלו ועד מהרה קדמו את פני האורחים עבדים ומשרתים לבושי בגדי השרד וחמושים ובחרדת הכבוד וביראת הרוממות לחצו כלם את ידם אל לבם. ופֶּאקֶרֶדִין צעד בעוז ויוֹלֵךְ לימינו את ארחו הנכבד ויובילוהו דרך חדרים מְרֻחִים מהודרים ועדוים בכל הוד ופאר בטעם ארץ הקדם, עד כי הביאו אל חדרו המיוחד לו.

— הנני מתנאה במראות הצובאות אשר לי — אמר אל טאנקרעד בעליצות וגאון — בהראותו לטאנקרעד רִאִי מוצק מעשה ידי אמן צרפתי, וְהִרְאִי הוּה אחד ואין שני לו בלבנון. — ופה — הוסיף פֶּאקֶרֶדִין בהובילו את טאנקרעד לחדר שיש, ששם אמבטי — פה לך בית

דהצה . וגם לאנשיך אדאג לבלי תחסר להם מאומה ,
ולשרת לפניך הנה יש לי עבדים הנכונים לכל הגה מפֿיך
יֵצֵא .

וברברו מחא כף ועבדים באו ובירם סלים מלאים
בגרי לבן אשר זכו משלג הלבנון וחליפות שמלות ומלבוש
בחמר .

תם החלק השני .

לוח הטעות

צד	שורה	תחת	צ"ל
3	21	נכבה	כבה
43	19	תסכין	תסכון
61	10	נמלאו	מלאו
64	7	זעף	זעף
74	15	הגן	הגל
75	15	מהליכה	בהליכה
שם	25	מהליכה	בהליכה
80	20	הנמל	הנמל
102	24	ויהרוף	ויהרוך
112	28	ולהצילם	ולהצליל
140	4	ויתמה	ויתמה
159	21	תפריע	תפריעי
160	16	להודיעה	להודיע

מלבד השגיאות קלות הערך בנקודות וקוים
אשר הקורא הנבון יבין מדעתו .

מחירו לאחרים 75 קאפ', ולמו"ס ראבאט 25%

אדרעססע לקנות את הספר :

Л. ЛЕВИНУ. въ Кіевъ

въ конторѣ Паровой мельницы

Г. Бродскаго.

L. LEVIN. in Kiev

Dampfмühle des

H. Brodsky.

או אצל המו"ס

Книгопродавцу **А. Цукерману въ Варшаву.**

Buchhändler A. Zuckermann in Warschau.
